

III
RIIGIKOGU PROTOKOLLIDE
LISAD.

V ISTUNGJÄRK.

17. jaanuarist 1928. a. — 30. märtsini 1928. a.

Eesti vabariigi kulude ja tulude eelarve

1928./1929. a.

K U L U D.

Korralised kulud.

Riigikogu.

Peatükk I.

§§	Riigikogu.	Krooni
1.	Teenistusetasu	310.170
2.	Ametisõidud	5.000
4.	Esindusekulud	5.000
84.	Rahvusvahelised maksud	750
	Riigikogu	320.920

Peatükk II.

Kantselei.

1.	Teenistusetasu	58.520
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	2.500
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	960
8.	Kantseleikulud	7.220
9.	Majapidamine	21.910
10.	Sõidukulud	3.800
12.	Vallasvara	3.000
14.	Hoonete remont	3.500
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	7.000
44.	Autasud ja ergutuserahad	1.200
90.	Segakulud	350
	Kantselei	109.960

Peatükk III.

Riigikogu valimised ja
rahvahääletamised.

§§		Krooni
1.	Teenistusetasu	1.500
8.	Kantseleikulud	4.000
17.	Valimine ja hääletamine	4.000
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	500

	Riigikogu valimised ja rahvahääletamised	10.000
	Riigikogu	440.880

Riigivanem ja riigikantselei.

I jagu.

Peatükk I.

Riigivanem.

1.	Teenistusetasu	13.020
2.	Ametisõidud	500
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	326
4.	Esindusekulud	7.500
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	1.797
8.	Kantseleikulud	1.500
9.	Majapidamine	10.163
10.	Sõidukulud	6.310
12.	Vallasvara	3.950
14.	Hoonete remont	6.900
90.	Segakulud	300
	Riigivanem	52.266

II jagu.

Peatükk I.

§§	Riigikantselei.	Kroomi
1.	Teenistusetasu	20.810
2.	Ametisõidud	500
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	1.092
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	439
8.	Kantseleikulud	4.900
9.	Majapidamine	5.080
12.	Vallasvara	700
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	7.500
44.	Autasud ja ergutuserahad	22.400
90.	Segakulud	250
	Riigikantselei	63.671

Peatükk II.

Riigiraamatukogu.

1.	Teenistusetasu	4.200
2.	Ametisõidud	50
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	150
8.	Kantseleikulud	280
12.	Vallasvara	218
21.	Raamatukogud	15.500
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.000
90.	Segakulud	100
	Riigiraamatukogu	22.498

Peatükk III.

Riigiarhiiv.

1.	Teenistusetasu	7.080
2.	Ametisõidud	1.000
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	688
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	102
8.	Kantseleikulud	670
9.	Majapidamine	2.294
12.	Vallasvara	480
90.	Segakulud	200
	Riigiarhiiv	12.514

Peatükk IV.

Riigi statistika keskbüroo.

1.	Teenistusetasu	63.040
2.	Ametisõidud	500

§§

	Kroomi	
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	4.824
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	204
8.	Kantseleikulud	6.700
9.	Majapidamine	4.795
12.	Vallasvara	1.000
14.	Hoonete remont	400
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	37.600
90.	Segakulud	500
	Riigi statistika keskbüroo	119.563
	Riigivanem ja riigikantselei	270.512

Riigikontroll.

1.	Teenistusetasu	278.430
2.	Ametisõidud	18.169
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	12.268
4.	Esindusekulud	300
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	402
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	4.090
8.	Kantseleikulud	7.117
9.	Majapidamine	10.517
10.	Sõidukulud	2.044
12.	Vallasvara	1.601
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	50
14.	Hoonete remont	1.900
34.	Hariduslikud kulud	600
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	1.600
44.	Autasud ja ergutuserahad	1.500
90.	Segakulud	400
	Riigikontroll	340.988

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	25.200
2.	Ametisõidud	1.980
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	1.000
4.	Esindusekulud	1.000
10.	Sõidukulud	1.200
	Keskasutus	30.380

Peatükk II.

§§	Riigikassa.	Krooni
1.	Teenistusetasu	96.060
2.	Ametisõidud	1.250
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	6.690
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	395
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	3.489
8.	Kantseleikulud	13.650
9.	Majapidamine	8.761
12.	Vallasvara	700
14.	Hoonete remont	2.500
15.	Kultuuriline toetus	313.786
23.	Väärtmärkide valmistamine	254.610
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	7.500
90.	Segakulud	500
	Riigikassa	709.891

Peatükk III.

Otsekoheste maksude peavalitsus.

A. Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	56.760
2.	Ametisõidud	2.150
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	4.268
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	74
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	600
8.	Kantseleikulud	14.500
9.	Majapidamine	2.180
12.	Vallasvara	910
90.	Segakulud	250

Otsekoheste maksude peavalitsuse keskasutus 81.692

B. Riigi kinnisvarade maksuamet.

1.	Teenistusetasu	17.220
2.	Ametisõidud	750
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	942
8.	Kantseleikulud	1.945
9.	Majapidamine	2.383
12.	Vallasvara	590
90.	Segakulud	20

Riigi kinnisvarade maksuamet 23.850

C. Iseäralise tulu- ja ärimaksu komitee.

§§	Krooni	
1.	Teenistusetasu	8.240
2.	Ametisõidud	200
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	296
8.	Kantseleikulud	475
9.	Majapidamine	600
12.	Vallasvara	20
90.	Segakulud	30
	Iseäralise tulu- ja ärimaksu komitee	9.861

D. Maksujaoskonnad.

1.	Teenistusetasu	200.550
2.	Ametisõidud	5.500
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	13.012
8.	Kantseleikulud	13.699
9.	Majapidamine	14.887
12.	Vallasvara	2.525
14.	Hoonete remont	500
90.	Segakulud	500

Maksujaoskonnad 251.173

Otsekoheste maksude peavalitsus 366.576

Peatükk IV.

Aktsiisi peavalitsus.

A. Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	52.320
2.	Ametisõidud	460
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	2.952
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	148
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	100
8.	Kantseleikulud	5.927
9.	Majapidamine	3.718
12.	Vallasvara	1.640
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	50
14.	Hoonete remont	1.150
44.	Autasud ja ergutuserahad	5.000

Aktsiisi peavalitsuse keskasutus 73.465

§§	B. Aktsiisi ringkonnad.	Krooni
1.	Teenistusetasu	157.080
2.	Ametisõidud	17.750
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	15.712
8.	Kantseleikulud	4.493
9.	Majapidamine	7.992
11.	Veokulud	500
12.	Vallasvara	440
14.	Hoonete remont	350
	Aktsiisi ringkonnad	204.317

§§	C. Piirituse monopol.	Krooni
1.	Teenistusetasu	44.580
2.	Ametisõidud	100
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	7.934
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	420
8.	Kantseleikulud	2.035
9.	Majapidamine	32.234
11.	Veokulud	5.000
12.	Vallasvara	7.800
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	100
14.	Hoonete remont	6.926
26.	Piirituse monopoli erikulud	3.358.210
90.	Segakulud	200
	Piirituse monopol	3.465.539
	Aktsiisi peavalitsus	3.743.321

Peatükk V.

Tolli peavalitsus.

A. Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	9.300
2.	Ametisõidud	500
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	300
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	23.647
8.	Kantseleikulud	16.470
9.	Majapidamine	560
12.	Vallasvara	150
90.	Segakulud	100
	Tolli peavalitsuse keskasutus	51.027

B. Asutused kohtadel.

1.	Teenistusetasu	360.900
2.	Ametisõidud	2.030

§§		Krooni
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	45.836
8.	Kantseleikulud	8.667
9.	Majapidamine	41.643
10.	Sõidukulud	4.356
12.	Vallasvara	5.401
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	500
14.	Hoonete remont	26.250
90.	Segakulud	750
	Asutused kohtadel	496.333
	Tolli peavalitsus	547.360

Peatükk VI.

Kinnisvarade hindamiseamet.

1.	Teenistusetasu	208.470
2.	Ametisõidud	34.994
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	12.800
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	74
8.	Kantseleikulud	10.631
9.	Majapidamine	8.620
10.	Sõidukulud	138
12.	Vallasvara	2.143
90.	Segakulud	160
	Kinnisvarade hindamiseamet	278.030
	Rahaministerium	5.675.558

Kaubandus-tööstusministerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	28.720
2.	Ametisõidud	2.500
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	2.230
4.	Esindusekulud	600
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	227
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	2.500
8.	Kantseleikulud	1.738
9.	Majapidamine	5.995
10.	Sõidukulud	1.200
12.	Vallasvara	328
14.	Hoonete remont	500
90.	Segakulud	250
	Keskasutus	46.788

Peatükk II.

§§	Kaubanduseosakond.	Krooni
1.	Teenistusetasu	27.300
2.	Ametisõidud	2.500
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	1.288
8.	Kantseleikulud	2.728
9.	Majapidamine	800
11.	Veokulud	200
12.	Vallasvara	4.050
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	300
15.	Kultuuriline toetus	13.750
82.	Informatsioon	3.300
90.	Segakulud	90
	Kaubanduseosakond	56.306

Peatükk III.

Tööstuseosakond.

1.	Teenistusetasu	19.150
2.	Ametisõidud	1.800
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	650
8.	Kantseleikulud	3.150
12.	Vallasvara	200
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	1.500
15.	Kultuuriline toetus	2.300
90.	Segakulud	50
	Tööstuseosakond	28.800

Peatükk IV.

Mäeosakond.

1.	Teenistusetasu	12.780
2.	Ametisõidud	1.600
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	300
8.	Kantseleikulud	1.090
12.	Vallasvara	300
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	500
15.	Kultuuriline toetus	3.000
29.	Loodusevarade uurimine	6.000
	Mäeosakond	25.570

Kaubandus-tööstusministeerium 157.464

Haridusministeerium.

Peatükk I.

§§	Juhatus ja üldsekretariaat.	Krooni
1.	Teenistusetasu	127.706
2.	Ametisõidud	4.000
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	15.096
4.	Esindusekulud	600
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	109
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	2.590
8.	Kantseleikulud	5.150
9.	Majapidamine	5.244
10.	Sõidukulud	1.200
12.	Vallasvara	500
14.	Hoonete remont	1.274
90.	Segakulud	850

Juhatus ja üldsekretariaat 164.319

Peatükk II.

Riigi koolivalitsus.

A. Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	17.310
2.	Ametisõidud	3.500
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	480
15.	Kultuuriline toetus	263.500
34.	Hariduslikud kulud	219.250
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	3.000

Riigi koolivalitsuse keskasutus 507.040

B. Riigikoolid.

1.	Teenistusetasu	529.154
2.	Ametisõidud	1.730
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	12.520
8.	Kantseleikulud	4.650
9.	Majapidamine	140.833
11.	Veokulud	800
12.	Vallasvara	29.500
14.	Hoonete remont	27.000
15.	Kultuuriline toetus	18.300
35.	Õppetarbed ja -vahendid	24.000
88.	Hoolealuste ülevälvamine	37.300
90.	Segakulud	500

Riigikoolid 826.287

C. Avalikud ja erakoolid.

§§	Krooni
1. Teenistusetasu	5.505.000
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	21.020
Avalikud ja erakoolid	<u>5.526.020</u>
Riigi koolivalitsus	6.859.347

Peatükk III.

Teaduse- ja kunsti peavalitsus.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	6.450
2. Ametisõidud	400
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	192
15. Kultuuriline toetus	264.600
34. Hariduslikud kulud	1.230
37. Rahvuskultuuriliste väärtuste kogumine ja korraldamine	<u>18.000</u>

Teaduse ja kunsti peavalitsuse
keskasutus 290.872

B. Tartu ülikool.

1. Teenistusetasu	861.792
2. Ametisõidud	1.250
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	28.760
8. Kantseleikulud	3.730
9. Majapidamine	134.600
15. Kultuuriline toetus	50.000
29. Loodusevarade uurimine	5.880
39. Instituutide, kabinetide ja kliinikute ülevõlpidamine	<u>112.000</u>

Tartu ülikool 1.198.012

C. Tallinna tehnikum.

1. Teenistusetasu	109.560
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	768
8. Kantseleikulud	1.495
9. Majapidamine	18.893
15. Kultuuriline toetus	2.040
35. Õppetarbed ja -vahendid	20.000
88. Hoolealuste ülevõlpidamine	<u>500</u>

Tallinna tehnikum 153.256

D. Riigi keskarhiiv.

§§	Krooni
1. Teenistusetasu	20.420
2. Ametisõidud	900
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	1.152
8. Kantseleikulud	1.865
9. Majapidamine	8.024
11. Veokulud	2.000
12. Vallasvara	4.150
14. Hoonete remont	4.500
90. Segakulud	<u>550</u>

Riigi keskarhiiv 43.561

Teaduse ja kunsti peavalitsus 1.685.701

Haridusministeerium 8.709.367

Kohtuministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	57.840
2. Ametisõidud	1.700
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	3.288
4. Esindusekulud	600
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	348
8. Kantseleikulud	5.520
9. Majapidamine	2.454
10. Sõidukulud	1.200
12. Vallasvara	300
14. Hoonete remont	1.800
15. Kultuuriline toetus	13.000
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	40.000
90. Segakulud	<u>150</u>

Keskasutus 128.200

Peatükk II.

Kohtud.

A. Riigikohus.

1. Teenistusetasu	96.807
2. Ametisõidud	700
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	2.568
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	228

§§	Krooni
8. Kantseleikulud	3.965
9. Majapidamine	3.409
12. Vallasvara	1.360
14. Hoonete remont	2.500
41. Kohtuliku asjaajamise ja abiandmise kulud	200
90. Segakulud	10
	<hr/>
Riigikohus	111.747

B. Kohtupalat.

1. Teenistusetasu	107.318
2. Ametisõidud	537
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	1.584
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	170
8. Kantseleikulud	2.635
9. Majapidamine	240
12. Vallasvara	360
41. Kohtuliku asjaajamise ja abiandmise kulud	4.000
90. Segakulud	30
	<hr/>
Kohtupalat	116.874

C. Rahukogud.

1. Teenistusetasu	834.237
2. Ametisõidud	42.000
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	35.814
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	1.519
8. Kantseleikulud	74.839
9. Majapidamine	91.250
12. Vallasvara	21.842
14. Hoonete remont	38.514
41. Kohtuliku asjaajamise ja abiandmise kulud	63.370
90. Segakulud	1.050
	<hr/>
Rahukogud	1.204.435
Kohtud	1.433.056

Peatükk III.

Prokuratuur.

1. Teenistusetasu	156.278
2. Ametisõidud	6.666
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	6.272

§§	Krooni
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	444
8. Kantseleikulud	9.295
9. Majapidamine	3.733
12. Vallasvara	1.056
43. Kuritegevuse vastu võitlemine	500
90. Segakulud	50
	<hr/>
Prokuratuur	184.294

Peatükk IV.

Vangimajad.

A. Vangimajad.

1. Teenistusetasu	509.400
2. Ametisõidud	1.148
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	69.496
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	53.495
8. Kantseleikulud	11.053
9. Majapidamine	158.457
11. Veokulud	33.058
12. Vallasvara	11.720
14. Hoonete remont	41.000
34. Hariduslikud kulud	5.000
42. Vangide ülevallpidamine	400.834
56. Relvad ja nende varustus	2.799
90. Segakulud	200
	<hr/>
Vangimajad	1.297.660

B. Harku alaealiste kurjategijate kolonii.

1. Teenistusetasu	35.892
2. Ametisõidud	42
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	3.988
8. Kantseleikulud	1.210
9. Majapidamine	7.673
11. Veokulud	1.000
12. Vallasvara	976
14. Hoonete remont	6.800
34. Hariduslikud kulud	240
35. Õppetarbed ja -vahendid	3.500
42. Vangide ülevallpidamine	31.515
90. Segakulud	130
	<hr/>

Harku alaealiste kurjategijate kolonii

92.966

Vangimajad 1.390.626

Kohtuministeerium 3.136.176

Siseministerium.

Peatükk I.

Administratiiv-osakond.

§§		Krooni
1.	Teenistusetasu	61.640
2.	Ametisõidud	1.700
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	3.504
4.	Esindusekulud	400
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	736
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	1.750
8.	Kantseleikulud	13.975
9.	Majapidamine	12.872
10.	Sõidukulud	1.200
12.	Vallasvara	1.165
14.	Hoonete remont	27.387
74.	Rahvapargid ja -platsid	14.600
90.	Segakulud	250
	Administratiiv-osakond	141.179

Peatükk II.

Politsei peavalitsus.

1.	Teenistusetasu	2.036.660
2.	Ametisõidud	66.000
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	189.152
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	223.840
8.	Kantseleikulud	149.569
9.	Majapidamine	113.863
10.	Sõidukulud	199.246
11.	Veokulud	21.350
12.	Vallasvara	9.000
14.	Hoonete remont	10.750
15.	Kultuuriline toetus	5.000
35.	Õppetarbed ja -vahendid	500
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	3.500
42.	Vangide ülevalpidamine	5.510
43.	Kuritegevuse vastu võitlemine	86.600
56.	Relvad ja nende varustus	7.500
90.	Segakulud	1.530
	Politsei peavalitsus	3.129.570

Peatükk III.

Piirivalve valitsus.

1.	Teenistusetasu	620.140
2.	Ametisõidud	7.600
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	40.400

§§

	Krooni	
8.	Kantseleikulud	28.070
9.	Majapidamine	29.336
10.	Sõidukulud	8.420
11.	Veokulud	6.292
12.	Vallasvara	4.000
14.	Hoonete remont	13.000
34.	Hariduslikud kulud	1.000
35.	Õppetarbed ja -vahendid	500
41.	Kohtuliku asjaajamise ja abiandmise kulud	150
42.	Vangide ülevalpidamine	100
43.	Kuritegevuse vastu võitlemine	7.435
54.	Toitlusvarustus	190.000
55.	Kraamivarustus	119.984
56.	Relvad ja nende varustus	6.441
59.	Hobuste tervishoid	500
60.	Sõjalaevade varustus ja korrahoid	32.330
61.	Kindlustuse tööd	10.000
90.	Segakulud	500

Piirivalve valitsus 1.126.198

Siseministerium 4.396.947

Sõjaministerium.

1.	Teenistusetasu	6.298.580
2.	Ametisõidud	103.870
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	318.954
4.	Esindusekulud	9.000
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	2.165
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	250
8.	Kantseleikulud	100.318
9.	Majapidamine	877.940
10.	Sõidukulud	47.800
11.	Veokulud	473.068
12.	Vallasvara	98.362
14.	Hoonete remont	333.750
15.	Kultuuriline toetus	36.036
21.	Raamatukogud	4.311
35.	Õppetarbed ja -vahendid	86.242
37.	Rahvuskultuuriliste väärtuste kogumise ja korraldamine	6.250
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	11.000
41.	Kohtuliku asjaajamise ja abiandmise kulud	5.000
44.	Autasud ja ergutuserahad	8.466
54.	Toitlusvarustus	3.511.711
55.	Kraamivarustus	2.668.731
56.	Relvad ja nende varustus	1.061.304
57.	Inseneriline ja tehniline varustus	238.586

§§		Krooni
59.	Hobuste tervishoid	6.100
60.	Sõjalaevade varustus ja korras- hoid	473.011
61.	Kindlustuse tööd	45.198
62.	Topo- ja hüdrograafilised tööd	73.066
90.	Segakulud	151.000

Sõjaministeerium 17.050.069

Põllutööministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	20.140
2.	Ametisõidud	1.500
3.	Ametnikkude ja teenijate toe- tus	2.268
4.	Esindusekulud	400
5.	Ametnikkude ja teenijate va- rustus	193
8.	Kantseleikulud	2.130
9.	Majapidamine	9.530
10.	Sõidukulud	1.700
12.	Vallasvara	100
14.	Hoonete remont	1.500
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.500
90.	Segakulud	50
	Keskasutus	42.011

Peatükk II.

Maakorralduse ja metsade peavalitsus.

A. Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	543.505
2.	Ametisõidud	72.863
3.	Ametnikkude ja teenijate toe- tus	31.136
5.	Ametnikkude ja teenijate va- rustus	675
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	17.400
8.	Kantseleikulud	71.590
9.	Majapidamine	12.750
12.	Vallasvara	28.154
15.	Kultuuriline toetus	13.340
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	500
66.	Metsaasjandus	29.507
90.	Segakulud	324
	Maakorralduse ja metsade peavalitsuse keskasutus	821.744

§§	B. Asutused kohtadel.	Krooni
1.	Teenistusetasu	1.188.180
2.	Ametisõidud	42.000
3.	Ametnikkude ja teenijate toe- tus	182.516
8.	Kantseleikulud	75.385
9.	Majapidamine	39.311
10.	Sõidukulud	104.352
12.	Vallasvara	22.663
14.	Hoonete remont	160.000
15.	Kultuuriline toetus	1.000
66.	Metsaasjandus	723.600
90.	Segakulud	162

Asutused kohtadel 2.539.169

C. Metsakool.

1.	Teenistusetasu	6.120
2.	Ametisõidud	170
3.	Ametnikkude ja teenijate toe- tus	296
8.	Kantseleikulud	339
9.	Majapidamine	1.261
10.	Sõidukulud	100
12.	Vallasvara	1.200
14.	Hoonete remont	750
35.	Õppetarbed ja -vahendid	200
90.	Segakulud	50
	Metsakool	10.486

Maakorralduse ja metsade peavalitsus 3.371.399

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	34.900
2.	Ametisõidud	7.000
3.	Ametnikkude ja teenijate toe- tus	2.596
5.	Ametnikkude ja teenijate va- rustus	103
8.	Kantseleikulud	4.050
9.	Majapidamine	2.093
12.	Vallasvara	750
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	11.000
15.	Kultuuriline toetus	531.195
34.	Hariduslikud kulud	1.800
35.	Õppetarbed ja -vahendid	3.000
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.500
90.	Segakulud	450
	Põllumajanduse peavalitsuse keskasutus	601.437

§§	B. Asutused kohtadel.	Krooni
1.	Teenistusetasu	92.365
2.	Ametisõidud	2.120
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	1.828
4.	Esindusekulud	400
8.	Kantsleikulud	4.487
9.	Majapidamine	13.946
12.	Vallasvara	5.638
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	3.950
14.	Hoonete remont	4.720
35.	Õppetarbed ja -vahendid	6.000
90.	Segakulud	270
	Asutused kohtadel	135.724

C. Avalikud ja erapõllumajanduslikud koolid.	
1. Teenistusetasu	172.213
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	1.296
Avalikud ja erapõllumajanduslikud koolid	173.509
Põllumajanduse peavalitsus	910.670

Peatükk IV.

Loomatervishoiu peavalitsus.	
1. Teenistusetasu	74.760
2. Ametisõidud	300
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	5.840
8. Kantsleikulud	920
9. Majapidamine	828
15. Kultuuriline toetus	4.200
Loomatervishoiu peavalitsus	86.848
Põllutöoministerium	4.410.928

Teedeministerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	69.720
2. Ametisõidud	2.900
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	4.640
4. Esindusekulud	1.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	377
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	500

§§		Krooni
8.	Kantsleikulud	3.650
9.	Majapidamine	8.817
10.	Sõidukulud	1.200
12.	Vallasvara	560
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	500
14.	Hoonete remont	1.790
29.	Loodusevarade uurimine	17.000
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.500
69.	Teede ja raudtee-ehituste korrashoid	20.000
73.	Teede, sildade, parvede ehitus ja korrashoid	2.022.777
82.	Informatsioon	500
90.	Segakulud	250
	Keskasutus	2.158.681

Peatükk II.

Riigi raudteedevalitsus.

1. Teenistusetasu	4.498.551
2. Ametisõidud	28.570
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	513.114
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	172.930
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	3.540
8. Kantsleikulud	62.604
9. Majapidamine	191.362
10. Sõidukulud	3.460
11. Veokulud	162
12. Vallasvara	59.650
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	2.650
15. Kultuuriline toetus	1.000
34. Hariduslikud kulud	1.940
67. Rongide liikumine ja kauba-vedu	2.122.963
68. Veerevate abinõude korrashoid	2.218.646
69. Teede ja raudtee-ehituste korrashoid	1.947.921
70. Varustuse talitus	200.000
71. Abiettevõtete kulud	277.395
90. Segakulud	30.601
Riigi raudteedevalitsus	12.337.059

Peatükk III.

Posti-telegrahvitelefonide peavalitsus.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	115.420
2. Ametisõidud	2.817

§§	Krooni
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	9.580
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	1.217
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	1.810
8. Kantseleikulud	3.750
9. Majapidamine	10.062
12. Vallasvara	367
14. Hoonete remont	3.256
23. Väärtmärkide valmistamine	36.000
34. Hariduslikud kulud	1.450
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	8.000
72. Telegrahvi ja telefoni korrashoid ja arendamine	937.035
84. Rahvusvahelised maksud	130.000
90. Segakulud	500

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsuse keskasutus 1.261.264

B. Asutused kohtadel.

1. Teenistusetasu	1.694.360
2. Ametisõidud	13.000
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	179.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	36.795
8. Kantseleikulud	71.135
9. Majapidamine	153.508
11. Veokulud	554.512
12. Vallasvara	42.230
14. Hoonete remont	45.655
90. Segakulud	7.750

Asutused kohtadel 2.797.945

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus 4.059.209

Peatükk IV.

Mereasjanduse peavalitsus.

1. Teenistusetasu	475.956
2. Ametisõidud	7.500
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	79.177
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	3.650
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	2.040
8. Kantseleikulud	17.947
9. Majapidamine	52.832
11. Veokulud	5.802
12. Vallasvara	5.300
14. Hoonete remont	16.000

§§	Krooni
29. Loodusevarade uurimine	1.308
76. Sadamasildade korrashoid	70.500
77. Ujuvate abinõude, päästejasmade, tuletornide ja elektrikraanide varustus	298.208
78. Mere- ja liinimärgid	23.200
79. Ujuvate abinõude, päästejasmade, tuletornide ja elektrikraanide remont	290.000
90. Segakulud	34.000

Mereasjanduse peavalitsus 1.383.420

Teedeministeerium 19.938.369

Välisministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	72.220
2. Ametisõidud	500
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	3.364
4. Esindusekulud	15.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	765
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	2.620
8. Kantseleikulud	18.500
9. Majapidamine	18.800
10. Sõidukulud	16.350
12. Vallasvara	3.730
14. Hoonete remont	9.650
15. Kultuuriline toetus	17.400
80. Rahvusvaheliste lepingute sõlmimine ja täitmine	10.000
90. Segakulud	500

Keskasutus 189.399

Peatükk II.

Välisesindus.

A. Üldised kulud.

2. Ametisõidud	36.500
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	6.000
4. Esindusekulud	30.000
82. Informatsioon	40.000
84. Rahvusvahelised maksud	59.000
85. Konverentsid ja erakorralised esindused	25.000
86. Eestimaalaste võõrsilt kojujoomine	14.000
90. Segakulud	2.000

Üldised kulud 212.500

B. Välisesindused.		Krooni
§§		
1.	Teenistusetasu	379.850
8.	Kantseleikulud	38.330
9.	Majapidamine	181.446
10.	Sõidukulud	11.125
12.	Vallasvara	17.204
14.	Hoonete remont	8.970
90.	Segakulud	3.210
	Välisesindused	640.135
	Välisesindus	852.635
	Välisministeerium	1.042.034

B. Leprosooriumid.		Krooni
§§		
1.	Teenistusetasu	14.571
2.	Ametisõidud	589
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	659
8.	Kantseleikulud	1.248
9.	Majapidamine	14.521
11.	Veokulud	1.597
12.	Vallasvara	2.480
14.	Hoonete remont	6.077
49.	Haigete ülevalpidamine	62.824
64.	Põllumajanduslikud kulud	4.737
90.	Segakulud	507
	Leprosooriumid	109.810

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	30.060
2.	Ametisõidud	780
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	1.296
4.	Esindusekulud	300
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	237
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	1.420
8.	Kantseleikulud	7.800
9.	Majapidamine	6.932
10.	Sõidukulud	1.200
12.	Vallasvara	650
14.	Hoonete remont	2.600
90.	Segakulud	100
	Keskasutus	53.375

Peatükk II.

Tervishoiu ja hoolekande valitsus.

A. Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	47.260
2.	Ametisõidud	3.000
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	2.472
15.	Kultuuriline toetus	653.860
41.	Kohtuliku asjaajamise ja abiandmise kulud	5.000
48.	Rahva tervishoid	120.000
89.	Riiklik hoolekanne	342.667
90.	Segakulud	6.025
	Tervishoiu ja hoolekande valitsuse keskasutus	1.180.284

C. Tervishoiu asutused.

1.	Teenistusetasu	131.140
2.	Ametisõidud	922
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	6.112
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	1.180
8.	Kantseleikulud	5.181
9.	Majapidamine	127.055
10.	Sõidukulud	2.300
11.	Veokulud	2.514
12.	Vallasvara	20.477
14.	Hoonete remont	39.053
49.	Haigete ülevalpidamine	290.962
64.	Põllumajanduslikud kulud	35.299
90.	Segakulud	2.967
	Tervishoiu asutused	665.162

D. Lastevarjupaigad.

1.	Teenistusetasu	57.620
2.	Ametisõidud	1.150
3.	Ametnikkude ja teenijate toetus	3.417
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	750
8.	Kantseleikulud	2.506
9.	Majapidamine	89.836
10.	Sõidukulud	555
11.	Veokulud	2.130
12.	Vallasvara	15.175
14.	Hoonete remont	12.691
35.	Õppetarbed ja -vahendid	1.840
64.	Põllumajanduslikud kulud	10.643
88.	Hoolealuste ülevalpidamine	128.932
90.	Segakulud	2.010
	Lastevarjupaigad	329.255

E. Mitmesugused hoolekande- asutused.		Krooni
§§		
1.	Teenistusetasu	43.342
2.	Ametisõidud	697
3.	Ametnikkude ja teenijate toe- tus	2.311
8.	Kantseleikulud	1.730
9.	Majapidamine	31.714
10.	Sõidukulud	675
11.	Veokulud	3.820
12.	Vallasvara	5.350
14.	Hoonete remont	22.500
35.	Õppetarbed ja -vahendid	6.220
64.	Põllumajanduslikud kulud	26.780
65.	Põllumajanduslik tööstus	17.475
88.	Hoolealuste ülevälpidamine	74.899
90.	Segakulud	1.701
	Mitmesugused hoolekande- asutused	<u>239.214</u>
	Tervishoiu ja hoolekande va- litsus	2.523.725

Peatükk III.

Töökaitse ja sotsiaalkindlus- tuse valitsus.

A. Keskasutus.

1.	Teenistusetasu	15.300
2.	Ametisõidud	9.250
3.	Ametnikkude ja teenijate toe- tus	1.288
12.	Vallasvara	20
15.	Kultuuriline toetus	2.300
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	1.500
83.	Töökaitse	6.600
87.	Pension	2.184.000
90.	Segakulud	75
	Töökaitse ja sotsiaalkindlus- tuse valitsuse keskasutus	<u>2.220.333</u>

B. Tööinspeksiooni jaoskonnad.

1.	Teenistusetasu	25.020
2.	Ametisõidud	4.850
3.	Ametnikkude ja teenijate toe- tus	1.425
8.	Kantseleikulud	3.752
9.	Majapidamine	3.168

§§	Krooni	
10.	Sõidukulud	55
12.	Vallasvara	1.550
14.	Hoonete remont	120
	Tööinspeksiooni jaoskonnad	<u>39.940</u>
	Töökaitse ja sotsiaalkindlustu- se valitsus	<u>2.260.273</u>
	Töö-hoolekandeministeerium	4.837.373

Riigi võlad.

27.	Riigi võlgade ja protsentide tasumine	4.408.261
28.	Laenude realiseerimise kulud ja kursivahed	150.000
	Riigi võlad	<u>4.558.261</u>
	Korralised kulud	74.964.926

Erakorralised kulud.

A. Riigikeskasutuste kulud.

Riigivanem ja riigikantselei.

II jagu.

Peatükk IV.

Riigi statistika keskbüroo.		
1.	1929./30. a. põllumajanduse üleskirjutamise eeltööd	<u>20.674</u>
	Riigi statistika keskbüroo	<u>20.674</u>
	Riigivanem ja riigikantselei	20.674

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1.	Sõjaaegsete rekvireerimiste ja kahjude tasumine	<u>80.000</u>
	Keskasutus	<u>80.000</u>
	Rahaministeerium	80.000

Haridusministeerium.

§§	Peatükk I.	Krooni
	Juhatus ja üldsekretariaat.	
1.	Uued ehitused, juurde- ja ümberhitamised riigi majades	40.000
2.	Toetus piiriäärsete maade kultuuri edendamiseks	40.000
	Juhatus ja üldsekretariaat	80.000

Peatükk III.**Teaduse ja kunsti peavalitsus.****A. Keskasutus.**

1.	Tartu muuseumi remont ja siseseadete täiendamine	5.000
	Teaduse ja kunsti peavalitsuse keskasutus	5.000

B. Tartu ülikool.

1.	Ülikooli endise maneeži hoone müüridele võimla ehitamine	30.000
	Tartu ülikool	30.000
	Teaduse ja kunsti peavalitsus	35.000

Haridusministeerium 115.000**Kohtuministeerium.****Peatükk I.****K e s k a s u t u s .**

1.	Petseri- ja Narvataguste maade kinnisvarade ajutine kinnistusekomisjon	77.800
	Keskasutus	77.800

Peatükk II.**K o h t u d .****C. Rahukogud.**

1.	Tallinna-Haapsalu rahukogu hoone juures asuva endise arestimaja ümberehitamine	15.000
	Rahukogud	15.000
	Kohtud	15.000

Peatükk IV.**V a n g i m a j a d .****A. Vangimajad.**

§§		Krooni
1.	Tallinna karistusevangimaja juurdeehitus	50.000
2.	Viljandi vangimaja ehitamine	30.000
3.	Keskvangimajale auru söögi- ja pesuköögi sisseadmine	17.300
	Vangimajad	97.300
	Vangimajad	97.300

Kohtuministeerium 190.100**Sõjaministeerium.**

1.	Arstiabi	5.000
2.	Liikumise- ja veoabinõud	7.900
3.	Relvad ja nende varustus	376.810
4.	Inseneriline ja tehniline varustus	567.820
5.	Sõjalaevade remont ja korrahoid	120.000
6.	Uued ehitused	327.930
7.	Rannakindlustused	42.820
8.	Kinnisvarade muretsemine	50.000
9.	Topo-hüdrograafilised tööd	9.950
10.	Segakulud	1.770

Sõjaministeerium 1.510.000**Põllutööministeerium.****Peatükk II.****Maakorralduse ja metsade peavalitsus.****A. Keskasutus.**

1.	Riiklikud maaparandusetööd	640.000
2.	Uute hoonete ehitamine	50.000
	Maakorralduse ja metsade peavalitsuse keskasutus	690.000
	Maakorralduse ja metsade peavalitsus	690.000

Peatükk III.**Põllumajanduse peavalitsus.****A. Keskasutus.**

1.	Koolide ja katsejaamade ehitamise ja sisseadmise kulud	150.000
	Põllumajanduse peavalitsuse keskasutus	150.000
	Põllumajanduse peavalitsus	150.000
	Põllutööministeerium	840.000

Teedeministerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§§	Krooni
1. Laevaliinide toetamine	50.000
2. Aerodroomi ehitamine	25.000
	<hr/>
Keskasutus	75.000

Peatükk II.

Riigiraudteede valitsus.

1. Jaamade laiendamine ja uute hoonete ehitamine	77.230
2. Jaamade laiendamiseks ja hoonete ehitamiseks maa võõrandamine	48.000
3. Sonda-Mustvee kitsarööpalise raudtee uued tööd	50.000
4. Veereva koosseade täiendamine	228.200
5. Raudteelastele üldkasulikkude asutuste korraldamine ja sisseadmine	3.000
6. Kitsarööpaliste vedurite juurdemuretsemine	190.000
7. Bensiin-mootorvagunite muretsemine	100.000
	<hr/>
Riigi raudteedevalitsus	696.430

Peatükk III.

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus.

A. Keskasutus.

1. Uute hoonete ehitamine	11.500
2. Telefonijaama laiendamine	204.230
	<hr/>

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsuse keskasutus 215.730

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus 215.730

Peatükk IV.

Mereasjanduse peavalitsus.

1. Hoonete ehitamine	1.800
2. Teede ehitamine	5.000
3. Hüdrotehnilised ehitused mere-sadamates	323.000

§§

Krooni

4. Hüdrotehnilised ehitused sise-mistel veeteedel	28.500
5. Süvendusetööd	80.000
6. Tuletornide, meremärkide ning ujuvate abinõude sisseseadete täiendamine ja ümberkorraldamine	2.778
7. Rannasõiduliinide eksploateerimine	65.000
	<hr/>

Mereasjanduse peavalitsus 506.078

Teedeministerium 1.493.238

Töö-hoolekandeministerium.

Peatükk II.

Tervishoiu ja hoolekandevalitsus.

A. Keskasutus.

1. Toetus Eesti Punase Risti peavalitsusele	40.000
2. Toetus vigastatud sõjameeste ühingule	40.000
3. Toetus kindral Laidoneri nimelisele invaliidide kapitalile	20.000
	<hr/>

Tervishoiu ja hoolekande valitsuse keskasutus 100.000

C. Tervishoiu asutused.

1. Jämejala vaimuhaigemaja uue haigemaja ehitamine	47.258
	<hr/>

Tervishoiu asutused 47.258

D. Lastevarjupaigad.

1. Nõmme rinnalaste- ja emadekodu uute kõrvalhoonete ehitamine	4.000
2. Narva-Vaivara lastekodu elektrijõujaama ehitamine ja elektrivalgustuse sissesadmine	8.742
	<hr/>

Lastevarjupaigad 12.742
Tervishoiu ja hoolekande valitsus 160.000

Peatükk III.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse
valitsus.

A. Keskasutus.

§§	Krooni
1. Toetus töölismaja o/ü „Tööliste Kodule“ kinnisvara omandamiseks	(50.000)
A. Keskasutus	(50.000)
Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsus	(50.000)
Töö-hoolekandeministeerium	210.000 (160.000)
Riigikeskasutuste kulud	4.459.012 (4.409.012)

B. Operatsiooni fondid.

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Koolimajade ehitusefond	200.000
2. Eesti-Briti vahelise jahutuselavade laevaliini aktsiate omandamine	136.650
Keskasutus	336.650
Rahaministeerium	336.650

Haridusministeerium.

Peatükk II.

Riigi koolivalitsus.

A. Keskasutus.

1. Kooli- ja lastekirjanduse soetamine	20.000
Riigi koolivalitsuse keskasutus	20.000
Riigi koolivalitsus	20.000
Haridusministeerium	20.000

Põllutöoministeerium.

Peatükk II.

Maakorralduse ja metsade peavalitsus.

A. Keskasutus.

§§	Krooni
1. Laen maasaajatele inventari muretsemiseks	100.000
Maakorralduse ja metsade peavalitsuse keskasutus	100.000
Maakorralduse ja metsade peavalitsus	100.000

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

1. Põllumajanduslikkude koolide ja katseasutuste riikliku laenufondi täiendamine	50.000
Põllumajanduse peavalitsuse keskasutus	50.000
Põllumajanduse peavalitsus	50.000
Põllutöoministeerium	150.000

Teedeministeerium.

Peatükk II.

Riigi raudteedevalitsus.

1. Operatsiooni kapitali suurendamine	336.025
Riigi raudteedevalitsus	336.025
Teedeministeerium	336.025
Operatsiooni fondid	842.675
Erakorralised kulud	5.301.687 (5.251.687)
Kulud	80.266.613 (80.216.613)

TULUD.

Korralised tulud.

Otsekohesed maksud.

Peatükk I.

Tulumaks.

§§	Krooni
1. Tulumaks	2.365.000
2. Trahvid ja viivituserahad	125.000
	<hr/>
Tulumaks	2.490.000

Peatükk II.

Äri- ja tööstusemaks.

1. Põhiärimaks	280.000
2. Lisaärimaks mitteavalikult aruandvailt ettevõtetelt	1.400.000
3. Lisaärimaks avalikult aruandvailt ettevõtetelt	750.000
4. Trahvid ja viivituserahad	110.000
	<hr/>
Äri- ja tööstusemaks	2.540.000

Peatükk III.

Maa- ja hoonetemaks.

1. Maks kinnisvaradelt linnades ja alevites	15.000
2. Maks kinnisvaradelt maal	400.000
3. Trahvid ja viivituserahad	10.000
	<hr/>
Maa- ja hoonetemaks	425.000

Peatükk IV.

Maks kapitali protsentidelt.

1. Maks väärtpaberitelt	9.000
2. Maks hoiusummadelt	325.000
3. Maks konto-korrent arvetelt	35.000
4. Maks võidulaenu võitudel	4.000
5. Viivituserahad	1.500
	<hr/>
Maks kapitali protsentidelt	374.500

Peatükk V.

Kinnistusemaks.

1. Kinnistuse- ja kingitusemaks	480.000
2. Viivituserahad	1.500
	<hr/>
Kinnistusemaks	481.500

Peatükk VI.

Pärandusemaks.

§§	Krooni
1. Pärandusemaks	250.000
2. Trahvid ja viivituserahad	30.000
	<hr/>
Pärandusemaks	280.000

Otsekohesed maksud 6.591.000

Lõivud ja tasumaksud.

Peatükk VII.

Tempelmaks ja lõivud.

1. Tempelmaks	3.100.000
2. Kohtulõivud ja revisjonimaks	350.000
3. Aktilõivud	4.000
4. Advokaatide maks	200
5. Kantseleilõivud ja -maksud	50.000
6. Kohtumaks	75.000
7. Viivituserahad	100
8. 20% raudteemaks	6.000
	<hr/>
Tempelmaks ja lõivud	3.585.300

Peatükk VIII.

Patendid ja proovid.

1. Maks leidusepatentide, kaubamärkide ja mudelite eest	12.500
2. Proovimaks metallidelt	55.000
3. Mõõtude ja kaalude õigekstunnistamine	15.000
4. Mitmesugused proovid ja analüüsid	23.000
	<hr/>
Patendid ja proovid	105.500

Peatükk IX.

Mitmesugused tasumaksud.

1. Isikutunnistused	8.200
2. Välispassid	265.410
3. Maks loterii võitudel	20.000
4. Kodakondsuse maksud	5.380
6. Maksud lubadelt, tunnistustelt jt.	40.000
7. Tasu haigetelt ja hoolealustelt	191.086
8. Katlamaks	32.000
	<hr/>
Mitmesugused tasumaksud	562.076

Lõivud ja tasumaksud 4.252.876

Kaudsed maksud.

Peatükk X.

Tollid.

§§	Krooni
1. Sisserveotoll	16.060.000
2. Väljaveotoll	600.000
3. 3 ja 5% aktsidentsid (lisatoll)	40.000
4. Kantseleimaksud	40.000
5. Trahvid	20.000
6. Mitmesugused tulud	100.000
	<hr/>
Tollid	16.860.000

Peatükk XI.

Aktsiisid.

1. Aktsiis piirituselt	3.500
2. Aktsiis veinidelt, napsidelt ja likööridelt	170.000
3. Aktsiis õllet	750.000
4. Patendid joogikohtadele, kauplustele, vabrikutele, töökodadele ja ladudele	110.000
5. Aktsiis pärmilt	40.000
6. Patendid pärmivabrikutele	50
7. Aktsiis tubakalt	3.650.000
8. Aktsiis paberossikestadelt ja -paberilt	42.500
9. Tubakapatendid kauplustele	32.000
10. Patendid tubaka- ja paberossikestade-vabrikutele	6.000
11. Aktsiis tuletikkudelt	35.000
12. Trahvid	22.500
13. Mitmesugused tulud	600
	<hr/>
Aktsiisid	4.862.150

Kaudsed maksud 21.722.150**Riigi monopolid.**

Peatükk XII.

Piirituse monopol.

1. Piirituse ja denaturaadi müük	13.051.455
3. Eetri müük	32.000
4. Puskariõli müük	8.500
5. Mitmesugused tulud	80.000
	<hr/>
Piirituse monopol	13.171.955

Riigi monopolid 13.171.955**Riigi ettevõtted ja varandused.**

Peatükk XIII.

Riigi kapitalid.

§§	Krooni
1. Protsendid fondidelt, laenudelt ja arvetelt	2.350.352
2. Viivituserahad	2.000
	<hr/>
Riigi kapitalid	2.352.352

Peatükk XIV.

Maad, hooned, metsad ja veed.

1. Rent maadelt, metsadelt ja veelt	8.226
2. Rent hoonetelt	147.172
3. Tulud metsadest	4.946.100
4. Tulud jahist ja kalapüügist	10.000
5. Mitmesugused tulud	96.179
6. Trahvid ja viivituserahad	100.247
	<hr/>
Maad, hooned, metsad ja veed	5.307.924

Peatükk XV.

Raudteed.

1. Sõidupiletid	4.916.000
2. Pagasivedu	465.000
3. Kaubavedu	7.800.000
4. Transiit	200.000
5. Mitmesugused tulud	1.230.000
6. Maksud eelmiste aastate eest	200.000
7. Trahvid	20.000
	<hr/>
Raudteed	14.831.000

Peatükk XVI.

Sadamad ja laod.

1. Maks ladude tarvitamise eest	205.118
2. Laeva- ja sadamamaksud	906.410
3. Maks kraanide tarvitamise eest	30.000
	<hr/>
Sadamad ja laod	1.141.528

Peatükk XVII.

Post, telegrahv ja telefon.

1. Postimaks	2.750.000
2. Telegrahvimaks	450.000
3. Telefonimaks	1.916.000
	<hr/>
Post, telegrahv ja telefon	5.116.000

Peatükk XVIII.

Mitmesugused riigiettevõtted.

§§	Krooni
1. Eesti pank	1.119.500
2. Riigi põlevkivitööstus	194.625
4. Riigi metsatööstus	900.000
5. Riigi trükikoda	10.700
6. Mitmesugused abiettevõtted	<u>287.905</u>

Mitmesugused riigi ettevõtted 2.512.730

Peatükk XIX.

Mitmesugused riigi varandused.

1. Vallasvara kasutamine	1.520
2. Trükitööde müük	20.000
3. Mitmesuguste varanduste müük	300.020
4. Konfiskeeritud ja leitud varandused	2.200
5. Kontsessiooni maksud	<u>28.430</u>

Mitmesugused riigi varandused 352.170

Riigi ettevõtted ja varandused 31.613.704

Segatulud.

Peatükk XX.

Segatulud.

1. Kuludeks kantud summade tagasimaks	83.000
---------------------------------------	--------

§§

Krooni

2. Trahvid ja viivituserahad, mis mujal pole ette nähtud	250.000
3. Juhuslikud tulud	<u>150.000</u>

Segatulud 483.000

Segatulud 483.000

Kokku 77.834.685

Tagasimaks eelmiste aastate tuludest 250.000

Korralised tulud 77.584.685

Erakorralised tulud.

1. Operatsiooni fondide ja laenude tagasimaks	428.028
2. Trahv eksportööridelt müümata jäänud välisvaluuta eest	20.000
3. Vanamõisa põlevkivikaevanduse rent	180.900
4. Rannasõiduliinide ekspluateerimine	<u>53.000</u>

Erakorralised tulud 681.928

Korralised ja erakorralised tulud 78.266.613

Krediitide ülejääk 2.000.000

Tulud 80.266.613

SELETUSKIRI.

Riigi 1928./29. a. eelarve esitati Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule tasakaalustatult Kr. 80.261.854 suuruses.

Eelarve-komisjon esitab riigi eelarve Riigikogule tasakaalustatult Kr. 80.266.613 (var. 80.216.613) suuruses.

Kokkuvõtlikult on riigi eelarve võrreldes valitsuse algettepanekuga komisjonis suurenenud kulude osas Kr. 4.759 (var. vähenenud 45.241) võrra, tulude osas on ette nähtud suurenemine Kr. 4.759 võrra.

Kulude ja tulude ning nende muudatuste üldkokkuvõte.

NIMETUS	Vabariigi Valitsuse ette- panek	Eelarve- komisjoni ette- panek	Komisjoni ette- panek võrreldes eelarve-eelnõuga Suurendus + Vähendus —
Kulud:			
Korralised	74.970.528	74.964.926	—5.602
Erakorralised:			
a) riigikeskasutuste kulud	4.328.223	4.459.012 (4.409.012)	+130.789 (+80.789)
b) operatsiooni fondid	963.103	842.675	—120.428
Kulud kokku	80.261.854	80.266.613 (80.216.613)	+4.759 (—45.241)
Tulud:			
Korralised	77.568.685	77.584.685	+16.000
Erakorralised	693.169	681.928	—11.241
Krediitide ülejääk	2.000.000	2.000.000	—
Tulud kokku	80.261.854	80.266.613	+4.759

Kulude osas on suurenenud erakorralised — riigikeskasutuste — kulud — Kr. 130.789 (var. 80.789) võrra korraliste kulude arvel Kr. 5.602 võrra, operatsiooni fondide arvel Kr. 120.428 võrra ja uute tulude arvel Kr. 4.759 võrra.

Tulude osas on ette nähtud suurenemine korralistes Kr. 16.000 võrra, kuna erakorralistes on ette nähtud vähenemine Kr. 11.241 võrra. Seega tulude absoluutne suurenemine Kr. 4.759.

Kulude ja nende muudatuste üld-

Asutuse nimetus	Korralised kulud			Erakorralised		
	Vabariigi Valitsuse ettepanek	Eelarve- komisjoni ettepanek	Suurendus + Vähendus —	A. Riigikeskasutuste kulud		
				Vabariigi Valitsuse ettepanek	Eelarve- komisjoni ettepanek	Suurendus + Vähendus —
Riigikogu	440.880	440.880	—	—	—	—
Riigivanem ja riigikantselei	270.512	270.512	—	20.674	20.674	—
Riigikontroll	340.988	340.988	—	—	—	—
Rahaministeerium	5.711.649	5.675.558	—36.091	80.000	80.000	—
Kaubandus-tööstusministeerium	158.664	157.464	—1.200	—	—	—
Haridusministeerium	8.697.367	8.709.367	+12.000	115.000	115.000	—
Kohtuministeerium	3.142.505	3.136.176	—6.329	190.100	190.100	—
Siseministeerium	4.400.097	4.396.947	—3.150	—	—	—
Sõjaministeerium	17.051.304	17.050.069	—1.235	1.510.000	1.510.000	—
Põllutöoministeerium	4.410.928	4.410.928	—	840.000	840.000	—
Teedeministeerium	19.907.946	19.938.369	+30.423	1.412.449	1.493.238	+80.789
Välisministeerium	1.042.054	1.042.034	—20	—	—	—
Töö-hoolekandeministeerium	4.837.373	4.837.373	—	160.000	210.000 (160.000)	(+50.000)
Riigi võlad	4.558.261	4.558.261	—	—	—	—
K o k k u	74.970.528	74.964.926	—48.025 +42.423 —5.602	4.328.223	4.459.012 (4.409.012)	+130.789 (+80.789)

kokkuvõte riigikeskasutuste järgi.

k u l u d			K o k k u k u l u d		
B. Operatsiooni fondid			Vabariigi Valitsuse ettepanek	Eelarve- komisjoni ettepanek	Suurendus + Vähendus —
Vabariigi Valitsuse ettepanek	Eelarve- komisjoni ettepanek	Suurendus + Vähendus —			
—	—	—	440.880	440.880	—
—	—	—	291.186	291.186	—
—	—	—	340.988	340.988	—
336.650	336.650	—	6.128.299	6.092.208	—36.091
—	—	—	158.664	157.464	—1.200
20.000	20.000	—	8.832.367	8.844.367	+12.000
—	—	—	3.332.605	3.326.276	—6.329
—	—	—	4.400.097	4.396.947	—3.150
—	—	—	18.561.304	18.560.069	—1.235
150.000	150.000	—	5.400.928	5.400.928	—
456.453	336.025	—120.428	21.776.848	21.767.632	—9.216
—	—	—	1.042.054	1.042.034	—20
—	—	—	4.997.373	5.047.373 (4.997.373)	(+50.000)
—	—	—	4.558.261	4.558.261	—
963.103	842.675	—120.428	80.261.854	80.266.613 (80.216.613)	+62.000 +12.000 —57.241
					+4.759 (—45.241)

Suurenenud on töö-hoolekande- ja haridusministeeriumi, vähenenud aga raha-, teede-kohtu-, sise-, sõja-, kaubandus-tööstus- ja välisministeeriumi kulude eelarved.

Peale suurendamise ja vähendamise on komisjon teinud krediitide ümberpaigutusi eriti teedeministeeriumi osas, kus operatsiooni fondide vähendamise arvel on suurendatud erakorraliste kulude eelarvet Kr.80.789 ja korraliste kulude eelarvet Kr.30.423 võrra.

Suurendused ja ümberpaigutused on tehtud osalt valitsuse, osalt aga ka eelarve-komisjoni algatusel. Vabariigi Valitsus ei ole ühinenud haridusministeeriumi korraliste kulude peatükk III A. § 15. suurendamisega Kr. 12.000 võrra ja töö-hoolekandeministeeriumi erakorraliste — riigikeskasutuste — kulude peatükk III A. § 1. suurendamisega Kr. 50.000 võrra.

Kokkuvõttes võib tähendada, et kõigesuurem sisuline muudatus, mis tehtud eelarve-komisjonis, sisaldub erakorraliste kulude suurendamises operatsiooni fondide arvel.

Üksikasjalisemad andmed komisjoni poolt eelarve-elnõu summades ja nomenklatuuris tehtud muudatuste kohta leiduvad vastavates muudatusetabelites.

Tulude ja nende muudatuste üldkokkuvõte.

NIMETUS	Vabariigi Valitsuse ettepanek	Eelarve-komisjoni ettepanek	Komisjoni ettepanek võrreldes eelarve-elnõuga Suurendus + Vähendus —
Korralised tulud:			
Otsekohesed maksud	6.591.000	6.591.000	—
Lõivud ja tasumaksud	4.252.876	4.252.876	—
Kaudsed maksud	21.722.150	21.722.150	—
Riigi monopolid	13.171.955	13.171.955	—
Riigi ettevõtted ja varandused . . .	31.597.704	31.613.704	+16.000
Segatulud	483.000	483.000	—
Kokku	77.818.685	77.834.685	+16.000
Tagasimaks eelmiste aastate tuludest	250.000	250.000	—
Kokku korralised tulud	77.568.685	77.584.685	+16.000
Erakorralised tulud	693.169	681.928	—11.241
Kokku	78.261.854	78.266.613	+4.759
Krediitide ülejääk	2.000.000	2.000.000	—
Kokku tulud	80.261.854	80.266.613	+4.759

Muudatused tuludes on tehtud osalt Vabariigi Valitsuse, osalt eelarve-komisjoni algatusel, kuid Vabariigi Valitsuse nõusolekul.

Riigi eelarve seaduse § 17. teise lõike ja § 29. põhjal Riigikogule kinnitamiseks esitatud eriotstarbeliste kapitalide ja põhikirjata töötavate riigi ettevõtete kulude ja tulude eelarved esitab komisjon Riigikogule täiendavalt, lisana riigi eelarve juurde vastuvõtmiseks.

Eelarve-komisjoni poolt Eesti vabariigi 1928./29. a. kulude ja tulude eelarve-eeelnõus tehtud muudatuste tabelid ja põhjendused.

K u l u d.

Rahaministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eeelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 1. Teenistusetasu:				
d) mitmesugused tasud	10.600	2.800	—	7.800
§ 1.	28.000	2.800	—	25.200
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus:				
b) arstiabi ja toetus.	1.250	250	—	1.000
§ 3.	1.250	250	—	1.000
Keskasutus	33.430	3.050	—	30.380
Peatükk II.				
Riigikassa.				
§ 1. Teenistusetasu:				
d) mitmesugused tasud	1.680	780	—	900
§ 1.	96.840	780	—	96.060
§ 8. Kantseleikulud:				
a) kantseleimaterjal	3.000	500	—	2.500
b) post, telegrahv ja telefon	10.450	800	—	9.650
§ 8.	14.950	1.300	—	13.650
§ 40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	10.000	2.500	—	7.500
§ 40.	10.000	2.500	—	7.500
§ 90. Segakulud:				
b) ettenägemata kulud	800	300	—	500
§ 90.	800	300	—	500
Riigikassa	714.771	4.880	—	709.891
Peatükk IV.				
Aktsiisi peavalitsus.				
B. Aktsiisi ringkonnad.				
§ 2. Ametisõidud:				
a) sõidud siseriigis	19.996	2.246	—	17.750
§ 2.	19.996	2.246	—	17.750

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 14. Hoonete remont:				
b) jooksev remont	410	60	—	350
§ 14.	410	60	—	350
Aktsiisi ringkonnad	206.623	2.306	—	204.317
C. Piirituse monopol.				
§ 2. Ametisõidud:				
a) sõidud siseriigis	200	100	—	100
§ 2.	200	100	—	100
§ 8. Kantseleikulud:				
a) kantseleimaterjal	1.150	200	—	950
§ 8.	2.235	200	—	2.035
§ 9. Majapidamine:				
c) valgustus	2.800	155	—	2.645
§ 9.	32.389	155	—	32.234
§ 11. Veokulud:				
g) tasu veo eest	30.000	25.000	—	5.000
§ 11.	30.000	25.000	—	5.000
§ 12. Vallasvara:				
a) soetus	2.900	400	—	2.500
§ 12.	8.200	400	—	7.800
Piirituse monopol	3.491.394	25.855	—	3.465.539
Aktsiisi peavalitsus	3.771.482	28.161	—	3.743.321
Rahaministeerium	5.711.649	36.091	—	5.675.558

Põhjendused.

Rahaministeeriumi korralisi kulusid on vähendatud Kr. 36.091 võrra, mille tagajärjel rahaministeeriumi korralised kulud kujuneksid Kr. 5.675.558 suuruseks.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

- § 1-d: Vähendatud Kr. 2.800 võrra, arvesse võttes, et seaduste tõlkijatele niisuguri summasid ei ole (Kr. 6.400) vaja maksta, kui valitsus kavatsenud.
- § 3-b: Vähendatud Kr. 250 võrra, sest norm ühe ametniku kohta on liiga kõrge.

Peatükk II.

Riigikassa.

- § 1-d: Vähendatud Kr. 780 võrra ametnikkude ületunnitööde tasu arvel.
- § 8-a:) Vähendatud Kr. 500 võrra.
- § 8-b:) Vähendatud Kr. 800 võrra, mõlemad põhjusel, et ühendatud riigikassa ja ministri kantselei vähema kuluga töötada saab, kui lahus töötades.
- § 40: Vähendatud Kr. 2.500 võrra arvates, et eelarve täitmise aruannet pole vaja punktide kaupa vaid paragrahvide kaupa trükkida.

§ 90-b: Vähendatud Kr. 300 võrra, leides, et võrdlemisi väikesele ametkonnale neid kulusid liiga palju oli nõutud.

Peatükk IV.

Aktsiisi peavalitsus.

B. Aktsiisi ringkonnad.

§ 2-a: Vähendatud Kr. 2.246 võrra, leides, et aktsiisiametnikkudele sõiduraha ühe ametniku kohta rohkem välja teeb, kui näiteks politsei alal alaliselt sõidusolevatele ametnikkudele maks-takse.

§ 14-b: Vähendatud Kr. 60 võrra, sest lõp-likus remondi kalkulatsioonis on näi-datud summa väiksemana, kui esi-algses kalkulatsioonis.

C. Piirituse monopol.

§ 2-a: Vähendatud Kr. 100 võrra, loomu-liku leides, et küttepuud kohalikud

revidendid võivad vastu võtta ja sel-leks pealinnast eriti ametnikku pole tarvis välja saata.

§ 8-a: Vähendatud Kr. 200 võrra. Siin oli kantseleimaterjali jaoks nõutud roh-kem, kui teistes samasuguse töökoor-matusega asutustes.

§ 9-c: Vähendatud Kr. 155 võrra, jäädes endise valgustuse normi juurde.

§ 11-g: Vähendatud Kr. 25.000 võrra. Akt-siisi peavalitsusel on leping nii pii-rituseveo kui puhastamise peale ühine ja saab nende eest tasu maksta § 26. p. 6. summadest. § 11. jääb ülesse Kr. 5.000, missugune summa on mõeldud maksmiseks denaturaadiks mineva toore piirituse veo eest.

§ 12-a: Vähendatud Kr. 400 võrra ja seda tööriistade ostu arvel, kuna kavatsetud määral tööriistu võrdlemisi väik-ses töökojas tarvis ei lähe.

Kaubandus-tööstusministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 1. Teenistusetasu:				
d) mitmesugused tasud .	2.600	700	—	1.900
§ 1.	29.420	700	—	28.720
Keskasutus	47.488	700	—	46.788
Peatükk II.				
Kaubanduseosakond.				
§ 8. Kantseleikulud:				
c) ajakirjad ja kirjandus	1.500	500	—	1.000
§ 8.	3.228	500	—	2.728
Kaubanduseosakond	56.806	500	—	56.306

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Peatükk III.				
Tööstuseosakond.				
§ 2. Ametisõidud:				
a) sõidud siseriigis . . .	1.300	—	500	1.800
§ 2.	1.300	—	500	1.800
§ 10. Sõidukulud:				
d) sõidurahad	500	500	—	—
§ 10.	500	500	—	—
Tööstuseosakond	28.800	500	500	28.800
Kaubandus-tööstusministeerium	158.664	1.700	500	157.464

Põhjendused.**Korralised kulud.****Peatükk I.****Keskasutus.**

§ 1-d: Vähendatud Kr. 700 võrra. Ei peetud vajalikuks ettenähtud määral ajutiste tööjõudude kasutamist. Kui on tarvis tööjõudu, et selgitada likvideeritud asutuste arveid ja nende kohta anda õiendusi, peaks jätkuma selleks kolmest raamatupidamise alal tegutsevast ametnikust, sest ministeeriumi enese arvepidamine ei nõua palju tööjõudu.

Peatükk II.**Kaubanduseosakond.**

§ 8-c: Vähendatud Kr. 500 võrra põhjusel, et ei ole hädatarvilikud kõik ettenähtud ajakirjad ja ajalehed.

Peatükk III.**Tööstuseosakond.**

§ 2-a:) Suurendatud Kr. 500 võrra.

§ 10-d:) Vähendatud Kr. 500 võrra. Sõiduraha on ümber paigutatud

§ 2. alla, kus selle õigem koht ja kust teiste ministeeriumide analoogilised summad välja makstakse.

Haridusministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Juhatus ja üldsekretariaat.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . . .	131.700	4.994	—	126.706
§ 1.	132.700	4.994	—	127.706

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 9. Majapidamine:				
d) vesi	100	—	100	200
g) maksud kinnisvaralt	742	—	20	762
§ 9.	5.124	—	120	5.244
§ 14. Hoonete remont:				
b) jooksev remont	1.000	—	274	1.274
§ 14.	1.000	—	274	1.274
Juhatus ja üldsekretariaat	168.919	4.994	394	164.319
Peatükk II.				
Riigikoolivalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 15. Kultuuriline toetus:				
b) haridusealal	90.500	—	1.000	91.500
§ 15.	262.500	—	1.000	263.500
A. Keskasutus	506.040	—	1.000	507.040
B. Riigikoolid.				
§ 14. Hoonete remont:				
b) jooksev remont	11.000	—	2.000	13.000
§ 14.	25.000	—	2.000	27.000
§ 88. Hoolealuste ülevalpidamine:				
a) toitmine	27.300	2.000	—	25.300
§ 88.	39.300	2.000	—	37.300
B. Riigikoolid	826.287	2.000	2.000	826.287
Riigi koolivalitsus	6.858.347	2.000	3.000	6.859.347
Peatükk III.				
Teaduse ja kunsti peavalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 15. Kultuuriline toetus:				
c) kunsti ja teaduse alal	189.000	—	12.000	201.000
§ 15.	252.600	—	12.000	264.600
A. Keskasutus	278.872	—	12.000	290.872

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
C. Tallinna tehnikum.				
§ 1. Teenistusetasu:				
c) ülemääraliste palk . .	13.980	—	3.600	17.580
§ 1.	105.960	—	3.600	109.560
C. Tallinna tehnikum	149.656	—	3.600	153.256
Teaduse ja kunsti peavalitsus	1.670.101	—	15.600	1.685.701
Haridusministeerium	8.697.367	6.994	18.994	8.709.367

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Juhatus ja üldsekretariaat.

§ 1-a: Vähendatud Kr. 4.994 võrra peamiselt koolinõunikude palkade krediidi arvel, milline krediit liiga suurena arvestatud.

§ 9-d:) Suurendatud lit. d Kr. 100 võrra vee-

§ 9-g:) maksu ja lit. g Kr. 20 võrra kinnisvara maksu tõusu arvel.

§ 14-b: Suurendatud Kr. 274 võrra riigi koolimajade jooksva remondi arvel.

Peatükk II.

Riigi koolivalitsus.

A. Keskasutus.

§ 15-b: Suurendatud toetust Kr. 1.000 võrra Tallinna Juudi eraühisgümnaasiumile.

B. Riigikoolid.

§§ 14-b) Kuna kurtummadekooli kasvandik-
88-a:) kude üleväljpidamine on arvatud täie
kuude ette, kasvandikud aga pühade-

vaheajal kodus viibivad ja toitu ei tarvita, vähendati § 88. summat 2.000 kr. võrra, seda üle kandes § 14. juurde, hoonete jooksva remondi arvele, kuna vaja on riigi tööstusekoolis üles seada sundmääruse põhjal veemõõtjad ja ehitada kõnniteed.

Peatükk III.

Teaduse ja kunsti peavalitsus.
A. Keskasutus.

§ 15-c: Suurendatud toetust Kr. 12.000 võrra „Töölisteatrile“, kuna teater ka enne-
malt suurema toetuse saanud ja tu-
leva-aastases eelarve-eelnõus liiga alla
surutud. Selle suurendamisega ei
ühinenud Vabariigi Valitsus.

C. Tallinna tehnikum.

§ 1-c: Suurendatud Kr. 3.600 võrra, kuna
uue õpetajate tasuseaduse järgi peab
riik maksma Tallinna tehnikumi labo-
ratooriumide juhatajate palgad (5 ju-
hatajat à 60 krooni kuus × 12 =
Kr. 3.600).

Kohtuministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 15. Kultuuriline toetus:				
1) hoolekande alal	11.000	—	1.000	12.000
§ 15.	12.000	—	1.000	13.000
Keskasutus	127.200	—	1.000	128.200

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Peatükk II.				
K o h t u d.				
A. Riigikohus.				
§ 8. Kantseleikulud:				
c) ajakirjad ja kirjandus .	850	95	—	755
§ 8.	4.060	95	—	3.965
A. Riigikohus	111.842	95	—	111.747
Kohtud	1.433.151	95	—	1.433.056
Peatükk IV.				
V a n g i m a j a d.				
A. Vangimajad.				
§ 11. Veokulud:				
a) hobuste muretsemine	430	130	—	300
c) mittemehaaniliste abinõude muretsemine ja korrashoidmine	3.500	565	—	2.935
d) hobuseriistade muretsemine ja korrashoidmine	1.005	125	—	880
e) ülevalpidamine	7.523	223	—	7.300
§ 11.	34.101	1.043	—	33.058
§ 12. Vallasvara:				
a) soetus	10.397	897	—	9.500
§ 12.	12.617	897	—	11.720
§ 42. Vangide ülevalpidamine:				
a) toitmine	260.000	5.000	—	255.000
e) surnute matmine . . .	200	100	—	100
§ 42.	405.934	5.100	—	400.834
A. Vangimajad	1.304.700	7.040	—	1.297.660
B. Harku alaealiste kurjategijate kolonii.				
§ 8. Kantseleikulud:				
c) ajakirjad ja kirjandus .	500	—	80	580
§ 8.	1.130	—	80	1.210

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	600	—	126	726
§ 12.	850	—	126	976
§ 35. Õppetarbed ja -vahendid:	3.000	—	500	3.500
§ 42. Vangide ülevalpidamine:				
a) toitmine	21.900	900	—	21.000
§ 42.	32.415	900	—	31.515
B. Harku alaealiste kurjategijate kolonii	93.160	900	706	92.966
Vangimajad	1.397.860	7.940	706	1.390.626
Kohtuministeerium	3.142.505	8.035	1.706	3.136.176

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 15-1: Suurendatud Kr. 1.000 võrra toetuseks vangide hooldamise seltsidele, silmas pidades, et vangide hooldamise seltsid alles algavad oma tegevust, mille tõttu neile riiklik toetus tarvilik.

Peatükk II.

Kohtud.

A. Riigikohus.

§ 8-c: Vähendatud Kr. 95 võrra, leides, et poliitilisi ajalehti riigiasutused ei tarvitseks tellida, kuna neid ametnikud ise juba ostavad.

Peatükk IV.

Vangimajad.

A. Vangimajad.

§ 11-a: Vähendatud Kr. 130 võrra hobuste hindade arvel, kuna hobuste hinnad tegelikult odavamad.

§ 11-c: Vähendatud Kr. 565 võrra regede ja vankrite hindade arvel, kuna hinnad liiga kõrgelt arvatud.

§ 11-d: Vähendatud Kr. 125 võrra, hobuse-riistade hindade arvel, kuna hinnad liiga kõrgelt arvatud.

§ 11-e: Vähendatud Kr. 223 võrra, kuna hobuste toitmise kulud kõrgemalt arvatud, kui teistes riigiasutustes.

§ 12-a: Vähendatud Kr. 897 võrra, vallasvara üksikute asjade hindade arvel, kuna hinnad liiga kõrgelt arvatud.

§ 42-a: Vähendatud Kr. 5.000 võrra, arvesse võttes, et eelmistel aastatel on vähem kulutatud ja et vangide arv iga aastaga väheneb.

§ 42-e: Vähendatud Kr. 100 võrra, kuna eelmiste aastate andmed näitavad, et suuremat tarvidust ei ole.

B. Harku alaealiste kurjategijate kolonii.

§ 8-c: Suurendatud Kr. 80 võrra noorsoo ajakirjanduse tellimiseks.

§ 12-a: Suurendatud Kr. 126 võrra kahe automaat tulekustutaja ja 60 supitaldreku ostmiseks.

§ 35: Suurendatud Kr. 500 võrra spordiabinõude ostmiseks.

§ 42-a: Vähendatud Kr. 900 võrra, kuna eelmiste aastate andmed näitavad, et tarvidus väiksem.

Siseministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk III.				
Piirivalve valitsus.				
§ 1. Teenistusetasu:				
d) mitmesugused tasud	142.000	3.000	—	139.000
§ 1.	623.140	3.000	—	620.140
§ 10. Sõidukulud:				
a) sõiduabinõude muretsemine ja korrashoidmine	5.900	50	—	5.850
§ 10.	8.470	50	—	8.420
§ 11. Veokulud:				
a) hobuste muretsemine	400	100	—	300
§ 11.	6.392	100	—	6.292
Piirivalve valitsus	1.129.348	3.150	—	1.126.198
Siseministeerium	4.400.097	3.150	—	4.396.947

Põhjendused.

Korralised kulud.

§ 10-a: Vähendatud Kr. 50 võrra hindade arvel.

Peatükk III.

Piirivalve valitsus.

§ 11-a: Vähendatud Kr. 100 võrra, võttes hobuse hinnaks 400 krooni asemel Kr. 300.

§ 1-d: Vähendatud Kr. 3.000 võrra. Praktika on näidanud, et koosseisude järgi kalkuleeritud summadest, nagu see ka sellel aastal tehtud, vakant kohtade arvel väikesed ülejäägid tekivad.

Sõjamineisterium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
§ 2. Ametisõidud:				
b) sõidud välisriikides	29.550	550	—	29.000
§ 2.	104.420	550	—	103.870
§ 10. Sõidukulud	48.485	685	—	47.800
Sõjamineisterium	17.051.304	1.235	—	17.050.069

Põhjendused.

Korralised kulud.

§ 10: Vähendatud Kr. 685 võrra võimaliku kokkuhoiu ja hindade vahe arvel.

§ 2-b: Vähendatud Kr. 550 võrra sõitude võimaliku piiramise arvel.

Põllutööministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus-nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	—	—	2.500	2.500
Keskasutus	39.511	—	2.500	42.011
Peatükk II.				
Maakorralduse ja metsade peavalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 8. Kantseleikulud:				
b) post, telegraaf ja telefon	27.720	2.500	—	25.220
§ 8.	74.090	2.500	—	71.590
A. Keskasutus	824.244	2.500	—	821.744
B. Asutused kohtadel.				
§ 12. Vallasvara:				
a) soetus	22.000	1.000	—	21.000
§ 12.	23.663	1.000	—	22.663
B. Asutused kohtadel	2.540.169	1.000	—	2.539.169
C. Metsakool.				
§ 12. Vallasvara:				
a) soetus	100	—	1.000	1.100
§ 12.	200	—	1.000	1.200
C. Metsakool	9.486	—	1.000	10.486
Maakorralduse ja metsade peavalitsus	3.373.899	3.500	1.000	3.371.399

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Peatükk III.				
Põllumajanduse peavalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 15. Kultuuriline toetus:				
a) stipendiumid	13.650	3.600	3.600	13.650
b) haridusealal	10.250	—	1.680	11.930
d) kirjanduse alal	21.800	800	800	21.800
h) põllumajanduse alal	484.300	10.360	9.875	483.815
§ 15.	530.000	14.760	15.955	531.195
A. Keskasutus	600.242	14.760	15.955	601.437
B. Asutused kohtadel.				
§ 2. Ametisõidud:				
a) sõidud siseriigis	2.995	995	—	2.000
§ 2.	3.115	995	—	2.120
§ 4. Esindusekulud	600	200	—	400
B. Asutused kohtadel	136.919	1.195	—	135.724
Põllumajanduse peavalitsus	910.670	15.955	15.955	910.670
Põllutööministeerium	4.410.928	19.455	19.455	4.410.928
Erakorralised kulud.				
A. Riigikeskasutuste kulud.				
Peatükk II.				
Maakorralduse ja metsade peavalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 1. Riiklikud maaparandustööd	580.000	—	60.000	640.000
A. Keskasutus	630.000	—	60.000	690.000
Maakorralduse ja metsade peavalitsus	630.000	—	60.000	690.000

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Peatükk III. Põllumajanduse peavalitsus. A. Keskasutus.				
§ 2. Protsentide vahe põllumajanduslikkudelt laenukudelt	60.000	60.000	—	—
A. Keskasutus	210.000	60.000	—	150.000
Põllumajanduse peavalitsus	210.000	60.000	—	150.000
Põllutööministeerium	840.000	60.000	60.000	840.000

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 40: Üles võetud Kr. 2.500 maakorraldusse puutuvate seaduste ja määruste kodiitseerimiseks ja väljaandmiseks.

Peatükk II.

Maakorralduse ja metsade peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 8-b: Vähendatud Kr. 2.500 võrra, arvesse võttes tegelikku tarvidust.

B. Asutused kohtadel.

§ 12-a: Vähendatud Kr. 1.000 võrra, viies selle üle C. Metsakool § 12-a alla, pumba ehitamiseks metsakooli juures Voltvetis.

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 15-a: Suurendatud Kr. 3.600 võrra eriteadlaste ettevalmistamise stipendiu-

mideks piimanduse alal kodumaal (2 isikule à 150 kr. kuus, kokku Kr. 3.600), kattes selle kulu piimasaaduste väljaveo erimaksudest. Eelarves ettenähtud summa Kr. 13.650 jääb muutmata.

§ 15-b: Suurendatud Kr. 1.680 võrra, kala-meeste kursuste korraldamiseks.

§ 15-d: Vähendatud Kr. 800 võrra ja suurendatud Kr. 800 võrra.

Vähendatud toetust põllumajanduse populaarse ajakirjanduse (ajak. „Edu“) alal Kr. 300 ja aasta jooksul kirjastatud paremate põllumajanduslike populaarsete kirjatööde auhindade alal Kr. 500. Mõlemad summad on üle kantud lisaks põllumajanduse ja kalaasjanduse kirjanduse kirjastamise ja levitamise toetussummale, määrates selleks 6.000 krooni asemel 6.800 krooni. Lõppsummas jääb § 15-d muutmata.

§ 15-h: A. Põllutööjättaimekasvatuse ning majapidamise organiseerimise alal. Vähendatud toetust Kr. 1.680 võrra.

Kustutatud põllumajandusliikude noorte klubide organiseerija ja juhataja palk Kr. 1.680.— Suurendatud toetust õppereiside juhtide sõidukulude alal Kr. 1.000 võrra, määrates Kr. 1.250.

E. Maaparanduse alal. Suurendatud toetust maaparanduse büroo juhataja abi palga arvel Kr. 1.195 võrra, milleks krediiti ette nähtud ei olnud.

F. Karjakasvatuse alal. Vähendatud toetust Kr. 4.700 võrra: 1) 10 uue kontrollühisuse ringkonna asutamine (Kr. 2.400); 2) 5 rändkarjaravitseja ringi asutamine (Kr. 1.800); 3) kontrollühisuste V aastaraamatu kirjastamise toetus (Kr. 500 võrra). Ühtlasi tuludena vähendatud piimasaaduste väljaveo erimaksust ettenähtud sissetulekuid Kr. 4.700 võrra; Kr. 39.700 pealt Kr. 35.000 peale. Riigi eelarvesumma ei muutu eeltoodud vähenduste tõttu.

G. Hobusekasvatuse alal. Vähendatud toetust Kr. 1.000 võrra autasude alal noorte hobuste näitustel.

I. Kodulinnukasvatuse alal. Vähendatud toetust Kr. 2.980 võrra: kustutatud 2 instruktori palk Kr. 2.880 ja vähendatud sõidukulusid Kr. 100.

J. Kalaasjanduse alal. Suurendatud toetust Kr. 2.980 võrra: juurde lisatud 2 instruktori palgaks (à 120 kr. kuus × 12 kuud) Kr. 2.880 ja sõidukuludeks Kr. 100.

B. Asutused kohtadel.

§ 2-a: Vähendatud Kr. 995 võrra, põhjendusega, et põllumajandusliikude koolide tegelaste sõitude arv vähenema peaks, mispärast ka vähemate sõidukuludega läbi saab.

§ 4: Vähendatud Kr. 200 võrra, põhjendusega, et külaliste vastuvõtmised koolide kulul vähemates põllumajandusliikudes koolides tarvilikud ei ole.

Erakorralised kulud.

A. Riigikeskasutuste kulud.

Peatükk II.

Maakorralduse ja metsade peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1: Suurendatud Kr. 60.000 võrra; silmas pidades riiklikkude maaparandusetööde erilist tähtsust ja tarvidust.

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 2: Vähendatud Kr. 60.000, leides, et olulist tarvidust ei ole tasuda põllumajandusliikude laenude protsentide vahet riigi eelarve korras riigi pankadele.

Teedeministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 73. Teede, sildade, parvede ehitamine ja korrashoid:				
a) toetus omavalitsustele	1.350.000	200.000	—	1.150.000
b) riigimetsade kohustus	400.000	—	252.777	652.777
c) tehnilised abinõud ja muud kulud	—	—	220.000	220.000
§ 73.	1.750.000	200.000	472.777	2.022.777
Keskasutus	1.885.904	200.000	472.777	2.158.681

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Elarve-eelnõusnõutud	Elarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Peatükk II.				
Riigi raudteedevalitsus.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk	2.431.200	3.600	—	2.427.600
c) ülemääraliste palk	1.741.763	560	—	1.741.203
§ 1.	4.502.711	4.160	—	4.498.551
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus:				
a) lasteabiraha	393.194	3.340	—	389.854
§ 3.	516.454	3.340	—	513.114
§ 5. Ametnikkude ja teenijate varustus	179.037	6.107	—	172.930
§ 9. Majapidamine:				
c) valgustus	94.001	5.500	—	88.501
§ 9.	196.862	5.500	—	191.362
§ 12. Vallasvara:				
a) soetus	22.954	—	14.449	37.403
§ 12.	45.201	—	14.449	59.650
§ 67. Rongide liikumine ja kaubavedu	2.170.421	47.458	—	2.122.963
§ 68. Veerevate abinõude korrashoid	2.336.741	118.095	—	2.218.646
§ 69. Teede ja raudtee-ehituste korrashoid	2.003.836	55.915	—	1.947.921
Riigi raudteedevalitsus	12.563.185	240.575	14.449	12.337.059
Peatükk III.				
Posti-telegrahvitelefoni peavalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 8. Kantseleikulud:				
c) ajakirjad ja kirjandus	2.000	1.000	—	1.000
§ 8.	4.750	1.000	—	3.750

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Belarve-eelnõus nõutud	Belarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 9. Majapidamine:				
b) küte	2.080	338	—	1.742
§ 9.	10.400	338	—	10.062
§ 14. Hoonete remont:				
a) kapitaalremont	4.230	4.230	—	—
§ 14.	7.486	4.230	—	3.256
§ 23. Väärtmärkide valmistamine	20.000	—	16.000	36.000
§ 72. Telegrahvi ja telefoni korrashoid ja arendamine:				
a) telegrahvi ja telefoni kapitaalremont	9.000	—	50.000	59.000
b) telegrahvi ja telefoni jooksev remont	80.000	—	335.000	415.000
c) telegrahvi ja telefoni arendamine	1.800	—	461.235	463.035
d) telefoni kapitaalremont	50.000	50.000	—	—
e) telefoni jooksev remont	335.000	335.000	—	—
f) telefoni arendamine	461.235	461.235	—	—
§ 72.	937.035	846.235	846.235	937.035
A. Keskasutus	1.250.832	851.803	862.235	1.261.264
B. Asutused kohtadel.				
§ 9. Majapidamine:				
b) küte	28.000	660	—	27.340
§ 9.	154.168	660	—	153.508
B. Asutused kohtadel	2.798.605	660	—	2.797.945
Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus	4.049.437	852.463	862.235	4.059.209
Peatükk IV.				
Mereasjanduse peavalitsus.				
§ 77. Ujuvate abinõude, päästejaamade, tuletornide ja elektrikraanide varustus:				
a) ujuvate abinõude ja tuletornide kõva küte	191.000	20.000	—	171.000
d) ujuvate abinõude, tuletornide ja päästejaamade varustus	60.000	5.000	—	55.000
§ 77.	323.208	25.000	—	298.208

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Belarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 90. Segakulud:				
a) mitmesugused kulud	30.000	1.000	—	29.000
§ 90.	35.000	1.000	—	34.000
Mereasjanduse peavalitsus	1.409.420	26.000	—	1.383.420
Teedeministeerium	19.907.946	1.319.038	1.349.461	19.938.369
Erakorralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 2. Aerodroomi ehitamine:				
b) lennukitekuuri, vahimaja, kontori ehitamine	20.000	20.000	—	—
§ 2.	45.000	20.000	—	25.000
§ 3. Reisijatelennukite muretsemine	75.000	75.000	—	—
§ 4. Lennuasjandus	64.241	64.241	—	—
Keskasutus	234.241	159.241	—	75.000
Peatükk II.				
Riigi raudteedevalitsus.				
§ 1. Jaamade laiendamine ja uute hoonete ehitamine	87.630	10.400	—	77.230
§ 2. Jaamade laiendamiseks ja hoonete ehitamiseks maa võõrandamine:				
a) maade juurdevõõrandamine	31.000	2.000	—	29.000
§ 2.	50.000	2.000	—	48.000
§ 4. Veereva koosseade täiendamine	150.000	—	78.200	228.200
§ 6. Kitsarööpaliste vedurite juurdemuretsemine . .	160.000	—	30.000	190.000
§ 7. Bensiin-mootorvagunite muretsemine	50.000	—	50.000	100.000
Riigi raudteedevalitsus	550.630	12.400	158.200	696.430

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Peatükk III.				
Posti-telegrahvi-telefonipeavalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 2. Telefonijaama laiendamine	200.000	—	4.230	204.230
A. Keskasutus	211.500	—	4.230	215.730
Posti-telegrahvi-telefonipeavalitsus	211.500	—	4.230	215.730
Peatükk IV.				
Mereasjanduse peavalitsus.				
§ 3. Hüdrotehnilised chitused meresadamates:				
c) Pärnu talvesadamasuu korraldamine	8.000	8.000	—	—
c) Tallinna vanasadama läänemuuli ärakorjamine	—	—	23.000	23.000
§ 3.	308.000	8.000	23.000	323.000
§ 5. Süvendusetööd:				
b) Kasari jõe süvendamine	55.000	—	10.000	65.000
§ 5.	70.000	—	10.000	80.000
§ 7. Rannasõiduliinide ekspluateerimine	—	—	65.000	65.000
Mereasjanduse peavalitsus	416.078	8.000	98.000	506.078
Teedeministeerium	1.412.449	179.641	260.430	1.493.238
Operatsiooni fondid.				
Peatükk II.				
Riigi raudteedevalitsus.				
§ 1. Operatsiooni kapitali suurendamine	456.453	120.428	—	336.025
Riigi raudteedevalitsus	456.453	120.428	—	336.025
Teedeministeerium	456.453	120.428	—	336.025

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

- § 73: Muudetud nimetus. Võetud nimetuseks: „Teede, sildade, parvede ehitamine ja korrashoid“ pro „Teede, sildade ja parvede korrashoid“, kuna ettenähtud summadest läheb osa ka teede, sildade ja parvede ehitamiseks.
- § 73-a: Vähendatud toetust omavalitsustele Kr. 200.000 võrra, üle kandes selle
- § 73-c: summa uue lit. c tehnilised abinõud ja muud kulud alla, kuna eksikombel oli ministeeriumi käsutada arvatud summa kantud omavalitsuste toetussumma juurde. Omavalitsustele toetuseks kalkuleeritud summad sellega ei vähene. Peale selle täiendati lit. c Kr. 20.000 võrra ülekande teel peat. II § 69. teede korrashoiu ja parandusetööde kulude arvelt.
- § 73-b: Suurendatud Kr. 252.777 võrra. Riigimetsade kohustuse summale on lisaks kantud komisjoni vähenduste ülejääk. Riigimetsaaluste maade teede korrashoiu kohustus lasub riigi peal. Üldine riigimetsade teedekohustus on märksa suurem, kui eelarves ette nähtud Kr. 400.000, sellepärast kandis komisjon vähenduste ülejäägid lisaks sellele summale.

Peatükk II.

Riigi raudteede valitsus.

- § 1-a: Vähendatud Kr. 3.600 võrra ühe vakant koha palgakrediidi arvel.
- § 1-c: Vähendatud Kr. 560 võrra veodirektsiooni töökodades puhkuseajaks asemikkude palkade krediidi arvel, kuna võimalik on ülesandeid teiste teenijate vahel ära jaotada.
- § 3-a: Vähendatud Kr. 3.340 võrra, kuna lasteabiraha saajate arv on vähenenud, mida näitavad 1927./28. a. eelarve täitmise tegelikud andmed.
- § 5: Vähendatud Kr. 6.107 võrra riidevarustuse üksushindade arvel, kuna viimased vormiriiete tellimised on suudetud odavamate hindadega välja anda, kui see oli eelarve koostamisel.

§ 9-c: Vähendatud Kr. 5.500 võrra tegelikude kulude ja petrooleumi hinna alanemise arvel. Belarve koostamisel oli petrooleumi hind 18 senti kg, praegu soetatakse tagavaru hinnaga 15,20 senti kg.

§ 12-a: Suurendatud Kr. 14.449 võrra. Suurendatud: 1) tervishoiu osakonnas — Kr. 5.039 võrra arstimiseabinõude täiendamiseks, aga peamiselt pesu uuendamiseks, mis võimatus seisukorras; 2) varustusedirektsioonis — Kr. 2.100 võrra puudeladudes Tapal, Valgas ja Mõisakülas puude saagimise sae ühes mootoriga ülesseadmiseks (3 saagi à Kr. 700); 3) ekspluatatsiooni direktioonis — Kr. 7.310 võrra magamisvagnites pesu täiendamiseks, kuna praegust pesu ei jätku sel puhul, kui tarvis lisavaguneid määrata; pealegi on praegune pesu katkine, augud sees. Peale selle suureneb pesu tarvidus Lelle-Papiniidu liini avamisega.

§ 67: Vähendatud Kr. 47.458 võrra. Vähendatud: 1) vedurite küttekulude alal koefitsiendi alanemise tõttu Kr. 34.779; 2) vedurite valgustuse alal petrooleumi hinna alanemise tõttu Kr. 703; 3) pumbamajade kütte ja väliskraanide soenduse kulude alal Kr. 217, arvestades jooksva aasta tegelikkude kuludega; 4) veevarustuse abinõude uuenduse ja paranduse alal Kr. 1.500, viies summat eelmise aasta eelarve piiri; 5) vagnite kütte alal, vähendades vagnikütjate arvu jaamades 10 kütja võrra, ka on kütteinete vagnisse muretsemise kulu viidud eelmise aasta eelarve-summa piirisse, mis kogusummas vähendab eelarvet Kr. 8.463 võrra; 6) vagnite valgustuse alal — küünalde kulu vähendatud Kr. 1.296 võrra, arvesse võttes 1926./27. a. tegelikke kulusid; 7) võõrastele teedele nende spetsiaalvagnite ja veoabinõude kasutamise eest ettenähtud summa Kr. 500 võrra, viies kulu eelmise aasta eelarve-summa piiridesse. Kokku vähendatud selle paragrahvi järgi Kr. 47.458.

§ 68: Vähendatud Kr. 118.095 võrra. Vähendatud: 1) Peatehaste kütte ja

elektrienergia kulusummat Kr. 2.124 võrra, viies selle eelmise aasta eelarve-summa piirisse; 2) veodirekt-siooni töökodade ja peatehaste inventari korrastpidamise, määre ja puhastuseainete kulud Kr. 5.223 võrra, viies summa eelmise aasta eelarve piiri; 3) Kaubarongi vedurite uuendamise ja parandamise kulu Kr. 49.200 võrra, kuna osa põhjalikule parandusele ettenähtud vedureid ei ole oma 150.000 ved. km läbi-jooksu läbistanud, mispärast nende paranduse võib ühe aasta edasi lükata. 4) Sõiduvagunite uuendamise ja parandamise alal krediiti kulu Kr. 6.000 võrra, on ühe II kl. neljateljelise vaguni keskmine parandus edasi lükatud järgmiseks aastaks.

Kaubavagunite uuenduse ja paranduse all oli ette nähtud 6 jäävaguni kere uuendamiseks krediiti Kr. 19.200; et „Dviigateli“ tehased pakuvad täiesti uusi 1/r. jäävaguneid hinnaga Kr. 5.000 tükk, kuna praegu sarnase uue jäävaguni ehitamine läheb mak-sima Kr. 7.500, on asja kasulikkust silmas pidades see krediit üle viidud erakorraliste kulude ossa; peale selle on põhjalikule parandusele ette nähtud 75 kaubavaguni arvu vähendatud 50 peale, kuna raudteedevalitsusel on tagavaras suuremal arvul korras vagu-neid, sellega väheneb krediidisumma Kr. 14.550 võrra; kokku vähendatud kaubavagunite uuendamise ja paran-damise krediiti Kr. 33.750.

Vaguni telgede, rataste ja reh-vide uuenduse ja paranduse kulu on vähendatud Kr. 21.798, nimelt oli ette nähtud täiendada reisivagunite rattaparki uute vaguni rattapaaridega (teljed, tsentrid, bandaažid,) kuid va-nade paranduse tõttu on võimalik uutega täiendamist veel edasi lükata.

§ 69: Vähendatud üldiselt Kr. 55.915 võrra. Liiprite kulu vähendatud Kr. 6.550 liiprite hinna alanemise tõttu (kitsarööpalise liiprid kalkuleeritud eelarves hinnaga 80 senti, tegelikult ostetakse neid praegu hinnaga 75 senti).

Teede korrashoiu ja paranduse-tööde kulu vähendatud Kr. 50.000 võrra; kulu on komisjoni arvates või-malik vähendada, kuna kord on enam-

vähem rahuloldav ja tee jooksev kor-rashoid enam niisuuri kulusid ei nõua. Sellest vähendusest on Kr. 20.000 üle kantud peat. 1. § 73 lit. c alla.

Hoonete, õuede, aedade ja plan-kide korrashoiu kulu vähendatud Kr. 24.650 võrra, arvestades ka siin asjaoludega, et laiarööpalise liini hoo-nete seisukord on rahuloldav, milleks eelmistel aastatel suuremaid summa-sid kulutatud.

Elektrivalgustuse sisseseadete alal on vähendatud summasid Kr. 1.095 võrra, sest osa hädatarvilikke töid on käesoleva aasta krediitide ülejääkidest ära tehtud.

Sellega on vähendus § 69. järgi Kr. 82.295. Vähenduse arvel pidas komisjon soovitavaks täiendavalt üles võtta järgmised tööd:

1) Aruküla jaama avamine kau-banduslikuks otstarbeks Kr. 17.100;

2) Kärkna jaama avamine kau-banduslikuks otstarbeks Kr. 8.850;

3) Tuulemäe peatuskoha avamine Kr. 430. Kokku Kr. 26.380.

Seega jääb vähendus selle pa-ragrahvi järgi Kr. 55.915.

Peatükk III.

Posti-telegraphvi-telefoni pea-valitsus.

A. Keskasutus.

§ 8-c: Vähendatud Kr. 1.000 võrra tehni-lise kirjanduse muretsemise arvel.

§ 9-b: Vähendatud Kr. 338 võrra puude hindade arvel.

§ 14-a: Vähendus Kr. 4.230 üle kantud era-korralistesse kuludesse (Peat. III A. § 2) lisaks Tallinna telefonijaama laiendamise summale.

§ 23: Suurendatud Kr. 16.000 võrra Vaba-riigi Valitsuse täiendaval ettepanekul 7. III 1928. a.

§ 72: Vabariigi Valitsuse otsuse põhjal 3. veebruarist 1928. a. ühendatud lit. a ja d, b ja e, c ja f.

B. Asutused kohtadel.

§ 9-b: Vähendatud Kr. 660 võrra puude hindade arvel.

Peatükk IV.

Mereasjanduse peavalitsus.

- § 77-a: Vähendatud Kr. 20.000 võrra süteostu arvel, kuna olemas suurem süte-tagavara ja kuna sütehinnad praegu madalamad kui eelarves kalkuleeritud.
- § 77-d: Vähendatud Kr. 5.000 võrra, kuna 1927./28. a. eelarves väiksem summa ja kuna erilist põhjust suurendamiseks ei ole.
- § 90-a: Vähendatud Kr. 1.000 võrra, kuna vähemaga läbi saab.

Erakorralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

- § 2-b: Kustutatud Kr. 20.000, kuna tegelikult ei suudeta peale maa võõrandamise ja planeerimise käesoleva aasta jooksul ehitusi püstitada.
- §§ 3, 4: Kustutatud reisijatelennukite muretsemiseks ettenähtud summa 75.000 krooni, kuna komisjon ei pidanud soovitavaks eralennuasjandust täies ulatuses riigi kätte võtta. Neil põhjustel kustutati § 4 — lennuasjandus Kr. 64.241 ja erakorralistest tuludest § 4 — lennuliinide ekspluateerimine Kr. 64.241.

Peatükk II.

Riigi raudteedevalitsus.

- § 1: Vähendatud üldiselt Kr. 10.400 võrra: Tapa jaamas on vähendatud kahe elumaja ehitamise ja jaamahoone ümberehitamise tööde lõpetamise krediiti Kr. 13.000 võrra kõrvalehituste ärajätmise arvel; selle vähenduse arvel on üles võetud Tapal uue veemaja ehitamiseks Kr. 10.000.— Kaarepere jaamahoone ehitusesummat on vähendatud Kr. 1.500 võrra kokkuhoiu arvel ja täiesti kustutatud Mõisaküla jaamahoone laienduse summa Kr. 2.000 ja saeveski sisseseadmise summa Kr. 3.900. Seega kogu vähendus § 1. järgi Kr. 10.400.
- § 2-a: Vähendatud Kr. 2.000 võrra. On ette näha, et kõiki maavõõrandamisi, mis eelarvesse võetud, ei jõuta aasta lõpuks teostada, mille tõttu võib § 2-a vähendada Kr. 2.000 võrra.

§ 4: Suurendatud Kr. 78.200 võrra. Arvestades kitsarööpalise veereva koosseade puudusega, on komisjon täiendavalt üles võtnud: 2 piduriga ja 8 pidurita kaubavagunit, 4 III kl. k/r reisivagunit kogusummas Kr. 58.200 ja 4 1/r. jäävaguni ostmiseks Kr. 20.000, kokku Kr. 78.200.

§ 6: Suurendatud üldiselt Kr. 30.000 võrra: arvestades kitsarööpaliste vedurite puudusega, on täiendavalt sisse võetud 1 k/r. vedur hinnaga 38.000 krooni, kusjuures Kr. 8.000 kaetakse eelarves ettenähtud 4 veduri hinna vahest, sellega suurendus Kr. 30.000.

§ 7: Suurendatud Kr. 50.000 võrra. Seni ettevõetud sammud mootor-vagunite tarvitusele võtmise katsetes on rahuldavaid tagajärgi andnud, mille tõttu ekspluatatsiooni kulude kokkuhoidmiseks ja ühtlasi kiirema ja tihedama ühenduse loomiseks Jõgeva-Tartu-Elva, Valk-Irboska ja Haapsalu ning Paldiski liinidele on tarvilik bensiin-mootorvaguneid muretseda. Et loetletud liine rahuldada, tuleb juurde ehitada veel üks bensiin-mootorvagun, milleks komisjon võttis eelarvesse täiendavalt sisse Kr. 50.000.

Peatükk III.

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 2: Suurendatud Kr. 4.230 võrra Tallinna telefonijaama laiendamiseks.

Peatükk IV.

Mereasjanduse peavalitsus.

- § 3-c: Kustutatud Kr. 8.000 — Pärnu talvesadamasuu korraldamine —, kuna Pärnu talvesadamasuu korraldamisega veel viivitada võib.
- § 3-c: Üles võetud uus § 3-c — Tallinna vanasadama läänemuuli ärakorjamiseks Kr. 23.000, kuna Tallinna vanasadama läänemuuli ärakoristamine sadama laiendamise otstarbel hädatarvilik.

§ 5-b: Suurendatud Kr. 10.000 võrra, et pooleliolevaid süvenduse- ja puhastusetöid Kasari jõe alamjooksul lõpule viia.

§ 7: Üles võetud Kr. 65.000 saartega ühenduse edasipidamiseks, kuna senine ühendusepidaja Balti päästetselts on vastavast lepingust lahti öelnud.

suurendamiseks oli eelarvesse sisse võetud Kr. 456.453. Arvesse võttes, et seni on raudteedevalitsus riigi ettevõtetele suuremaid avansse andnud, missugused avansiandmised ära jääma peaksid, kuna igale riigi ettevõttele on Riigikogu poolt määratud oma põhikapitalid, on komisjon nõutud operatsiooni kapitali summat vähendanud.

Operatsiooni fondid.

Peatükk II.

Riigi raudteedevalitsus.

§ 1: Vähendatud Kr. 120.428 võrra. Raudteedevalitsuse operatsiooni kapitali

Välisministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 10. Sõidukulud:				
a) sõiduabinõude muretsemine ja korrashoid .	1.500	1.000	11.000	11.500
§ 10.	6.350	1.000	11.000	16.350
§ 12. Vallasvara:				
a) soetus	11.000	8.270	—	2.730
§ 12.	12.000	8.270	—	3.730
§ 14. Hoonete remont:				
b) jooksev remont . . .	11.400	1.750	—	9.650
§ 14.	11.400	1.750	—	9.650
Keskasutus	189.419	11.020	11.000	189.399
 Peatükk II.				
Välisesindus.				
A. Üldised kulud.				
Muuta § 86. nimetus: „Eestimaa-laste võõrsilt kojutoomine“ pro „Eesti kodanikkude võõrsilt kojutoomine“.				
Välisministeerium	1.042.054	11.020	11.000	1.042.034

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 10-a: Vähendatud Vabariigi Valitsuse ettepanekul 15. veebr. 1928. a. Kr. 1.000 võrra vanade autode remondiks nõutud summade arvel ja suurendatud Vabariigi Valitsuse täiendaval ettepanekul Kr. 11.000 võrra uue auto ostmiseks.

§ 12-a: Vähendatud Kr. 8.270 võrra, milline summa eelarve-ettepanekusse oli võetud Joa lossile mööbli muretsemiseks. Eelarve-komisjoni arvates ei kõlba Joa loss välisministri esitusekorteriks, mispärast ka ülearune oleks selle mööblit uute ostudega täiendada.

§ 14-b: Vähendatud Kr. 1.750 võrra; samadel motiividel ei pooldanud komisjon Joa lossi remonteerimist ja kustutas vastava summa eelarve-ettepanekust.

Peatükk II.

Välisesindus.

A. Üldised kulud.

§ 86. nimetus „Eesti kodanikkude võõrsilt kojutoomine“ muudeti: „Eestimaa laste võõrsilt kojutoomine“, sest välisministeeriumil ei tule tegemist teha kojutoomise kulude kandmise alal üksnes nende isikutega, kes vastuvaidlematult Eesti kodakondsusse kuuluvad, vaid ka nendega, kes Eestis sündinud, Eestist pärit ja kuuluvad Eesti hingekirjadesse, kuid on jäänud väljaspoole Eesti kodakondsust.

Töö-hoolekandeministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus-nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Erakorralised kulud.				
Peatükk III.				
Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 1. Toetus töölistmaja o/ü. „Tööliste kodule“ kinnisvara omandamiseks	—	— var.	(50.000)	(50.000)
§ 1.	—	— var.	(50.000)	(50.000)
Keskasutus	—	— var.	(50.000)	(50.000)
Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsus	—	— var.	(50.000)	(50.000)
Töö-hoolekandeministeerium	160.000	— var.	(50.000)	210.000 (160.000)

Märkus: § 1. ettenähtud suurendus-ettepanek sai komisjonis ühepalju häáli poolt ja vastu, seega jäi variandiks.

Põhjendused.

Erakorralised kulud.

Peatükk III.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsus.

§ 1. Ettepaneku pooldajad põhjendavad Kr. 50.000 ülesvõtmist töölistmajale võimla ehitamise vajaduse ja tähtsusega.

Ettepanekule vastuolijad põhjendavad Kr. 50.000 tagasilükkamist sellega, et töölistmaja o/ü. „Tööliste kodu“ poolt ei ole esitatud valitsusele ega Riigikogu eelarve-komisjonile toetuse saamiseks vastavat sooviavaldust ega mingisuguseid kavaside. Selle suurendamisega Vabariigi Valitsus ei ühinenud.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Eelarve-komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised tulud.				
Kaudsed maksud.				
Peatükk X.				
Tollid.				
§ 1. Sisseveotoll	16.000.000	—	60.000	16.060.000
§ 6. Mitmesugused tulud	160.000	60.000	—	100.000
Tollid	16.860.000	60.000	60.000	16.860.000
Kaudsed maksud	21.722.150	60.000	60.000	21.722.150
Riigi ettevõtted ja varandused.				
Peatükk XVII.				
Post, telegrahv ja telefon.				
§ 3. Telefonimaks	1.900.000	—	16.000	1.916.000
Post, telegrahv ja telefon	5.100.000	—	16.000	5.116.000
Riigi ettevõtted ja varandused	31.597.704	—	16.000	31.613.704
Kokku	77.818.685	60.000	76.000	77.834.685
Korralised tulud	77.568.685	60.000	76.000	77.584.685
Erakorralised tulud.				
§ 4. Lennuliinide ekspluateerimine	64.241	64.241	—	—
§ 4. Rannasõiduliinide ekspluateerimine	—	—	53.000	53.000
Erakorralised tulud	693.169	64.241	53.000	681.928
Korralised ja erakorralised tulud	78.261.854	124.241	129.000	78.266.613
Krediitide ülejääk	2.000.000	—	—	2.000.000
Tulud	80.261.854	—	—	80.266.613

Põhjendused.

Korralised tulud.
Kaudsed maksud.
 Peatükk X.

 Tollid.

§§ 1 ja 6. Arutusel selgus, et § 6. mitmesugused tulud 1927./28. a. ettenähtud Mk. 16.000.000 sisse tulnud ei ole ja selle summa sissetulemist ette näha pole. Niisama pole 1928./29. a. eelarve-aasta peale rohkem ette näha, kui Kr. 100.000. Küll on põhjusi oletada, et § 1. sisseveotoll rohkem sisse tuleb, nii et peatükk X tasakaalu jääks. Neil kaalutlustel on komisjon § 1. suurendanud Kr. 60.000 võrra ja vastavalt § 6. vähendanud Kr. 60.000 võrra.

Riigi ettevõtted ja varandused.

 Peatükk XVII.

 Post, telegrahv, telefon.

§ 3. Suurendatud Kr. 16.000 võrra Vabariigi Valitsuse 7. III 1928. a. täiendaval ettepanekul.

 Erakorralised tulud.

§ 4: Kustutatud Kr. 64.241, kuna komisjon kustutas teedeministeriumi erakorralistest kuludest selle osa, mis oleks võimaldanud need tulud.

§ 4: Üles võetud komisjonis Kr. 53.000 rannasõiduliinide ekspluateerimisest loodetavad tulud ühenduses teedeministeriumi erakorralistekulude peat. IV § 7. all ülesvõetud kuludega.

Lisa nr. 1 Eesti vabariigi 1928./29. a.
kulude ja tulude eelarve juurde.

Eripõhikirjata töötavate riiklikkude ettevõtete ja riigi- asutuste valitseda olevate eriotstarbeliste kapitalide tulude ja kulude erieelarved.

(Riigi eelarve seadus §§ 17 ja 29.)

KOHTUMINISTEERIUMI ALAL.

1. Vahialuste tööde 1928./29. a. eelarve.

Tulud.	Krooni
Sissetulek vahialuste töödest . . .	297.000
Tulud	297.000

Kulud.

Vangistuseead. §§ 359., 363. ja 364. põhjal:

1) vahialustele 50%	148.500	
2) riigikassale 25%	74.250	
3) vangimajale 25%, sellest:		
a) lisatasuks amet- nikkudele ja teeni- jatele	24.750	
b) majandusetöölise- le	11.936	
c) vangitööde erifon- di	37.564	74.250
Kulud	297.000	

2. Harku turbatööstuse 1928./29. a. eel- arve.

Tulud.	Krooni
Sissetulek turbamüügist	68.400
Tulud	68.400

Kulud.

Turba väljatöötamine		55.648
Puhaskasu kr. 12.752, millest:		
50% riigikassale	6.376	
50% vangitööde erifon- di	6.376	12.752
Kulud	68.400	

3. Harku mõisa 1928./29. majanduse- aasta eelarve.

(1. V 1928. a. — 30. IV 1929. a.).

§§	Tulud.	Krooni
1. Põllud		24.780
2. Heinamaa		4.526
3. Mets		3.480
4. Aed		4.016
5. Kari		17.405
6. Hobused		990
Tulud	55.197	

Kulud.

1. Põlluseeme	3.152
2. Põlluväetis	3.838
3. Teenijad ja töölised	18.990
4. Aiakulud	905
5. Kari	13.316
6. Hobused	7.150
7. Üldkulud	4.881
Puhaskasu	2.965
Kulud	55.197

PÕLLUTÖÖMINISTEERIUMI ALAL.

1. Kanamunade väljaveo erimaksu
1928./29. aasta eelarve.

§§	Tulud.	Krooni
1. Erimaks		15.500
	Tulud	15.500

Kulud.		
1. Teenistusetasu		4.660
2. Ametisõidud		750
3. Ametnikkude ja teenijate toe- tus		120
8. Kantseleikulud		650
12. Vallasvara		300
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed		520
15. Kultuuriline toetus		8.000
90. Segakulud		500
	Kulud	15.500

2. Puuvilja väljaveo erimaksu 1928./29. a.
eelarve.

Tulud.		
1. Erimaks		900
2. Mitmesugused tulud		1.350
	Tulud	2.250

Kulud.		
1. Teenistusetasu		500
2. Ametisõidud		400
8. Kantseleikulud		500
12. Vallasvara		250
13. Materjalide proovimine ja saa- duste kontroll ning katsed		350
90. Segakulud		250
	Kulud	2.250

3. Riigimõisade valitsuse 1928./29. a. eel-
arve.

Tulud.		
1. Põld ja heinamaa		1.215.296
2. Veised		504.745
3. Hobused		25.550
4. Sead		49.045

§§	Krooni	
5. Viljapuuaiad	5.895	
6. Kalakasvandus	1.590	
7. Piiritusevabrikud	196.947	
8. Telliskivivabrikud	11.030	
9. Veskid	10.040	
10. Elusa inventari väärtuse tõus	94.090	
11. Rendid ja üürid	26.167	
12. Lambad	388	
	Tulud	2.140.783

Kulud.		
Peatükk I.		
Riigimõisad.		
1. Teenistusetasu		500.153
2. Ametisõidud		5.640
3. Ametnikkude ja teenijate toe- tus		11.860
5. Kantseleikulud		9.334
6. Majapidamine		1.313.961
7. Iganemise kulud		75.603
8. Varad		87.338
10. Segakulud		8.500
	Riigimõisad	2.012.389

Peatükk II.		
Keskasutus.		
1. Teenistusetasu		23.580
2. Ametisõidud		2.000
3. Ametnikkude ja teenijate toetus		561
4. Esindus		500
5. Kantseleikulud		3.750
6. Majapidamine		150
8. Varad		240
9. Kultuuriline toetus		38.318
10. Segakulud		250
	Keskasutus	69.349
	Kulud	2.081.738

Kokkuvõtte.

Tulud	2.140.783	
Kulud	2.081.738	
	Vahe	59.045

Arvatakse maha inventari müügist tekkiv kapitali vähenemine	44.495
Puhaskasu	14.550

4. Loomatervishoiu peavalitsuse tapaloomade pealt võetava riigi %-maksu 1928./29. a. eelarve.

§§	Tulud.	Krooni
1. Riigi %-maks tapaloomadelt .		200.000
2. Seerumite müük		500
3. Kinnisvara ekspluatatsioon .		1.200
4. Põllumajandusliku kirjanduse müük		1.000
5. 1927./28. a. eelarvest ülekantud summad		23.000
	Tulud	225.700

	Kulud.	Krooni
1. Teenistusetasu		47.360
2. Ametisõidud		10.000
3. Ametnikkude ja teenijate toetus		300
8. Kantseleikulud		3.500
9. Majapidamine		5.140
12. Vallasvara		3.480
14. Hoonete remont		6.000
15. Kultuuriline toetus		31.000
16. Kahjutasud		30.000
21. Raamatukogu		1.320
34. Haridusekulud		1.500
39. Laboratooriumi ülalpidamine		6.000
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine		3.000
45. Kinnisvara soetus		74.000
90. Segakulud		100
	Tagavarakapital	3.000
	Kulud	225.700

TEEDEMINISTEERIUMI ALAL.

1. Posti-telegrahvi-telefoni ametkonna teenijate olukorra parandamise erikapitali 1928./29. a. eelarve.

	Tulud.	Krooni
1. Eraartiklite müügist saadav puhaskasu ühes eelmise aasta ülejäägiga		7.000
	Tulud	7.000

	Kulud.	Krooni
1. Abirahadeks teenijatele ka endistele ja nende perekonnaliikmetele, õnnetujuhtumiste, majandusliku kitsikuse, eksituse		

§§	Kulud.	Krooni
läbi tekkinud kassapuudujääkide, kauakestvate haiguste kordadel, mil riik enam ei tasu arstimiskulusid, kehalikkude defektide vähendamiseks tarvisminevate kunstikkude abinõude muretsemiseks jne.		2.000
2. Toetusrahadeks üld-, erihariduslikkude kursuste pidamiseks, teenijatele ja nende lastele raamatukogude ja lugemislaudade avamiseks ja kurseajakirjade toetamiseks ja tellimiseks		1.000
3. Protsentideta laenudeks teenijate hoiu-laenu asutustele		500
4. Toetusrahadeks kodude ja einelaudade avamiseks		3.400
5. Mitmesugused kantseleikulud		100
	Kulud	7.000

2. Sadamatehaste 1928. a. eelarve.

	Tulud.	Krooni
1. Mereasjanduse peavalitsuse tellimised		160.000
2. Raudteevalitsuse tellimised		30.000
3. S. M. merejõudude baasi ja S. M. muude osakondade töötellimised		350.000
4. Muude riigiasutuste töötellimised		45.000
5. Erasikute, kogukondlikkude asutuste ja riigi tööstuslikkude ettevõtete töötellimised; kasutamata varanduste realiseerimine		250.000
6. Elektrivool, vesi ja ujuvad abinõud		25.000
7. Muud tulud		130.000
	Tulud	990.000

	Kulud.	Krooni
1. Teenistusetasu		144.045
2. Ametisõidud		1.500
3. Ametnikkude-kuuteenijate ja päevatöölise toetus		42.200
4. Arstiabi		8.750
5. Juriidiline abi ja kohtukulud		1.600
6. Pension		—
7. Töölistele tarvisminevad materjalid ja tööjõud		539.500
8. Tööstuse segakulud ning majanduslikud kulud		44.140

§§	Krooni
9. Töökodade, jõujaamade, hoonete ja dokkide jooksev remont, nende kütmine, puhastamine ja korrashoid	153.505
10. Kantsleikulud	6.500
11. Posti, telegrahvi ja telefoni kulud	1.000
12. Rahaline autasu kauaaegse eeskujuliku teenistuse ja eriteenete eest (rahalise autasu seaduse põhjal R. T. nr. 183/184 — 1925. a.)	1.560
13. Tehaste mehhanismide, tööriistade ja seadiste uuendamine	30.000
14. Esindusekulud	500
	<u>Kulud 974.800</u>
Kalkulatsioonide vahe, resp. ülejääk	15.200
	<u>Bilanss 990.000</u>

3. Laevasõiduameti 1928./29. a. eelarve.

Tulud.	
A./l. „Kajaka“ veoraha	424.437
A./l. „Taara“ ja a./l. „Vanemuise“ rent	1.250
	<u>Tulud 425.687</u>
Kulud.	
1. Teenistusetasu	48.845
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	3.000
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	2.000
8. Kantsleikulud	1.000
77. Laeva tarbematerjalid	316.498
79. Jooksev remont	9.075
90. Segakulud	5.000
	<u>Kulud 385.418</u>

TÖÖ-HOOLEKANDEMINISTEERIUMI ALAL.

I.

Jaan Poska nimelise kapitali asutamise kapital (asut. 1921. a.).

Tulud.	
Loodetav ülejääk 1. IV 1928. a.	63,56
	<u>Tulud 63,56</u>

Kulud.	
Ülejääk 1. IV 1929. a.	63,56
	<u>Kulud 63,56</u>

II.

Langenud sõdurite perekondade toetamiskapital (asut. 1921. a.).

Tulud.	
Loodetav ülejääk 1. IV 1928. a.	1.281,97
	<u>Tulud 1.281,97</u>
Kulud.	
Ülejääk 1. IV 1929. a.	1.281,97
	<u>Kulud 1.281,97</u>

III.

Trahvirahad töökaitse seaduste rikku- mise eest (asut. 1921. a.).

Tulud.	
Loodetav ülejääk 1. IV 1928. a.	1.400
Trahvirahadest	1.000
	<u>Tulud 2.400</u>
Kulud.	
Abirahadeks vigastatud töölistele	1.000
Ülejääk 1. IV 1929. a.	1.400
	<u>Kulud 2.400</u>

IV.

„Vellamo“ kapital (asut. 1919. a.).

Tulud.	
Loodetav ülejääk 1. IV 1928. a.	128,30
	<u>Tulud 128,30</u>
Kulud.	
Ülejääk 1. IV 1929. a.	128,30
	<u>Kulud 128,30</u>

V.

Endiste seisuslike varanduste valitsemine (asut. 1921. a.).

Tulud.		Krooni
Loodetav ülejääk 1. IV 1928. a.		85.000
Tulud kinnis- ja vallasvara kasutamisest		20.686
	Tulud	105.686
Kulud.		
Varanduste valitsemise kulud		9.200
Ülejääk 1. IV 1929. a.		96.486
	Kulud	105.686

VI.

Riigi- ja omavalitsuseteenijate pensioni kapital (asut. 1925. a.).

Tulud.		
1928./29. a. riigi eelarve § 87.-f ette nähtud		688.000
Omavalitsuste ja teiste oma põhikirja alusel töötavate asutuste sissemaks pensioni kapitali arvele		304.000
	Tulud	992.000
Kulud.		
Riigiteenijate pension		688.000
Omavalitsuse teenijate pension		304.000
	Kulud	992.000

VII.

Vigastatud sõjameeste ühingu tegevuse toetamiseks piiritusetshekkide pealt võetud maksudest moodustatud kapital (asut. 1922. a.).

Tulud.		
Laenude tagasimaksudest		22.530
	Tulud	22.530
Kulud.		
Toetuseks vigastatud sõjameeste ühingule		22.530
	Kulud	22.530

Seletuskiri.

Eelarve-komisjon on muutmatult vastu võtnud: 1) vahialuste tööde; 2) Harku turba-tööstuse; 3) Harku mõisa; 4) puuvilja väljaveo erimaksu; 5) riigimõisade valitsuse ja 6) posti-telegrahi-telefoni ametkonna teenijate olukorra parandamise erikapitali eelarved.

Komisjon on muudatusi ette võtnud alljärgnevatel eelarvetel:

1. Kanamunade väljaveo erimaksu eelarve. Suurendatud tulusid Kr. 500 võrra, kuna loota on suuremat kanamunade väljavedu. Vähendatud § 1. teenistusetasu Kr. 500 võrra, kuna vähemagi läbi saab. Suurendatud kulude vähendamise ja tulude suurendamise arvel § 15. kultuurilist toetust põllumajanduse alal Kr. 1.000 võrra.

2. Tapaloomade pealt võetava riigi % -maksu eelarve.

Vähendatud § 15. kultuurilist toetust Kr. 3.000 põllumajanduse alal kavatsatud seakavatsuse katsejaama toetuse arvel, missugune summa on üle kantud § 40. alla loomatervis- hoidu puutuva populaarse kirjanduse väljaandmiseks ja tasuta laialilaotamiseks.

3. Sadamatehaste eelarve.

Vähendatud § 2. ametisõitused Kr. 500 võrra, jäädes eelmise aasta tegelikkude kulude piiridesse. Vähendatud § 8. esindusekulu Kr. 1.500 võrra, millest Kr. 500 üle kantud uue § 14. alla. Suurendatud § 12. Kr. 500 võrra autasude suurendamise arvel.

4. Laevasõiduameti eelarve.

Tulud. Kustutatud a/l. „Kungla“, a/l. „Endla“ ja m./l. „Traali“ rent Kr. 4.800, kuna Balti päästeselts on nende laevade rentimisest ära öelnud. Kustutatud agentuuri ja võõraste laevade tühjendamise tulud Kr. 2.000, kuna laevasõiduamet kavatsetakse likvideerida. Samal põhjusel on kustutatud kuludes ametisõidud siseriigis Kr. 400 ja vähendatud üldiselt kantseleikulud Kr. 750 võrra.

5. Töö-hoolekandeministeeriumi erikapitalides on vähendatud tulusid ja ülejääke hoiumummade protsentide arvel.

Lisa nr. 4.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

MEREMEESTEKODU SEADUS.

I peatükk.

Meremeestekodu korraldus.

1. Meremeestekodu ülesanded, organid ja üldised õigused.

§ 1. Meremeestekodu eesmärgiks on ühendada laevanduse alal tegeutsevaid isikuid omavalitsuslikuks koonduseks meremeeste teenistusolude korraldamisel, nende abiandmisel ja nende vaimlisel arendamisel.

§ 2. Meremeestekodu ülesandeks on:

1) registreerida kaubalaevadel teenivaid Eesti meremehi ja pidada nende teenistuskirje;

2) toimetada meremeeste peale- ja maha-munsterdamist ja täita sellega ühenduses olevaid ülesandeid;

3) arvestada sõjaväekohuslikke meremehi ja teostada järelevalvet nende üle — vastavalt sellekohastele eeskirjadele;

4) anda teateid meremeeste kohta ametiasutustele, laevaperemeestele ja laevajuhtidele;

5) valitseda sellekohaseid erikapitale ja fonde, samuti igasuguseid sissetulnud summamid, eriti maksudest, kui ka muid varandusi;

6) muretseda meremeestele sadamates peavarju ning anda abi ja toetust nendele kui ka nende leskedele ja vaestelastele;

7) asutada raamatukogusid lugemislauadega, korraldada kursuseid ja loenguid j.n.e.;

8) toimetada vahetalitust meremeeste palgamisel, eriti abiks olla kohata meremeestele koha otsimisel;

9) täita muid seaduslikult meremeestekodu peale pandavaid ülesandeid.

§ 3. Meremeestekodu juhtivateks organiteks on juhatus, vanem ja revisjonikomisjon.

§ 4. Meremeestekodu tegutseb teedeministri järelevalve all.

§ 5. Meremeestekodu ja tema juhatuse asukoht on Tallinnas.

Kodu võib asutada kohalikke osakondi ning ellu kutsuda eritoimkondi mereasjanduslike heategeliste ja omavalitsuse asutuste esitajate osavõttel. Juhatus, osakonnad ja eritoimkonnad tegutsevad käesoleva seaduse piirides kodukordade alusel, mis kinnitab teedeminister juhatuse ettepanekul.

§ 6. Meremeestekodul on juriidilise isiku õigused.

§ 7. Meremeestekodu ja tema organite kirj vahetus riigi- ja omavalitsuse asutustega on tempelmaksust vaba.

§ 8. Meremeestekodul on oma pitsers, mille vormi kinnitab teedeminister.

2. Juhatus.

§ 9. Meremeestekodu valitseb ja esitab juhatus, mis koosneb viiest valitavast ja ühest teedeministri poolt määratavast liikmest ja vastavatest aseliikmetest.

Juhatus teenistus on tasuta.

§ 10. Juhatus eralisteks ülesanneteks on:

1) kokku seada ja teedeministrile kinnitamiseks esitada meremeestekodu koosseisud;

2) kokku seada iga aasta kodu elarve ja valvata selle täitmise järgi;

3) otsustada meremeeste, nende leskede ja vaestelaste toetamise asju;

4) juhtida kodu kultuurilist tegevust;

5) valvata meremeestekodu raamatupidamise järgi, selle eest hoolitsedes, et raamatud iga aasta enne esimest märtsi lõpetatakse ning revisjonikomisjonile esitatakse;

6) valvata meremeeste registreerimise, munsterdamise ja muude nendega ühenduses seisvate koduvanema ning teiste teenijate toimetuste järgi;

7) valvata vahetalituse järgi meremeeste palgamisel;

8) esineda kodu nimel kohtus nõudjana või kostjana.

§ 11. Juhatus liikmete valimisest võtavad osa järgmised laevanduse alal tegeutsevate isikute rühmitused:

1) laevaregistrisse kantud laevade peremehed või nende seaduslikud volinikud (laevaperemeeste rühm), misjuures iga laev annab valimisel ühe hääle;

2) meremeestekodus registreeritud meremehed, kes on laevajuhtiks p. 1. all nimetatud laevades või olid selleks mereteenistusest lahkumisel (laevajuhtide rühm);

3) meremeestekodus registreeritud meremehed, kellel õigus on vastavate kutsetunnistuste alusel tüürimehena teenida või kes nimetatud kohal tegelikult teenivad (tüürimeeste rühm);

4) meremeestekodus registreeritud meremehed, kellel õigus on vastavate kutsetunnistuste alusel mehaanikuna teenida või kes nimetatud kohtadel tegelikult teenivad (mehaanikute rühm);

5) teised meremeestekodus registreeritud meremehed, kes vähemalt 21 aastat vanad (meeskonna rühm).

Keegi ei või valida rohkem kui ühes rühmas.

§ 12. Juhatuse liikmed ja aseliikmed, peale teedeministri poolt § 9. põhjal määratavate, valitakse kolme aasta peale § 11. nimetatud rühmades eraldi, igast üks liige ja aseliige.

Kui valimistele rühmas ilmub alla 10 valija, nimetab teedeminister sellest rühmast juhatuse liikme ja aseliikme.

Iga aasta langevad välja kaks liiget järjekorras, mis esimese kolme aasta kohta kindlaks määratakse loosi läbi.

§ 13. Valimiskoosoleku kutsub kokku juhatuse oma volituste lõpu eel, hiljemalt 1. detsembriks.

Valimiste kuulutused avaldatakse vähemalt 14 päeva enne valimisi Riigi Teatajas ja kohalikes loetavamais ajalehtis ning pannakse välja meremeestekodus ja sadamavalitustes.

§ 14. Valimiskoosoleku avab juhatuse ülesandel üks juhatuse liikmetest. Koosolek valib enesele juhataja ja protokollkirjutaja.

Valimised toimetatakse lahtisel hääletamisel liht hääleteenamusega, hääle poolenemisel aga liisuga.

§ 15. Valimisprotokollis tähendatakse ära valimiskoosolekust osavõtjad, ülesseatud kandidaadid ja hääletamise või liisu tagajärjed.

Protokollkirjutaja kinnitab koosoleku ning kirjutavad alla koosoleku juhataja, protokollkirjutaja ja kolm koosoleku poolt selleks valitud isikut.

Kinnitatud protokoll esitab koosoleku juhataja juhatuse kaudu teedeministrile 3 päeva jooksul valimiste päevast arvates.

§ 16. Teedeminister võib 7 päeva jooksul valimiste vastu protesteerida Tallinna-Haapsalu rahukogus, kui ta leiab, et valimised ei ole seadusepäraselt toimetatud.

Samuti võivad kaevata 7 päeva jooksul valimiste päevast arvates isikud, kel valimistest osavõtmise õigus.

§ 17. Kui kohus valimised tühistab, pannakse uued valimised toime üldises korras hiljemalt kahe kuu jooksul valimiste tühistamise otsuse seadusejõusse astumise päevast arvates.

§ 18. Juhatus liikmeks või aseliikmeks ei või olla:

- 1) isikud, kes asuvad alaliselt väljaspool Eesti piire;
- 2) maksujõuetud;
- 3) kohtu poolt karistatud ühes õiguste kärpimisega;
- 4) koduvanem, ja
- 5) teised kodu palgalised teenijad.

§ 19. Juhatus valib oma liikmete hulgast ühe aasta peale esimehe, abiesimehe ja laekahoidja. Viimaseks võib olla ka koduvanem; sel juhtumisel valitakse üks juhatuse liikmetest laekakontrolöriks.

§ 20. Juhatus peab koosolekuid tarvidust mööda, kuid mitte harvemini kui kord kuus. Koosolek on otsusevõimne kolme liikme osavõttel, nende hulgas esimees või abiesimees.

§ 21. Hääletamine sünnib lahtiselt; otsustatakse liht hääleteenamusega. Hääle poolenemisel on juhataja hääle otsustav, peale valimiste, mil otsustab liisk.

§ 22. Kui enne volituseaja lõppu juhatuse liige lahkub surma läbi või mõnel muul põhjusel, või ei ole temal võimalust haiguse tõttu või teisel põhjusel oma kohuseid täita, siis kutsutakse tema asemele aseliige, samast rühmast. Kui ka aseliige lahkub, valitakse ülejäänud aja peale selles rühmas uus liige ja aseliige vastavalt §§ 11—18 ettenähtud eeskirjadele. Kuni uute liikmete tegevusse astumiseni võib teedeminister vabadele kohtadele ajutisi juhatuse liikmeid määrata.

§ 23. Kui juhatuse liige mõjuva põhjuseta kolmele üksteisele järgnevale juhatuse koosolekule ei ilmu, loetakse tema volitused lõppenuks teedeministri vastava otsuse põhjal.

§ 24. Juhatus koosolekute kohta peetakse protokollid, mis alla kirjutatakse koosoleku juhataja ja aruandja liikme poolt.

§ 25. Juhatus poolt sõlmitavad lepingud, väljaantavad dokumendid ja juhatuse kirjavahetusele kirjutab alla esimees või abiesimees ja üks juhatuse liige.

§ 26. Rahalised tshekid ja käsud kirjutatakse alla juhatuse esimehe või abiesimehe ja laekahoidja või laekakontrolöri poolt.

3. Koduvanem ja teised teenijad.

§ 27. Koduvanema ülesandeks on:

- 1) valmistada ette juhatuse koosolekul arutusele tulevad küsimused;
- 2) toimetada meremeeste registreerimist;
- 3) varustada registreeritud meremehi teenistuskirjadega;
- 4) toimetada selle seaduse peatükk III alusel meremeeste munsterdamist ja täita muid munsterdaja ülesandeid;
- 5) registreeritud meremehe lahkumise puhul meremehe kohalt ning teenistuskirja tagasiandmisel varustada meremeest soovi korral teenistuskäigu tunnistusega;
- 6) lahendada tülisid, mis laevajuhi ja laevaväe, või laevaväe üksikute liikmete vahel ette tulnud, kui selleks tema poole pööratakse või oma algatusel;
- 7) võimaldada meremeestele seaduslikku kaitset teenistuses tehtud ülekohtu puhul;
- 8) toimetada pärijate kätte surnud meremehe varandust, mis temale üle antud;
- 9) sisse nõuda meremeestekodule kuuluvad maksud ning esitada igal kuul või laekakontrolöri nõudmisel laekaaruanne;

10) kokku seada aruanded meremeestekodu sissetulekute ja väljaminekute kohta, vastava arvepidamise alusel ning iga aasta enne 1. märtsi esitada juhatusele eelmise aasta aruanne;

11) toimetada kõike meremeestekodusse kuuluvat kirjavahetust, kui juhatuse teisi ei ole korraldanud;

12) toimetada vahetalitust Eesti meremeeste palkamisel ehk koha otsimisel;

13) esitada iga aasta enne 1. märtsi vastavale riiklikule statistilisele keskasutusele nõutavad statistilised andmed;

14) anda ametiasutustele, laevaperemeestele ja laevajuhtidele teateid meremeeste kohta;

15) hoolitseda, et meremeestekodus alati saadaval oleksid laeva- ja masinapävaraamatud, teenistuskirjad, lepingkirjad ning muud raamatud ja blanketid;

16) täita täpselt seaduslikke eeskirje sõjaväekohuslike meremeeste arvestamise ja järelevalve kohta;

17) korraldada koosseisudes ettenähtud meremeestekodu abijõudude tööd;

18) täita muid juhatuse ehk teisi seadusepärasteid korraldusi ja ülesandeid.

§ 28. Koduvanema kinnitab ametisse ja vabastab sellest teedeminister juhatus ettepanekul. Vabast kohast kuulutab juhatuse Riigi Teatajas ja kohalikes loetavamais ajalehtis vähemalt 14 päeva enne kandidaatide valimist.

Koduvanem loetakse seisvaks riigiteenistuses ühes vastavate õiguste ja kohustega.

§ 29. Kodu teenijad, peale koduvanema, palkab ja vabastab tarviduse järgi juhatuse koosseisude piirides koduvanema ettepanekul. Nende teenistusvahetuse määratakse kindlaks teenistuslepingus. Nemad vastutavad oma teenistusalase tegevuse eest ja saavad pensioni ühel alusel vastavate omaavalitsuse teenijatega.

4. Tulud ja kulud.

§ 30. Meremeestekodu heaks võetakse tonnimaksu (meremeestekodu maks) ja palgamaksu.

§ 31. Tonnimaksu võetakse iga netto-registertoni pealt kõigilt laevadelt, mis Eesti sadamast välja sõidavad, sadamamaksude seaduses ettenähtud alustel.

§ 32. Tonnimaksust sissetulevad summad antakse maksuvõtja asutuse poolt meremeestekodule üle kuude kaupa, mitte üle ühe kuu hiljaksjäämisega.

§ 33. Meremeestekodule antakse üle ka sadamamaksude seaduse § 16. ettenähtud erikapital.

§ 34. Palgamaksu võetakse kõigilt Eesti registreeritud merelaevades teenivatelt laevajuhtidelt ja meremeestelt, ühe protsendi suuruses kogu teenitud palga summast, lugedes pealemunsterdamisest kuni mahamunsterdamiseni.

§ 35. Laevajuhi palk arvestatakse tema ja laevaperemehe vahel tehtud lepingu järele.

§ 36. Kui maksumaksimisel kirjalikku lepingut ette ei näidata, või saab laevajuht osa prahirahast või puhaskasust, mida kindlaks ei saa teha, arvestatakse laevajuhi palk 50% kallimalt, kui kõige kõrgema palgalise meremehe palk laevas.

§ 37. Teiste laevateenistuses olevate meremeeste palk arvestatakse lepingkirja või munsterrolli alusel.

§ 38. Palgamaks arvatakse laevajuhi või laevaperemehe (kui viimane ise palka maksab) poolt palgamaksimisel iga laevateenija palgast maha ning kantakse kviitungi vastu laeva pävaraamatusse ja munsterrolli. Mahamunsterdamisel antakse kogutud summa, kui mahamunsterdamine sünnib riigi piirides, munsterrollis märgitava kviitungi vastu munsterdajale edasi; kui aga mahamunsterdamine sünnib välismaal, siis vastavale Eesti konsulile; viimasel juhtumisel aga ainult siis, kui kõik mehed maha munsterdatakse ning munsterroll ära antakse.

§ 39. Palgamaksud, mis kodumaa piirides sisse nõutakse väljaspool meremeestekodu, saadetakse iga kolme kuu tagant meremeestekodule ühes vastava aruandega, teedeministri poolt kinnitatava vormi järgi.

§ 40. Eesti konsulitele tulevad palgamaksud saadavad nemad poole aasta kaupa, mitte üle ühe kuu viivitusega, ühes vastavate munsterrollide ja aruannetega välisministeeriumile ning antakse viimase poolt meremeestekodule üle hiljemalt ühe kuu jooksul.

§ 41. Nende meremeeste palgamaksud, keda konsulid välismaal maha munsterdavad munsterrolli äravõtmiseta, arvestatakse laevajuhi poolt ning antakse üle munsterdajale lõplikul meeste mahamunsterdamisel ja munsterrolli äraandmisel.

§ 42. Kui välismaal meeste mahamunsterdamisel laevajuhil mereõnnetuse puhul võimalust ei ole palgamaksu konsulile edasi anda, peab konsul munsterrolli vastava märkusega § 40. alusel ära saatma ning laevaperemees meremeestekodule palgamaksu tasuma.

§ 43. Summad, mis meremeestekodule sisse tulevad trahvirahadena, arvestatakse eraldi ja tarvitatakse selle seaduse § 2. p. 6. järgi.

§ 44. Toetus meremeestekodule riigi- ja omavalitsuse asutuste või eraisikute poolt tarvitatakse otstarbeks, mis toetuse andmisel määratakse.

§ 45. Meremeestekodu kulud tehakse eelarves ettenähtud tulude piirides.

§ 46. Eelarvesse võetakse kuluna üles koduvanema ja teiste teenijate palgad ühes muude meremeestekodu tegutsemiseks tarvilikkude kuludega, samuti abirahad meremeestele, nende leskedele või vaestelastele.

5. Tegevuse järelevalve.

§ 47. Meremeestekodu majanduslikku tegevust ja arvepidamist revideerib kuueliikmeline revisjonikomisjon.

§ 48. Komisjoni liikmetest nimetatakse üks iga aasta peale teedeministri poolt. Teised ühes vastavate aseliikmetega valitakse § 11. ettenähtud rühmituste valimiskoosolekutel pärast juhatuse liikmete valimist ühel alusel viimastega.

§ 49. Valida ega valitud saada ei või lahkujad, niisama uued juhatuse liikmed ja aseliikmed ning kodu teenistuses olevad isikud.

§ 50. Revisjoni komisjoni esimeheks on teedeministeriumi poolt nimetatud revisjonikomisjoni liige. Tema puudumisel valib komisjon oma liikmetest eesistuja.

§ 51. Komisjon tuleb kokku esimehe kutsel iga aasta märtsikuu algul eelmise aasta aruande, arvepidamise ja asjaajamise revideerimiseks.

Revideerimine tuleb lõpetada ning aruanne teedeministrile esitada märtsikuul.

§ 52. Revisjonikomisjon võib ka igal muul ajal teedeministri käsul või nõusolekul meremeestekodu raamatupidamist, kassat ja asjaajamist revideerida.

§ 53. Revisjonikomisjoni liikmete valimisi võib tühistada §§ 16. ja 17. ettenähtud korras.

§ 54. Kaebusega meremeestekodu juhatuse või vanema otsuse või tegevuse kohta võib esineda teedeministrile ja viimase otsuse peale vastava üldise korra alusel.

II peatükk.

Meremeeste registreerimine.

§ 55. Iga Eesti kodanik, kes Eesti laeval meremehena teenib, peab olema registreeritud meremeestekodus ja varustatud teenistuskirjaga.

Märkus: Teenistusregistri ja teenistuskirja vormi ja lähema pidamise korra määrab teedeminister.

§ 56. Registreerimisel peab meremees tõendama, et tema teenib või võib saada teenistuskoha Eesti merelaevas.

Peale selle nõutakse registreerimisel:

- 1) perekonnaseisu tunnistus;
- 2) politsei või kogukonna tunnistus meremehe ja tema vanemate elukoha kohta (maja ja uulits linnas või alevis, vald ja talu maal);
- 3) meremeestekodu või omavalitsuse arsti tunnistus tervisliku seisukorra kohta, välja antud mitte üle 6 kuu eest;
- 4) alacalistelt alla 18 aastat — luba eestkostjatelt või vanematelt.

Märkus: P. 3. ettenähtud tunnistuse vormi kinnitab teedeminister.

§ 57. Meremees, kes §§ 55. ja 56. nõuetele vastab, kantakse erinumbri all registrisse ja temale antakse välja sama numbriga märgitud teenistuskiri.

§ 58. Meremeestekodu juhatuse võib registreerimist korraldada ka väljaspool meremeestekodu, oma agentide kaudu.

Registreerimise lähema korra määrab kindlaks teedeminister.

§ 59. Meremehe registreerimisel tehakse perekonnaseisu tunnistusele märkus registreerimise ja registrinumbri kohta.

Ühtlasi teatab koduvanem registreerimisest meremehe perekonnaseisu akte pidavale asutusele.

§ 60. Vahetab meremees perekonnaseisu aktide pidamise kohta, peab ta sellest ühe kuu jooksul teatama meremeestekodu vanemale ehk agendile ülesmärkimiseks teenistuskirja kui ka registrisse.

§ 61. Muudab meremees nime, peab ta sellest ühes uue perekonnaseisu tunnistuse juurdelisamisega ühe kuu jooksul teatama meremeestekodu vanemale või agendile, kes uue nime kannab teenistuskirja ja registrisse.

Sõjaväekohusliku meremehe nime muutmise peab koduvanem viibimata teatama ka vastavale rahvaväe ülemale.

§ 62. Meremeestekodus registreeritud meremees on kohustatud mereteenistusest lahkumise korral sellest ühe kuu jooksul meremeestekodu vanemale teatama, kes meremehe registrist maha kustutab, välja arvatud kui ta on kaitseväekohuslik ning mereväe reservis, missugusel korral mereteenistusest lahkuja reservisoleku aja lõpuni registrisse jääb, märkusega, et ta enam merel ei teeni.

Samal alusel kustutab meremeestekodu vanem oma algatusel registrist maha meremehe, kes kindlate andmete järgi nelja aasta jooksul merel ei teeni või kes laevalt on ära jooksnud. Kustutamise põhjus märgitakse registrisse.

§ 63. Mahakustutatud meremehi võib uuesti registreerida endise või uue numbriga all. Uuesti registreerimast võib koduvanem

keelduda meremehe korduvate jooksude tõttu, kaaludes kõiki jooksude põhjusi.

§ 64. Peale §§ 62. ja 63. ettenähtud juhtumiste kustutatakse meremees registrist tema surma puhul.

§ 65. Teated meremehe jooksu või surma kohta peab laevajuht või laevaperemees viibimata meremeestekodule saatma.

§ 66. Teenistuskirja kaotamisel antakse meremehele perekonnaseisu tunnistuse ettenäitamisel sama numbril all uus teenistuskiri, märkusega endise kaotuse üle. Kaotusest kuulutatakse Riigi Teatajas. Vastavad kulud nõutakse meremehelt sisse uue teenistuskirja väljaandmisel.

§ 67. Laevalt jooksnud meremehe teenistuskirja peab laevajuht viibimata meremeestekodule saatma või välismaal Eesti konsulile üle andma meremeestekodule edasi saatmiseks.

Niisuguse meremehe uuesti registreerimisel § 63. alusel antakse temale uus teenistuskiri.

Endine teenistuskiri hävitatakse, sellest registreerimise märkides.

III peatükk.

Registreeritud meremehesoodustused.

§ 68. Kui registreeritud meremees teenistuses saab vigastuse või jääb haigeks või vanadusest nõrgaks, mis laeval edasitöötamise ajutiselt või jäädavalt võimatuks teeb, on tal õigus saada meremeestekodult perioodilist või ühekordset toetust, vastavalt abitarvitaja majanduslikule seisukorrale ja meremeestekodu sellekohastele summadele.

§ 69. Registrist kustutatud meremees võib toetust saada ainult juhtumisel, kui ta oli registreeritud vähemalt 20 aasta jooksul, erandina aga ka muil kaalumatel põhjustel.

§ 70. Kui toetusõiguslik meremees sureb, võivad samal alusel toetust saada tema lesk ja lapsed. Nende toetuse saamise õigus kaob — lesel uuesti abiellumisel ja lastel 15 aastaseks saamisel, välja arvatud kui viimasedervislikkudel põhjustel ise ei suuda ülalpidamist teenida.

§ 71. Peale selle võib meremeestekodu iseäralise tarviduse korral ka vähemaid juhuslikke toetusrahaseid välja anda meremeestele, nende leskedele ja lastele.

§ 72. Antud toetus ei kuulu tasumisele.

IV peatükk.

Meremeeste munsterdamine.

1. Pealemunsterdamine.

§ 73. Munsterdamisele kuulub laevavägi ametlikku registreerimise kantud merelaevadel, mis

tarvitatakse reisijate- või kaubaveoks või muuks kaubalaevandusega seotud otstarbeks, nagu — bukeerimine, jäämurdmine, päästetööd j.n.e.

Laevajuht võib laevaväge ka muil juhtumistel munsterdada.

§ 74. Munsterdamise andmete sissekandmiseks peetakse meremeestekodus munsterregister ja muude munsterdajate juures abimunsterregistrid, mille andmed kantakse munsterregistrisse teedeministri poolt antavate juhtnööride järgi.

Märkus. Registri ja abiregistri vormi kinnitab teedeminister.

§ 75. Munsterdamist toimetavad:

1) Eestis:

Tallinnas meremeestekodu vanem ning teistes sadamakohtades meremeestekodu agendid või nende puudumisel sadamakapten või kus viimast ei ole — tolliülem.

2) Välismaal:

Kohalik Eesti konsul või kui kohal konsuli ei ole, siis lähem konsul, keda reisi ajal kohatakse.

§ 76. Kui meremehi palgatakse Eestis ja saadetakse välismaal viibivale Eesti laevale, siis võib munsterdamine sündida ka Eestis.

§ 77. Eestis munsterdamisel nõutakse, et:

1) laevavägi vähemalt $\frac{3}{4}$ osas koosneks Eesti kodanikkudest;

2) iga Eesti kodanik laevaväes oleks meremeestekodus registreeritud ja omaks teenistuskirja ja kõik laevateenijad — lepingkirja;

3) kaitseväekohustuse ealised Eesti kodanikud esitaksid tunnistuse kaitseväeteenistusest vabastamise kohta;

4) laevas oleks seadusepärasel arvul laevaväge ja

5) laevas oleks läbinõõritud ja pitserdatud laeva- ja masinapävaraamat.

§ 78. Laevaväe munsterdamisel Eestis peab laevajuht või tema asemik ühes palgatavatega ilmuma vastava munsterdaja juurde, misjuures esitatakse järgmised teated:

1) laeva nimi, liik, nettomahutus, peamasinate võime (masinatega laevas), kodusadam, registreerimise number, laevaperemehe nimi ja elukoht;

2) laeva eesolev sõit või sõidud ning meeste arv igas teenistusliigis;

3) iga Eesti kodaniku kohta — kõik seaduses ettenähtud lepingkirja vormi andmed, perekonnaseisu registreerimise kohta, registreerimise number meremeestekodus ja kui mees kaitseväekohuslik, siis vahetõttu kaitseväeteenistusega.

§ 79. Juuresolija munsterdatav meremees kirjutab oma nime isiklikult munsterrolli või munstertunnistusele. Sissekirjutust tõestab munsterdaja oma allkirjaga.

§ 80. Kui keegi laevaväest isiklikult ei ilmu, tuleb esitada tema lepingkiri, mis 2 tõestaja poolt alla kirjutatud ja § 78. p. 3. toodud andmeid peab sisaldama.

§ 81. Kui laevajuht ühes palgatavatega asub kohal, kus ei ole § 75. p. 1. nimetatud munsterdajat, võib munsterdamiseks esitada § 80. ettenähtud lepingkirjad kirjalikult.

§ 82. Kui ei ole takistusi pealemunsterdamiseks selle seaduse või kaitseväekohustuse eeskirjade alusel, teeb munsterdaja vastavad sissekanded munsterregistrisse ning valmistab munsterrolli, kui laev ei ole juba varustatud viimasega.

Märkus: Munsterrolli vorm on siinjuures lisatud.

§ 83. Laevavägi loetakse pealemunsterdaks, kui munsterroll välja antud.

§ 84. Laevaväe pealemunsterdamisel Eesti laevadele välisriikides tuleb vastavalt käsitada §§ 77.—83. eeskirje, kuid isäraliste raskuste korral ei nõuta § 77. p. p. 1. ja 2. täpset täitmist.

§ 85. Eesti sadamatest väljasõitvatelt välismaa laevadelt ei nõuta laevaväe pealemunsterdamist, kui nendes ei teeni Eesti kodanikke.

On aga laeval teenivate või uuesti palgatute hulgas Eesti kodanikke, tuleb neid peale munsterdada Eesti munsterdaja juures. Selle juures tuleb vastavalt käsitada §§ 77.—83. ja 86. eeskirje, kuid ei nõuta teateid laevaväe arvu kohta ja munsterrolli asemel valmistatakse munstertunnistus.

Välismaa laevale pealemunsterdatav Eesti kodakondsusse kuuluv meremees peab olema varustatud välispassiga.

Munstertunnistuse vormi kinnitab teedeminister.

§ 86. Välismaa laevale palgatava Eesti meremehe teenistuslepingusse peab võetama tingimused, et 1) meremehele takistusi ei tehta sõjaväeteenistusse kutsumisel; 2) juhtumisel, kui meremees palgatakse niisuguse riigi laeva, kellel Eestiga ei ole vastastikust kokkulepet meremeeste eest hoolitsemise asjus, laevajuht oleks kohustatud mehe haiguse või vigastuse puhul, mis ei ole meelega tehtud või ei kuulu suguhaiguste liiki, või kui mees mõnel muul temast rippumata põhjusel laevast maha jääb väljaspool Eestit — andma temale vastavat tasu ravitsemiseks 4 nädala jooksul pärast palgasaamise õiguse lõppu, ning peale selle prii reisi ühes ülespidamisega kuni lähema Eesti sadamani.

Teenistuslepingust jääb üks eksemplar munsterdajale ja lisatakse munsterregistrile, kuna teine palgatule antakse.

§ 87. Eesti laevale ei anta enne sadamast väljasõidu luba, kuni mehed ei ole seadusepärast peale munsterdatud.

§ 88. Välismaa laev ei saa enne Eesti sadamast väljasõidu luba, kuni ei ole esitanud § 85. ettenähtud munstertunnistuse, või vastava välismaa munsterrolli ühes laevajuhi tunnistusega, et laevaväe hulgas pole Eesti kodanikke.

Teeb aga välismaa laev sõite Eesti sadamasse sagedasti ning ei tule vahepeal muudatusi Eesti kodakondsusse kuuluvates meremeestes, nõutakse eelnimetatud välismaa munsterrolli, munstertunnistuse ja laevajuhi tunnistuse esitamist kord kuus.

§ 89. Munsterrolli täiendamist meremeestega toimetatakse eelpool kirjeldatud viisil, kuid laevajuhi või tema asemiku aset võib täita ka mõni teine laevajuhi poolt volitatud isik.

2. Mahamunsterdamine.

§ 90. Munsterrolli maksvuse lõppemisel, või munsterrolli sissekirjutatud meremehe teenistusest vabastamisel munsterdatakse meremees maha § 75. nimetatud munsterdaja poolt.

§ 91. Kui mahamunsterdamist nõuab meremees, kes arvab selleks õiguse olevat lepingkirja või meremeeste seaduse alusel või eelseisva kaitseväeteenistuse tõttu, laevajuht aga keeldub meremeest vabastamast, otsustab munsterdaja selle küsimuse laeva munsterrolli ja muude sellekohaste tõenduste põhjal. Laeval leiduvad vastavad dokumendid peab laevajuht munsterdaja nõudmisel ette näitama.

§ 92. Mahamunsterdamisel on munsterdaja kohuseks hoolitseda, et:

- 1) meremees oleks rahuldatud palga ja muu tasuga;
- 2) palgamaks oleks tasutud ning munsterrolli märgitud;
- 3) munsterregistris ja munsterrollis tehtaks vastavad sissekanded mahamunsterdamise kohta;
- 4) mahamunsterdatava teenistuskirjas:
 - a) tehtaks vastavad sissekanded teenistuskoha, teenistuse kestvuse ja laevasõidu piirkonna, samuti tasutud palgamaksu kohta;
 - b) meeskonna hulka kuuluva meremehe soovil tehtaks laevajuhi poolt märkus tema ülespidamise ja teenistuskohuste täitmise kohta ja antaks välja vastav teenistuskäigu tunnistus;
 - c) kõik sissekanded oleksid vastavalt alla kirjutatud ja pitsiriga varustatud.

Märkus: P. 4 b ettenähtud teenistuskäigu tunnistuse vormi kinnitab teedeminister.

§ 93. Mahamunsterdatav peab, kui võimalik, isiklikult nime munsterrolli alla kirjutama. Tehtud sissekandeid tõestab munsterdaja oma allkirjaga.

Tõrgub keegi oma nime munsterrollis alla kirjutamast, leides et temaga on ülekohtuselt

talitatud, tehakse sellekohane märkus keeldumise ja selle põhjuste kohta munsterrolli ja munsterregistrisse.

§ 94. Lahkub meremees sarnases kohas, kus munsterdajat ei ole, teeb laevajuht § 92. pp. 2.—4. nimetatud sissekanded, vastutades nende eest ühes 2 tõestajaga, kes ka alla kirjutavad.

§ 95. Kaotab munsterroll maksvuse, peab laevajuht selle üle andma või ära saatma sismaal — koduvanemale, välismaal — lähemale Eesti konsulile, koduvanemale saatmiseks.

§ 96. Eesti meremehe mahamunsterdamisel välisriigi laevast tuleb vastavalt käsitada §§ 92.—94. eeskirje.

V peatükk.

Karistused.

§ 97. Meremeestekodus registreeritu meremeest, kes ei täida §§ 60., 61., 62., 65. või 67. eeskirje, karistatakse rahatrahviga mitte üle 50 krooni.

§ 98. Laevajuhti või tema asemikku, kes ei täida käesoleva seaduse §§ 73., 77.,

78.—80., 81. või 89. ettenähtud pealemunsterdamise eeskirje, karistatakse rahatrahviga mitte üle 100 krooni.

§ 99. Laevajuhti või tema asemikku, kes ei täida käesoleva seaduse §§ 90., 91., 94., 95. ettenähtud mahamunsterdamise eeskirje, karistatakse rahatrahviga mitte üle 200 krooni.

§ 100. §§ 97.—99. ettenähtud karistuste määramise õigus on meremeestekodu juhatusel koduvanema või teiste selles seaduses ettenähtud registreerimise või munsterdamise ülesandeid täitvate isikute vastavate protokollide põhjal. Asja toimetamisel ja edasi-kaebusel tulevad vastavalt käsitusele mõnede seaduste ja sundmääruste rikkumiste eest määratavate administratiiv-karistuste seaduse eeskirjad (R.T. nr. 183/184 — 1925).

Sissenõutud trahvid lähevad meremeestekodu heaks.

VI peatükk.

Seaduse elluviimine.

§ 101. Käesoleva seaduse maksmapanemise kord määratakse kindlaks eriseaduses.

Riigi vapp.

Eesti laeva munsterroll.

Lisa § 82. juurde.
Munsterrolli vorm.

Laeva liik, nimi ja kodusadam.	l a e v a		
	Nr. laevaregistris.	netto mahutus.	peamasinate võime.
.....
Laevajuhi nimi.	Laevaperemehe, või kui laev mitme kasutuses, siis volitatud peremehe ¹⁾		
	n i m i	a a d r e s s	
.....	

See munsterroll on maksev²⁾

Laevavägi peab koosnema peale laevajuhi vähemalt³⁾

Käesolev munsterroll tunnistatakse õigeks ja kinnitatakse

....., „ 19.....

4).

¹⁾ Kui munsterrolli maksvuse ajal selles lahtris tulevad ette muudatused, kannab need munsterrolli laevajuht.

²⁾ Kantakse sisse munsterrolli kestvus: a) teatud reiseideks; b) navigatsiooni lõpuni; c) teatud kalendripäevani.

³⁾ Kantakse sisse meeste arv igas laevaväe liigis, nimelt tüürimehed, masina juht- ja -meeskond ja muu meeskond.

⁴⁾ Kirjutab alla meremeestekodu vanem, kodu agent, sadamakapten, tolliülem või konsul.

Märkus: Munsterrollis on nummerdatud lehekülge.

P e a l e m u n s t e r d a m i s e a n d m e d										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Järjekorra number.	Munsterdatava:		Sündimise aeg	Sündimise koht (kogu-kond)	Alaline elukoht (kogu-kond)	Teenistusregistri number	Pealemunsterdamise:		Teenistuskohal laeval	Kutsetunnistus
	Ees- ja perekonnanimi.	allkiri Märkus: Laevajuht kirjutab esimesena.					koht	aeg		
								Mis aja peale palgatud (sõit või aeg vastavalt lepingkirjale)		

M a h a m u n s t e r d a m i s e a n d m e d							
11	Sissekannete tõestamine	12	13	14	15	Mahamunsterdatu allkiri	Sissekannete tõestamine
Palk kuu eest reisi välteks aja eest	Munsterdaja allkiri	Mahamunsterdamise:		Põhius:	Palgamaks meremeestekodu heaks	Mina allkirjutatu tõendan, et olen laevajuhilt ja laevameremehest saanud kõik kokkulepitud palga ja muu tasu.	Munsterdaja või tema puudumisel laevajuhi ja tõestajate allkirjad.
		koht	aeg				
Mrk.							

Märkused munsterrolli ettenäitamise kohta konsulile või teisele seaduses ettenähtud ametnikule.

SELETUSKIRI.

Meremeeste teenistus laeval kujutab enesest küll eraõiguslikku vahekorda, kuid läheb muudest erateenistuse liikidest märksa lahku selle poolest, et laevajuht ei ole mitte ainult tööandja, vaid ka distsiplinaarvõimuga ülem kõigi laevateenijate suhtes. Sellest küljest läheneb mereteenistus riigiteenistusele, eriti kaitseväeteenistusele. Suur sisemine distsipliin on tingitud laevateenistuse hädaohtlikkusest ja juhtide suurest vastutusest. Ühe isiku eksimine võib saatuslikuks saada kõigile laevalviibijatele. Sellepärast on distsipliin mereteenistuses niisama tähtis kui kaitseväeteenistuses.

Mereteenistusele omane kõva distsipliin annab laeval teenijad täiesti laevajuhi võimu alla. Võimu liialduste ja kuritarvituste ärahoidmiseks on vaja kindlat avalikõiguslikku järelevalvet mereteenistuse vahekordade üle. Seda on võimalik teostada teenistuselepingute sõlmimisel ja teenistusevahekordade lõppemisel. Niisugust kontrolli nimetatakse munsterdamiseks.

Kuid eelkirjeldatud kontroll, kindlustades meremehi ülekohtu vastu, ei kõrvalda raskusi meremeeste palkamisel. Laevajuhtidel tuleb teenistusse võtta tundmatuid inimesi, kelle võimistest ja heast tahtmisest pärast laeval

kõigi julgeolek oleneb. Ainuke kindlustus on endine teenistus. Sellepärast peab laevameeste mereteenistuse käik algusest peale olema täpselt kirja pandud ja kontroleeritud. Seda võimaldab meremeeste teenistusekirjade pidamine ja nende registreerimine.

Mereteenistuse oluliseks iseäralduseks on see, et meremees peab teenides lahus olema oma perekonnast. Tema enese kodu on liikuv ja kergesti hukkuv. Sellepärast tundub mereteenistuse juures teravamalt kui mujal tarvidus abiandmise korralduse järele.

Nimetatud kolme iseäranis tähtsa tarbe — munsterdamise, registreerimise ja abiandmise — rahuldamiseks on ellu kutsutud kahetüübilisi organisatsioone — riiklikke ja omavalitsuslikke. Meil on seni munsterdamine koondatud sadamavalitsuste kätte, registreerimine puudub täiesti, abiandmiseks ei ole ka üldist organisatsiooni loodud; seda teostavad ainult eraseltsid. Mujal, suuremates riikides, eriti Inglis- ja Saksamaal on munsterdamine ja registreerimine antud eriliste riiklike asutuste kätte, abiandmist aga teostavad meremeeste eneste loodud ühendused. Skandinaavias — Rootsis, Norras, Taanis ja Soomes on kõik nimetatud kolm funktsiooni koondatud meremeeste rühmituste poolt valitava kollegiaalse organi — meremeestekodu (maja) — võimkonda.

Valides nende tüüpide vahel näib, et Skandinaavias ellukutsutud korraldus meie oludele kõige rohkem vastab. Suurtes riikides, kus meremehed üksteist ei tunne, võib olla on otstarbekohane riiklik mereteenistuse järelevalve. Väikeriigi oludes on aga omamaa meremehed üksteisele enam-vähem teada, mis pärast järelevalvet, eriti registreerimist on kõige hõlpsam teostada meremeeste eneste poolt valitud organisatsiooni kaudu. Niisama on abiandmist parem teostada omavalitsusliku, kui riikliku asutuse või eraseltside kaudu. Sellepärast tuleks meil käia Skandinaavia eeskujuga järgi. Selles küsimuses seisukoha võtmiseks kokkukutsutud meremeeste organisatsioonide esindajate koosolek leidis ühel meelel tarvilikuks ellu kutsuda meremeeste omavalitsuslikku korraldust Skandinaavias juurdunud alustel. Selle organisatsiooni — meremeestekodu — kätte tuleks anda niihästi mereteenistuse järelevalve, kui ka abiandmise funktsioonid. Eriti tuleks selle omavalitsusliku meremeestekodu külge liita eraselts „Meremeestekodu“, mis ellu on kutsutud meremeeste organisatsioonide poolt riiklikul rahalisel toetusel.

Eeltoodud seisukohtadest välja minnes on kokku seatud meremeestekodu seaduseelnõu.

Lähemaks eeskujuks on võetud vastav Rootsi seadus, mis Eesti olude kohaselt ümber töötatud. Eriti on Eesti territooriumi väiksuse tõttu ette nähtud üksainus meremeestekodu, millele osakondi võib avada, kuna Rootsis kodusid mitu on. Peale selle ei võta Rootsis meremeestekodu juhatusest osa valitsuse esindaja, kuna eelnõu järgi üks meremeestekodu juhatuse liige teedeministri poolt määratakse. Komisjon luges valitsuse esinduse kodu juhatuses soovitatavaks avalikõiguslike funktsioonide tõttu, mis meremeestekodul täita.

Meremeestekodu sissetulekuteks oleksid, välja arvatud juhuslikud toetused ja annetused, sellekohased avalikud maksud laevandusele — tonnimeks ja palgamaks. Seega ei koormaks meremeeste omavalitsus riigikassat. Neist maksudest võetakse tonnimeksu juba praegu eraseltsi „Meremeestekodu“ heaks, mis üle läheks käesolevas eelnõus ettenähtud meremeestekodule. Palgamaks on ette nähtud ühe protsendi suuruses meremeeste palgast — vähemal määral, kui vastav maks Rootsis ja Soomes, kus võetakse kaks protsenti juhtkonnalt, üks protsent meeskonnalt.

Seadustechniliselt jaguneb eelnõu kuude peatükki järgmiselt:

I peatükk — Meremeestekodu korraldus:

1. Meremeestekodu ülesanded, organid ja üldised õigused;
2. Juhatus;
3. Koduvanem ja teised teenijad;
4. Tulud ja kulud;
5. Tegevuse järelevalve.

II peatükk — Meremeeste registreerimine.

III peatükk — Registreeritud meremeeste soodustused.

IV peatükk — Meremeeste munsterdamine.

1. Pealemunsterdamine.
2. Mahamunsterdamine.

V peatükk — Karistused.

VI peatükk — Seaduse elluviimine.

Loetletud seaduse üksikutele osadele, eriti paragrahvidele, ei leidnud komisjon tarvilikuks üksikasjalikke seletusi lisada, lugedes need liigseteks.

Eelnõu on läbi vaadatud mereasjanduse peavalitsuse, laevaomanikkude ja ehitajate ühise, laevajuhatajate seltsi, meremeeste liidu, meremeestekodu, Tallinna merekooli ja Eesti kaubalaevastiku mehaanikute ühingu poolt ning vastavad sooviavaldused ja parandused eelnõu lõpulikul redigeerimisel arvesse võetud.

Lisa nr. 5.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

meremeestekodu seadusele.

Üldkomisjon ühines Vabariigi Valitsuse motiividega meremeestekodu seaduse tarvilikkuse asjas, pidas aga tarvilikuks eelnõus mõningaid sisulisi muudatusi teha.

Kõigepealt kustutati eelnõust punktid, mille järgi meremeestekodu ülesannete hulka pidi kuuluma sõjaväekohuslikkude meremeeste arvestamine ja järelevalve teostamine nende üle. Leiti, et praegu on sõjaväekohuslikkude meremeeste registreerimine riiklikkude asutuste juures juba olemas, mispärast põhjust ei ole meremeestekodu kui pooleraasutust sarnase sõjaväelise ülesandega koormata.

Meremeestekodu juhatuse valimise ja koosseisu kohta käivad paragrahvid muudeti laevaperemeeste, laevajuhtide ja meremeeste organisatsioonide esindajate ühisel soovil nii, et juhatuse oleks 7-liikmeline (§ 9) ja juhatuse liikmed valitakse ametisse laevasõidu alal tegutsevate isikute rühmitusi esindavate üleriiklikkude kutseorganisatsioonide poolt (§§ 11, 12, 13 ja 14). Viimase muudatuse peapõhjuseks on juhuslikkuse ärahoidmine, mis väljaspool organisatsioone toimetatavaid valimisi ähvardab selle tõttu, et valijaiks võib olla ainult juhuslikult kodumaal viibiv osakene meie meremeestepereest.

Teedeministri õigus hääleõigusliku liikme nimetamiseks meremeestekodu juhatusse kustutati, täiendades § 17. lõikega, mille järgi teedeministeeriumi esindajal õigus on juhatuse koosolekutest sõnaõigusega osa võtta.

Munsterrolli vormi liitmise meremeestekodu seaduse juurde pidas komisjon ülearuks, jättes selle kinnitamise teedeministri hoolde.

Teised muudatused ja parandused on suurema sisulise tähtsusega ja osalt ainult redaktsioonilised.

Lisa nr. 6.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

MEREMEESTE SEADUS.

I peatükk.

Laevajuhi teenistusleping.

§ 1. Laevaperemees peab laevajuhiga teenistuse kohta kirjaliku lepingu sõlmima.

§ 2. Määramata aja peale tehtud leping loetakse lõppenuks kummagi poole kolmekuulise ülesütleamise järele, kuid laevajuht võib

lepingu lõppemisel laevalt lahkuda alles esimeses Eesti sadamas, kuhu laev lossima või laadima sõidab.

On aga laevajuht teeninud purjelaeval vähemalt poolteist või muul laeval vähemalt ühe aasta, siis võib tema lepingu lõppemisel laevalt lahkuda ka välismaa sadamas.

On lossimine ees, ei või laevajuht lahkuda enne lossimise lõpetamist.

§ 3. Laevaperemees võib laevajuhti igal ajal teenistusest vabastada.

Vabastatakse laevajuht enne teenistuselepingu aja lõppu, siis on tal õigus kahjutasu saada. Kui kahju kohta tõendused puuduvad, siis on laevajuht õigustatud saama kolme kuu palga, kuid igal juhtumisel mitte pikema aja eest kui lepinguaja lõpuni, ja prii reisi ühes ülespidamisega selle sadamani, kus teenistus oleks lõppenud lepingu järgi, või kui teenistus oleks lõppenud vastavalt § 2. välismaa sadamas, — kuni lähema Eesti sadamani.

Neljanda paragrahvi teises lõikes ja § 5. ettenähtud juhtumistel ei ole laevajuhil õigust käesoleva paragrahvi alusel kahjutasu saada.

§ 4. Kui laevajuht teenistusest vabastatakse haiguse või vigastuse pärast, mis temale laeva juhtimise võimatuks teevad, on temal õigus kahjutasu saada § 3. ettenähtud alusel.

Laevajuht kaotab nimetatud kahjutasu saamise õiguse ja saab palka ainult kuni teenistuse tegeliku lõpuni:

1) kui ta enese tahtlikult haigeks tegi või vigastas;

2) kui ta haigeks jäi või vigastuse sai kergete elu või muu jämeda ettevaatamatuse (culpa lata) tagajärjel;

3) kui ta lepingu tegemise ajal oma haigust või vigastust varjas.

§ 5. Kui laevajuht teenistusest vabastatakse teenistusse kõlbmatuse, autuse, teenistusslikkude jämedate vigade või suure hooletuse pärast, on tal õigus palka saada ainult teenistuses olnud aja eest.

§ 6. Kui laev hukkub või õnnetuse tagajärjel täiesti kõlbmatuks tunnistatud, kaotab teenistusleping oma maksvuse, kui teisiti ei ole kokku lepitud; kuid laevajuht on kohustatud palga, korteri ja ülespidamise eest kohale jääma, et korraldada laevasse ja laadungisse puutuvaid vahakordi.

Laevajuhi prii tagasisõidu, ülespidamise ja kadumaläinud isikliku varanduse eest maksitava kahjutasu kohta on maksvad § 41. eeskirjad.

§ 7. Surnud laevajuhi palga, matmiskulude ja haige laevajuhi ravitsemise ning kojusõidu kulude kohta on maksvad §§ 24., 28. ja 30. eeskirjad.

§ 8. Kui laevajuht on õigustatud osa saama prahirahast või muust laeva sissetulekust või

laeva puhaskasust (tantjeem) ning leping lõpeb enne reisi- või aruande-aasta lõppu, saab laevajuht nimetatud tasu vastavalt sellele, missuguse osa tema tegelik teenistusaeg välja teeb reisi- või aruande-aasta pikkusest.

On laevajuht õigustatud §§ 3., 4., 6. või 7. põhjal palka saama tegelikust teenistusaegast pikema aja eest, piiratakse selle aja eest esimeses lõikes nimetatud lisatasu ülemmäär sumмага, mis saadakse laevajuhi kuupalga mahaarvamisel kahekordsest esimese tüürimehe kuupalgast.

II peatükk.

Laevaväe teenistusleping.

A. Teenistuslepingu sõlmimine.

§ 9. Laevajuhil on laevaperemehe volinikuna ilma erilise volitusega õigus palgata niisugasti juhtkonda kui meeskonda kuuluvat laevaväge.

Masinateenistusse kuuluvate isikute palkamisel peab tema nõu pidama esimese mehhanikuga.

Laevajuhil on keelatud palgata isikut, kes tema teades teisel laeval teenistuses.

§ 10. On keelatud palgata laeva teenistusse: isikuid alla 14 aasta, aga kütjaid ja trimmereid (söekandjaid) ja samuti kõiki naisteenijaid alla 18 aasta vanaduse.

Eelmises lõikes ettenähtud tingimustest on lubatud järgmised erandid:

1) kütjad ja trimmerid võivad olla alla 18 aasta vanaduse neil laevadel, kus peajõuallikana mitte auru ei tarvitata;

2) kui kütjat või trimmerit vaja on palgata kuskil sadamas, kus on võimalik saada ainult alaealisi alla 18 aasta vanadusega, võib alaealist tööle võtta tingimisel, et ühe täisealise kütja või trimmeri asemel võetakse kaks alaealist; alaealiste vanadus ei tohi olla alla 16 aastat;

3) alaealisi alla 18 a. vanad on lubatud teenistusse võtta kütjana või trimmerina tingimisel, et nende töö seal ametivõimude loaga ja valve all sünnib;

4) alaealisi alla 18 aastat võib nende laevade peale, kus mitte ainult ühe ja sama perekonna liikmed tegevuses ei ole, tööle võtta ainult arstitunnistuse ettenäitamisel, et töötajate selleks tööks kõlbab. See lubatunnistus olgu vastavate võimude poolt selleks õigustatud arstilt alla kirjutatud.

Kui sarnased alaealised pikaajaliselt merel tegevad on, peab arstlik järelevaatus nende kõlblikkuse suhtes vähemalt kord aasta jooksul uuesti korduma, ja iga uue järelevaatuse puhul tuleb esitada uus arstitunnistus, et läbivaadatud töökõlblik on.

Kui arstitunnistuse tähtaeg reisi kestusel lõpeb, pikendatakse seda reisi lõpuni.

Hädalistel tarbekordadel võib sellekohane ametiasutus alla 18 aastase alaealisele ilma eelpool ettenähtud arstliku läbivaatusega loa anda laevale minna, kuid selle tingimisega, et arstlik järelevaatus toime pannakse esimeses sadamas, kus laev peatab.

Alaealine, kes on saanud 18 aastaseks, võib ise sõlmida meremehe teenistuslepingut.

§ 11. Laevajuht annab iga palgatud meremehele teenistusse astumisel lepingkirja, mille vorm teedeministri poolt kindlaks määratakse ja milles sisaldub:

1) meremehe täielik nimi, sündimisaasta, -päev, -koht ja elukoht palkamise ajal;

2) teenistuskohat, kuhu meremees palgatud;

3) sõit või aeg, mille kohta leping maksev või mahamunsterdamise koht või ülesütlemise tähtaeg;

4) kokkulepitud palk või kui kokkulepe teatava sõidu peale tehtud, siis selleks sõiduks arvatav aeg;

5) ületunnitatu seaduses ettenähtud juhtumistel, kui tasu suurus seaduses ei ole määratud;

6) muud tingimised.

Lepingkirja märgitakse teenistuse kestusel:

1) teenistuse alguse, lõpetamise ning ülesütlemise aeg ja tähtpäev;

2) ületunnitatu ja kui palju temast välja makstud või kinni peetud;

3) rahakurss, kui palgamaksimine sünnib teises valuutas kui palk määratud.

Kui teenistusleping on kollektiivne, peab laevajuht selle eest hoolitsema, et üks eksemplar nimetatud lepingust laeval kättesaadav oleks.

Märkus: Meremeeste peale- ja mahamunsterdamise kohta maksavad eriseadused.

B. Teenistuslepingu kestus.

§ 12. Kui lepingu lõppemise tähtaeg jõuab kätte sõidu vältusel, siis loetakse leping pikendatuks kuni laeva tulekuni lähemasse laadimise või lossimise sadamasse.

§ 13. Kui lepingkirjas teenistuse kestust ära ei ole määratud, võib kumbki pool lepingut lõpetada sellekohase ülesütlemise järgi igas sadamas, kuhu laev laadima või lossima tuleb; on aga meremees Eesti kodanik ja Eesti sadamas peale munsterdatud, võib kumbki pool vastavalt lepingut lõpetada ainult Eesti sadamas, kuhu laev laadima või lossima tuleb.

Ülesütlemise aega on üks kuu, kui meremees kuulub juhtkonda ja seitse päeva, kui tema kuulub meeskonda.

§ 14. Kui meremees on palgatud kindla aja või sõidu peale ning jääb pärast seda aega või sõitu teenistusse edasi, ilma et oleks sõlmitud uus leping, on mõlemal poolel õigus lepingut lõpetada üles öeldes tähtajal, mis § 13. teises lõikes tähendatud, igas sadamas, kuhu laev laadima või lossima tuleb.

§ 15. Kui Eesti kodakondsusest ja Eesti sadamas pealemunsterdatud meremees pärast viimast pealemunsterdamist on teeninud laeval vähemalt $1\frac{1}{2}$ aastat, on temal õigus teenistuslepingut lõpetada üles öeldes tähtajal, mis § 13. teises lõikes tähendatud, igas sadamas, kuhu laev laadima või lossima tuleb, kui teenistuslepingus teisiti ei ole ette nähtud.

§ 16. Kui meremees, kes lepingu põhjal või selle peatüki alusel teenistusest lahkub, on tema kohustatud laeva sadamassetulekul teenistusse jääma kuni tingimata tarvilikkude tööde täitmiseni; kuid sunduslik teenistusse edasijäämine ei või kesta aurulaeval mitte üle kahe ja purjelaeval mitte üle nelja päeva pärast sadamasse tulekut.

Kui mereselgitus tehakse, on meremees kohustatud palga, korteri ja ülespidamise eest paigale jääma, selle lõpetamiseni.

§ 17. Kui välismaa võimud ei luba meremehele teenistusest lahkumise kohal maale tulla, või nõuavad temalt selleks vastavaid kindlustusi, mida meremees ei või anda, on tema kohustatud teenistusse jääma kuni laeva tulekuni sarnasesse kohta, kus mahamunsterdamiseks takistusi ei ole.

C. Palk.

§ 18. Palka makstakse kuni teenistusest lahkumise päeva lõpuni, või mahamunsterdamise korral munsterdamispäeva lõpuni, kui meremehe palgasaamise õigus käesoleva peatüki alusel juba varemalt ei ole lõppenud.

Selle aja eest, mis meremees seadusliku põhjusega töölt eemale hoidnud, palka ei maksta.

Palga arvestamisel kuu osadega loetakse kuu kolmkümmend päeva.

Peale rahapalga antakse laevaväele prii toit, kui teisiti ei ole kokku lepitud. Toidunormid määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse määrusega.

§ 19. Palgamaksmist võib nõuda ainult siis, kui laev sadamas viibib ja mitte sagedamini kui kord nädalas.

Palk makstakse sularahas, maha arvates osa, mis välja makstakse laevaperemehe kaudu (§ 20).

Maksmist võib nõuda maksukoha rahas selle kursiga, mis palgaks määratud raha eest maksukoha pangad maksavad.

Eesti meremees, kes soovib välismaalt palgaraha saata Eesti, on õigustatud vastavate

Vabariigi Valitsuse poolt antavate eeskirjade alusel seda tegema tasuta Eesti konsuli kaudu; riik on vastutav nende rahasaadetiste eest.

§ 20. Meremehele on õigus nõuda, et kuni $\frac{2}{3}$ palgast, vastavalt tema kirjalikule korraldusele, makstakse kuuviisi tema poolt määratud isikutele Eestis või tema arvele mõnda Eesti panka.

Ilma meremehe nõusolekuta võib neid väljamaksu määrasid kärpida ainult juhtumisel, kui meremehele jäävast palgaosast ei jätku meremehe peale pandud distsiplinaartrahvide või teenistusvahekorra tekkinud nõudmiste katteks, kui need on täiesti selged või kui meremees ise need on õigeks võtnud.

§ 21. Laevajuhil on õigus meremehele sularahas makstavast palgast igal palgamaksmisel kinni pidada mitte üle ühe kolmandiku kuni meremehe teenistusest lahkumiseni, kusjuures kinnipeetud üldsumma ei tohi ulatuda üle ühe kuupalga.

§ 22. Kui palk on kindlaks määratud teatava sõidu peale, võetakse osalise palgamaksmise aluseks lepingkirja ülesmääritud reisi kestuse aeg.

Kui sõit kauem kestab lepingkirjas ette nähtud ajast, saab meremees vastavalt suurenenud sõidukestusele palgalisa.

Kui sõit kestab alla kokkuleppe aja, tuleb kokkuleppe palk täielikult välja maksta.

§ 23. Kui sõidu kestusel laevaväge vähendatakse, jagatakse sel teel kokkuhoitud palk laevaväe vahel ära, vastavalt igäühe suurenenud tööle, kui vähendamise tõttu tehtud ületunnitööde eest eraldi tasu ei ole makstud.

§ 24. Meremehe surma korral makstakse palk kuni surma päevani, kui tema palgasaamise õigus käesoleva peatüki eeskirjade põhjal varemalt ei ole lõppenud.

Kui laev merel hukkub, ilma et teateid oleks õnnetuse aja kohta, võetakse palgamaksmisel arvesse tähtpäev, mil laev sellel aastaajal harilikultes oludes oleks jõudnud lähtesadamast, mille kohta viimane teade on olemas, sihtsadamasse.

§ 25. Kui lõpuarve tegemisel selgub, et meremees on avansina rohkem saanud, kui temal palka saada, ei ole tema kohustatud ülearu saadud palka tagasi maksma juhtumistel, mis ette nähtud §§ 24., 32. esimene lõige, 34., 38. 39., 40. ja 41.

D. Haige ravitsemine ja matmine.

§ 26. Laevajuhi nõudmisel on meremees kohustatud ennast arstil laskma järele vaadata, kuid järelevaatuse kulusid meremees ei kannaks.

§ 27. Kui meremees haigeks jääb või vigastatud saab, peab laevajuht hoolitsema tema vastava ravitsemise eest laeval või kaldal.

Ravitsemise hulka kuulub ülespidamine ning arsti- ja rohtudekulud.

Kui põhjust arvata on, et meremeest on tabanud haigus, mis võib kardetavaks saada teistele laevasolijatele, peab laevajuht võimaluse korral laskma haige arstil järele vaadata. Kui laeval puuduvad küllaldaselt mõjuvad abinõud haiguse külgehakkavuse ärahoidmiseks, peab laevajuht haige maale saatma.

Pole haigel või vigastatud meremehel võimalik oma varanduse eest hoolitseda, peab laevajuht selle oma hoolde alla võtma.

Jäeb haige või vigastatud meremees laevast maha välismaale, on laevajuht kohustatud tema üle andma Eesti konsuli hoolde, või kui konsuli kohal ei ole, teisel viisil temale vastavat hoolitsemist muretsema, sellest lähemale Eesti konsulile teatades.

§ 28. Meremehe teenistusajal kannab ravitsemisekulud laevaperemees. Igal haigel või vigastatud meremehel, kes teenistusest vabanenud lepingu lõppemisel või varemalt, on õigus, välja arvatud § 33. ettenähtud juhtumised, laevaperemehe kulul ravitsetud saada kuue nädala jooksul; juhtumisel aga, kui ta on Eesti kodanik ja välismaal ravitsemisel, kaheteistkümne nädala jooksul arvates mahamunsterdamisest, või kui seda ei olnud — laeva edasisõidust. Viimasel juhtumisel on Eesti meremees õigustatud saada prii sõidu ja ülespidamise kuni kodukohani. Kui aga võimalus on temale anda teenistust laeval, mis Eesti läheb, või kohta, kust kojupääsmine hõlpsam, on tema kohustatud seda vastu võtma kohe pärast seda, kui tervislik seisukord lubab, ning kui teenistus vastab iseloomu ja tingimiste poolest endisele.

Eelpoolnimetatud ei ole maksev juhtumisel, kui meremees saab haiguse või vigastuse nähtavalt tahtlikult või kergemeelse elu või muu jämeda ettevaatamatuse tagajärjel või kui tema teenistuse alusel sellest vaikus. Neil juhtumistel on meremees kohustatud ise kandma ravitsemisekulud ja ei saa prii koju sõitu. Kui laevaperemehel sel puhul kulusid on olnud, siis arvatakse need meremehe palgast maha.

Kui laevast välismaale maha jäetakse meremees, kes külgehakkaval kujul tiisikuses või suguhaiguses, kantakse pärast meremehe laevast lahkumise ravitsemise-, arsti- ja rohtudekulud vastavate Vabariigi Valitsuse poolt antavate määruste alusel Eesti riigi poolt.

§ 29. Meremehe surma puhul on laevajuht kohustatud tema matmise eest hoolitsema ja surmast meremehe lähematele sugulastele teatama.

Samuti on laevajuht kohustatud täpselt üles märkima surnu laevale jäänud varanduse,

selle eest hoolitsedes, et see varandus välja antakse pärijatele või nende arvel teistele usstavatele isikutele. Juhtub surm välismaal ja järelejäänud varandust pole võimalik rikkumata laevas hoida, peab laevajuht selle üle andma lähemale Eesti konsulile või kõige kasulikumatel tingimustel ära müüma. Viimasel juhtumisel on laevajuht kohustatud Eesti sadamasse tulekul müügist saadud summa ühes aruandega edasi andma meremeestekodu vanemale või kus seda ei ole — tolliametile.

§ 30. Meremehe matmisekulud kannab laevaperemees, kui surm juhtus teenistuse kestusel. Sama kord on maksev, kui meremees sureb pärast teenistuse lõppu, kuid oli laevaperemehe kulul ravitsemisel.

§ 31. Kui laevajuht pidi meremehe ravitsemiseks või matmiseks kulusid tegema, mida laevaperemees ei ole kohustatud kandma, ja võimalik ei olnud Eesti konsuli abi tarvitada, tasutakse need väljaminekud laevaperemehele riigi poolt.

Kui laevajuht jätab välismaale konsuli hoolde haige meremehe, peab laevajuht nõudmise korral kindlustuse andma meremehe ravitsemisekulude katmiseks. Palk, mis meremehel saada, antakse konsuli kätte ja seda raha võib ravitsemisealune oma ravitsemise kestel ainult konsuli loaga tarvitada.

E. Laevajuhi õigus meremeest teenistusest vabastada enne lepinguaja lõppu.

§ 32. Kui meremehel haiguse või vigastuse tõttu võimata on teenistuskohuseid täita, või tema põeb haigust, mis kardetav teistele laevalolijatele, on laevajuhil õigus teda teenistusest vabastada. Sarnasel korral on meremees õigustatud saada palga kuni teenistusaja tegeliku lõpuni ja sellele lisaks veel ühe kuu palk, kuid igal juhtumisel mitte pikema aja eest, kui lepinguaja lõpuni.

Kui aga meremees on haiguse või vigastuse saanud tahtlikult või kergemeelse elu või muu jämeda ettevaatamatuse tagajärjel või oli ta haige või vigane juba teenistusse astumisel, on temal õigus saada palka ainult teenistuse tegeliku lõpuni.

§ 33. Laevajuhil on õigus meremeest teenistusest vabastada veel järgmistel juhtumistel:

1) kui selgub, et tema ei kõlba sellesse ametisse, kuhu ta palgatud;

2) kui tema õigel ajal laeva ei ilmu ja selle tõttu tema asemele teine meremees palgati või laev ära sõidab;

3) kui tema on korduvalt sõnakuulmata ülemuse käskude täitmisel, või vägivalda tarvitab ülemuse või teiste laevasolijate vastu, või on korduvalt joobnud teenistuses;

4) kui tema on süüdi raiskamises, varguses või muus kuritöös, või on kaasa võtnud ehk ära peitnud salakauba, või väljaveoks väljasõidu kohal ja sisseveoks sissesõidu kohal lubamata kaupu;

5) kui tema esineb välismaa võimude ees teenistuse kohta käiva kaebusega;

6) kui meremees ei vasta § 10. nõuetele.

Enne kui meremees selle paragrahvi p.p. 1—5 alusel vabastatakse, tuleb ta võimalikult üle kuulata § 64. ettenähtud korras.

Meremees, kes selle paragrahvi alusel vabastatakse, saab palka teenistuse tegeliku lõpuni.

§ 34. Kui meremees vabastatakse ilma §§ 32. ja 33. nimetatud põhjusteta, on temal õigus kahjutasu nõuda. Kui meremehel kahju kohta tõendused puuduvad, saab tema ühe kuupalga.

Peale selle saab meremees prii sõidu ühes ülespidamisega kuni lepingus äratähendatud teenistuse lõppemise kohani.

Kui § 13. põhjal leping lõpeb Eesti sadamas, lahtilaskmine aga välismaal sünnib, saab ta prii sõidu ühes ülespidamisega kuni lähema Eesti sadamani.

F. Meremehe õigus teenistusest vabastamist nõuda enne lepinguaja lõppu.

§ 35. Kui meremees tõendada võib, et tema saab laevajuhi või tüürimehe või mehaaniku või praegusest kõrgema järgu tüürimehe või mehaaniku koha, või kui tema pärast teenistuslepingu sõlmimist satub niisugusesse olukorda, et tema heakäekäik nõuab praegusest teenistusest vabanemist, on tema õigustatud teenistusest lahkuma, kui tema enese asemele muretseb teise täiesti kohase mehe, ilma et laevaperemehel sellest lisakulusid tekiks.

§ 36. Kui sadamas, kuhu laev minekuks määratud, kardetav taud laiali lagunenud, on meremehel õigus teenistusest kohe lahkuda, kui temale see teatavaks sai alles pärast teenistuse astumist, ja kui sõit ei ole alanud; vastasel korral aga esimeses sadamas, kuhu laev tuleb pärast seda, kui seisukorrast teada saadi. Sel juhtumisel saab meremees palka kuni teenistuse tegeliku lõpuni.

Sama kord on maksev juhtumisel, kui on põhjust karta, et laeva võidakse sõjaajal sõidajate poolt kinni võtta, või laev võib sattuda sõjahädaohu ohvriks.

§ 37. Kui meremees on teenistusse võetud kindla sõidu peale ja see tunduvalt pikendatakse, on temal õigus teenistusest lahkuda otsekohe, kui sõit veel pole alanud, või esimeses sadamas, kuhu laev sõidu ajal sisse tuleb — peale reisipikenduse teatavakssaamist.

Meremees, kes sõidupikenduse tõttu teenistusest lahkub, on õigustatud kahjutasu saama, kuid mitte üle poole kuupalga suuruses, ühes prii sõidu ja ülespidamisega palkamise kohani, kui lahkumine sünnib enne reisi algust, muidu aga kuni mahamunsterdamise kohani.

§ 38. Kui eelolevaks sõiduks a) laev ei ole merekõlblikus seisukorras, või b) laevaväe eluruumid silmnähtavalt tervisele hädaohulikud on ja laevajuht nõus ei ole p. p. a ja b loetletud puudusi kõrvaldama, või c) laevajuht ei täida § 59. ettenähtud laeva järelevaatamise nõudmist, — on meremehel õigus teenistusest lahkuda ja kahjutasu nõuda § 34. alusel.

§ 39. Kui laevajuht meremehega halvasti ümber käib, või meremehele ülekohut tehakse teiste laevalolijate poolt, ilma et laevajuht tema nõudmise peale tarvlikku kaitset annaks, või kui laevajuht välja ei anna meremehele kuuluvat toitu või kokkuleppe põhjal saadavat palka, on meremehel õigus teenistusest lahkuda ja § 34 alusel kahjutasu nõuda.

§ 40. Kui laev välismaalasele ära müüakse, või ta mõnel muul viisil Eesti lipu õiguse kaotab, on meremehel õigus teenistusest lahkuda ja § 34. alusel kahjutasu nõuda.

Teised muutused laeva omanduseõiguses või laevajuhi vahetus ei anna meremehele sarnast õigust.

Kui laevaperemees konkursi alla satub, on kummalgi poolel õigus lepingut lõpetada üles öeldes tähtajal, mis § 13. teises lõikes tähendatud.

G. Teenistuslepingu lõppemine laevaõnnetuse puhul.

§ 41. Kui laev õnnetuse tagajärjel hukub või kuulutatakse mereõnnetuse tagajärjel täiesti kõlbmatuks kordaseadmiseks, lõpeb meeskonna teenistusleping kui lepingus teisi ei ole ette nähtud; kuid meremees on kohustatud palga, korteri ja ülespidamise eest laevapäästmisest osa võtma ning kohale jääma kuni mereselgituse lõpuni.

Kui mereõnnetuse puhul teenistus lõpeb välismaal, on Eesti meremehel õigus riigi kulul saada prii reisi ja ülespidamise kuni kodukohani. Kuid meremees on kohustatud mõnes teises laevas kohta vastu võtma vastavalt § 28. esimesele lõikele.

Laevaõnnetuse puhul kadumaläinud isikliku varanduse eest on meremehel õigus laevaperemehelt tasu saada normide alusel, mis kindlaks määratakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

H. Välismaa meremehe üheõigustamine Eesti meremehega.

§ 42. Valitsus võib vastastikkuse alusel § 28. ja § 41. ettenähtud Eesti meremeeste õigused ka välismaa kodanikkude peale laiendada.

J. Teenistusvahekordades tekkivad vaidlused:

§ 43. Kui meremees mahamunsterdamise korral rahul ei ole laevajuhi poolt valmistatud lõpuarvega, on temal õigus nõuda selle kontrollimist munsterdamisasutuse poolt.

Kui välisvetes laevajuhi ja meremehe vahel teenistuse asjus mõtete lahkuminek tekib, selgitatakse vahejuhtumine Eesti konsuli poolt, või kui Eesti konsuli kohal pole, või mõnel põhjusel tema poole pöörata ei saa, siis esimese Eesti konsuli poolt, keda järgneva sõidu juures kätte saadakse.

Munsterdamisasutuse või konsuli otsuse alla tuleb seni paenutada, kuni asi ei ole otsustatud vastava Eesti kohtu poolt.

III peatükk.

Laevajuhi ja laevaväe kohused.

A. Laeva juhtkond.

§ 44. Laevajuhil on ülim käsuvõim laeval.

§ 45. Tüürimehe eriliseks kohuseks on laevajuhile abiks olla laeva navigeerimisel ning selleks tarvilikkude vaatluste ja arvestuste tegemisel, niisama ka laeva päevaraamatu pidamisel. Peale selle on tema korralduse ja valve all meeskond, niipalju kui teisiti ei ole ette nähtud § 47., laev ühes taklaasiga ja varustusega, laadimine ja lossimine ühes laadungi ja moona ülesmärkimisega ja paigutamise.

§ 46. Laevajuhi äraolekul või ajutisel teenistusvõimetusel on tüürimees, või kui neid mitu kohal — vanem neist kohustatud vastavaid samme astuma edasilükkamatute tarvete rahuldamiseks, mille kohta laevajuht ei olnud korraldusi teinud.

Kui laevajuht sureb, või kaotab võimaluse laeva juhtimiseks, või lahkub teenistusest, on tüürimees, või kui neid mitu — teenistlikult vanem nendest kohustatud laeva juhtimise üle võtma, kuni uus laevajuht teenistusse astub.

§ 47. Mehaaniku eriliseks kohuseks on masinateenistuse juhtimine. Tema vastutava hoole ja valve all on masinad ühes nende juurde kuuluvate sisseseadete ja osadega, masinate käik, ümberkäimine masinatega ja nende korrahoid; samuti masina ja katlaruumis olev laevakere ühes sinna kuuluvate sütebunkrite, tankide ja tunnelitega; küttematerjal ja muud masinatarved, eriti nende kõlblikkuse ja hulga kontrollimine vastuvõtmisel laevale; masinameeskond ja selle ruumid.

Kui juhtub õnnetus või selgub viga neis laevaosades, mis nimetatud eelmises lõikes, tuleb mehaanikul viibimata sellest laevajuhile teatada.

Mehaanik peab masina päevaraamatu, vastutades selle pidamise eest.

§ 48. Kui laevateenistuses on mitu mehaanikut, vastutab esimene mehaanik kõige masinatesse puutuva tegevuse eest. Tema jaotab mehaanikute vahel nende ülesanded.

Esimese mehaaniku äraolekul või ajutisel teenistusvõimetusel, on teenistlikult vanem kohalolevatest mehaanikutest kohustatud vastavaid samme astuma edasilükkamatute tarvete rahuldamiseks, mille kohta esimene mehaanik korraldusi ei olnud teinud.

B. Üldised teenistusekohused.

§ 49. Laevajuht või iga teine ülemus on kohustatud oma alluvatega ümber käima heatahtlikult ja õiglaselt.

Igäühe kohus on ennast üleval pidada korralikult, kainelt ja rahulikult, aupaklikult ülemuse vastu ja täpselt täita kõiki laeva heakorra eeskirje.

Käsu vastuvõtmisel näidaku käsusaaja kohase ja selge vastusega, et ta käsust aru sai.

§ 50. Meremees peab täpselt täitma ülema teenistuslikke käskke, hoolsasti laeva ja temal olevat vara hoidma ning üldse hoolega ja usinalt täitma oma ülesandeid.

Kahju, mis meremees sünnitab tahtlikult, hooletuse või ettevaatamatuse läbi teenistuskohuste täitmisel, peab tema tasuma. Kohus võib vastavat kahjutasu vähendada, arvesse võttes eksituse või hooletuse iseloomu, kahju suurust ja kõiki muid asjaolusid.

C. Meremehe teenistusse tulek, töölt puudumine ja kraami kaasavõtmine.

§ 51. Meremees peab selleks määratud ajal laevale teenistuskohuste täitmisele ilmuma. Pärast seda ei tohi tema ilma loata laevalt lahkuda.

Laeva seismisel sadamas boide vahel või julges ankrukohas ei tohi meremeest keelata vabal ajal maale minemast, kui laevalejäämist ei nõua laeva, laadungi või laevalolijate julgeolek, või tarvilikkude laevatööde täitmine, või eelseisev laeva ärasõit, või ümberpaigutamine. Meremehel on õigus laevapaate maaleminekuks tasuta tarvitada, kui selleks vastavad võimalused ei puudu.

Kui meremees takistatud on õigel ajal laevale tagasi tulemast, teatagu tema sellest viibimata laevajuhile.

§ 52. Kui laevale munsterdatud meremees õigel ajal teenistusse ei ilmu, või läheb loata

maale, või ei tule õigel ajal laevale tagasi, mille tõttu laeval ei ole küllalt laevaväge, või kui meremees on maal joonnud, on laevajuhil õigus politsei abil teda laevale toimetada.

§ 53. Kui meremees ära jookseb, võib laevajuht sobival viisil tema laevajäänud varanduse ära müüa. Jääb müügisummast ning meremehe saamata palgast pärast laevapere-mehe kahjutasu mahaarvamist raha üle, võib meremees ühe aasta kestel ärajooksu päevast arvates seda kätte saada; ei järgne aga selle aja jooksul tema poolt sarnast nõudmist, peab laevaperemees ülejääva raha saatma meremeestekodule sellega § 69. alusel talitamiseks.

§ 54. Isiklikuks tarvitamiseks võib meremees tarbeaineid laevale kaasa võtta parajal määral, nii et ei tuleks laevale ega laadungile sekeldusi ega tekiks korratust laeval. Laevajuhi loata ei või meremees müügi jaoks ei omal ega võõral arvel kaupu kaasa võtta.

Loata kaasavõetud kraami eest peab meremees prahiraha maksma; sünnib aga kraami kaasavõtmise tagajärjel kahju, peab tema ka selle tasuma.

Kahtluse korral, et meremehel midagi loata kaasa on võetud, võib laevajuht lasta läbi otsida laevaväe ruumid ja hoiukohad. Loata kaasavõetud kraami võib laevajuht oma valve alla võtta või maale saata või tarviduse korral üle parda heita.

D. Töö, toitmine ja tervishoid laeval.

§ 55. Laevatööde korraldamisel tuleb arvestada igäihe teenistuskohaga.

Tööde juhataja peab selle eest hoolitsema, et töötajate hoidmiseks õnnetuste ja haiguste eest oleks tarvitusele võetud maksvates eeskirjades ettenähtud abinõud.

§ 56. Tööaeg laeval korraldatakse eriseadusega. Laevades, mille kohta vastav eriseadus ei käi, ei või laevaväge sundida tegema pühapäevil ega Eesti seadustes ettenähtud pühadel niisugust tööd, mida võiks edasi lükata.

Igäihele laevaväest, kes seda soovib, peab võimalust mööda aega antama osa võtta pühapäevil ja pühadel palvetest ja jumalateenistusest.

§ 57. Laevajuhi hooleks on, et laevavägi saaks hästi ning küllaldaselt toidetud, vastavalt selle kohta käivatele eeskirjadele. Kui laevavägi ennast ise toidustab, on laevajuhi kohus selle järgi valvata, et laevas reisiks küllalt moona oleks.

Leiab laevajuht reisiajal tarvilikuks vähendada toidunormi, siis tuleb laeva toidul olevale laevaväele vastavat aetasu anda.

Laevajuht võib ilmastikulistel ja tervishoidlikkudel põhjustel ette kirjutada vastavat

vaheldust toitmisel, kuid ilma et selle läbi laevaväe õigused kannataksid.

Moona väljajagamisel on meeskonnal õigus kaalu kontrollida.

Laevajuht ärgu võtku meeskonna toimetist korraldada oma isikliku kasutoova ettevõtte.

§ 58. Laevajuht peab valvama tervishoiuolude, iseäranis eluruumide ja puhtuse järgi, hoolitsedes, et sellekohased eeskirjad kõigiti täideta.

E. Laeva järelevaatuse nõudmise õigus.

§ 59. Kui üle poole laevaväest teeb laevajuhile esituse laeva järelevaatuseks § 38. p. p. a ja b tähendatud olukordade selgitamiseks, või sarnase esituse teeb esimene mehaanik tema vastutusel olevate laevaosade ning nende varustuse suhtes, on laevajuhi kohus pöörata vastava järelevaatuse toimetamiseks riigi piirides asjakohase valitsuseasutuse ning välismaal kohaliku Eesti konsuli poole; ei ole Eesti konsuli kohal, peab laevajuht pöörama lähema Eesti konsuli poole või paluma kohalikke vastavaid võimusi järelevaatust korraldada.

Kui laeva järelevaatuse kohta käiv esitus tehakse pärast seda kui laadimine on alanud, nii et selle täitmiseks osa laadungist lossida tuleks, ei ole laevajuht kohustatud nõudmist täitma, välja arvatud kui sellega on ühinenud ka mõni tüürimees või mehaanik, või ettepanek tuleb esimese mehaaniku poolt tema tegevuse alal.

Selgub aga tehtud järelevaatusel, et kaebamiseks puudus küllaldane põhjus, siis peavad järelevaatuse nõudjad vastavad kulud ja kahjud tasuma.

Kui selle paragrahvi alusel toimetatud järelevaatust sünnib välisvetes, peab konsul, kes seda korraldas, ning muudel juhtumistel laevajuht, viibimata sellest teatama mereasjanduse peavalitsusele.

F. Sunniabinõud.

§ 60. Heakorraldajate alalhoidmiseks laeval võib laevajuht, või tema äraolekul või teenistusvõimetusel see, kes tema asemele astus, tarviduse korral sunniabinõusid käsitada. Eriti, kui laev satub hädaohtu, või puhkeb laeval mäss, või sünnib mõni teine tarvidus, on tema õigustatud käsitama kõiki vastavaid abinõusid sõnakuulmisele sundimiseks või korra jaluleseadmiseks; igäiks laevaväest peab sarnasel juhtumisel, isegi sellekohase nõudmiseta, laevajuhile tarvilikult abiks olema.

Vigastatakse seda, kes sõna ei kuulnud, siis ei vastuta selle eest vigastaja, kui tema ei tarvitanud suuremat vägivalda, kui häda sundis.

§ 61. Kui välissadamas keegi laevaväkke kuuluvaist süüteo korda saadab, millele võib järgneda vangistusest raskem karistus, on laevajuht kohustatud, kui kohalikud võimud juurdlust ei toimetata, nii ruttu kui võimalik süüteo kohta ülekuulamise toime panema § 64. alusel.

Laevajuht peab selle eest hoolt kandma, et süüalune laevast ei lahkuks, ning temal on õigus tarvilikul korral süüalust nii kauaks vangistada, kuni võib teda üle anda Eesti konsulile või politseivõimudele Eestis; laevajuht on aga vastutav, et süüalusega karmimalt ümber ei käidaks kui tarvilik.

IV peatükk.

Distsiplinaarkaristused.

§ 62. Laevajuhil on õigus meremeest karistada rahatrahviga mitte üle ühe neljandiku kuupalga või seitsme päevalga suuruses, kui meremees:

- 1) loata maale läheb või ilma mõjuva põhjuseta õigel ajal: a) tööle ei ilmu või b) maalt tagasi ei tule;
- 2) ei teata viibimata põhjustest, mis teda takistasid õigel ajal laevale tulemast;
- 3) teenistusliku ettevaatamuse tõttu kahju või hädaohtu esile kutsub;
- 4) teenistuses jooanud olekus on;
- 5) pillavalt või muidu sündmata viisil moonaga ümber käib;
- 6) laseb kõrvalisel isikul laeval peituda või keeluvastaselt kellelgi laevale tulla;
- 7) ilma loata toob laevale alkohoolseid jooke või muid joovastavaid aineid, mis võib tekitada korratust ja sekeldusi, või loata kaupade või muud vara laevalt maale viib;
- 8) ennast ülemuse vastu sündmatult üleval peab või teenistusse puutuvaid korraldusi ei täida; eriti loata lahkub postilt, rooli juurest föörvahilt, või kui ta seal magab;
- 9) laeval ehk üldse teenistuses tekitab riidu või muidu rikub rahu või heakorda.

§ 63. Karistust ärgu määratagu enne kahteist tundi ning hiljem seitset päeva üleaste laevajuhile teatavaks saamisest, kui erandlikke põhjusi ei ole teisiti talitamiseks.

§ 64. Enne karistuse määramist tuleb üleaste lähemate asjaolude selgitamiseks juurdlust toime panna. Juurdlust toimetab laevajuht kahe ustava ja erapooletu tõestaja juuresolekul. Neist peab võimalikult olema üks tüürimees või mehaanik ning teine meeskonnast; kui aga ülekuulata on tüürimees või mehaanik, peavad võimalikult mõlemad tõestajad olema juhtkonnast.

Juurdlusel kuulatakse üle kaebealune ning need isikud, kes võivad asja kohta teateid

anda. Kaebealune kui ka tõestajad võivad laevajuhi kaudu ülekuulatavale ette panna küsimusi, mis asja selgitamiseks tarvilikud. Antud seletused, samuti ka otsus, mille laevajuht teeb, kantakse laevapäevaraamatusse ning loetakse ette kaebealusele ja tõestajatele. Sissekande tõelikkust tõendavad laevajuht ja tõestajad allkirjadega ning viimased võivad sellele juurde lisada oma märkused, milleks ülekuulamine põhjust võis anda.

Kui laevajuht ei ole käinud ülekuulamisel nende juhtnööride järgi, mis eelpool antud, on karistav otsus tühine.

Tahab karistatu eelpool toodud alusel laevajuhi otsuse peale kaevata, võib tema ärakirja saada ülekuulamise protokollist ja otsusest.

§ 65. Karistuse juures tuleb arvesse võtta üleaste raskust, kordasaatmise asjaolusid, samuti süüdlase varemalt ülespidamist. Kui üleaste pole raske ning on põhjust oletamiseks, et süüdlane parandab ennast hoiatuse läbi, ärgu määratagu karistust.

Laevajuht ei või kohtus süüdistust tõsta, üleaste asjus, mille eest tema ise määras karistuse, välja arvatud kui tema karistuse määramisel seda selgesti ette teatas.

§ 66. Laevajuht võib, kui selleks põhjusi, enne meremehe teenistusest lahkumist teda täielikult või osalt karistusest vabastada.

Karistusest vabastamise otsus kantakse laevapäevaraamatusse ning kirjutatakse alla laevajuhi ja kahe tõestaja poolt; ei sünni mitte nõnda, on otsus tühine.

§ 67. Ei ole meremees rahul laevajuhi poolt temale määratud karistusega, on temal õigus asja uuestiotsustamist nõuda munsterdajalt, kas mahamunsterdamisel või enne mahamunsterdamise esimeses sadamas, kus sarnane munsterdaja asub ja kus sõidu ajal laev hariliku arvestuse järgi vähemalt kaks päeva peatub. Munsterdaja kontroleerib, kui võrt määratud karistus on seaduslik ja põhjendatud, ning teeb selle kohta otsuse. Otsus kantakse laevapäevaraamatusse ning laevamehe nõudmisel antakse temale sellest ärakiri.

Kui asja uuestiotsustamist kirjeldatud viisil ei ole olnud, on meremehel õigus vastavas Eesti kohtus kaebusega esineda üldises korras aasta jooksul pärast mahamunsterdamist, või kui mahamunsterdamist ei järgnenud, pärast teenistusest lahkumist.

§ 68. Ei ole laevajuht või meremees rahul § 67. esimeses lõikes tähendatud munsterdaja otsusega, võib kumbki munsterdaja otsuse peale edasi kaevata rahukohtunikule, kui otsus kuulutatakse kohas, kus asub rahukohtunik, kelle tegevuspiirkonda kuulub sadam. Kuulutatakse munsterdaja otsus välismaal, või

kodumaal kohas, kus rahukohtunik puudub, võib nimetatud kaebusega esineda rahukohtuniku juures esimeses sadamas, kus rahukohus asub ja kus laev hariliku arvestuse järgi vähemalt kaks päeva peatub. Kaebusega tuleb esineda võimalikult aegsasti enne laeva väljastõitu.

Kaebuse korral kutsub kohtunik viibimata kohale laevajuhi, karistatu ning teised isikud, kes arvatavasti võivad anda asja kohta selustusi, mis juures laevajuhti võib kohustada laevapävaraamatut ette näitama. Kui kohal asub munsterdaja, kutsutakse ka tema kohtusse.

Kes kutse peale ei ilmu, langeb rahatrahvi alla ja tuuakse sunniteel kohtusse, kohtuniku sellekohase määruse põhjal.

Pärast karistatu ülekuulamist ja tarviliikude tõenduste vastuvõtmist teatab kohtunik otsuse viibimata. Otsus kantakse laevapävaraamatusse. Selle otsuse peale ei lubata edasi-kaebust.

Kui kohtunik ei jõua asja ära otsustada enne laeva ärasõitu, siis lõpetab ta asjatoimetuse. Sel juhtumisel on laevajuhil ja karistatul õigus munsterdaja otsuse peale Eesti kohtusse kaevata § 67. teises lõikes ettenähtud korras.

§ 69. Karistamisel meremehe palgast kinipeetud raha annab laevjuht mehe mahamunsterdamisel kviitungi vastu, mis laevapävaraamatusse sisse kirjutatakse või sellele juurde lisatakse, üle munsterdajale, kes kohustatud on seda edasi saatma meremeestekodule; ei järgne mahamunsterdamist, saadab laevajuht raha ise meremeestekodule. Mõlemal juhtumisel lisatakse juurde ärakiri karistamise otsusest ning sellest, mis ülekuulamisel § 64. alusel üles märgiti. Trahvirahad tarvitatakse meremeeste ja nende omaste toetamiseks sellekohaste eeskirjade alusel.

V peatükk.

Tegelikku laevaväkke mittekuuluvad isikud.

§ 70. Isikute suhtes, kes on võetud teenistusse laevaperemehe või laevajuhi poolt, kuid tegelikku laevaväkke ei kuulu, käsitatakse vastavalt selles seaduses laevaväe kohta antud eeskirje.

§ 71. Laevas teenivate isikute suhtes, kes laevaperemehe või laevajuhi poolt teenistusse pole võetud, tuleb vastavalt käsitada §§ 10., 26., 27., 28. kolmanda lõike, §§ 29., 31., 49., 50., 54., 57., 58., 60. ja 61. eeskirje.

Need isikud on kohustatud võimise piirides seda tööd tegema, mida laevajuht laeva julgeoleku tarviduste pärast nendele määrab.

§ 72. Meremehe suhtes, keda mereseaduse alusel konsuli hoolet koju saadetakse, tuleb vastavalt käsitada § 71. esimese lõike eeskirje.

Tarviduse korral on need isikud kohustatud vastava tasu eest võimist mööda laevatöödest osa võtma, mille määramise juures peab arvesse võetama igapäevaelu eelmist teenistusala.

VI peatükk.

Erieeskirjad.

§ 73. See seadus ei ole maksev teenistuse kohta:

- 1) riigi laevades, mida kasutatakse riigikaitse või administratiiv otstarbel;
- 2) isikliku lõbusõidu laevades;
- 3) laevades, kus teenivad ainult laevapere-mehe perekonna liikmed.

§ 74. Laevajuht on kohustatud hoolt pidama, et üks eksemplar sellest seadusest oleks laevas kättesaadaval. Selle eeskirja vastu eksimisel karistatakse laevajuhti munsterdaja määruse põhjal rahatrahviga mitte üle 50 krooni.

§ 75. See seadus astub jõusse 1. jaan. 1928. a. Ühes sellega kaotavad maksvuse Kaubanduse seaduse §§ 206, 209, 210, 212, 213, 214 ja 243—297.

SELETUSKIRI.

I.

Üldised märkused.

Meil maksev Vene mereõigus on üks vanematest. Seda on õige mitu korda muudetud ja täiendatud, kuid kõige selle peale vaatamata pidas Vene valitsus seda elus mahajäänuks ja asutas mereõiguse ümbertöötamise komisjoni V. S. Sadovski juhatusel. Komisjon avaldas 1908. a. „Mereseaduse“ eelnõu, mis peaaeglikult Norra 1893. a. ja teiste Skandinaavia riikide mereõiguse alustel kokku oli seatud. Eelnõu ei saanud seaduseks.

Vahepeal olid Norra 1893. a., Rootsi 1891. a., Taani 1892. a. ja Soome 1873. a. mereseadused juba suutnud ajast maha jääda ja neis riikes asuti mereõiguse uuendamisele ja nimelt ühiselt. Ühise töö tagajärjena hakkas uus osa uuest mereseadusest, nimelt „Meremeeste sadus“ maksma Rootsis 1. jaan. 1923, Norras 1. juulil 1923, Taanis 1. jaan. 1924 ja Soomes 1. jaan. 1925.

Ka meil läks õige raskeks oma laevandust korraldada iganenud Vene mereõiguse alusel, millest tegelik elu üle on kasvanud. Sellepärast asutati Vabariigi Valitsuse otsusega 1924. aastal kohtuministeeriumi juurde mereõiguse komisjon, kes sama aasta teisel poolel tööd algas.

Komisjonil tuli kõigepealt küsimus otsustada: kas kõik mereseadused ümbertöötatult korraga Vabariigi Valitsusele esitada või üksi-

kute novellide kujul? Komisjonil ei olnud kahtlust, et kogu töö korraga esitamisel tunduvad head küljed oleksid töö ühtluse mõttes, kuid kuna siin tegemist on kiireltareneva õigusealaga ja kuna meil maksev Vene seadus, nagu juba nimetatud, tegeliku elu nõuetest kaugele maha on jäänud, ei olnud võimalik seda teed valida. Sellepärast otsustas komisjon mereõiguse üksikuid alasid ümber töötada novellide kujul.

Edasi tuli komisjonil seisukoht võtta, misuguseid eeskujusid tuleks käsitada novellide väljatöötamisel, kuna arvesse võttes mereõiguse normide rahvusvahelist iseloomu, nende ühtlustamine iseäranis soovitatav oleks. Selles küsimuses tehti ühemeelne otsus — aluseks tuleb võtta Skandinaavia riikide mereõigus.

Skandinaavia süsteemi kasuks kõneleb asjaolu, et selle süsteemi alusel töötab 1917. aastast peale oma mereõiguse uuendamise kallal neli riiki — Taani, Rootsi, Norra ja Soome, seega siis kõik Baltimere piirkonnas asuvad vanemad väikeriigid, kellel oma laevandust ühistes eeltingimustes tuleb arendada.

Kuna meie nimetatud riikide ligemate mere-naabrite hulka kuulume, leidis komisjon tarvilikuks nende riikide vahel loodud ühise mereõiguse komisjoniga ühendusse astuda.

II.

Meremeeste seadus.

Meremeeste seadus käsitab teenistuslikke vahekordi laeval.

Selle eelnõu aluseks on võetud Rootsi vastava seaduse tekst, mis kuigipalju lahku ei lähe teiste Skandinaavia riikide meremeeste seadustest. Seda teksti on täiendatud teiste Skandinaavia riikide erinevate eeskirjadega, kus seda tarvilikuks peeti; samuti tehti mõned muudatused, mis on tingitud meie lahkumisevast olukorrast. Seaduse tekstis on täpselt väljendust leidnud sellesse alasse puutuvad ja vabariigi poolt ratifitseeritud rahvusvahelised konventsioonid.

Eelnõu ehituskava vastab üldjoontes samanimelisele Skandinaavia seaduse kavale, sisaldades järgmisi osi:

I. Lavajuhi teenistusleping.

II. Laevaväe teenistusleping.

A. Teenistuslepingu sõlmimine.

B. Teenistuslepingu kestus.

C. Palk.

D. Haige ravitsemine ja matmine.

E. Laevajuhi õigus meremeest teenistusest vabastada enne lepinguaja lõppu.

F. Meremehe õigus teenistusest vabastamist nõuda enne lepinguaja lõppu.

G. Teenistuslepingu lõppemine laevaõnnetuse puhul.

H. Välismaa meremehe üheõigustamine Eesti meremehega.

J. Teenistusvahekordist tekkivad vaidlused.

III. Laevajuhi ja laevaväe kohused:

A. Laeva juhtkond.

B. Üldised teenistuskohused.

C. Teenistusse tulek, töölt puudumine ja kraami kaasavõtmine.

D. Töö, toitmise ja tervishoid laeval.

E. Laeva järelevaatuse nõudmise õigus.

F. Sunniabinõud.

IV. Disiplinaarkaristused.

V. Tegelikku laevaväkke mittekuuluvad isikud.

VI. Erieeskirjad.

Üksikute paragrahvide seletamise suhtes asus komisjon seisukohale, et see otstarbekohane ei ole. Sellepärast on alljärgnevalt märgitud ainult need paragrahvid, mis Rootsi tekstist lahku lähevad, või muidu mõnesugustel põhjustel märkimist vajavad.

Lahkuminekuud Rootsi tekstist leiduvad järgmistest paragrahvides:

§ 2. Kolmandas lõikes on võetud Taani tekst: „On lossimine ees, ei või laevajuht teenistusest lahkuda enne lossimise lõpetamist.“

§ 6. Kui teenistusleping lõpeb laeva hukumisel või õnnetuse tagajärjel täiesti kõlbmatuks tunnistamisel, siis saab laevajuht Soomes, Rootsis ja Norras peale muu veel kojusõidu aja eest laevaperemehelt palka. Komisjon leidis, et meie kaubalaevastiku seisukorra juures oleks raske sarnast kohustust panna laevaperemehe peale, kelle laev õnnetuse tagajärjel teenimisevõimetuks on muutunud. Sellepärast võeti aluseks Taani tekst.

§ 9. Kolmandaks lõikeks on võetud Taani tekst: „Laevajuhil on keelatud palgata isikut, kes tema teades teisel laeval teenistuses.“

§ 10. on redigeeritud vastavalt Vabariigi Valitsuse poolt ratifitseeritud konventsioonidele mereõiguse alal.

§ 15. Lepingu eesõigustatud ülesütlemise eeltingimuseks nõutakse Soomes ja Rootsis purjelaeval teenistust vähemalt üks aasta ja aurikul 1½ aastat. Siin otsustas komisjon ühiseks normiks võtta 1½ aastat Taani ja Norra eeskujul.

§ 18. viimane lõige on võetud Soome seadusest.

§ 21. Summa ülemmääraks, mida kapten võib meremeeste palgast kinni pidada kuni meremehe teenistusest lahkumiseni, on võetud üks kuupalk Taani eeskujul; Rootsis on vastav norm pool kuupalka.

§ 23. Sellesse paragrahvi, mis käsitleb sõidu kestusel laevaväe vähendamise teel kokkuhoitud palga jaotamist laevaväe vahel, on lõppu üles võetud Taani seadusest: „... kui vähendamise tõttu tehtud ületunnitööde eest eraldi tasu ei ole makstud.“

§ 24. Paragrahv on esitatud kujul Soome ja Rootsi seaduses. Taani ja Norra seaduse järgi saab meremehe surma korral, kui meremees 6 kuud teenistuses olnud, naine ja alla 18-aastased lapsed igauks ühe kuupalga.

§ 30. Käesoleva paragrahvi põhjal langevad meremehe matmisekulud laevaperemehe kanda. Taani ja Soome seaduse järgi kannab laevaperemees meremehe matmisekulud ainult juhtumisel, kui meremees välismaal suri.

§ 32. Kui laevajuht meremehe selles paragrahvis loetletud põhjustel teenistusest vabastab, saab meremees peale tegeliku teenistuse aja lõppu veel ühe kuupalga.

Soomes saab meeskond ühe kuupalga, juhtkond kahe; Taanis — Euroopa sõidus juhtkond ühe kuu- ja meeskond 7 päeva palga, kaugesõidus aga juhtkond 2 ja meeskond 1 kuupalga.

§ 33. p.p. 5 ja 6 puuduvad Taani ja Norra seaduses, viimane punkt ka Rootsis, mis on sisse võetud vastavalt § 10.

§ 34. Siin on meremehe kahjutasu määraks võetud üks kuupalk, Rootsis kaks, teistes riikides nagu § 32.

§ 41. Peale teises lõikes ettenähtud soodustuse saab meremees Soomes kojusõidu aja eest palka; Taanis maksetakse palka, arvesse võttes sõidu kestust, kuid mitte üle 2 kuu — juhtkonnale ja üle 1 kuu — meeskonnale.

§ 52. Paragrahv lubab laevajuhti, nagu Taani seaduski, joobnut meremeest politsei abil laevale toimetada. Soomes võib laevajuht seda ainult välismaal teha.

§ 62. P. 8. lõppu on Taani seadusest juurde lisatud: „...eriti loata lahkub postilt rooli juurest, foorvahilt, või kui ta seal magab“.

Välja on jäetud Rootsi seaduse 6. ja 7. peat., mis käsitlevad karistusi ja kohtupidamise korda, ja sisse on võetud Soome seadusest erieeskirjad.

Karistusnormid töötati komisjoni poolt välja. Kuna aga enamjagu karistuseeskirjadest juba sisaldub kriminaalseadustiku kavas, siis arvas komisjon soovitavaks karistusnorme eelnõu juures esialgu mitte esitada, et mitte vastollu sattuda tulevase kriminaalseadustikuga, vaid otsustas ära oodata uue kriminaalseadustiku vastuvõtmist Riigikogu poolt.

Lisa nr. 7.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

meremeeste seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse motiividega ja esitab käesoleva eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

Komisjoni poolt tehtud sisulikkudest parandustest on tähtsam §§ 67. ja 68. uus redaktsioon. Valitsuse eelnõu nägi ette, et meremees laevajuhi poolt määratud distsiplinaar karistuste asjas edasi võib kaevata kohtule, erilises kindlaksmääratud korras. Üldkomisjon aga leidis, et rahukohtunikkuude koormamine meremeeste väikeste süüteoasjadega, milliseid karistatakse rahatrahviga mitte üle ¼ kuupalga suuruses, ei ole otstarbekohane, seda enam, et rahukohtunikkuudele meremeesteelu ja teenistuse eriiseloormuse harilikult tundmatu. Sellepärast määras komisjon esimeseks edasikaebe-instantsiks sadamakapteni ja teiseks — meremeestekodu vanema.

Teised parandused ja täiendused on osalt redaktsioonilise iseloomuga, osalt ette võetud selleks, et seadust kokkukõlastada rahvusvaheliste konventsioonidega meremeeste suhtes.

Lisa nr. 8.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

VAHEKOHTU KLAUSELITE PROTOKOLLIGA ÜHINEMISE SEADUS.

§ 1. Ühineda vahekohtu klauselite protokolliga, alla kirjutatud Genfis, 24. septembril 1923. aastal, tingimusel, et Eesti, toetudes sama protokolliga art. 1-se teisele lõikele, kasutab õigust deklareerida, et ta piirab protokolliga põhjal vastuvõetavate kohustuste ulatust niisuguste lepingutega, mis tema oma seadusandluse põhjal tunnustatakse kaubanduslikkudeks.

§ 2. Protokolliga prantsus- ja ingliskeelne tekstid ning eestikeelne tõlge avaldatakse ühes käesoleva seadusega.

SELETUSKIRI.

Rahvasteliidu algatusel töötati välja protokolliga kava kaubandusliku vahekohtu määruste kohta, mis peale seisukohavõtmist rahvasteliidu asjasthuvitatud liikmete poolt veidi muudeti ja alates 24. IX 1923. a. rahvasteliidu liikmetele allakirjutamiseks avati. Siiaamaani on protokoll juba 28 riigi poolt alla kirjutatud, kellest 14 riiki vastavad ratifikatsiooni dokumendid Genfis deponeerinud. Kuid

arvesse võttes, et protokoll terve rea rahvasteliitu kuuluvate riikide poolt veel ratifitseerimata, on rahvasteliidu täiskogu oma koosolekul 24. IX 1925. a. eriresolutsiooni vastu võtnud, milles ta rahuldusega konstateerib, et protokollu ratifikatsioonikirjad juba paljude riikide poolt deponeeritud ja teistele riikidele soovitab protokolliga peatselt ühineda.

Mis Eestisse puutub, siis olenes viivitus protokolliga ühinemisel sellest, et viimane teatavas ulatuses meie T. k. p. seaduse määrustele ei vasta. Nimelt on protokollu § 4-da põhjal kohus kohustatud, nii pea kui ta leiab, et poolte vahel lepingu tegemise ajal on kokku lepitud oma vaidlused vahekohtu otsustada anda, ühe poole nõudmisel asja oma juures otsustamata jätta ning edasi anda vahekohtu kätte. Kuid meil maksva seadusandluse järgi on leib vahekohtu poole pööramine täitsa poolte vabast volist ning poolte nõusolek oma asja vahekohtule otsustada anda tuleb eraldi, ning juba vaidluse tekkimisele järgneval ajal vahekohtu kirja (третейская запись) näol avaldada (T.K.K.S. § 1369, 1371). Ühes sellega on juba T.K.K.S. § 1. ette nähtud, et iga vaidlus tsiviilasjus kuulub kohtuasutuste otsustamisele, ning meie seaduste järgi ei oleks vist võimalik asja arutamist kohtus ühe vaidleja poole nõudmisel lõpetada. Niisugune arutamise katkestamine võib § 1375 järgi ainult siis sündida, kui kohtule vahekohtu kiri (третейская запись) ette näidatud, ning ainult siis läheb asja arutamine täiesti vahekohtu kätte. Kuid vahekohtu kirja (третейская запись) võib kokku seada ainult siis, kui vaidluse aine juba teada (§ 1375 p. 2) ning vahekohtu kirja (третейская запись) aset ei saa iialgi täita lepingu klausel, mille järgi lepinguosalisel juba lepingu sõlmimise ajal oma nõusolekut vahekohtu kohta avaldavad. Kui näiteks kõnealoleval klausel isegi lepingusse mahutatud, kuid üks pooltest vaidluse ajal vahekohtu poole pööramisest loobub enne kui ta vahekohtu kirja (третейская запись) kaudu oma endise nõusoleku vahekohtuks uuesti oleks kinnitanud, ei ole iialgi kohus ei õigustatud ega kohustatud asja arutamist ühe vaidleja poole nõudmisel oma juures lõpetama. Kui selle vastu oleks näiteks arvamist avaldatud, nagu ei käiks eelpoolõeldu börsikomitee juures asuvate arbitraashkomisjonide kohta, siis oleks see arvamine ekslik olnud, sest isegi kui börsiseltsi liige arbitraashkomisjoni „forumist“ sooviks loobuda, ei oleks riiklik kohus iialgi asja arutamist oma juures lõpetanud, ning börsiseltsil jääks ainult võimalus niisugust liiget välja heita.

Kuigi ettetoodud seisukohta juriidiliselt põhjendatult tuleb lugeda, millega ka viivitus

lõplikul seisukohavõtmisel seletatav, ei või siiski arvata, et see asjaolu pidi osutama komistusekiviks protokolliga ühinemisele. Ei saa eitada, et majanduspoliitiliselt on rahvusvahelises kaubanduslikus läbikäimises õige tähtis pooltele võimalust anda lepingu sõlmimisel kokku leppida, et võimalikud lahkarvamised tuleksid teatavale vahekohtule lahendamiseks anda. Sellest välja minnes on meie kaubanduslike vahekordade edendamise mõttes protokolliga ühinemine soovitatav, ja tarvidus sellele vastavalt meie T. k. p. seadust muuta, ei peaks takistuseks olema. Seda arvesse võttes on ühel ajal käesoleva seaduseelnõuga Riigikogule vastuvõtmiseks esitatud seaduseelnõu tsiviilkohtupidamise täiendamise kohta vahekohtu asjus, mis meie maksvat seadusandlust protokollu nõuetele kohandab ja mille vastuvõtmisest peaks olenema ka protokolliga ühinemise seaduseelnõu vastuvõtmine. Selle viimase kohta tuleb täiendavalt tähendada, et ta esiteks ainult sarnaste tehingute kohta käib, mis on sõlmitud mitmesuguste riikide kodakondsusesse kuuluvate isikute vahel, ja et selle juures, nagu seda protokollu art. 1. teine lõige ette näeb, iga lepinguosaline endale õiguse jätab protokollu maksvust piirata ainult sarnaste lepingutega, mis tema enese õiguse järgi tunnustatud kaubanduslikeks. Teatavasti on sarnased reservatsioonid tehtud paljude riikide poolt, nende hulgas Belgia, Prantsusmaa ja Poolamaa.

Ettetoodud põhjustel ja välja minnes sellest, et ka Eesti protokolliga ühinemisel deklareerib, et ta art. 1. teise lõike reservatsiooni omaks võtab, nagu see omale väljenduse leidnud protokolliga ühinemise seaduseelnõus, arvan, et protokolliga ühinemine Eesti huvidele vastab ja soovitan protokolliga ühinemise seaduseelnõu heakskiitmist.

Lisa nr. 9.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

vahekohtu klauselite protokolliga ühinemise seadusele.

Üldkomisjon esitab vahekohtu klauselite protokolliga ühinemise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks ja ühes sellega vahekohtu klauselite protokollu Riigikogule kinnitamiseks.

Üldkomisjon ühineb valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud põhjendustega.

Lisa nr. 10.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI**kriminaal kohtupidamise seaduse § 177. muutmise seadusele.**

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 6, veerg 45—46.)

Üldkomisjon esitab kriminaal kohtupidamise seaduse § 177. muutmise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks üksikute redaktsiooniliste parandustega.

Üldkomisjon ühineb valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Lisa nr. 11.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

EELKREDIIDI AVAMISE SEADUS RIIGI 1927./28. A. LISAEELARVE NR. 3 ARVEL.

§ 1. Rahaministrile lubatakse avada eelkrediiti Riigivanema ja riigikantselei alal, ptk. I (I jagu) § 4. järgi Kr. 36.000.—.

§ 2. Paragrahv 1. nimetatud eelkrediit esitatakse Riigikogule kinnitamiseks riigi 1927./28. a. lisaelarve nr. 3. korras.

§ 3. Käesolev seadus hakkab maksma tema avaldamisega Riigi Teatajas.

SELETUSKIRI.

Käesolev seaduseelnõu näeb ette eelkrediidi lubamist kulude katteks, mis on seotud vabariigi 10. aastapäeva pühitsemisega. Eelkrediidi määramine on tarvilik sellepärast, et riigiasutustel ei jätku tähendatud otstarbeks 1927./28. a. eelarve järgi määratud krediitidest või pole sellekohaseid krediite üldse ette nähtud; samuti ei ole võimalik eelkrediitide avamine ka Riigi eelarve-seaduse alusel.

Eelkrediidist kuulub esialgse kalkulatsiooni järgi Riigivanemale 2.000 krooni, haridusministeeriumile 21.548 krooni, sõjaministeeriumile 5.400 krooni, põllutöoministeeriumile 500 krooni, välisministeeriumile 5.000 krooni ja mitmesugusteks ülesanneteks 1.552 krooni.

Lubatud eelkrediit esitatakse kinnitamiseks riigi 1927./28. a. lisaelarve nr. 3. korras ja kaetakse teiste kulude vähendamisega või lisatuludega.

Lisa nr. 12.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI**eelkrediidi avamise seadusele riigi 1927./28. a. lisaelarve nr. 3. arvel.**

Rahaasjanduse komisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepanekuga ning esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

Nagu komisjonis selgus, kuuluks eelkrediit: Riigivanemale 2.000 krooni, haridusministeeriumile 21.548 krooni, sõjaministeeriumile 4.900 krooni, põllutöoministeeriumile 500 krooni, välisministeeriumile 5.000 krooni ja mitmesugusteks ülesanneteks 2.052 krooni.

Komisjoni poolt suurendati eelkrediiti Kr. 20.000.— võrra, missugune summa läheb töö-hoolekandeministeeriumile selleks, et omavalitsused võiksid vabariigi 10. iseseisvuse päeva puhul suurendada hoolekande alal kehvematele kodanikkudele antavat erakorralist toetust.

Lisa nr. 13.

Rkl. A. Jõeääre ettepanek.

RAHUKOHTU TRAHVISEADUSE § 29. MUUTMISE SEADUS.

Rahukohtu trahviseaduse § 29. (R.T. nr. 8—1918) muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt:

§ 29. Valitsusvõimude kui ka omavalitsusasutuste seaduslike korralduste, nõudmiste ja määruste mittetäitmise eest trahvitakse süüdlasi, kui selles seaduses teist trahvi ei ole määratud: arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga mitte üle kümnetuhande marga.

SELETUSKIRI.

Rahukohtu trahviseaduse § 29. põhjal määratakse karistused vähemtähtsate korrariikumiste ja sundmääruste täitmata jätmise eest, mille kohta seaduses kõrgemat karistust pole ette nähtud. Kuni 1917. a. ulatas karistus selle paragrahvi järgi 50 rubl. rahatrahvini. Samasugune karistusemäär oli ette nähtud ka U.N.S. § 138.

Vene ajutise valitsuse määrusega 17. märtsist 1917 suurendati sanktsiooni, arvesse võttes sel ajal üleelatavaid erakorralisi aegu (vangistus kuni 6 kuuni, arest kuni 3 kuuni, rahatrahv kuni 300 rublani).

Eesti ajutise valitsuse otsusega 14. dets. 1918 suurendati veelgi sanktsiooni (vangistus või arest kuni ühe aastani või rahatrahv kuni 30.000 margani. Vangistust ja aresti võib rahatrahviga ühendada).

Normaalsetes oludes tundub sarnane ränk karistus võrdlemisi väikeste süütegude eest ebaloomulikuna.

Kriminaalseadustiku eelnõu järgi (§ 120.) kavatakse samalaadiliste üleastumiste eest karistuseks määrata arest mitte üle ühe kuu, või rahaträhv mitte üle 10.000 marga.

Esitatud eelnõu järgi on sanktsioon kokkukõlastatud kriminaalseadustikuga.

Lisa nr. 14.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

rahukohtu trahviseaduse § 29. muutmise seadusele.

Üldkomisjon on käesoleva eelnõu vastu võtnud sisuliselt muutmatuna eelnõu algataja rkl. A. Jõeääre ettepanekus ja ühineb eelnõu algataja rkl. A. Jõeääre ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Üldkomisjon esitab käesoleva eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

Lisa nr. 15.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

VEEJUHETE KORRASHOIU SEADUS.

§ 1. Riigi kulul või toetusel maaparanduse otstarbel kaevatud või korda seatud veejuhed, välja arvatud need, mis käesoleva seaduse § 2. ette nähtud, hoitakse korras veeühisuste kaudu.

§ 2. Veejuhed, mis tarvitatakse laevasõiduks või parvetamiseks, kui ka veejuhed, mille korrashoid nõuab erilisi abinõusid ja oskusi, hoitakse korras riigi kulul, selleks eelarve korras määratud krediitide arvel.

Käesolevas paragrahvis tähendatud veejuhed määrab Vabariigi Valitsus keskkevekomisjoni ettepanekul ja nende nimestik avaldatakse üldteadmiseks Riigi Teatajas.

§ 3. Käesoleva seaduse § 1. ettenähtud veejuhe vesikonda kuuluvad maaomanikud ja maade põlised tarvitajad on kohustatud asutama veejuhede korrashoiuks veeühisusi veeühisuste seaduses (R. T. nr. 195/196 — 1925) ettenähtud alustel ja korras.

§ 4. Kuni veeühisuste asutamiseni on veejuhesid kohustatud korras hoidma naturaalkoormatusena veejuhe vesikonda kuuluvad maade omanikud või põlised tarvitajad, kellele veejuhe tulu toob.

§ 5. Maaomanikke ja maade põliseid tarvitajaid, kes on kohustatud § 4. alusel ja korras veejuhesid korras hoidma, määrab maakonna veekomisjon. (Sead. nr. 277 § 20. R. T. nr. 118 — 1921.)

§ 6. Käesoleva seaduse § 5. korras veejuhe korrashoiuks määratud maaomanikud või põlised tarvitajad on kohustatud maakonna veekomisjoni poolt määratud tähtajaks veejuhe korrashoiu kohustused kokkuleppe alusel omavahel kindlaks määrama. Ei saavutu tähtajaks kokkulepe, määrab kohustused iga üksiku maaomaniku või põlise tarvitaja kohta kindlaks maakonna veekomisjon, aluseks võttes üksiku maaomaniku või põlise tarvitaja peale langeva tulu osa, mis tingitud veejuhest.

§ 7. Korrashoiu järelvalve mõttes peab iga veejuhe vähemalt üks kord aastas maakonna veekomisjoni korraldusel järele vaadatud olema, selleks tema poolt määratud järelevalveametniku kaudu.

Maakonna veekomisjon võib veejuhete korrashoiu järelevalve ülesandeid panna kas valvavalitsuste või riigiasutuste nõusolekul nende asutuste kohapealsete ametnike peale.

§ 8. On veejuhe korrashoid puudulik, määrab järelevalveametnik tähtaja veejuhe kordaseadmiseks. Ei ole veejuhe tähtajaks korda seatud, teatab järelevalveametnik sellest maakonna veekomisjonile. Maakonna veekomisjon võib veejuhe kolmandate isikute läbi korda seada lasta ja kulusumma isikutelt, kes veejuhet kohustatud korras hoidma, sisse nõuda riigi vastuvaidlemata maksude sissenõudmise korras.

§ 9. Maakonna veekomisjoni otsuste ja korralduste peale võib edasi kaevata ühe kuu jooksul keskkevekomisjonile. Kaebused antakse maakonna veekomisjoni kaudu, kes neid ühe kuu jooksul on kohustatud ühes juurdekuuluva materjalidega edasi saatma keskkevekomisjonile. Keskkevekomisjoni otsused on lõplikud ja nende peale võib edasi kaevata Riigikohtule administratiivkohtu korras ühe kuu jooksul, kuulutamise päevast arvates.

§ 10. Keskkevekomisjonil on õigus anda juhatuskirje käesoleva seaduse elluviimiseks.

SELETUSKIRI.

1921.—1926. aastate jooksul on riigi eelarve korras maaparanduse tööde peale lubatud kogusummas 160.000.000 marka. Nende summade arvel on maakuivatuse otstarbel kaevatud magistraale ja reguleeritud jõgesid umbes 1000 kilomeetrit. Need korraldatud veejuhtmed täidavad oma otstarvet täielikult ainult sel juhtumisel, kui nad korras on. Korrashoiuks on aga tarvis veejuhtmete juures aegajalt remonte

ette võtta, neid sissevarisenud mullast ja kasvavast rohust puhastada ning hoida, et veevool ei saaks takistatud või veepind üles paisutatud kalapüügitõkete, ülekäigukohtade j.n.e. tõttu. Ehk küll korraldatud veejuhtmete korrashoiu kohta maapidajailt, kes veejuhtmetest huvitatud, suuremalt osalt vastavad kohustused allkirjadena võetud, on siiski raske ainult allkirjade varal korrashoidu tarvilikul määral korraldada.

Käesoleva seaduse alusel on maaparanduse otstarbel kaevatud või korda seatud veejuhtmete korrashoiust kohustatud osa võtma kõik maomanikud või põlised tarvitajad, kelle maad veejuhtmete läbi kasu saavad. Korrashoid on ette nähtud veeühisuse läbi. Kuni veeühisuse asutamiseni sünniks veejuhtmete korrashoid naturaalkohustusena, ja asjaosalised peavad korrashoiu asjus omavahel kokku leppima, vastasel korral määrab korrashoiu kohustuse määra iga üksiku maapidaja suhtes maakonna vee-komisjon.

Nende veejuhtmete korrashoid aga, mis tarvitatakse parvetamiseks või laevasõiduks, või mille korrashoid nõuab erilisi oskusi ja abinõusid, sünniks aga riigi kulul. Siin tuleb arvesse võtta asjaolu, et laevasõiduks või parvetamiseks ei tarvitata veejuhet selle terves ulatuses, vaid suuremalt jaolt osaliselt, ning selle tagajärjel sünnib veejuhtmete korrashoid riigi kulul ka vastavalt nende osadele. Riigi kulul korraspeetavate veejuhtmete nimestik avaldatakse üldteadmiseks Riigi Teatajas.

Järelevalvet teostaks kohapeal maakonna vee-komisjon järelevalveametniku läbi. Kui maapidajad nende peale pandud kohustusi ei täida, täidetakse kohustused kolmandate isikute läbi ja kulud nõutakse sisse vastuvaidlemata korras.

Lisa nr. 16.

Maakomisjoni

SELETUSKIRI

veejuhtmete korrashoiu seadusele.

Maakomisjon ühines üldiselt Vabariigi Valitsuse eelnõu motiividega, kuid laiendas eelnõu ulatust.

Kuna Vabariigi Valitsuse eelnõus ainult riigi kulul või toetusel kaevatud ja kordaseatud veejuhtmed korrashoidmisele võetakse, käsitab maakomisjoni ettepanek (§ 1.) ükskõik kelle poolt ehitatud, kaevatud või kordaseatud maaparanduse huve teenivaid juhtmeid.

Et veejuhtmete rikked ei olene ainult loodusejõududest (ummistumine, rohtumine j. t.), vaid tekivad ka inimeste tahtel, arvas komisjon tarvilikuks, et ühed neist kahjustest kõr-

valdatakse (§ 6. II lõige) kahjusünnitajate kulul (karjajootmisel ja karjatamisel sissetallatud maa), kuna teised kahjud (hagudega täitmine ülesõiduks, kalatõkete tegemine, prahiloopimine veejuhtmesse) üldse keelatakse ja karistatakse kui avaliku korra vastu eksimist.

Kuna veejuhtmete korrashoidu teostatakse peaaesjalikult veeühisuste kaudu, püütakse ühisuste asutamisele õhutada sellega, et neile antakse eesõigus riiklikkude toetuste saamisel maaparanduse otstarbeks (§ 3.).

Sisulise tähtsusega paranduse tegi komisjon järelevalve küsimuse lahendamisel. Tunnustades uute ametnikkude juurdevõtmise soovimatuks, pannakse järelevalve kohustus (§ 8.) ainult kohalikkude vallavalitsuste ja juba kohapeal olevate riigiametnikkude peale (metsaametnikud, politsei).

Ülejäänud parandused on iseloomult re-daktsioonilised.

Maakomisjon esitab seaduseelnõu Riigi-kogule vastuvõtmiseks.

Lisa nr. 17.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

RIIGI TÖÖSTUSETTEVÕTETE, ÄRI-KOHTADE JA VILJAPUUAEDADE OMANDUSEKS ANDMISE SEADUS.

§ 1. Riigimaade planeerimise korras riiklikust maatagavarast tööstuslikuks ja kaubanduslikuks otstarbeks ning viljapuu-aedadeks eraldatud maakohad ühes päraldistega antakse omanduseks käesolevas seaduses ettenähtud korras ja alustel, kusjuures põllutööstus-ministeeriumil on õigus enne müüki eraldatud maakohti ühes neid maakohti piiravate riigimaadega tarviduse korral uuesti ümber planeerida vastavalt ettevõtte tehnilistele nõuetele.

Maakohad, mis müüakse omanduseks käesoleva seaduse alusel, määrab põllutööstus-minister.

§ 2. Maapõuevarad, mis loetletud mäe-seaduse § 1. (R.T. nr. 30 — 1927), ei kuulu müügile käesoleva seaduse alusel.

§ 3. § 1. tähendatud kinnisvarad, välja arvatud need, mis ette nähtud § 4, ühes päraldistega müüb põllutööstus-ministeerium enampakkumise teel S. K. X k. 1. jagu §§ 1488—1500 ettenähtud korras, kusjuures kinnisvarade müügile määramine ja enampakkumiste lõpulik kinnitamine sünnib põllutööstus-ministri poolt.

§ 4. § 1. tähendatud kinnisvaradest on nende kasutajatel õigus omandada enampakkumisetähtsusega käesoleva seaduse alusel nende käes tarvitada olevaid kinnisvaru, kui nemad neid renditingimuste kohaselt korralikult majan-

danud või kui nendel kinnisvaradel olevad hooned, mis ettevõttele tarvilikud, või ettevõtete sisseseade tähtsamad osad on kinnisvarade pidajate omandus.

Enampakkumiseta võib põllutöoministerium § 1. tähendatud kinnisvarasid müüa ka omavalitsuse asutustele ja põllumajanduslikkudele ühistegeliste ettevõtetele.

§ 5. § 1. tähendatud kinnisvaradest müüakse omanduseks ühele isikule ainult üks maakoh. Erandeid võib lubada põllutöominister kokkuleppel kaubandus-tööstusministriga, kui tööstuslikuks otstarbeks eraldatud ettevõtte kasutavad ühist jõuallikat või saaduste väljatöötamisel üksteisega seotud.

§ 6. Riigil on § 1. tähendatud kinnisvarade müügi, vahetuse või kinkimise korral kahe kuu jooksul väljaostu õigus. Tähendatud kinnisvara ümberkinnistamist võib toimetada ainult tõenduse esitamisel, et kinnisvarade võõrandamisest on põllutöoministeriumile teatatud. Riik omandab kinnisvara müügi korral poolte kokkuleppe hinnaga, kõigil teistel juhtumistel hinnaga, mis määratakse S.K. X k. 1. jao §§ 577 — 593 ettenähtud korras.

§ 7. § 1. tähendatud kinnisvarade alushind enampakkumiseks määratakse põllutöoministeriumi korraldusel, kusjuures kinnisvara maapinna hind arvatakse riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse § 7. esimese ja teise lõike alusel, kuna kinnisvara päraldiste väärtus kindlaks määratakse erijuhtnööride alusel, mis kinnitatakse põllutöoministri poolt kokkuleppel rahaja kaubandus-tööstusministriga. Arvestades majanduslikkude tingimuste ja soodustustega, võib Vabariigi Valitsuse poolt määratud alustel kinnisvara hinnale juurde lisada kuni 100% selle maapinna ja päraldiste koguhinnast.

§ 8. § 4. ettenähtud juhtumistel määrab põllutöoministerium kinnisvara hinna samuti § 7. alusel ühes teiste lepingutingimustega ja teatab kinnisvara hinna ja lepingutingimused kinnisvara pidajale ja riigikontrollile.

Kinnisvara hinna suuruse, kui ka ülesseatud teiste lepingutingimuste vastu võib kinnisvara pidaja või riigikontroll esitada vastulauseid ühe kuu jooksul, arvates vastava teadaande kättesaamise päevast. Maaseaduse § 14. ettenähtud hindamise peakomisjonile, kes vaatab läbi esitatud vastulaused ning määrab lõplikult kinnisvara hinna ja teised lepingutingimused.

Vastulauseste läbivaatamise aeg teatatakse kutsetega asjaosalistele, kes võivad esineda seletusega komisjoni istungil.

§ 9. Vastavalt lõplikult määratud kinnisvara hinnale ja teiste lepingutingimustele sõlmib põllutöoministerium ostjaga ostumüügilepingu ning saadab selle kinnistusjaoskonnale kinnisvara kinnistamiseks ostja nimele.

§ 10. Kinnisvara ostmisel võlgujäänud summa kantakse esimese pandiõigusena kinnistusraamatusse esitatava lepingu (§ 9.) põhjal. Võlga tasutakse aastamaksudena kuni 36 a. jooksul, kusjuures võlgnikul on õigus võlga tasuda tervelt või osaliselt enne kindlaksmääratud tähtaega. Võla pealt arvatakse 6% intresse, 0,25% administratsiooni kulusid ja kustutusprotsent vastavalt kustutuse ajale.

§ 11. Võlgnik maksab 1% kuus viivitusraha tähtjaks tasumata jäänud kinnisvara väljaostusummade pealt, kusjuures poolikud kuud terveteks arvatakse. Kui võlad ühe aasta jooksul tasumata jäävad, nõutakse need sisse riigi vastuvaidlemata sissenõuete korras järgmisel maksude tähtjal ühes protsendiga.

§ 12. Võlgade sissenõudmist ja arvestamist toimetab Eesti maapank. Erakordsetel juhtumistel võib Eesti maapanga juhatus pikendada ka viivitusrahata ostusummade maksutähtaega kuni kolme aastani.

§ 13. Kinnisvarade kinnistamine sünnib Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse (R.T. nr. 54 — 1927) §§ 20. ja 21. ettenähtud korras ja alustel.

§ 14. Kõik tulud, mis riik saab kinnisvarade müügist käesoleva seaduse alusel, arvatakse riiklikuks asunduskapitaliks, mis ettenähtud riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduses (R.T. nr. 109/110 — 1925) § 25.

§ 15. Vabariigi Valitsusel on õigus anda tarvilikke määrusi käesoleva seaduse elluviimiseks.

SELETUSKIRI.

Maaseaduse § 15. lit. b määrab, et riigimaid antakse tarvitada tööstuslikuks ja kaubanduslikuks otstarbeks pikaajaliselt kuni 99 aastani. Selle määruse kohaselt on tarvitamiseks antud maaseadusega võõrandatud põllumajandusliku iseloomu kandvad tööstuslikud ettevõtted, viljapuuaiad ja ärikohad. Väljarenditud ettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade arv on aasta-aastalt muutunud, sest uusi on juurde planeeritud, kuna endiseid osaliselt likvideerida on tulnud (viinavabrikud nende sulgemisel, veskid paisude mahalaskmisel j.n.e.). 1926. a. oli välja renditud:

tööstusettevõtteid 997, neist enampakkumisel 481,

ärikohti 212, neist enampakkumisel 148, viljapuuaeda 198, neist enampakkumisel 184,

kokku 1407 ettevõtet, neist enampakkumisel 813 ja enampakkumiseta 594.

Enampakkumiseta oli renditud omavalitustele ja ühisustele 332 üksust (viinavabrikud, öömajad j.n.e.) ja eraisikutele 262. Eraisikutele on enampakkumiseta renditud üksused, kus ettevõtetele tarvilikud hooned ja sisseade tähtsamad osad on rentniku omandus, või kus ettevõtte asutada tuli või kapitaalselt ümber ehitada. Kogemused aga näitavad, et sarnane tarvitamisviis ei vasta meie oludele. Iseäranis suuri raskusi sünnitab tähtjaline maakasutamine tarviliku tegevuskapitali saamisega, kuna ettevõtjatel suuremalt osalt isiklikku kapitali ei jätku. Et tähtjaline kasutamine ei suuda tarvilikke kindlustusi pakkuda, siis ei ole võimalik tööstuslike ja kaubanduslike ettevõtete arenemine, mille tagajärjel rahvamajanduses seisak tekib, kuna riigi päralt olevad varandused, nagu hooned, sisseade ja muud maakoha päraldised end otstarbekohaselt ära kasutada ei luba ja väärtust kaotavad. Et kindlustada maal asuvate tööstusettevõtete arenemist ning ära hoida riigivaranduste hävinemist, on tarvilik nende likvidatsioon. Tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade müüki, mis välja rentimata või mis riigi kätte tagasi tulevad rendivahekorra lõpetamisel, tuleb korraldada enampakkumisel, kuna aga need tööstusettevõtted, ärikohad ja viljapuuaiad, mis korralikult majandatakse või kus tähtsam osa hoonetest ja sisseadetest rentnikkude omandus, tulevad likvideerida määratud hinnaga. Tööstusettevõtte hinnaks tuleb arvata selle väärtus, arvestades igal üksikul juhtumisel ka ärikoha või tööstusettevõtte asupaigaga ja majanduslike soodustustega. Väärtuse kindlaksmääramiseks nende ettevõtete kohta, mis enampakkumisel rendile antud, oleks loomulik kapitaliseerida pakutud renti. Enampakkumisel saadud rendimäärade aga ei saa kui kindlat alust võtta, kuna tegelik elu näitab, et pakkumise tulemused juhuslikkudest oludest ära ripuvad, ning ettevõtte kasutamisest enne tähtaega loobutakse või pakutud rendimäärade alandada tuleb sageli kuni 40% võrra. Näide: Lagedi vesiveski on käinud viie kasutaja kaudu, kusjuures I pakkus 270.000 mk. aastas, II — 170.000, III — 140.000, IV — 125.000 ja V — 73.000 mk.

Eelpooltoodud asjaolud tohiks olla küllalt kaaluvaks põhjuseks, et osa tööstusettevõteteid, ärikohti ja viljapuuaeda müüa kindla hinna eest, mis määratakse erijuhtnööride põhjal ja mille tulemusi korrigeerida võib

kinnisvara hinnale summa juurdelisamisega, mis kuni 100% hinnatud väärtusest võib olla.

Kinnisvara hinna ja teiste ostu-müügilepingu tingimuste lõplikuks määrajaks oleks Maaseaduse § 14. ettenähtud hindamise peakomisjon, kusjuures koosseis selleks puhuks sarnaselt tuleb korraldada, et komisjonist liikmetena osa võtavad raha- ja kaubandus-tööstusministeriumi esindajad.

Et kindlustada suuremale hulgal kodanikkudele võimalust kodumaa pinnal töötada, on tarvilik kitsendus, mis määrab maakohtade omandamist. Mis puutub ostuhinna tasumisse, siis tulevad siin samad tingimused maksma panna, kui riigimaade põliseks tarvitamiseks või omanduseks andmisel, kuna ostuvõla pealt võetavate intresside määr suurem võiks olla, kuid üle 6% tõusta ei tohiks. Samuti ei tohiks võla tasumine kesta üle 36. a. Maakohtade ostu-müügilepingute sõlmimise ja kinnistamise kord oleks sama, kui ette nähtud riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduses.

Lisa nr. 18.

Maakomisjoni

SELETUSKIRI

riigi tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade omanduseks andmise seadusele.

Maakomisjon esitab Riigikogule vastuvõtmiseks riigi tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade omanduseks andmise seaduse. Üldiselt ühinedes Vabariigi Valitsuse motiividega, pidas komisjon tarvilikuks käesolevas seaduseelnõus teha mõned parandused ja täiendused.

§ 1. oli ette nähtud, et maakohad, mis müüakse omanduseks käesoleva seaduse alusel, määrab põllutööminister, kuid komisjon asus seisukohale, et nende kohtade müügile määramine sündigu Vabariigi Valitsuse otsustamisega, kusjuures on ka võimalus teistel asjastu vitatud ministritel kaasa rääkida. Juurde võeti uus lõige, kus määratakse ära nende maakohtade väljaandmise kord, mis oma tööstusliku või kaubandusliku iseloomu on kaotanud ja kasutatakse teiseks otstarbeks, need tulevad välja anda tarvitamiseks Maaseaduse § 15. lit. a alusel.

§ 2., mis käsitleb küsimust, et maapõue varad ei kuulu käesoleva seaduse alusel müügile, kustutati kui mittetarvilik, sest nende kasutamise kord on ette nähtud Mäeseaduses (R.T. nr. 30 — 1927).

§ 3. (Vabariigi Valitsuse ettepanekus § 4) võeti vastu komisjoni poolt uues redaktsioonis. Vabariigi Valitsuse poolt esitatud paragrahv nägi ette, et § 1. tähendatud kinnisvaradest on nende kasutajatel õigus omandada enampakkumiseta käesoleva seaduse alusel nende käes tarvitada olevaid kinnisvaru, kui nemad neid renditingimuste kohaselt korralikult majandanud või kui neil kinnisvaradel olevald hooned, mis ettevõttele tarvilikud, või ettevõtete sisseseadete tähtsamad osad on kinnisvarade pidajate omandus. Komisjon leidis need tingimused enampakkumiseta koha kättesaamiseks liiga puudulikud olema, sest ei ole veel küllalt sellest, kui keegi kohta korralikult majandanud või mõne tühise ehituse püstitanud või kui kellegi omanduses on ettevõtte sisseseadete tähtsam osa, mis võib olla väga väikese väärtusega. Sellepärast asus komisjon seisukohale, et enampakkumiseta võib käesoleva seaduse § 1. tähendatud kinnisvaru omandada nende tegelik kasutaja, kui tema kohta renditingimuste kohaselt on hea pere-mehe hoolega majandanud ja kui ettevõttele tarvilikud hooned või tööstusettevõtte korralikuks töötamiseks vajalikust sisseseadest vähemalt 35% väärtuse järgi on tegeliku kasutaja omandus, või kui koht on olnud praeguse kasutaja või temale pärandaja käes vahet pidamata vähemalt 6 aastat. Juurde võeti uus lõige, et käesoleva paragrahvi eelmises lõikes tähendatud kinnisvaru müüakse enampakkumisel Vabariigi Valitsuse otsusega põllutöoministri ettepanekul, et sellega võimaldada paremat kontrolli nende suurte riigivaranduste likvideerimisel ilma enampakkumiseta. Viimses lõikes kustutati sõna „põllumajanduslikkudele“, et sellega võimaldada enampakkumiseta kinnisvaru omandada peale omavalitsuste ka kõigil ühistegelistel ettevõtetel.

§ 5. (Vabariigi Valitsuse ettepanekus § 6) kustutati teine lause: „Tähendatud kinnisvara ümberkinnistamist võib toimetada ainult tõenduse esitamisel, et kinnisvarade võõrandamisest on põllutöoministeeriumile teatatud“, mille komisjon leidis tarbetu olema ja mis asja-toimetust ainult pikendab.

Käesolevat paragrahvi täiendas komisjon uue lõikega, millega antakse Vabariigi Valitsusele õigus neis kohtades, kus veeolude korraldamise või muudes üldistes huvides tarvis on veskite veepaisutust alandada või paisu kaotada, vastavaid kinnisvaru oma otsusega riigile omandada asunduskapitali arvel.

Komisjon kustutas § 6. (Vabariigi Valitsuse ettepanekus § 7) lõpplause, milles oli tähendatud, et maakohtade müügi korral arvestades majanduslikkude tingimuste ja soodustustega võib Vabariigi Valitsuse poolt määratud

alustel kinnisvara hinnale juurde lisada kuni 100% selle maapinna ja päraldiste koguhinnast. Komisjon asus seisukohale, et tihti on vajalik veel suuremaid hinna juurdelisandusi teha, kui siin ette nähtud, ja kustutas sellepärast § 6. lõpplause ning leidis otstarbekohasema olema, et hinna juurdelisandusi otsustatakse Vabariigi Valitsuse sellekohaste määruste alusel.

Teised muudatused, mis maakomisjon Vabariigi Valitsuse eelnõus ette võttis, kannavad redaktsioonilist laadi.

Maakomisjon esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

Lisa nr. 19.

Maakomisjoni

SELETUSKIRI

riigi tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade omanduseks andmise seadusele (§§ 1 ja 6).

Riigikogu otsusega 6. detsembrist s. a. anti II lugemisel riigi tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade omanduseks andmise seaduse §§ 1 ja 6 maakomisjoni läbivaatamiseks ühes rkl. J. Teetsov'i (§ 1. kohta) ja rkl. J. Zimmerman'i (§ 6. kohta) parandusettepanekutega.

§ 1. kohta seati üles kaks küsimust: 1) ümbruskonna maid üleujutavate vesiveskite väljaandmise küsimus, 2) küsimus, kelle omanduseks jääb veejõud maakoha müügi korral.

Vesiveskite väljaandmise küsimuses asus maakomisjon seisukohale, et veejõul töötava ettevõtte võib käesoleva seaduse alusel müügil määrata, kui paisutuse tagajärjel tekkinud kahjud ei ületa paisutusest saadavat tulu.

Veejõu kohta otsustas maakomisjon, et see ei kuulu müügil, ning et ettevõttele vajalik veejõud antakse maakoha omandajale tasuta tarvitada.

Maakomisjon võttis vastu rkl. J. Teetsov'i ettepaneku, § 1. esimeses reas sõnade „korras“ ja „riiklikust“ vahele võtta sõnad „väljaspool linnade ja alevite administratiiv-piire asuvast“; parandus on tarvilik selguse mõttes: linnade ja alevite administratiiv-piirides sünnib maade väljaandmine teise eriseaduse alusel.

§ 6. anti maakomisjoni, et kaaluda hindamise aluste seaduses kindlaksmääramise võimalust.

Maakomisjon asus seisukohale, et hindamise aluseid on seaduses raske kindlaks määrata ja tegi § 6. paranduse, et kinnisvara päraldiste väärtus määratakse kindlaks Vaba-

riigi Valitsuse poolt kinnitatud erimääruste alusel. Ühes sellega langes ära rkl. J. Zimmermann'i prandus-ettepanek § 6. kohta, et hindamise erijuhtnõude kinnitamine sünnib riigikontrolöri nõusolekul.

Maakomisjon esitab Riigikogule vastuvõtmiseks riigi tööstusettevõtete, ärikohtade ja viljapuuaedade omanduseks andmise seaduse §§ 1. ja 6. ühes ülaltähendatud parandustega.

Lisa nr. 20.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

1929.—30. a. PÖLLUMAJANDUSE ÜLESKIRJUTUSE SEADUS.

§ 1. Põllumajanduse üleskirjutus vabariigi teostatakse 1929.—30. aastal.

§ 2. Vabariigi Valitsusel on õigus korraldavaid määrusi põllumajanduse üleskirjutuse teostamiseks anda.

SELETUSKIRI.

Eelseisev 1929.—30. a. põllumajanduse üleskirjutus on üleilmaline, mis teostatakse rahvusvahelise põllumajanduse instituudi algatusel ühtlaste põhimõtete järgi kõigis riikes. Üleskirjutuse ülesandeks on kogu põllumajandusliku inimtööjõu, kapitalide ja toodangu inventuuri tegemine. Kava ulatuse järgi on see esimene sarnane üleskirjutus Eestis. Üleskirjutuse läbiviimine teostatakse 1929.—30. põllumajanduse aastal järgnevalt: peaüleskirjutus viiakse läbi 1929. a. suvel ja osa kavast, nimelt toodangute arvestamine, 1930. a. algul. Materjalide läbitöötamine algab 1929. a. sügisel ja kestab üks aasta, s. o. 1930. a. sügiseni, ja 1930. a. lõpuks saavad andmed kirjastatud.

Üleskirjutuse kava ulatust arvesse võttes on selle läbiviimine erakordselt suurte raskustega seotud ja ta kordaminek nõuab põhjalikku ettevalmistust, samuti paljude asutiste ja isikute koostööd. Seda arvesse võttes on Vabariigi Valitsuse otsusega moodustatud põllumajanduse üleskirjutuse kavade ja eelarve läbivaatamiseks põllumajanduse üleskirjutuse komitee.

Lisa nr. 21.

Omavalitsuse komisjoni

SELETUSKIRI

1929.—30. a. põllumajanduse üleskirjutamise seadusele.

Omavalitsuse komisjon esitab käesoleva Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõu Riigi-

kogule vastuvõtmiseks muutmata, ühinedes valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud põhjendustega.

Lisa nr. 22.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

EESTI JA LÄTI VAHELISE KINNISVARADE KINNISTUSRAAMATUTESSE SISSEKANDMISE KOHTA KÄIVA KONVENTSIOONI KINNITAMISE SEADUS.

§ 1. Konventsioon Eesti ja Läti vahel kinnisvarade sissekandmise kohta kinnistusraamatutesse, alla kirjutatud Riias 29. juulil 1927. a. tunnustatakse kinnitatuks.

§ 2. Konventsiooni eesti- ja lätikeelsed algtekstid avaldatakse ühes käesoleva seadusega.

SELETUSKIRI.

Konventsiooniga Eesti ja Läti vahelise riigipiiri kindlaksmääramise kohta (alla kirjutatud Riias, 19. oktoobril 1920 ja Asutava Kogu poolt kinnitatud 11. detsembril 1920) määratakse kindlaks (konventsiooni art. XXII), et tulevad üle anda teisele lepinguosalisele ühe lepinguosalise asutuste käes olevad teise lepinguosalise territooriumil asuvate kinnisvarade kohta käivad igasugused dokumendid, plaanid ja valdamisaktid. Kuid nimetatud kinnisvarade kinnistamisest endast tingitud otsekohese läbikäimise kord mõlema riigi asjaomaste ametiasutuste vahel oli seni kindlaks määramata. See kindlaksmääramine on tarvilik, et nimetatud läbikäimisele õiguslikku alust luua ja arusaamatuste tekkimist ära hoida. Samuti ei määratud ülalnimetatud konventsiooniga kindlaks, kuidas talitada nende kinnisvarade kinnistamise suhtes, mis mõlema riigi vahelise piirihoonega poolitatud. Ka neil kinnisvaradel lasuvate võlgade ja muude kooramatuste korraldamise küsimus nõudis täpsemat kindlaksmääramist, kui see 19. oktoobri 1920. a. konventsiooniga ette on nähtud.

Need küsimused nõudsid lahendust seda enam, et piir Eesti ja Läti vahel, arvates 1. aprillist 1927, loetakse lõplikult kindlaksmääratuks, millega võimaldub piiriäärsete kinnisvarade kinnistusregistritesse sissekandmisele asuda. Seks sõlmiti, mõlema riigi kohtuministeriumide kavadele vastavalt, Eesti-Läti vaheline konventsioon kinnisvarade sissekandmise kohta kinnistusraamatutesse, millele 22. juulil s. a. Riias alla kirjutati.

Kuna konventsiooni art. 1-ne, § 1 näeb ette, et kõnesolevate kinnisvarade omanikud on õigustatud nõudma kahe aasta kestel, arvates konventsiooni ratifikatsioonikirjade vahe-

tamise päevast, oma kinnisvarade kinnistamist ilma not. sead. § 369. p. 2. ettenähtud mak- sudeta ja lõivudeta, siis on mõlema riigi asjast- huvitatud kodanikkudele suure tähtsusega, et konventsioon võimalikult pea jõusse astuks, mis neile võimaldab oma kinnisvarade kinnis- tamisele asuda. Seda arvesse võttes loen konventsiooni kinnitamise seaduseelnõu rutu- lise vastuvõtmise soovitavaks.

Lisa nr. 23.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

Eesti-Läti vahelise kinnisvarade kinnis- tusraamatutesse sissekandmise kohta käiva konventsiooni kinnitamise seadu- sele.

Üldkomisjon esitab Eesti-Läti vahelise kin- nisvarade kinnistusraamatutesse sissekandmise kohta käiva konventsiooni kinnitamise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks ja ühes sellega konventsiooni Eesti ja Läti vahel kinnisvarade sissekandmise kohta kinnistusraamatutesse Riigikogule kinnitamiseks.

Üldkomisjon ühineb valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud põhjendustega.

Lisa nr. 24.

Omaavalitsuse komisjoni

SELETUSKIRI

Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadusele.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 4, veerg 37—40.)

Omaavalitsuse komisjon on Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seaduse vastu võtnud muutmata Vabariigi Valitsuse ettepanekus. Omaavalitsuse komisjon ühineb valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega ja esitab eelnõu Riigikogule vastu- võtmiseks.

Lisa nr. 25.

Omaavalitsuse komisjoni

ETTEPANEK

Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seaduse kohta.

Omaavalitsuse komisjon paneb ette, Haap- salu linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus vastu võtta Riigikogu poolt II luge- misel vastuvõetud kujul.

SELETUSKIRI.

Riigikogu andis 1. märtsil 1928 Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamise sea- duse omaavalitsuse komisjoni Riigikogus II luge- misel ülesvõetud uue § 3. lähemaks kaalu- miseks. Omaavalitsuse komisjon, läbi arutades uut § 3., otsustas seda toetada täies ulatuses, kuna lähemas tulevikus Haapsalu linnal ehituse- kruntideks maad tarvis ei ole, sest praeguses linna administratiiv-piirkonnas olevast maa- alast on ehituste all kõigest 40% ja linna juurdekasvu ei ole ette näha.

§ 3. tähendatud maa-ala on peamiselt met- sa all — nõndanimetatud Paralepa mets. See mets on loomulik linna park ja peaks selleks jääma, sest et Haapsalul kui suvituselinnal peab olema korralik park. Sellepärast ei saa lubatavaks pidada, et Paralepa metsa tarvita- taks karjamaaks või ehitusekruntideks.

Lisa nr. 26.

Sotsiaalkomisjoni

SELETUSKIRI

Briti riigi kodanik Claude Scudamore Emery autasu seadusele.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 22, veerg 243—244.)

Sotsiaalkomisjon ühines Vabariigi Valitsuse seletuskirjas ettetoodud motiividega ja esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõt- miseks muutmata.

Lisa nr. 27.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

riigiteenijate ametisõitude tasuseaduse muutmise seadusele.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 19, veerg 211—212.)

Rahaasjanduse komisjon ühineb Vabariigi Valitsuse seletuskirjas toodud motiividega ja esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vas- tuvõtmiseks muutmata.

Lisa nr. 28.

Omavalitsuse komisjoni

SELETUSKIRI**sõjaväeosade ja -asutuste alla võetud ruumide üüriseaduse muutmise seadusele.**

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 11, veerg 163—166.)

Omavalitsuse komisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Omavalitsuse komisjon on Vabariigi Valitsuse ettepaneku muutmata vastu võtnud.

Lisa nr. 29.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI**1928./29. aasta eelarve arvel enne selle eelarve maksmahakkamist lepingute sõlmimise seadusele.**

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 14, veerg 175—176.)

Rahaasjanduse komisjon ühineb Vabariigi Valitsuse seletuskirjas ettetoodud motiividega ja esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks muutmata.

Lisa nr. 30.

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek.

RIIGITÖÖLISTE ÜHEKORDSE PALGALISA SEADUS.

§ 1. Kõigile riigiasutuste ja -ettevõtete töölistele määratakse ühekordse palgalisana 5.000 marka ja neile, kes on õigustatud saama perekonnaabiraha, lisaks perekonnaabiraha ühe kuu määral.

§ 2. Eelmises (§ 1.) paragrahvis nimetatud kulude katteks avatakse riigi keskasutustele rahaministri poolt tarvilikul määral eelkrediit.

Riigiettevõtted, mis oma põhikirjade, samuti ka erieelarvete põhjal töötavad, katavad sellekohased kulud oma operatsioonisummadest.

§ 3. Käesolevas seaduses ettenähtud palgalisa maksetakse välja 15. detsembrist 1927. a. alates.

SELETUSKIRI.

Käesolev seadus on tarvilik selleks, et talve tulekul võimaldada riigitöölistele, kelle palgalolud viletsad, ühekordset palgalisa, et nad saaksid oma hädatarvilikumaid eluülespidamise tarvidusi rahuldada. Palgalisa saamiseks on riigitöölisel täielik õigus, sest riigiametnikkude palku kõrgendati käesoleval aastal 1. aprillist arvates, kuna riigitööliste teenistus endiseks on jäänud. Eelmistel aastatel on riigitööliste ühekordset palgalisa maksetud, sellepärast on tarvilik, et ka käesoleva aasta jõulupühadeks riigitöölised ühekordset toetust saaksid.

Lisa nr. 31.

Rahaasjanduse komisjoni

ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Riigitööliste ühekordse palgalisa seadus (Eesti sots. töö. partei Riigikogu rühma ettepanek, paljund. 1. XII 27. nr. 355/229) tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjonis oli ühel ajal arutamisel kaks palgalisa seaduseelnõu: 1) riigiteenijate ja -tööliste ühekordse palgalisa seaduseelnõu — Eesti töö. partei Riigikogu rühma ettepanek ja 2) riigitööliste ühekordse palgalisa seaduseelnõu — Eesti sots. töö. partei Riigikogu rühma ettepanek.

Mõlema üldtähendatud eelnõu kohta on Vabariigi Valitsus asunud eitavale seisukohale järgmistel motiividel:

1) mõlemad ettepanekud suurendavad riigi väljaminekuid, millepärast nende vastuvõtmiseks peaksid olema riigi Eelarve seaduse § 30. kohaselt näidatud reaaluallikad, kust katta vastavad väljaminekud. Seda pole aga eelnõude järgi tehtud;

2) seni eelarve korras määratud krediitidega ei ole kaugeltki rahuldatud töötatööliste küsimus ja sellepärast tuleks just pearõhku panna nende äraelamise ja töövõimaldamise peale, kuna need, kes praegu töö, peaksid leppima sellega, mis nad teenivad, kuigi see ehk tihtilugu ei ulatu elatismiinumini — järelikult ei tohi ühelele lisa anda selle asemel, et teistele mitte midagi anda.

Arvesse võttes neid motiive, otsustas rahaasjanduse komisjon riigitööliste ühekordse palgalisa seaduse Riigikogule tagasilükkamiseks esitada.

Lisa nr. 32.

Eesti tööliste partei
Riigikogu rühma ettepanek.

RIIGITEENIJATE JA TÖÖLISTE ÜHEKORDSE PALGALISA SEADUS.

§ 1. Kõigile riigiasutuste ja ettevõtete teenijatele, kelle kuupalk mitte üle 10.000 marga ei ole, maksetakse ühekordset palgalisa 5.000 mk. suuruses.

§ 2. Kõigile riigiasutuste ja ettevõtete töölistele maksetakse ühekordset palgalisa 5.000 mk. suuruses.

§ 3. Eelmises §§ 1—2 nimetatud kulude katteks avatakse rahaministri poolt tarvisminev eelkrediit. Riigiettevõtted, mis põhikirjade ehk erieelarvete põhjal töötavad, katavad §§ 1—2 ettenähtud kulud oma operatsioonisummadest.

§ 4. Käesolevas seaduses ettenähtud ühekordne palgalisa maksetakse välja 20. detsembrist 1927. a. alates.

SELETUSKIRI.

Silmas pidades praegust elukallidust ja võrreldes alamate riigiteenijate ja -tööliste palgatingimusi peab tunnustama, et neil otse võimatu on ennast ja oma perekonda ära elatada. Isegi osaline üüriseaduse kaotamine on kaunis hulkade väljaminekuid veelgi suurendanud. Viimased palganormeerimised rahuldasid ainult kõrgemaid palgalisi, kuna alamapalgalsed sellest mingit tunduvat lisa ei saanud, töölised aga üsna ilma jäid, isegi tükitöölised vähem endisest hakkasid teenima. Vastu talvet on aga igal perekonnal erakorralisi hädatarvilikke väljaminekuid nii kehakatte kui ka kütte peale, mida aga praegune teenistus neile ei võimalda. Nii et alamad riigiteenijad ja -töölised tõesti väljapääsematus seisukorras on. Ülaltähendatud riigiteenijate ja tööliste rasket majanduslikku seisukorda arvesse võttes esitab E. t. p. Riigikogu rühm käesoleva seaduseelnõu, mis väga hädatarvilik ja kiire iseloomuga on.

Lisa nr. 33.

Rahaasjanduse komisjoni
ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Riigiteenijate ja -tööliste ühekordse palgalisa seadus (Eesti tööliste partei Riigikogu

rühma ettep., paljund. 1. XII 1927.
nr. 356/228)

tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjonis oli ühel ajal arutamisel kaks palgalisa seaduseelnõu: 1) riigiteenijate ja -tööliste ühekordse palgalisa seaduseelnõu — Eesti tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek ja 2) riigitööliste ühekordse palgalisa seaduseelnõu — Eesti sots. tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek.

Mõlema ülaltähendatud eelnõu kohta on Vabariigi Valitsus asunud eitavale seisukohale järgmistel motiividel:

1) mõlemad ettepanekud suurendavad riigi väljaminekuid, millepärast nende vastuvõtmiseks peaks olema riigi Eelarve seaduse § 30. kohaselt näidatud reaaltuluallikad, kust katta vastavad väljaminekud. Seda pole aga eelnõude järgi tehtud;

2) seni eelarve korras määratud krediitidega ei ole kaugeltki rahuldatud töötatööliste küsimus ja sellepärast tuleks just pearõhku panna nende äraelamise ja töövõimaldamise peale, kuna need, kes praegu tööl, peaksid leppima sellega, mis nad teenivad, kuigi see ehk tihtilugu ei ulatu elatismiinumini — järelikult ei tohi ühedele lisa anda selle asemel, et teistele mitte midagi anda.

Arvesse võttes neid motiive, otsustas rahaasjanduse komisjon riigiteenijate ja -tööliste ühekordse palgalisa seaduse Riigikogule tagasi lükkamiseks esitada.

Lisa nr. 34.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

AVALIKKUDE ÕPPEASUTUSTE JA ÕIGUSTEGA ERAKOOLIDE ÕPPEJÕUDUDE TASUDE SEADUS.

§ 1. Palga saamise suhtes jagunevad õpetajad oma hariduse järgi kolme järku.

I järku kuuluvad: a) vastava õpetajakutsega isikud, kes lõpetanud peale keskkooli kodu- või välismaa ülikooli või teise kõrgema õppeasutuse, mille kursus kestab vähemalt kolm aastat; tehnilise ülikooli haridusega õppejõud Tallinna tehnikumis; Tallinna tehnikumi lõpetaja vastava õpetajakutsega oma eriaine õpetamisel; 1919. a. 28. augusti õpetajate palgamääruse § 3. märkus II põhjal I järku tõstetud õpetajad, kellel keskkooliõpetaja kutse;

b) kodu- ja välismaa ülikoolide ja teiste vähemalt kolmeaastase kursusega kõrgemate õppeasutuste lõpetajad, kellel ei ole vastavat

õpetajakutset; Tallinna tehnikumi lõpetajad oma eriaine õpetamisel; 1919. a. 28. augusti õpetajate palgamääruse § 3. märkus II põhjal I järku tõstetud õpetajad;

d) veneaegsete kõrgemate õppeasutuste kursuse läbikuulunud isikud; õpetajate institutide lõpetajad; Tartu ülikooli juures korraldatud keskkooliõpetajate asetäitjate ettevalmistamise kursuse lõpetajad; I järgu II liigi keskkooliõpetaja kutsetunnistusega isikud; mitte alla 2 aastat kestvate eriaine kursuste lõpetajad keskkooli või õpetajate ning vaimuliku seminari eelharidusega; ilma kõrgema haridusega keskkooliõpetaja kutsega isikud; eriõppeainete õpetajad sellekohase kutsetunnistusega ja vähemalt keskkooli või õpetajate ning vaimuliku seminari eelharidusega; merekoolide õpetajad kaugesõidu kapteni eksamiga, kellel peale selle keskkooli või keskkoolile vastava kutsekooli eelharidus või merekooliõpetaja kutse; 1919. a. 28. augusti õpetajate palgamääruse § 3. märkus II põhjal II järku tõstetud õpetajad.

II järku kuuluvad: õpetajate ning vaimuliku seminari lõpetajad; keskkoolide lõpetajad; eriõppeainete õpetajad sellekohase kutsetunnistusega aga vähema kui keskkooli või õpetajate seminari eelharidusega; kreis-, kodu- ning algkooliõpetaja kutse omandanud isikud; merekoolide õpetajad kaugesõidu kapteni eksamiga ja vähema kui keskkooli haridusega; konservatooriumi lõpetajad ilma vaba- või helikunstniku diplomita; 1919. a. 28. augusti õpetajate palgamääruse § 3. märkus II põhjal III ja IV järku tõstetud õpetajad.

III järku kuuluvad kõik teised õppejõud, keda nende hariduse järgi I ega II järku ei saa arvata.

§ 2. Paragrahv 1. tähendamata õpetajate liigitamine ja õppeainete eriaineteks määramine kuulub haridusministeeriumile.

§ 3. Paragrahv 1. p. d tähendatud eriaine õpetajad saavad palka esimeses palgajärgus ainult oma eriaine tundide eest; muude tundide eest makstakse neile tasu teises palgajärgus.

§ 4. Avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõud saavad palka riigiteenijatega ühtlaselt järgmiste astmete ja tabelites (1—4) näidatud normide järgi.

IV aste	28.000	marka
V „	26.000	„
VI „	24.000	„
VII „	22.000	„
VIII „	20.000	„
IX „	18.500	„
X „	17.000	„
XI „	15.500	„
XII „	14.000	„
XIII „	13.000	„
XIV „	12.000	„
XV „	11.000	„
XVI „	10.000	„
XVII „	9.000	„
XVIII „	8.000	„
XIX „	7.500	„
XX „	7.000	„

T a b e l 1.

Õppetöö praktika.	Juhataja kesk- ning kutsekoolis, kus 6 või enam klassikomplekti, Tallinna tehnikumi inspektor, Harku koloonii direktor ja juhataja koolekand- ning defektsete laste koolis.									
	I j ä r k.						II j ä r k.		III j ä r k.	
	a		b		d					
Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	
12 a. praktika	V 26.000	VI 24.000	VIII 20.000	X 17.000	XIV 12.000					
9 a. „	VI 24.000	VII 22.000	IX 18.500	XI 15.500	XV 11.000					
6 a. „	VII 22.000	VIII 20.000	X 17.000	XII 14.000	XVI 10.000					
3 a. „	VIII 20.000	IX 18.500	XI 15.500	XIII 13.000	XVII 9.000					
Vähem kui 3 a. praktika	IX 18.500	X 17.000	XII 14.000	XIV 12.000	XVIII 8.000					

Tallinna tehnikumi direktori palk on ühe astme võrra kõrgem selles tabelis näidatud normist.

T a b e l 2.

Õppetöö praktika.	Juhataja kesk-, kutse- ning täienduskoolis, kus alla 6 klassikomplekti, juhataja abi kesk- ja kutsekoolis, Harku kolonii direktori pedagoogiline abi, juhataja algkoolis, kus 6 või enam klassikomplekti ja Tallinna tehnikumi õppejõud.									
	I j ä r k.						II j ä r k.		III j ä r k.	
	a		b		d					
Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	
12 a. praktika	VI 24.000	VIII 20.000	IX 18.500	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	
9 a. „	VII 22.000	VIII 20.000	IX 18.500	X 17.000	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	
6 a. „	VIII 20.000	IX 18.500	X 17.000	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	
3 a. „	IX 18.500	X 17.000	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	
Vähem kui 3 a. praktika	X 17.000	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	

Tallinna tehnikumi õppejõududel, kellel doktori või selle vastav teaduslik kraad, on palk kahe astme võrra kõrgem selles tabelis näidatud normist.

T a b e l 3.

Õppetöö praktika.	Juhataja algkoolis, kus alla 6 klassikomplekti, juhataja abi algkoolis, õpetaja kesk-, kutse-, hoolekande ning defektsete laste koolis, Harku koloniii täienduskooli klassides ja kaubalaeva mehaanikute koolis Tallinna tehnikumi juures.									
	I j ä r k.						II j ä r k.		III j ä r k.	
	a		b		d					
Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	
12 a. praktika	VIII 20.000	IX 18.500	X 17.000	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	
9 a. „	IX 18.500	X 17.000	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	
6 a. „	X 17.000	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	
3 a. „	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	XIX 7.500	
Vähem kui 3 a. praktika	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	XIX 7.500	XXI 7.500	

T a b e l 4.

Õppetöö praktika.	Õpetaja algkoolis ja sellele vastavais klassides.									
	I j ä r k.						II j ä r k.		III j ä r k.	
	a		b		d					
Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	Aste	Palk kuus Mrk.	
12 a. praktika	X 17.000	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	
9 a. „	XI 15.500	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	XIX 7.500	
6 a. „	XII 14.000	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	XIX 7.500	XX 7.000	
3 a. „	XIII 13.000	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	XIX 7.500	XX 7.000	XXI 7.000	
Vähem kui 3 a. praktika	XIV 12.000	XV 11.000	XVI 10.000	XVII 9.000	XVIII 8.000	XIX 7.500	XX 7.000	XXI 7.000	XXII 7.000	

§ 5. Klassikomplekti all selles seaduses mõistetakse õpilaste kogu, keda õpetaja ühes ruumis ühel ajal õpetab.

§ 6. Juhtudel, kus õpetaja töö mõne aine õpetamisel koondub lühemale ajale, kui õppeaeg koolis, võib haridusministeerium lubada õpetajaile-tunniandjaile tasu maksta ka tege-

likult antud tundide arvu järgi, kusjuures tunnitasu väljaarvamisel aluseks võetakse § 4. toodud tabelid ja aastas loetakse 30 nädalat.

§ 7. Üksikuile koolijuhatajaile, nende abidele ja õpetajaile võib haridusministeerium määrata kõrgema astme palga, kui § 4. nende kohta ette nähtud. Kui selle juures kõrgem

kui IV astme palk tuleb määrata, otsustab seda Vabariigi Valitsus. 1921. a. 13. mai Õpetajate palgaseaduse ja 1923. a. 8. veebruari Õpetajate palgaseaduse muutmise seaduse alusel üksikule õppejõududele määratud palgaastme kõrgendused jäävad jõusse selle seaduse maksvusel. Kui mõne üksiku õppejõu palk normaalvu tundide eest käesoleva seaduse järgi väheneb võrreldes selle palgaga, mis ta tundide normaalvu juures sai § 36. nimetatud seaduste järgi, siis makstakse talle palk normaalvu tundide eest endises suuruses edasi niikaua, kui ta samale kohale jääb, lisatunnid arvestatakse aga käesoleva seaduse normide järgi.

§ 8. Õpetajate seminaride õpetajad saavad seminari algkoolis antavate tundide eest samase tasu kui seminaris.

§ 9. Kõigile Petserimaal, Petseris, Narva-jõetagustes valdades ja Vasknarva vallas asuvais avalikkuis koolides Eesti keeles töötavale õppejõududele makstakse riigi poolt palgalisa 10% üldisest palganormist.

§ 10. Õpetajate nädalatundide normaalv on: a) maal asuvais algkoolides 30, linna algkoolides 28, mis mõlemal puhul kuni 24 nädalatunnini võib väheneda, kui haridusministeeriumi poolt maksma pandud tunnikava 30 või 28 tunni andmist ühes koolis ei võimalda; b) kesk-, kutse- ja täienduskoolides, hoolekandekoolis, kurtummade ja teistes defektsete laste ning muis avalikkudes koolides, peale §§ 11. ja 15. näidatud erandite, on õpetajatel nädalatundide normaalv — 25, misjuures mitmes koolis antud tunnid ühte arvatakse. On õpetaja nädalatundide arv maal asuvais algkoolides alla 24 või üle 30, linna algkoolides alla 24 või üle 28, siis makstakse temale tundide arvu järgi iga nädalatunni eest maal asuvais algkoolides $\frac{1}{30}$, linna algkoolides $\frac{1}{28}$ ja teistes selles paragrahvis nimetatud koolides $\frac{1}{25}$ § 4. tähendatud õpetaja palgast. Alevites, kus alevivolikogu otsusega õppeaja kestus on ühtlustatud linnakoolide omaga, arvestatakse sama tunniarvuga kui linnades.

§ 11. Õpetajate seminari ning seminari algkooliõpetaja, riigi kunsttööstuskooli eriainete ja merekoolide mereasjanduse eriainete (Merekoolide sead. § 10 b. II) õpetaja nädalatundide normaalv on 20. Samuti on nädalatundide normaalv 20 kutsekoolides ja kutse-laadilistes (eriainelistes) kesk- ning täienduskoolides eriainete õpetajail, kelle õppetegevus on seotud õpilaste suvepraktikaga. Alla või üle 20 nädalatunni andmise korral makstakse neile iga nädalatunni eest $\frac{1}{20}$ õpetaja palgast.

§ 12. Peale §§ 10. ja 11. tähendatud õppetundide on õpetaja kohustatud maksuta enese peale võtma tarvilikud õppe- ja kasvatustegevusega ühenduses olevad tööd nagu: korrapidamine koolis, õpilaste järelevalve, klassijuhatamine, klassiraamatukogu hoidmine ja raamatute väljaandmine, kirjalikud tööd, füüsiliste ja keemiliste katsete ettevalmistamine, õppesiseseadete ja vahendite hoidmine. Internaadiga ühenduses oleva töö eest saavad õppejõud kooli ülevalpidajalt eraldi tasu, viimase poolt iga internaadiga kooli jaoks kindlaks määratud normi järgi.

§ 13. Koolijuhataja annab iga klassikomplekti kohta 2 tundi nädalas vähem oma kooli õpetaja nädalatundide normaalrvust, kuid mitte vähem kui $\frac{1}{3}$ sellest arvust, kusjuures tunni murdosa ei loeta. Maal asuva algkooli juhataja nädalatundide normaalvu määramisel on aluseks 30, linna algkoolides 28, riigi kunsttööstuskoolis ja merekoolides 20 nädalatundi.

§ 14. Koolijuhataja abi annab iga klassikomplekti kohta 2 tundi nädalas vähem oma kooli õpetaja nädalatundide normaalrvust, kuid mitte vähem kui $\frac{1}{2}$ sellest arvust algkoolides ja teistes koolides mitte vähem kui 12 tundi nädalas.

§ 15. Tallinna tehnikumi ja kaubalaeva mehaanikute kooli eriainete õpetaja nädalatundide normaalv on 12. Alla või üle 12 nädalatunni andmise korral makstakse iga nädalatunni eest $\frac{1}{12}$ õpetaja palgast. Keelte õpetajate nädalatundide normaalv on 25. Alla või üle 25 nädalatunni andmise korral makstakse neile iga nädalatunni eest $\frac{1}{25}$ õpetaja palgast.

§ 16. Tehnikumi direktor saab juhataja palga 4 nädalatunni juures ja inspektor — inspektori palga 8 nädalatunni juures. Tehnikumi osakonna juhataja arvatakse 2 nädalatunniks.

§ 17. Koolijuhataja ning tema abi, tehnikumi direktor ja inspektor saab üle normi antud tundide eest tasu sel määral, kui palju ta peaks saama õpetajana nende tundide eest samas õppeasutuses.

§ 18. Õpetajate seminari ning seminari harjutuskooli, riigi kunsttööstuskooli eriainete ja merekooli mereasjanduse eriainete õpetaja, kel on 1926./27. õppeaastal vähemalt 18, ja teiste koolide õpetaja, kel on vähemalt 24 nädalatundi, loetakse määraliseks õpetajaks ja saab tasu normaalvu tundide kohaselt kuni 1927. a. 1. augustini.

Tunde, mis 1923. a. 8. veebruari Õpetajate palgaseaduse muutmise seaduse järgi loeti lisatundideks, käesoleva seaduse maksamahakkamisest sarnasteks enam ei loeta, kui nad ei ulatu üle §§ 10., 11. ja 13.—15. tähendatud nädalatundide normaalarvu.

§ 19. Õppejõud, kelle juhatusel antakse õppetöökojad, õppemajapidamised ning õpettevvõtted, samuti õppejõud, kelle ülesandeks on õpetamine ning töötamine õppetöökodades eritingimustel (nagu meister-instruktorid, õpetajad-instruktorid), ja assistendid ning laborandid Tallinna tehnikumis võetakse ametisse kooli ülevälpidaja poolt (assistendid ning laborandid Tallinna tehnikumis direktori ettepanekul hoolekogu poolt) lepingu alusel, silmas pidades Vabariigi Valitsuse poolt normeeritud palku vastavates asutustes; lepingu kinnitab haridusministeerium.

Erijuhtudel võib haridusministeeriumi loal lepingu alusel ametisse võtta ka kutseliste eriainete õpetajaid kutsekoolides ja kutselistes (eriainelistes) kesk- ning täienduskoolides, kusjuures lepingu samuti kinnitab haridusministeerium.

Tallinna tehnikumi laboratooriumide juhatajate tasu on 6.000 marka kuus; laboratooriumide juhatajad, kui nad ühtlasi on ametis riiklikus katsekojas, saavad tehnikumi erisummadest lisatasu kuu kohta — katsekoja direktor 6.000 mk., direktori abi 5.000 mk. ja osakonna juhataja 4.000 marka.

§ 20. Uuesti asutatud koolides võib kahel esimesel õppeaastal haridusministeeriumi loaga õppejõudude nädalatundide normaalarv väheneda kuni poole normini, kusjuures õppejõud kohustatud on osa võtma kooli asutamisega ühendus olevaist töist (raamatukogude ja kabinetide korraldamine, õppevahendite soetamine j.n.e.).

§ 21. Üle §§ 10., 11., 13.—16. tähendatud tundide normaalarvu, kuid mitte üle 25% õpetaja tunninormist, võib õpetaja, juhataja või tema abi anda tarbekorral maa- või linnakoolivalitsuse või vähemusrahvuse kultuurivalitsuse (riigikoolides riigikoolivalitsuse) loaga pedagoogikanõukogu nõusolekul. Tungiva tarbe korral üle 25% normist, kuid mitte üle 50% andmiseks on riigi koolivalitsuse eriluba tarvilik.

§ 22. Asetäitetundide eest makstakse õpetajale, koolijuhatajale või tema abile tasu iga antud tunni eest $\frac{1}{100}$ osa tema kui õpetaja kuupalgast nädalatundide normaalarvu juures, aga ainult siis, kui asetäitetundide andmine sünnib maa- või linnakoolivalitsuse või vähe-

musrahvuse kultuurvalitsuse, riigikoolides riigikoolivalitsuse nõusolekul, või kui võimata on seda nõusolekut enne asetäitetundide andmist nõutada, esialgselt koolijuhataja korraldusel.

§ 23. Õpetaja õppetöö praktika-aastate arvamisest loetakse aasta aastaks, kui õpetaja õppeasutustes vähemalt 50% õpetaja nädalatundide normaalarvust on töötanud; aasta, mil on antud alla 50% kuid mitte vähem kui 20% nädalatundide normaalarvu, loetakse pooleks aastaks; aastaid, mil tunniarv alla 20% normaalarvust oli, ei võeta arvesse. Koolijuhataja ning juhataja abi, samuti ka koolinõuniku ja haridusnõuniku töö arvatakse aasta aasta ette. Õppe- ja kasvatustöö lasteaeajades täie jõuna loetakse aasta aasta ette. Kutseliste eriainete ning oskuste õpetajal võidakse arvesse võtta haridusministeeriumi otsusel ka ta tegevus vastaval erialal. Koolitöö praktika-aastate arvesse võetakse ka aeg, mil õpetaja küll faktiliselt koolis ametis ei olnud, kuid juuriidiliselt ametis olevaks loetakse (sõjaväeteenistuses viibimine, puhkeajad, haigus j.n.e.).

§ 24. Avalikkude algkoolide õpetajate ja juhatajate ning nende abide palgast maksab riik 80%, linnades — linnaomavalitsus 20%, maal — maaomavalitsus — 10% ja koolide ülevälpidajad 10%. Alevi algkoolis maksab 20% õpetajate palgast aleviomavalitsus, kui alev maaomavalitsusest majanduslikult lahutatud, vastasel korral läheb 10% palgast maaomavalitsuse kanda.

§ 25. Eelmises (24) paragrahvis tähendatud vahekorras maksavad riik ja omavalitsus ka § 21. näidatud lisatundide tasu. Maal asuvate algkoolide õpetajaile maksab lisatundide tasust 20% maaomavalitsus, 80% riik.

§ 26. Avalikkude kesk- ning kutsekoolide ja õigustega erakoolide õpetajate palk ja lisatundide tasu on tervelt riigi kanda. Nende koolide juhatajate ja juhatajate abide palgast on riigi kanda 80% ja kooli ülevälpidaja tasuda 20%.

§ 27. Omavalitsuste poolt ülevälpeetavate avalikkude algkoolide õppejõud loetakse kooli ülevälpidava omavalitsuse teenijaiks, riigikoolide, avalikkude kesk- ning kutsekoolide ja õigustega erakoolide õppejõud loetakse riigiteenijaiks.

§ 28. Tasu asetäitetundide eest (§ 22) maksab maal asuvais avalikkuis algkoolides maaomavalitsus, teistes algkoolides koolide ülevälpidajad ja kesk- ning kutsekoolides — riik, kui õpetajate palgad tervelt riigi kanda.

§ 29. Avalikkude koolide juhatajaile, ja maa algkoolide õpetajaile on kooli ülevälpidaja

kohustatud andma vastava korteri ühes kütte ja valgustusega, kuna teistele õppejõududele antakse korter ühes kütte ja valgustusega, kui korter kooli juures olemas. Korteri eest (ühes kütte ja valgustusega) maksab korteri saaja üüri maa- või linnavalitsuse (riigikoolides haridusministeeriumi) poolt kindlaks määratud normi järgi, kusjuures korterisaaja poolt maksetav üür ei tohi tõusta üle kooli ülevalpidaja omavalitsuse poolt maksetava normaalpalga osa (§§ 23 ja 25), riigi koolides — üle 20% normaalpalgast. Riigi hoolekandekoolis ja Harku koloniis antakse õppejõududele korter tasuta.

§ 30. Õpetajaile-tunniandjaile, kelle tunnide arv alla 50% normaalarvust, ei ole koolide ülevalpidajad kohustatud natuuras korterit andma.

§ 31. Kui ühe perekonna liikmed õpetajatena samas koolis töötavad ja ühele neist § 29. põhjal kooli ülevalpidaja korteri natuuras annab, siis ei ole kooli ülevalpidaja kohustatud teistele sama perekonna liikmeile eraldi korterit ega maal asuvais algkoolides 10% palgast maksma. Ühe perekonna liikmeil ei või olla ühes ja samas koolis lisatunde; erandit võib lubada § 21. korras ja piirides ainult tungiva tarbe korral, kui seda nõuavad kooli olulised huvid. Ühe perekonna liikmeiks loetakse selles paragrahvis tähendatud juhtudel mees ja naine, vanemad ja vallalised lapsed, kui viimased elavad vanematega koos ja neil on ühine majapidamine.

§ 32. Peale palga makstakse kõigile koolijuhatajaile, nende abidele ja õpetajaile, kellel on vähemalt 50% käesolevas seaduses määratud tundide normaalarvust nädalas, lasteabiraha riigiametnikkude kohta käivate määruste ja normide järgi, linna poolt ülevalpeetavais avalikkuis algkoolides linnaomavalitsuse poolt, teistes avalikkuis koolides ning neis õigustega erakoolides, kus õpetajate palgad tervelt riigi kanda, — riigi poolt. Lisa- ja asetätetundide eest saadavat tasu perekonna toetuseraha saamise õiguse määramisel arvesse ei võeta.

§ 33. Palk ja lasteabiraha makstakse välja hiljemalt iga kuu viimaseks päevaks; omavalitsuse poolt ülevalpeetavates avalikkudes koolides — vastava kooli ülevalpidava omavalitsuse kaudu, riigikoolides haridusministeeriumi poolt. Palga saatmise kulusid kooli asupaika õpetaja palgast maha ei arvata.

§ 34. Avalikkuis koolides ja õigustega erakoolides, kus õpetajate palkadest vähemalt

80% riigi kanda, saavad õpetajad ja tunniandjad, kui viimaste nädalatundide arv tähendatud koolides on vähemalt 50% normaalarvust, kui ka nende perekonna liikmed haiguse korral arstiabi ning rahalist toetust ja surma korral ühekordset abiraha ühesugustel alustel riigiteenijatega — riigikoolides riigi poolt, avalikkuis kesk- ning kutsekoolides ja ülemlatähendatud erakoolides nende koolide ülevalpidajate poolt, avalikkuis algkoolides linna-, alevi-, maa- või vähemusrahvuse kulturomavalitsuse poolt. Haige õpetaja palga maksavad riik ja omavalitsused vahekorras, nagu §§ 24. ja 26. kindlaks määratud. Rahalise toetuse määramisel sünnitamise ja surma puhul lisa- ja asetätetundide eest saadud tasu arvesse ei võeta.

§ 35. Avalikkude koolide õppejõud saavad kooli ülevalpidaja poolt lubatud ametisõitudel kooli ülevalpidajalt sõidu- ja päeväraha ühistel alustel riigiteenijatega.

§ 36. Käesolev seadus hakkab maksma 1927. a. 1. aprillist. Sest ajast kaotab oma maksvuse Riigikogu poolt 13. mail 1921. a. vastuvõetud Õpetajate palgaseadus (1921. a. R.T. nr. 41). Riigikogu poolt 8. veebruaril 1923. a. vastuvõetud Õpetajate palgaseaduse muutmise seadus (1923. a. R.T. nr. 26) ja Riigikogu poolt 9. novembril 1923. a. vastuvõetud Merekoollide seaduse § 28-nda märkus II (1923. a. R.T. nr. 137).

SELETUSKIRI.

Praegumaksva õpetajate palgaseaduse muutmise vajadust tunnustas Riigikogu, võttes vastu Riigiteenijate palgalisa seadused 1926. a. 26. märtsil ja 5. augustil (R.T. nr. 31 ja nr. 63 — 1926). Nende seadustega parandati õpetajate palgaolusid ühtlaselt riigiteenijatega. 1927. a. 8. märtsil võttis Riigikogu vastu Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palgade seaduse (R.T. nr. 27 — 1927), millega riigiteenijate palgad märksa tõsteti ja kindlale alusele seati. Et õpetajad teenistuse ja palgasaamise suhtes sarnanevad riigiteenijaile, nende palgaolud parandamist nõuavad ja nende palgu ikka on reguleeritud ühtlaselt riigiteenijatega, tuleb nüüd ka Õpetajate palgaseadus muuta ja täiendada.

Esitav seaduseelnõu sarnaneb üldjoontes praegumaksvale Riigikogu poolt 13. mail 1921. a. vastuvõetud Õpetajate palgaseadusele (R.T. nr. 41 — 1921) ja 8. veebruaril 1923. a. vastuvõetud Õpetajate palgaseaduse muutmise seadusele (R.T. nr. 26 — 1923). Tähtsamad lahkuminekid tähendatud seadustest on alamal märgitud.

Esimesed kolm paragrahvi on üldjoontes endiseks jäänud, olulisemaid muudatusi sisaldab § 4. Selles paragrahvis toodud tabelite järgi suurenevad õpetajate kuupalgad, võrreldes 1923. a. kindlaksmääratud kuupalkadega, 25,9% kuni 49,4%, millised palgakõrgendused ka riigiteenijatele Riigikogu poolt 1927. a. 8. märtsil vastu võetud. § 4. tabelites on palgakõrgendus ette nähtud 12 aasta vältel, iga 3 praktika-aasta järele, nagu see oli 1919. a. määrustes õpetajate palga kohta (R.T. nr. 60 — 1919), sest palgakõrgendused iga 4 praktika-aasta järele, nagu see praegumaks vas 1923. a. 8. veebruari Õpetajate palgaseaduse muutmise seaduses ette nähtud, ei võimaldanud õpetajaid mahutada riigiteenijate kuupalga redelisse, või oleks tulnud algajaile õpetajaile määrata kõrged palgaastmed, et vanemad õppejõud ei oleks hakanud vähem palka saama, kui nad said 1926. aastal, kus õpetajaile ühtlaselt riigiteenijatega anti 15. kuupalk, s. o. 1923. a. kindlaksmääratud kuupalgale 25% lisa.

Et elu Narva linnas juba normaalseks muutunud, on ära jäänud 10%-line palgalisa õpetajaile Narvas (§ 9); alles on jäänud palgalisa ainult piiriäärseis valdades ja PETERSI linnas, kuid 20% asemel 10%, sest muu osa katab palgakõrgendus.

§§ 10., 11., 13.—15. on keskkoolide õpetajate nädalatundide normaalarv suurendatud ühe tunni võrra, teistes koolides kahe tunni võrra, mis moodustab kesk- ja kutsekoolides 4,1%, maa algkoolides 7,1%, linna algkoolides 7,7% ja õpetajate seminarides, riigi kunsttööstuskoolis ja merekoolides 11% töökoormatuse tõusu. Tallinna tehnikumi ja kaubalaeva mehaanikute kooli eriainetes õpetajate nädalatundide normaalarvuks on endiselt 12 (§ 15). Samuti on jäänud endiseks tehnikumi direktori ja inspektori tundide arv (§ 16).

Et võimatu on õppeaasta lõpul õpetajate vahel tunde uuesti jaotada tundide uue normaalarvu moodustamiseks ja et õpetajad ei kaotaks määraliste õpetajate õigusi (Pensioniseaduse § 22), on käesolevasse seadusse mahutatud § 18, mis maksev on kuni selle õppeaasta lõpuni.

Õpetaja õppetöö praktika-aastate arvamine (§ 23) on seatud täpsemale alusele vastavalt saadud kogemustele ja uuestiasutatud koolide nõuetele.

§ 24. järgi on võetud riigi kanda ka linnades asuvate algkoolide õpetajate palgast 80%, nagu see siia maani maksev oli maal ja

alevites asuvate algkoolide õpetajate kohta. Linna algkooli õpetajate palgast kannab riik praegu 50%. Põhjendatud oleks see muudatus asjaoluga, et Riigikogu riigiteenijaile ja õpetajaile 14. ja 15. kuupalga määramisel ei teinud vahet linna- ja maaomavalitsuste vahel, ja linnad ei suudaks ka õpetajate palgakõrgendust kanda, iseäranis väiksemad ja uued linnad, sest eelnõus ettenähtud palkade maksimahakkamisega suureneksid linnade kulud ikkagi kuni 65%. Uus tulumaksu jaotamine maa ja linnade vahel on ka linnade eesõigustatud seisukoha tulude suhtes kaotanud. Kui linnades tähendatud muudatuste läbi mõningad summad vabanevad, siis tuleks mõelda, et linnad need summad tarvitaksid koolimajade ehitamiseks, sest pea kõigis linnades töötab suur hulk koole kahes vahetuses, mis meie kasvava noorsoo tervist ja elujõudu märksa nõrgendab. Samuti oleks kõigiti soovitatav, et linnad katsuksid parandada õpetajate raskeid korteriolusid. Neid soove ei saa käesolevas seaduses fikseerida, aga neid tuleks silmas pidada vastavate küsimuste lahendamisel.

§§ 25.—31. leiduvad muudatused ei ole olulise tähtsusega, ainult § 26. määrab kindlaks, et avalikkude algkoolide õppejõud on kooli ülalpidava omavalitsuse teenijad ja avalikkude kesk- ning kutsekoolide ja õigustega erakoolide õppejõud loetakse riigiteenijaiks, milline küsimus kesk- ning kutsekoolide õpetajate suhtes on siia maani lahendamata õpetajate kohta käivais seadustes ja lahenduse leidis ainult riigikoolide õpetajate suhtes Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse § 3. (R.T. nr. 27 — 1927).

Et maaomavalitsused ei maksnud õpetajaile perekonnaabiraha oma summadest, vaid riiklikust toetusest (totatsioonist), on perekonnaabiraha maksmine maal asuvais algkoolides võetud § 32. järgi riigi kanda. Linna algkoolides maksavad perekonnaabiraha endiselt linnaomavalitsused ja teistes koolides riik. Arstiabiandmise kohta on jäänud maksuma endine kord (§ 34).

§ 36. kustutab Merekoolide seaduse § 28-da märkuse, mille järgi merekoolide eriainetes õpetajad saavad palka 50% rohkem õpetajate palgaseaduses ettenähtud normidest. Praeguste olude juures ei ole see merekoolide õpetajate eesõigustatud seisukord põhjendatud, liiategi kui veel silmas pidada, et õppetöö merekoolides kestab ainult 15. oktoobrist kuni 15. aprillini, s. o. kuus kuud aastas (Merekoolide seadus § 8. R.T. nr. 137 — 1923) ja nende nädalatundide normaalarv on 20 (§ 11).

Lisa nr. 35.

Vabariigi Valitsuse

OTSUS

13. maist 1927. a. avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude palgaseaduse § 4. täienduse kohta.

Tarvilikuks tunnistada Riigikogule esitatud „avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude palgaseaduse“ eelnõu § 4. täiendamise järgmiselt:

1) „Tabel 2“ alla kuuluvate teenistusekohtade loetlust täiendada järgmiste teenistusekohtadega: juhataja riiklikus lastekodus, juhataja abi vigaste laste kodus.

2) „Tabel 3“ alla kuuluvate teenistusekohtade loetlust täiendada järgmise teenistuskohaga: juhataja abi riiklikus lastekodus

SELETUSKIRI.

Töö-hoolekandeministeeriumile alluvates riiklikkudes lasteasutustes, kus teenistuses õpetajakutsega juhatajad ja juhatajate abid, saavad Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse järgi (R.T. nr. 27 — 1927) palka: 1) Narva lastekodu juhataja — Mk. 14.000.—, 2) Narva lastekodu juhataja abi — Mk. 12.000.—, 3) Muraste lastekodu juhataja — Mk. 14.000.—, 4) Aaspere lastekodu juhataja — Mk. 14.000.—, 5) Saksi lastekodu juhataja — Mk. 14.000.—, 6) Vigaste laste kodu juhataja abi — Mk. 14.000.— kuus. Õpetajad saavad neis lasteasutustes palka õpetajate palgaseaduse järgi.

Võrreldes tähendatud lasteasutuste juhatajate ja nende abide palku Riigikogule esitatud avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude palgaseaduse eelnõus ettenähtud palganormidega, selgub, et töö-hoolekandeministeeriumile alluvate riiklikkude lastehoolekande asutuste juhatajad ja juhatajate abid vähem palka saavad, kui samasse järku kuuluvad õppejõud võrdse õppetöö praktika-aatate juures õigustatud saama. Nii saab õpetaja algkoolis (Tab. 4, II järk) 12. a. praktika juures 13.000 marka kuus palka, kuna Narva lastekodu juhataja abi, kes ühtlasi õpetaja, Mk. 12.000.— kuus palka saab.

Peale selle võimaldab eelnõu § 12. õpetajatele, kes riiklikkudes lasteasutustes teenivad, internaadi töö eest lisatasu määrata. Lastekodude juhatajate ja juhatajate abide kohta,

kes õpetajate palgaseaduse alla ei kuulu, see maksev ei ole. Sellepärast võib riikliku lastekodu õpetaja sama lastekodu juhatajast ning juhataja abist võrdlemisi rohkem palka saada, kuigi ta oma hariduse poolst samasse järku kuulub.

Kirjeldatud eelduste juures on karta, et õpetajakutsega ning kestvama õppetööpraktikaga isikuid ei leidu, kes riiklikkude lastekodude juhatajateks või juhatajate abideks hakata sooviksid, mispärast tarvilik on riiklikkude lastekodude juhatajaid ning juhatajate abid, kellelt õpetajakutse nõutav, õpetajate palgaseaduse alla üles võtta, neid sellega Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse alt välja jättes.

Lisa nr. 36.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasude seadusele.

Rahaasjanduse komisjon valitsuse eelnõus sisulisi muudatusi peale § 24. ja § 27. ei teinud. Kõigi teiste paranduste kohta peale § 24, mis eelnõu algtekstis tehtud, on Vabariigi Valitsuse esindaja nõusolek, suurelt jaolt on need parandused tehtud ka Vabariigi Valitsuse esindaja ettepanekul. Need parandused kannavad redaktsioonilist laadi.

§ 24. oli valitsuse ettepanekus õppejõudude palgast jäetud riigi kanda 80%, linnades ja alevites — linna- või aleviomavalitsusele 20% ning maal — maaomavalitsusele — 10% ja koolide ülalpidajatele — 10%. Rahaasjanduse komisjon, arvesse võttes maaomavalitsuste rahalist seisukorda, määras maal riigi kanda õppejõudude palgast 90%, kuna 10%, mis vastab korteri hinnale, jääb kooli ülalpidaja kanda.

Arutades õppejõudude teenistusevahekorda leidis komisjon, et see tuleks kindlaks määrata eriseadusega, mis mõttes ka § 27 uues redaktsioonis seadusesse võeti.

Komisjon pooldas Vabariigi Valitsuse seisupaika, et ühes uute palganormide vastuvõtmisega tuleb tõsta ka õppejõudude nädalantunde normaalarvu valitsuse poolt esitatud määradeni, arvestades riigikassa seisukorraga.

Sellejuures olid aluseks järgmised Vabariigi Valitsuse poolt esitatud arvutused:

Riigi kulud õpetajate palkadeks.

1926./27. a. eelarve-aastal.	1927./28. a. eelarve järgi.	Uue palgaseaduse eelnõu järgi (Vab. Valitsuse eelnõu järgi).	
		Praeguse tundide-arvu juures.	Käesolevas eelnõus ettenähtud tundidenormi juures.
Krooni.	Krooni.	Krooni.	Krooni.
6.026.445	5.779.310	6.345.336	5.997.162

Tabeli käsitamisel tuleb arvesse võtta, et 1926./27. eelarve-aasta summale on juurde arvatud riigi poolt omavalitsustele õpetajate palkade maksmiseks antud toetus 1.354.974 krooni suuruses, kuna sama toetus riigi 1927./28. a. eelarves aga 1.130.000 krooni suuruses esineb.

Vabariigi Valitsuse eelnõu jättis maaomavalitsuste kanda 10% maal asuvate algkoolide õppejõudude palkadest ehk 402.235 krooni. Kuna rahaasjanduse komisjoni eelnõu järgi see maaomavalitsuste osa õpetajate palkadest on võetud riigi kanda, siis tuleks riigil käesoleva eelnõu teostamiseks aastast maksta (5.997.162 + 402.235) ümmarguselt 6.400.000 kr.

Uue eelnõu järgi oleks õpetajate palkade keskmine tõus 33,36%, seega veidi suurem kui riigiametnikkudel, kus palku keskmiselt 30,1% tõsteti.

Lisa nr. 37.

Rkl. A. Rei ettepanek.

RIIGI- JA OMAVALITSUSE TEENIJATE PENSIONISEADUSE MUUTMISE SEADUS NR. 3.

Riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioniseaduse § 19. (R.T. nr. 149 — 1924) muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt:

§ 19. Eesti kodanikkudel, kes Eesti vabariigis vähemalt ühe aasta niisuguses teenistuses olnud, mis käesoleva seaduse järgi pensioniõiguse annab, võetakse arvesse ka teenistuseaeg era- ja muus koolides, eraraudteedel ning erametsades, kuigi see teenistus õigust ei andnud pensioni saamiseks § 17. nimetatud kassadest.

SELETUSKIRI.

Esitatud muudatusega võetakse arvesse ka erametsades teenistuses olemise aeg, mis võimaldab õiglast seisukorda maksma panna vanade metsametnikkude suhtes, kes riigile ülevõetud erametsades ametis olnud.

Kulud, mida käesolev seadus sünnitab, kaetakse eelarve korras töö-hoolekandeministriumile selleks otstarbeks määratavatest krediitidest.

Lisa nr. 38.

Vabariigi Valitsuse

SEISUKOHT

riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioniseaduse muutmise seaduseelnõu nr. 3. kohta.

RIIGIKASSA

26. jaanuaril 1928.
Nr. 12393/E.
Tallinn.

Vabariigi Valitsuse
resolutsioon.

1. veebruaril 1928. a.

Põhimõttelikult on Vabariigi Valitsus nõus, et metsateenijate kindlustamise küsimus lahendamist leiaks, kuid käesolevat seaduseelnõu Vabariigi Valitsus pooldada ei saa rahaministri kirjas tähendatud motiividel.

(J. Tõnisson.)
Riigivanem.

teenistuseaja arvessevõtmist ja, mis on antud minule seisukohavõtmiseks Vabariigi Valitsuse resolutsiooniga 7. detsembrist 1927, teatan, et mina seda täiendust ei poolda.

Selle ettepaneku vastuvõtmine suurendaks riigi kulusid aastast Kr. 300.000.— ümber, kuna ettepanekutehija ei näita tuluallikaid, millest seda katta. Pean siinjuures konstateerima, et meil võetakse järjekindlalt vastu seadusi, mis suurendavad kulusid, kuid selle vastu puuduvad igasugused võimalused tulude suurendamiseks. Ka on meil pensioni saamiseks loodud väga laialdased alused, ja meie pensionide summa, võrreldes Läti, Soome ja Taaniga, teeb välja eelarve üldsummast kaugele suurema protsendi, kui eelnimetatud riikides, nii et pensioniõiguste edaspidistest laiendamise tahtmistest tuleks praegu kindlasti loobuda.

Rahaminister A. Teetsov.

Riigikassa peadirektor M. Jantson.

Lisa nr. 39.

Sotsiaalkomisjoni

ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

„Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseaduse muutmise seadus nr. 3“ (Riigikogu liikme A. Rei ettepanek — paljundus nr. 366/235 — 3. XII 1927) tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Sotsiaalkomisjonis arutamisel oleva riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseaduse muutmise seaduse nr. 3. (rkl. A. Rei ettepanek) kohta on Vabariigi Valitsus asunud eitavale seisukohale järgmistel motiividel:

Esitatud seaduseelnõu nõuaks riigilt lisakulusid pensionide peale umbes 300.000 krooni aastas, missuguse kulu katteks seaduseelnõu esitaja ei ole näidanud mingisugust tuluallikat.

Riigi tulude tõstmiseks puuduvad võimalused, sellepärast ei saa lubatavaks pidada ka pensionisummade suurendamist. Pealegi kulu-tame meie võrreldes Läti, Soome ja Taaniga pensionisummadeks eelarve üldsummast kaugelt suurema protsendi, kui eelnimetatud naaberriigid.

Sotsiaalkomisjon, arvestades Vabariigi Valitsuse seisukoha ja motiividega, otsustas riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseaduse muutmise seaduse nr. 3 esitada Riigikogule tagasilükkamiseks.

Lisa nr. 40.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

pikalaenu panga võlakirjade eest vastutamise seadusele.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 31, veerg 287—288.)

Rahaasjanduse komisjon ühineb Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seletuskirjaga ja esitab seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

Lisa nr. 41.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

lennuvarustuse muretsemise ja krediidi määramise seadusele.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 15, veerg 179—180.)

Lennuvarustuse muretsemise ja krediidi määramise seadus oli antud Riigikogu poolt

rahaasjanduse komisjoni. Rahaasjanduse komisjon küsis riigikaitse komisjoni seisukohta seaduse kohta ja peale selle otsuse saamist asus seaduse vastuvõtmisele.

Riigikaitse komisjon tunnistas seaduse riigikaitse seisukohalt tarvilikuks ja avaldas ühes sellega soovi, et kava teostamine läbi viidaks tulevikus ilma sõjaministeeriumi eelarve kogusumma suurendamiseta. Riigikaitse komisjoni seisukohaga ühines ka rahaasjanduse komisjon ja leidis, et tarvilikud uuendused, mis sõjaministeeriumis ette võetakse, peavad sündima sama ministeeriumi arvel, mis saavutatakse kokkuhoiu läbi teistel aladel samas ministeeriumis, ja et summad, mis käesoleva seadusega lubatakse, ei tohi tulevikus, seaduses ettenähtud aastatel, eelarve suurendamise põhjuseks olla.

Lisa nr. 42.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasude seaduse muutmise seadusele.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 36, veerg 311—312.)

Rahaasjanduse komisjon ühineb Vabariigi Valitsuse seletuskirjas toodud motiividega ja esitab käesoleva seaduseelnõu muudatusteta Riigikogule vastuvõtmiseks.

Lisa nr. 43.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

EESTI-LÄTI AJUTISE MAJANDUSLEPINGU JA SELLE LÕPUPROTOKOLLI KINNITAMISE SEADUS.

§ 1. Eesti-Läti ajutine majandusleping ja selle lõpuprotokoll, alla kirjutatud mõlemad Tallinnas 25. märtsil 1928. a., tunnustatakse kinnitatuks.

§ 2. Leping ja lõpuprotokoll prantsuskeelne tekst eestikeelse tõlkega avaldatakse ühes käesoleva seadusega.

SELETUSKIRI.

Teatavasti on Läti Saeima 16. III 1928 vastu võtnud uue tollitariifi, mis kokku seatud kaksiktariifi põhimõttel, kusjuures, kooskõlas Lätis maksvate seadustega, peavad uued tollimäärad jõusse astuma kuu aega pärast nende vastuvõtmist, s. o. 16. aprillil 1928. Et Eesti ja Läti vahel seni tollimaksude alal

ainult eellepingu normid maksvad ja et nende vahel isegi enamsoodustuse põhimõtte veel maksuma pole pandud, siis järgnes eelnimetatud seaduse vastuvõtmisest, et Eesti kaubad alluksid alates 16. IV sisseveol Lätisse maksimaal tollitariifi määradele. Selle ebaloomuliku seisukorra ärahoidmiseks oli tarvilik jõuda kokkuleppele, millega oleks kõrvaldatud ähvardava tollisõja hädaoht.

Enne kui selle lepingu vaatlusele asuda, tuleb meelde tuletada, et kõik Läti poolt seni sõlmitud kaubalepingud on rajatud küll enamsoodustuse põhimõttele, kuid ilma et ükski neist kindlustaks Läti kontragentidele tariifimiinimumi kasutamist — välja arvatud Läti ja Leedu vahel sõlmitud kokkulepe. Seepärast on Läti seisukohast tariifimiinimumi andmine samm, mis harilikult enamsoodustusest kaugemale läheb ning viimase kindlustamine ei õigusta iseenesest veel kõigi nende määrade kasutamist, mis tariifimiinimumis ette nähtud. Nii osutub tariifimiinimumi õigusepärast peaaegu teoreetiliseks tariifiks ja selle tariifi tegeliku käsitamise ulatus oleneb täiesti Läti poolt edaspidi sõlmitavatest kokkulepetest.

Kui seda arvesse võtta, siis on selge, mis pärast 25. märtsil 1928 allkirjutatud ajutises majanduselepingus peale artikkel esimeses ettenähtud enamsoodustuse tema artikkel teises veel eraldi tariifimiinimumi kasutamine kindlaks määratud.

Kuna sõlmitud ajutise majanduselepingu iseloom ei lubanud lõplikult otsustada enamsoodustuse kohta käivate reservatsioonide küsimust, siis otsustati need ajutiselt alal hoida, mis väljendatud art. 1. kohta käivas lõpu-protokollis.

Art. 3-das on ette nähtud päritolutunnistuste nõudmise õigus, kusjuures selles tarvis alla kriipsutada kaht uut momenti. Esiteks, arvesse võttes Lätisse väljaveetavate Eesti kaupade iseloomu, on 50%-lise kriteeriumi asemele vastu võetud 25%. Edasi, soovides hõlbustada Eesti-Läti kaupade kergemat liikumist, on ette nähtud päritolutunnistuste esitamise sundusest vabastamise võimalus sarnaste kaupade kohta, mille päritolus kahtlust ei või tekkida. Loomulik, et sarnaste kaupade kohta tuleb kokku seada eriline nimekiri, mis valitsuste vahelise kokkuleppe hooleks jäetud.

Lepingu art. 4. näeb ette lepingu täiendamise võimalusi.

Viimane lõpuartikkel näeb ette lepingu jõusseastumise korra. Arvesse võttes selle lepingu peacesmärki, — mis ülalpool juba käsitatud — on tema kinnitamise seaduse rutuline vastuvõtmine äärmiselt soovitatav.

Lisa nr. 44.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

Eesti-Läti ajutise majanduselepingu ja selle lõpuprotokolli kinnitamise seadusele.

Rahaasjanduse komisjon esitab käesoleva seaduseelnõu muutmata Riigikogule vastuvõtmiseks, ühinedes Vabariigi Valitsuse seletuskirjas toodud motiividega.

Lisa nr. 45.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

RIIGIASUTUSTE KOOSSEISUDE JA RIIGITEENIJATE PALKADE SEADUSE MUUTMISE SEADUSEELNÕU.

Riigikogu poolt 8. märtsil 1927. a. vastu võetud Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse § 3. ja § 5. (R.T. nr. 27—1927) teha järgmised muudatused, arvates 1. aprillist 1928. a.

I.

Vähendada.

Riigivanema ja riigikantslei alal:

D. Riigiarhiiv.

	Liik.	Arv.	Kuupalk Kr.
Arhiivi ametnik	a	1	70

E. Riigi statistika keskbüroo.

1. Juhatus ja kantslei.

Graafik	v	1	185
Vanem kantsleiametnik	v	1	65

2. Üldosakond.

Osakonna juhataja	a	1	185
-------------------	---	---	-----

3. Majandusosakond.

Osakonna juhataja	a	1	185
-------------------	---	---	-----

4. Põllumajandusosakond.

Osakonna juhataja	a	1	185
-------------------	---	---	-----

Siseministeeriumi alal:

C. Politsei peavalitsus.

8. Prefektuurid.

Politseikomissar III j.	a	2	140
Konstaabel II j.	a	1	90
Kriminaalkomissar I j.	a	1	220
Kriminaal vanem assistent II j.	a	6	130
Kriminaal assistent II j.	a	26	110
Agent	a	18	80

Põllutööministeeriumi alal:

C. Põllumajanduse peavalitsus.

1. Juhatus ja kantslei.

Abidirektor	a	1	260
Põllutöökoolide ja katseasjanduse nõunik	a	1	260

Teedeministeeriumi alal:

Riigi raudteedevalitsus.

D. Ehituse direktsioon.

6. Liini järelevalve.

	Liik.	Arv.	Kuupalk. Kr.
Teemeister III j.	a	2	100
Eestöötegija II j.	v	6	65

E. Ekspluatatsiooni direktsioon.

5. Jaamade tehniline teenistus.

Tehnilise liikumise ametnik	v	1	65
-----------------------------	---	---	----

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus.

F. Asutused kohtadel.

1. Posti-telegrahvi-telefonikontorite ülemad.

II klassi kontorites	a	1	120
III klassi kontorites	a	1	90
V klassi kontorites	a	4	75

2. Linna telefonivõrkude ülemad.

I klassi võrkudes	a	1	140
-------------------	---	---	-----

3. Maakondade telegrahvi-telefonivõrkude ülemad.

II klassi võrkudes	a	1	120
--------------------	---	---	-----

5. Posti-telegrahvi-telefonikontorite ülemate abid.

II klassi kontorites	a	1	100
III klassi kontorites	a	1	80

Mereasjanduse peavalitsus.

C. Tuletornide osakond.

Tuletorni ülevaataja	v	1	70
----------------------	---	---	----

Välisministeeriumi alal:

A. Keskasutus.

Korrespondent-tõlk	a	1	120
Kantselei sekretär	a	1	110

B. Välisesindus.

Berliin.

I sekretär-konsul	a	1	900
-------------------	---	---	-----

Pariis.

I sekretär-konsul	a	1	785
-------------------	---	---	-----

Rooma.

Ametnik	a	1	285
---------	---	---	-----

Kaunas.

Chargé d'affaires	a	1	750
Ametnik	v	1	200

Brüssel.

Sekretär-asekonsul	a	1	525
--------------------	---	---	-----

Konstantinopol.

Sekretär-asekonsul	a	1	600
--------------------	---	---	-----

Töö-hoolekandeministeeriumi alal:

B. Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus.

	Liik.	Arv.	Kuupalk. Kr.
Maakonnaarst	a	11	65
Linnaarst	a	2	65
Linnaarst	a	11	60

2. Hoolekandeesutused.

Vigaste laste kodu juhataja (Taheval)	a	1	220
---------------------------------------	---	---	-----

Nõudramõistuslikkude kodu juhataja (Udrikul)	a	1	220
--	---	---	-----

Alaerialiste tütarlaste kodu juhataja	a	1	155
---------------------------------------	---	---	-----

Lastekodu juhataja (Aasperes, Murastes, Saksis, Narvas)	a	4	140
---	---	---	-----

Juhataja abi (Taheval — ühtlasi õpetaja; Udrikul)	a	2	140
---	---	---	-----

Juhataja abi (Narva lastekodus)	a	1	120
---------------------------------	---	---	-----

Õpetaja (Aasperes 1, Saksis 1, Taheval 1, Murastes 1)	4		} Palk õpetajate palgaseaduse järgi.
---	---	--	--------------------------------------

Meister instruktor (Taheval 1, Udrikul 1, Imastus 3)	a	5	110
--	---	---	-----

Invaliidide kodu juhataja (Imastus)	a	1	120
-------------------------------------	---	---	-----

Kasvataja-lasteaednik (Aasperes 1, Murastes 1, Saksis 1)	v	3	75
--	---	---	----

Vanem õde (vigaste laste kodus Taheval ja invaliidide kodus Imastus)	v	2	65
--	---	---	----

Pereema (vigaste laste kodus Taheval, invaliidide kodus Imastus, invaliidide ühiselumajas Tartus ja alaerialiste tütarlaste kodus)	v	4	60
--	---	---	----

Kasvataja-põetaja (Taheval vigaste laste kodus)	v	1	60
---	---	---	----

Suurendada.

Riigivanema ja riigikantselei alal.

B. Riigikantselei.

Redaktor	a	1	220
----------	---	---	-----

D. Riigiarhiiv.

Asjaajaja	a	1	100
-----------	---	---	-----

E. Riigi statistika keskbüroo.

1. Juhatus ja kantselei.

Graafik	v	1	120
Asjaajaja	a	1	70

2. Üldosakond.

Osakonna juhataja	a	1	200
-------------------	---	---	-----

3. Majandusosakond.

Osakonna juhataja	a	1	200
-------------------	---	---	-----

4. Põllumajandusosakond.

Osakonna juhataja	a	1	200
-------------------	---	---	-----

Rahaministeeriumi alal:

C. Otsekoheste maksude peavalitsus.

3. Iseäralise tulu- ja ärimaksu komitee.

	Liik.	Arv.	Kuupalk. Kr.
Raamatupidaja	a	1	100

Haridusministeeriumi alal:

B. Riigi koolivalitsus.

2. Riigi koolid.

1) Riigikoolide õppejõud	18	Palk õpetajate palgaseaduse järgi	
--------------------------	----	---	--

m) Läänemaa ühisgümnaasium.

Juhataja	a	1	Palk õpetajate palgaseaduse järgi.
Juhataja abi	a	1	
Asjaajaja	a	1	

Siseministeeriumi alal:

C. Politsei peavalitsus.

8. Prefektuurid.

Kriminaalkomissar	a	1	240
Kriminaal vanem assistent I j.	a	6	140
Kriminaal assistent I j.	a	39	120
Vanem agent	a	5	90

Põllutöoministeeriumi alal:

B. Maakorralduse ja metsade peavalitsus.

5. Riigimetsade valitsus.

Metsainspektor-nõunik	a	1	220
-----------------------	---	---	-----

C. Põllumajanduse peavalitsus.

1. Juhatus ja kantslei.

Direktor (peadirektori asetäitja)	a	1	280
-----------------------------------	---	---	-----

Põllutöökoolide ja katseasjanduse peainspektor	a	1	300
--	---	---	-----

Kalaasjanduse nõunik (osakonna juhataja)	a	1	220
--	---	---	-----

10. Helme põllutöökool.

Juhataja	a	1	Palk õpetajate palgaseaduse järgi.
Õpetaja	3		

11. Säreveere kodumajanduskool.

Juhataja	a	1	Palk õpetajate palgaseaduse järgi.
Õpetaja	3		

12. Tooma sooharimiskool.

Juhataja	a	1	Palk õpetajate palgaseaduse järgi.
Õpetaja	1		

13. Petseri kodumajanduskool.

Juhataja	a	1	Palk õpetajate palgaseaduse järgi.
Õpetaja	3		

D. Loomatervishoiu peavalitsus.

	Liik.	Arv.	Kuupalk. Kr.
Joaskonna loomaarst	a	6	110

Teedeministeeriumi alal:

Riigi raudteedevalitsus.

E. Eksploatatsiooni direktsoon.

5. Jaamade tehniline teenistus.

Jaamaülem IV kl.	a	1	100
------------------	---	---	-----

Jaamakorraldaja IV kl.	a	1	70
------------------------	---	---	----

Posti-telegrahvi-telefonipeavalitsus.

F. Asutused kohtadel.

1. Posti-telegrahvi-telefonikontorite ülemad.

I klassi kontorites	a	2	140
---------------------	---	---	-----

IV klassi kontorites	a	4	80
----------------------	---	---	----

2. Linna telefonivõrkude ülemad.

Väljaspool klassi võrkudes	a	1	170
----------------------------	---	---	-----

3. Maakondade telegrahvi-telefonivõrkude ülemad.

I klassi võrkudes	a	1	140
-------------------	---	---	-----

5. Posti-telegrahvi-telefonikontorite ülemate abid.

I klassi kontorites	a	2	120
---------------------	---	---	-----

Välisministeeriumi alal:

A. Keskasutus.

Kantslei juhataja	a	1	170
-------------------	---	---	-----

Vanem raamatupidaja-majandusülem	a	1	130
----------------------------------	---	---	-----

B. Välisesindus.

Berliin.

Nõunik (kui sekretär-konsul, siis kr. 900)	a	1	1.050
--	---	---	-------

Pariis.

Nõunik (kui sekretär-konsul, siis kr. 785)	a	1	920
--	---	---	-----

Korrespondent	v	1	175
---------------	---	---	-----

Rooma.

II sekretär-asekonsul	a	1	375
-----------------------	---	---	-----

Kaunas.

Saadik	a	1	935
--------	---	---	-----

II sekretär-asekonsul	a	1	375
-----------------------	---	---	-----

Belgia.

Sekretär-asekonsul	a	1	525
--------------------	---	---	-----

Sekretär-asekonsul	a	1	600
--------------------	---	---	-----

Töö-hoolekandeministeeriumi alal:

B. Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus.

1. Tervishoiu- ja ravitusasutused.

	Liik.	Arv.	Kuupalk. Kr.
Vaimuhaigemaja juhataja (Seevaldis)	a	1	280
Vaimuhaigemaja juhataja abi (Seevaldis)	a	1	240
Vanem ordinaator (Seevaldis)	a	1	200
Ordinaator (Jämejalal ja Seevaldis)	a	3	185
Majanduse juhataja (Seevaldis)	a	1	185
Majanduse juhataja abi (Seevaldis)	a	1	155
Raamatupidaja-asjaajaja (Seevaldis)	a	1	130
Tehnik (Seevaldis)	a	1	110
Montöör (Seevaldis)	v	1	90
Ülevaataja-õde (Seevaldis)	v	3	70
Vanem õde (Seevaldis)	v	5	65
Pereema (Seevaldis)	v	1	65
Pereema abi (Seevaldis)	v	1	60
Pesulao ülevaataja (Seevaldis)	v	1	60
Vanem kantseleiametnik	v	1	65
Kantseleiametnik	v	2	60

2. Hoolekandeaasutused.

Lastekodu-sanatooriumi juhataja (Taheval)	a	1	220
Nõdramoistuslikkude kodu juhataja (Udrikul)	a	1	185
Tütarlaste kodu juhataja (Saksis)	a	1	185
Õpetaja (Saksis)		2	
Majapidamise õpetaja (Saksis)		1	
Käsitööõpetaja (Saksis)		1	
Lastekodu juhataja (Vaivaras)	a	1	
Lastekodu juhataja abi (Vaivaras)	a	1	
Juhataja abi (Nõmme rinnalasteja emadekodus)	a	1	185
Meister-instruktor (pimedate eksternaadis)	a	1	110
Majanduse juhataja-asjaajaja (Taheval)	a	1	100
Röntgeni tehnik-montöör (Taheval)	a	1	100
Vanem õde (Taheval)	v	1	60
Raamatupidaja-asjaajaja (Vaivaras ja Saksis)	a	2	75
Kasvataja-lasteaednik (Vaivaras)	v	1	75
Kasvataja-põetaja (Taheval)	v	2	60
Õde (Nõmme rinnalaste ja emadekodus ja Taheval)	v	2	60
Pereema (Taheval)	v	1	60

C. Töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse valitsus.

	Liik.	Arv.	Kuupalk. Kr.
Asjaajaja	a	1	70
1. Tööinspektsiooni jaoskonnad.			
Jaoskonna tööinspektori abi	a	1	155
Vanem kantseleiametnik	v	1	65

Ümber nimetada.

Riigivanema ja riigikantselei alal:

E. Riigi statistika keskbüroo.

1. Juhatus ja kantselei.

Statistik-redaktor — abidirektoriks (ühtlasi redaktor).

Põllutöoministeeriumi alal:

C. Põllumajanduse peavalitsus.

1. Juhatus ja kantselei.

Direktor (ministriabi õigustega) — peadirektoriks (ministriabi õigustega).

4. Kuremaa karjakasvatuse kool.

Kuremaa karjakasvatuse ja kontroll-assistentide kooliks.

5. Kuusiku karjakasvatuse kool.

Kuusiku karjakasvatuse ja kontroll-assistentide kooliks.

6. Kehtna tütarlaste põllutöö- ja majapidamiskool.

Kehtna kodumajanduskolledshiks.

II.

§ 5. täiendatakse järgmiselt:

p. b. Vaimuhaigemaja „Seevaldi“ juhatajale, juhataja abile, vanem ordinaatorile, ordinaatoritele, majanduse juhatajale, majanduse juhataja abile, raamatupidaja-asjaajajale, tehnikule, montöörile, ülevaataja-õdedele, vanematele õdedele, pereemale, pereema abile, pesulao ülevaatajale, vanemale kantseleiametnikule ja kantseleiametnikkudele;

p. e. politseiametnikkudele ja nende juures teenivatele vabapalgalistele, kelle teenistusekoht on Petserimaal, makstakse lisatasu 20% suuruses nende põhipalgast.

p. f. tuukritele makstakse lisatasu vee all töötatud tundide eest Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud normide järgi.

SELETUSKIRI.

Riigikogu poolt möödunud aasta 8. märtsil vastuvõetud Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse väljatöötamisel mindi peamiselt välja riigi kulude kokkuhoiu, resp. vanade koosseisude koondamise põhimõttest.

Kuna sellega kaasas käisid laiema ulatusega ümberkorraldamised mitmes keskasutuses (näiteks raha-, põllutöö- ja töö-hoolekandeministeeriumides) ja pea ilma erandita kõigis asutustes ette võeti ja läbi viidi funktsioonide revideerimine, ja kus vähegi võimalik, ametikohtade vähendamine, siis on loomulik, et sarnase suure üldise ulatusega töö tulemusi hiljem üksikutes osades ja detailides tagantjärele siluda ja korraldada tuleb. Peab veel arvesse võtma, et Riigikogu uue Koosseisu seaduse kallal möödunud aastal sunnitud oli suure rutuga ja intensiivsusega töötama, paralleelselt riigi 1927./28. aasta eelarve läbi vaatamisega, sest et möödapääsematuks osutus selle seaduse maksmapanek ühel ajal riigi 1927./28. aasta eelarvega. Kuna selle tõttu puht tehnilistel põhjustel uues seaduses mõned vähemad ebaühtlused aset leidsid (näiteks osakondade juhatajate palgad riigi statistika keskbüroos), osutub ka selle tõttu seaduse parandamine tarvilikuks. Peamiselt neist vajadustest on tingitud koosseisude seaduse muudatused Riigivanema ja riigikantselei alal, kus nähakse ette riigi statistika keskbüroo osakondade juhatajate palkade kõrgendamine ühtlustamise mõttes senise 185 krooni pealt 200 krooni peale ja põllutööministeeriumi alal põllumajanduse peavalitsuse direktorile (ühtlasi peadirektori asetäitja) 260 kr. pealt 280 kr. peale, ning põllutöökoolide ja katseasjanduse peainspektorile 260 kr. pealt 300 kr. peale.

Koosseisude muutmine raha-, sise-, teede- ja välisministeeriumi alal, kus on koosseise niihästi suurendatud kui ka vähendatud, on tingitud uuest tööjaotusest ja lisaülesannetest, mis senistele on seltsinud 1927./28. eelarveaastal.

Mis puutub muudatusesse haridus-, põllutöö- ja töö-hoolekandeministeeriumides, siis on see peale ülalloeletud põhjuste tingitud veel järgmistest asjaoludest. Haridusministeeriumi alal on võetud riigikoolide hulka Läänemaa ühisgümnaasium ja põllutööministeeriumi alal Helme põllutöö-, Tooma sooharimise- ja Säreveere ning Petseri kodumajanduskoolid. Edasi osutus töö-hoolekandeministeeriumil möödapääsematuks vaimuhaigetemaja „Seevaldi“ riigile ülevõtmine ja lisatööjoudude andmine tööinspeksioonile. Kuna tööinspektorite instituuti 1927. a. tunduvalt vähendati, on neile vähemate kantselei tööjoudude juurdeandmine tarvilik, kuna vastasel korral tööinspektorite abid, silmas pidades tööjoudude vähest arvu, kantseleitöö kõrval oma otsekohesed ülesanded kõrvale on sunnitud jätma.

Lõpuks näeb seaduseelnõu veel ette 20% lisatasu politseiametnikkudele ja nende juures

teenivatele vabapalgalistele Petserimaal, kus teenistus on raskem ja kulukam kui siseriigis, seda enam, et piiriäärased maakohad kaitseväelaste, piirivalvurite ja õpetajate suhtes on enim juba sarnase soodustuse osaliseks arvatud.

Summaliselt suureneksid sellega riigi väljaminekud 1928./29. eelarve-aastal 114.564 krooni võrra (koosseisude vähendus—Kr. 213.120.— ja suurendus Kr. 327.684.— aastas); sellest on 1928./29. aasta eelarve eelnõusse üles võetud haridusministeeriumi alal Läänemaa ühisgümnaasiumi palgad (Kr. 34.104.—), põllutööministeeriumi uued koolid (Kr. 22.176.—), jaoskonna loomaarstid (Kr. 7.920.—) ja vaimuhaigetemaja „Seevaldi“ töö-hoolekandeministeeriumi alal (Kr. 31.980.—), kokku Kr. 96.180.—. Ülejäänud kulud Kr. 18.384.— kavatakse katta lisaeelarvete korras sel juhul, kui eelarves ettenähtud palgakrediitide ülejääkidest ei peaks jätkuma.

Arvuliselt vähendatakse koosseise 145 ja suurendatakse 176 koha võrra. Sellega oleks absoluutne suurenemine 31 kohta, millest peaosas langeb „Seevaldi“ arvele (24 kohta).

Käesoleva seaduse maksmahakkamine on ette nähtud alates 1. aprillist 1928.

Lisa nr. 46.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadusele.

Kuna riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadus Vabariigi Valitsuse poolt võrdlemisi hilja on Riigikogule esitatud (22. III 1928), siis asus rahaasjanduse komisjon seisukohale, et ajapuudusel ei suudeta tervet ettepanekut läbi arutada. Selle tõttu võeti läbivaatamisele ainult välis-, haridus-, töö-hoolekande- ja põllutööministeeriumi koosseisu puutuvad ettepanekud, mis on peasjalikult ühenduses uue eelarve-aasta algusega kui ka „Seevaldi“ haigemaja ning uute põllutöökoolide ülemineku riigile ja välissaatkondade reorganiseerimisega.

Välisministeeriumi alal ei võetud läbivaatamisele keskasutuse kohta puutuvaid muudatusi. Välisesinduste alal leiti otstarbekohaseks Pariisi saatkonda jätta I sekretär-konsul, välja jättes nõuniku nimetus.

Töö-hoolekandeministeeriumi alal otsustas rahaasjanduse komisjon nii vähendamise kui ka suurendamise osas välja jätta nõdramõistlikkude kodu juhataja (Udrikul), jäädes en-

dise seisukoha juurde. Alaealiste tütarlaste kodu juhataja palka tõesteti 155 kr. pealt 170 kr. peale. „Seevaldi“ koosseisus vähendati majanduse juhataja abi. Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsuse kui ka tööinspektsiooni jaoks on ettepanekud jäeti läbi vaatamata.

Põllutöoministeeriumi alal jäeti läbi vaatamata kõik peale Helme põllutöökooli ja Särevere kodumajanduskooli koosseisude, missugused vastu võeti.

Haridusministeeriumi kohta tehtud Vabariigi Valitsuse ettepanek võeti vastu muutmata.

Ajapuudusel läbivaatamata jäänud ettepanekud võivad Vabariigi Valitsuse algatusel rahaasjanduse komisjonis läbivaatamisele tulla.

Lisa nr. 47.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

PÕLLUMAJANDUSLIKKUDE KOOLIDE ÕPPEJÕUDUDE TASUDE SEADUS.

§ 1. Palga saamises jagunevad põllumajanduslikkude koolide õppejõud kolme haridusjärku:

a) I järku kuuluvad: kodu- ja välismaa ülikoolide ning teiste kõrgemate õppeasutuste lõpetajad; kõrgemate õppeasutuste kursuse läbikuulunud isikud, õpetajate instituutide lõpetajad; Tartu ülikooli juures korraldatud keskkooliõpetajate asetäitjate ettevalmistamise kursuste lõpetajad; mitte alla 2 aastat kestvate eriainet kursuste lõpetajad keskkooli või õpetajate ning vaimuliku seminari eelharidusega; veneaegsed keelte ülemõpetajad;

eriainete õpetajad sellekohase kutsetunnistusega ja vähemalt üldharidusliku keskkooli või õpetajate ning vaimuliku seminari eelharidusega; merekoolide õpetajad kaugesõidu kapteni eksamiga, kellel keskkooli või keskkoolile vastava kutsekooli eelharidus või merekooliõpetaja kutse; 1919. a. 28. augustil õpetajate palgaseaduse § 3. märkus II põhjal — I ja II järku tõstetud õpetajad.

b) II järku kuuluvad: õpetajate ning vaimuliku seminari lõpetajad; üld- ja kutseliste keskkoolide lõpetajad; erioppeainete õpetajad sellekohase kutsetunnistusega, aga vähem kui keskkooli või õpetajate seminari eelharidusega; kreis-, kodu- ja algkooliõpetaja kutse omandanud isikud, merekoolide õpetajad kaugesõidu kapteni eksamiga, aga vähem kui keskkooli eelharidusega; 1919. aastal 28. augustil palgaseaduse § 3. märkus II põhjal III järku tõstetud õpetajad.

d) III järku kuuluvad kõik teised õpetajad, kes nende hariduse järgi I või II järku ei kuulu.

M ä r k u s: Selles paragrahvis tähendama haridusega õpetajate liigitamine kuulub põllutöoministeeriumile.

§ 2. Põllumajanduslikkude koolide õppejõud saavad palka riigiteenijatega ühtlaselt järgmiste astmete ja normide järgi:

IV aste	28.000.—	XII aste	14.000.—
V „	26.000.—	XIII „	13.000.—
VI „	24.000.—	XIV „	12.000.—
VII „	22.000.—	XV „	11.000.—
VIII „	20.000.—	XVI „	10.000.—
IX „	18.500.—	XVII „	9.000.—
X „	17.000.—	XVIII „	8.000.—
XI „	15.500.—	XIX „	7.500.—

Õppetöö praktika kestvus.	Õ P E T A J A					
	I j ä r k.		II j ä r k.		III j ä r k.	
	Palga-aste	Palk kuus Mk.	Palga-aste	Palk kuus Mk.	Palga-aste	Palk kuus Mk.
12 a.	XI	15.500.—	XII	14.000.—	XV	11.000.—
9 a.	XII	14.000.—	XIII	13.000.—	XVI	10.000.—
6 a.	XIII	13.000.—	XIV	12.000.—	XVII	9.000.—
3 a.	XIV	12.000.—	XV	11.000.—	XVIII	8.000.—
Vähem kui 3 a. . .	XV	11.000.—	XVI	10.000.—	XIX	7.500.—

M ä r k u s 1: I haridusjärku kuuluvad õpetajad, kes lõpetanud kodu- või välismaa ülikooli ehk mõne teise kõrgema õppeasutuse, mille kursuse kestab vähemalt 3 aastat, tõusevad palgasaamises kahe astme võrra, kui nad on omandanud õpetajakutse või põllutöoministeeriumilt hoolsa õppetegevuse puhul

selle vääriliseks on tunnustatud, vastasel korral tõusevad need õpetajad ainult ühe astme võrra. Kehtna tütarlaste põllutöö- ja majapidamiskooli õppejõududel on palk ühe astme võrra kõrgem tabelis näidatud normist.

M ä r k u s 2: Üksikuile koolijuhatajaile ja õpetajaile võib põllutöoministeerium oma, kooli

ülevalpidaja või õppenõukogu algatusel määrata kõrgema palgaastme, kui on selles palgatabelis nende kohta haridusjärgu, kutse ja teenistusaastate järele ette nähtud. Juhtumisel, kui selle juures kõrgem kui IV astme palk tuleb määrata, otsustab seda Vabariigi Valitsus.

Märkus 3: Teenistusaja arvesse võetakse eriainete õpetajatel, peale koolitöö praktika, ka veel nende endine tegevus agronoomia või vastaval erialal, kooli õppenõukogu ettepanekul ja põllutöoministeriumi kinnitusel.

§ 3. Koolide juhatajad ning õppejõud, kellel vähemalt 20 normaaltundi nädalas, saavad kooli ülevalpidajalt tasuta vastava korteri ning kokkulepe hindadega kütte, valgustuse ja kooli majapidamisest toiduaineid; majapidamiskoolides toiduainete asemel saavad õppekõigi juhatajad tasuta ülevalpidamist õppekõigist.

§ 4. Koolide õppejõudude nädalatundide arv, mille eest § 2. tabelis näidatud tasu makstakse, on 28 normaaltundi. Koolides, kus õppe-tegevus koolijuures kestab vähemalt 44 õppenädalat aastas, on õppejõudude nädalatundide normaalarv 22, kusjuures normaaltunniks loetakse ühe teoreetilise üldharidusliku õppetunni andmine. Alla või üle selle normaalarvu tundide andmise korral makstakse õpetajatele kuus iga nädalatunni eest vähem või rohkem $\frac{1}{28}$ või $\frac{1}{22}$ osa nende vastava astme § 2. tähendatud õpetajapalgast. Õppejõudude palgatasu arvestamisel loetakse põllumajanduslike eriõppeainete kaks tundi kolme, üks õppepraktika tund ühe ja üks tund õpilaste tööpraktika juhatamist veerand normaaltunni vääriliseks.

Märkus: Õppeainete liigitamine eri- ja üldaineteks, tundide liigitamine teoreetilisteks ja õppepraktika ning tegelikkudeks tundideks kuulub põllutöoministeriumile. Tundide ülemmäär, mis koolijuhatajale, tema abile ja õpetajatele koolis anda lubatud ja mille eest nendele palka makstakse, määrab kindlaks põllutöoministerium.

§ 5. Koolijuhataja saab palka kahe astme võrra, juhataja abi ühe astme võrra kõrgemalt, kui nemad õpetajana omas koolis oleksid saanud. Nädalatundide arv, mille eest koolijuhataja ja tema abi täie palga saavad, on õpetaja normaaltundide arvust vähem 4 normaaltunni võrra juhatajal ja 2 normaaltunni võrra juhataja abil iga juhutada oleva klassikomplekti kohta, kuid mitte vähem kui 8 normaaltundi. Üle normi antud tundide eest saavad koolijuhataja ning juhataja abi tasu sel määral, kui palju nemad peaksid saama õpetajana nende tundide eest.

§ 6. Põllumajanduslike koolide õppejõud on kohustatud peale § 4. ja § 5. tähendatud

õppetundide ilma erilise tasuta enese peale võtma klassi ja õpilaste internaadi juhatamise, tarvilikud õpilaste kasvatustööd koolis, töötama kooli õppetööst vabal ajal ühiskondliku agronoomia alal ja teostama õpilaste järelevalvet ning nende juhtimist tööpraktikal harjutuskohtadel või nende kodutalus põllutöoministeriumi sellekohaste määruste järele. Kooli talumajapidamise juhatamise eest on koolijuhatajal õigus eritasu saada kooli ülevalpidajalt.

§ 7. Põllumajanduslike koolide õppejõududel on ühekuune puhkuseaeg, mis koolinõukogu põhjendatud ettepanekul ja põllutöoministeriumi kinnitusel kahe kuuni pikendatud võib saada.

§ 8. Õppepraktika ja tegelikkude tööde juhatajad ja tehnilised abitööjõud põllumajanduslike koolides võib ametisse palgata kooli ülevalpidaja vabal kokkuleppel, kusjuures teenistuslepingu tingimused kinnitab põllutöoministerium.

§ 9. Asetäitetundide eest maksetakse õppejõududele iga antud tunni eest $\frac{1}{100}$ osa tema, kui õpetaja täiest kuupalgast nädalatundide normaalarvu juures, aga ainult siis, kui asetäitetundide andmine sünnib põllutöoministeriumi nõusolekul, või kui on võimata ministeriumi nõusolekut enne asetäitetundide andmist nõutada, koolijuhataja esialgsel korraldusel ja teadaandel.

§ 10. Peale palgatasu maksetakse õppejõududele, kui nende tundidearv on vähemalt 50% nädalatundide normaalarvust nädalas, laste toetusraha riigiametnikkude ja -teenijate kohta käivate määruste ja normide järele.

§ 11. Põllumajanduslike koolide juhatajad ja õppejõud, kellel vähemalt 15 normaalnädalatundi, kui ka nende perekonna liikmed, saavad haiguse korral arstiabi ning rahalist toetust ja surma korral ajutist abiraha ühesugustel alustel riigiteenijatega riigikoolides riigi poolt, teistes koolides kooli ülevalpidajalt. Haige õpetaja palga maksab riik ühesugustel alustel riigiteenijatega.

§ 12. Avalikkude põllumajanduslike koolide ja õigustega erakoolide õpetajate ja juhatajate palga, perekonnaabiraha ja tasu lisa- ning asetäitetundide eest maksab tervelt riigivalitsus.

§ 13. Õppejõudude palk maksetakse välja hiljemalt iga kuu viimaseks päevaks saatmiskulusid palgast mitte maha arvates.

§ 14. Käesoleva seaduse maksamahakkamisega kaotavad maksvuse Riigikogu poolt 16. septembril 1921. a. (R.T. nr. 118 — 1921 seadus nr. 278) vastuvõetud Põllutöökoolide õpetajate palgaseadus ja Riigikogu poolt 7. märtsil 1923. a. (R.T. nr. 42 — 1923) vastuvõetud

Põllutöökoolide õpetajate palgaseaduse muutmise seadus. Nende seaduste alusel üksikutele õppejõududele määratud palgaastme kõrgendused jäävad aga jõusse.

§ 15. Käesolev seadus hakkab maksma 1. aprillist 1927. a.

SELETUSKIRI.

Ühenduses uue tasudeseaduse maksmahakamisega riigiametnikkudele on tarvilik ka uus tasudeseadus maksma panna põllumajanduslikkude koolide õppejõudude kohta, missugune põllutöoministeeriumi poolt välja töötati.

Uues seadusekavas, võrreldes senise seadusega, on § 1. ainult vähemad muudatused tehtud, täiendades II järku kuuluvaid õppejõude kutsekoolide lõpetajatega.

Välja on ka jäetud § 2. koolijuhatajate palgatabel ning selle asemel on § 5. ette nähtud, et juhataja 2 astme võrra kõrgemat palka saab vastava haridusega ja teenistuseajaga õpetajatest, mis sisuliselt õigem, kuna ka ametivanus õpetaja teenistuses astmetes neile kõrgenduse annab, mitte aga ainult juhataja amet. Märkus 1-ses on ette nähtud ülikooli või mõne muu kõrgema õppeasutuse lõpetanud õpetaja palgaastmetes tõstmine kahe astme võrra, kui tal on õpetajakutse või põllutöoministeeriumi poolt selle vääriliseks tunnistatud. Viimane asjaolu on tingitud sellest, et õpetajateks põllutöökoolides on agronoomid, kellel võimalik ei ole olnud õpetajakutset omandada, kuid õpetajana töötab kutsega õpetajaga ühevõrdset. Teised kõrgema õppeasutuse lõpetajad tõuseksid palgasaamise suhtes ühe astme võrra; need aga, kes kõrgemat õppeasutust lõpetanud ei ole, kuid 1-sse haridusejärku on arvatud, saaksid palka palgatabeli järgi. Kehtna põllutöö- ja majapidamise koolis, kuhu vastu võetakse keskkooli lõpetajaid, tuleks õppejõududele maksta tasu ühe astme võrra kõrgemalt, kui teistes koolides.

Endise 4 vanuseliigi asemel on eelnõus 5 vanuseliiki 3 a. vahedega kokkukõlas üldhariduslikkude koolide palgaseaduse eelnõus ettenähtud vanuseastmetega.

Uue palgatabeli järgi tõuseks üksikute õpetajate palk alamates astmetes, nimelt XVII — 24,18%, XVI — 20,04% võrra ja kõrgemates astmetes X ja IX järjekorras 19,7% ja 14,8% võrra. Käesoleval ajal ametis olevate õpetajate koosseisu juures tõuseksid keskmiselt palgad kuus 18,9% võrra.

§ 3. on tõstetud tundide alammäära, mis õpetajal tasuta korteri saamiseks õigusi annab, selleks, et vähem õppejõude kooli juures oleks, kellele kooli ülalpidaja korterit on sunnitud muretsema.

§ 4. on ette nähtud, et koolides üle 44 õppenädala kestusega, nagu näiteks kodumajandus- ja karjahoivikoolides, kus õpetegevus kestab aasta läbi, nende õppejõudude nädala normaaltundide arv oleks 22, kuna terve aasta kooli juures töötades ei suuda need õpetajad sama palju tunde aasta läbi anda, kui teised õpetajad, kes pikemat klassi õppetööst vaba aega kasutavad.

Palgatasu arvestamisel on täiendavalt sisse võetud õppepraktika tunnid — ühe normaaltunni väärtuses. Nende tundide all tuleb mõista koolis laboratooriumi tööd ja muud klassiharjutused õpetaja juhatause all ja tema seletuste ning isikliku demonstreerimise saatel. Kuna niisuguste tundide andmine õpetajalt sagedasti suuremat energiat ning ajakulutust nõuab, kui teoreetilised tunnid, praktiliste tundide arvu suurendamine teoreetiliste arvel põllumajanduslikkudes koolides aga tarvilik, siis on õigustatud tasumaksmine õppepraktika tundide eest ühe normaaltunni väärtuses.

Uues seadusekavas ei ole juhataja normaaltundide arv koolides kindlaks määratud nagu varem, vaid arvatud klassikomplekti juhatamine 4 normaaltunni vääriliseks, sest põllutöoministeeriumil on kavatsus koolide juurde igal võimaluse korral avada teisi koole või paralleelklasse, missuguseid juhtumisi tasuseaduses kõiki ette näha võimalik ei ole.

Põllumajanduslikkude kutsekoolide juhatajate ülesandeks on ka kooli talumajapidamise juhtimine, mispärast koolides, kus õpilaste arv suur, nagu keskpõllutöökoolid, kõrgem kodumajanduskool, kelle juhatajad tööga üle kooramatud, osa tööd koolis ning majapidamises juhataja abil ülesandeks on, mis eest temale vastavat tasu maksta tuleb 50% juhataja tasu suuruses.

§ 7. Praktiliste tööde juhatajatele põllumajanduslikkudes koolides, nagu karjatalitajad karjakasvatuskoolides, perenaise abid kodumajanduskoolides j. n. e., kelle tööaeg aasta läbi iga päev kindlaks määramata tundidearvu juures, nagu seda töö iseloom ja rohkus nõuab, ei ole võimalik §§ 2. ja 4. järgi palka maksta, sellepärast tuleks võimalus jätta neid ametisse palgata vabal kokkuleppel palgaga, mis niisugustele täõjõududele maksetakse riiklikkudes, omavalitsuslikkudes või eramajapidamistes.

Teistes paragrahvides ei ole sisuliselt muudatuse ega lahkuminekuid endise palgaseadusega.

Lisa nr. 48.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

põllumajanduslike koolide õppejõudude tasude seadusele.

Põllumajanduslike koolide õppejõudude tasude seadus vaadati läbi rahaasjanduse alamkomisjoni kui ka komisjoni üldkoosolekul. Töö algul otsustati põhimõttelikult normid võimalikult ühtlustada üldhariduslike koolide õppejõudude tasudega. Sellega ühenduses tehti rahaasjanduse komisjoni poolt eelnõus mõned sisulised ja redaktsioonilised muudatused.

Kõik eelnõu märkused muudeti paragrahvide tekstilisteks tõlgeteks. Et tasude normid lähemalt määrata, selleks konstateeriti, et põllumajanduslike koolide juhatamine vastab alla 6 klassi komplektiliste koolide omale ja õpetajad vastavalt üld- või eriainetel õpetajaile. Sellekohaselt võeti palganormide eeskujuks valitsuse eelnõus oleva ühe tabeli asemele üldhariduslike koolide õppejõudude tasude seadusest tabelid 2 ja 3. Sellele vastavalt lühenes § 2. tekstiline osa.

§ 2. juures kustutati osa, mis kavatses anda põllutöoministeriumile luba üksikute juhustel palgaastet seaduses ettenähtust kõrgemale tõsta.

Kuna põllutöökoolide õppejõud on ametikohuste täitmisel terve aasta, välja arvatud üks kuu puhkust, ja kuna nende töö meie oludes nõuab palju ettevalmistust, siis määrati nädalataundide arvuks 25 tundi, ja koolides, kus vähemalt 42 õppenädalat, oleks nädalataundide arvuks 20.

Internaadi juhatamine viidi eriti tasuvate ülesannete hulka, nagu see on üldhariduslike koolideski.

Seaduse maksimahakkamise tähtpäevaks võeti 1. aprill 1928.

Lisa nr. 49.

Rkl. J. Loosalu

ESITIS.

Riigikogu otsustab:

Põllumajanduslike koolide õppejõudude tasude seaduse arutamisel I ja II lugemise vahel kolmepäevalist vaheaega mitte pidada.

SELETUSKIRI.

Sisuliselt on tarvilik, et põllumajanduslike koolide õppejõudude tasude seadus

maksma hakkaks 1. aprillist s. a. Seaduse vastuvõtmine on seega rutuline. Kuna lähemal ajal tuleb Riigikogu töös pühadevaheaeg, siis oleks vajalik ilma kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel seaduseelnõu Riigikogus läbi vaadata.

Lisa nr. 50.

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek.

RIIGITÖÖLISTE PUHKEAJA SEADUS.

§ 1. Kõigil riigiasutuste ja -ettevõtete töolistel on õigus igal aastal saada puhkeajaga: peale üheaastase töötamise riigiasutustes või -ettevõtetes kaks nädalat, peale kaheaastase töötamise üks kuu. Töölised, kes riigiasutustes või -ettevõtetes töötanud alla ühe aasta, aga vähemalt kolm kuud, saavad puhkeajaga ühe päeva iga täie kuu pealt, mil nad tööle on olnud.

§ 2. Puhkeajad määratakse 1. mai ja 1. oktoobri vahel, kusjuures erandlike juhtumistel asutuse või ettevõtte juhatusel, kokkuleppel tööliste esitusega, õigus on puhkeajaga varem või hiljem määrata.

§ 3. Puhkeaja eest maksetakse töolistele täielik töötasu, milline puhkusele minnes ette välja maksetakse. Tükitöolistele maksetakse puhkeaja eest tasu, arvesse võttes keskmist teenistust viimase kolme kuu jooksul enne puhkusele minekut.

§ 4. Asutuse või ettevõtte töö huvides ja töölise nõusolekul on võimalik ühendada kahte väljateenitud puhkust.

§ 5. Kui asutuse või ettevõtte huvides töölisele puhkust määrata võimalik ei ole, maksetakse töölisele, kes puhkeajaga saama õigustatud, puhkeaja eest kahekordne töötasu.

SELETUSKIRI.

Riigiteenistuse seaduse (R.T. nr. 149/—1924) § 25. alusel on kõigil riigiteenijatel (ametnikkudel ja avabapalgalistel) õigus saada vastavalt teenistuse kestusele iga-aastast puhkeajaga. Riigiasutuste ja -ettevõtete töolistel aga senimaksivate seaduste järgi puhkeajaga ei ole võimaldatud. Sarnane vahetegemine kahe liigi inimeste vahel, kes riigiteenistuses seisavad, ei ole millegagi põhjendatud. Puhkust suvekuudel vajavad oma tervise parandamiseks ja jõu kogumiseks töölised niisamuti kui ametnikud.

Esitatava eelnõu järgi saaksid töölised puhkust üldiselt samadel alustel kui ametnikud.

Et aga töölised teenistusekohta harilikult sunnitud on sagedamini vahetama kui ametnikud, peaksid ka need töölised, kes vähemalt 3 kuud tööl olnud, mõne päeva puhkust saama. Puhke-aeg tuleks anda suvekuudel, erandlikkudel juhtumistel aga peaks võimalik olema sedavarem või hiljem määrata. Sarnasel korral peaks asutuse või ettevõtte juhatus töolistevanematega kokku leppima. On selge, et puhkeaja eest täielik töötasu maksta tuleb, millise tööline puhkusele minnes kätte peab saama, muidu ei oleks töölisel puhkeaja kasutamine üldse võimalik. Kui aga mõnel aastal töö huvides puhkuse andmine mõnele töölisele üldse võimata on, tuleb võimaldada puhkeaja kasutamist järgmise aasta peale üle viia, kui tööline sellega nõus, või puhkeaja eest maksta kahekordne tasu.

Lisa nr. 51.

Vabariigi Valitsuse

SEISUKOHT

riigitöölise puhkeaja seaduseelnõu kohta.

RIIGISEKRETÄR

30. jaanuaril 1928. a.

Nr. 2756.

Tallinn, Toompea loss

Telefon nr. 2-31

Riigikogu juhatusel.

Riigitöölise puhkeaja seaduseelnõu asjus on Vabariigi Valitsuse seisukoht eitav. Vabariigi Valitsus volitab töö-hoolekandeministri Riigikogu vastavas komisjonis valitsuse seisukoha motiive ette kandma.

K. Terras.

Lisa nr. 52.

Sotsiaalkomisjoni

ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

„Riigitöölise puhkeaja seadus“ (Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek, paljundus nr. 303/211 — 20. okt. 1927) tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt esitatud riigitöölise puhkeaja seaduseelnõu kohta on Vabariigi Valitsus asunud eitavale seisukohale järgmistel motiividel:

Ülaltähendatud seaduse elluviimine tooks riigittevõtetele kindlasti väga suuri raskusi, nii rahaliste kulude, kui ka tööde tehnilise läbiviimise poolest.

Kogutud andmete järgi tooks see riigittevõtetele lisakulusid umbes Kr. 334.557.—, misjuures arvestatud on ainult 5.000 töölisega, kes tegevuses on ümber aasta, kuna töölised, kes töötavad ainult suvekuudel, arvesse ei ole võetud.

Mis puutub raskustesse tööde tehnilise läbiviimise suhtes, siis peab tähendama järgmist:

1) riigittevõtetes, samuti kui eraettevõtetes, ei lange tööhooaeg alati just ühe ja sama aja peale, vaid kord talve- kord suvekuude peale, mispärast puhkeaja kindlaksmääramine teatud aastaaja peale, nagu seaduseelnõu ette näeb, tööde läbiviimisele võib olla isegi ülepääsemata raskusi sünnitab, kuna teada on, et kvalifitseeritud töölisi puhkusel olevate asemele tarvilikul määral ei leidu, eriti veel suvekuudel, kus ka iga lihttöölise jaoks vastav teenistus igal ajal saadaval on. Pealegi ei tuleks tööline suvekuudel riigittevõttesse tööle, kui ta teab, et teenistust jätkub paremal juhtumisel kõigest kuuks ajaks;

2) kui aga oletada, et kvalifitseeritud töölisi siiski leiduks, jääks üle veel küllalt teisi raskusi, näiteks tehnilised sisseseaded, mis oma konstruktsiooni ja kasutamiskiiside poolest on niivõrt erilised, et nende peal töötamine töolistelt eriliselt vilumust ja asjatundmist nõuab, mida aga juhuslikkudelt töolistelt, kes kuuks ajaks, või halvemal juhtumisel isegi kolmeks päevaks teiste asetäitjaks palgatud, kunagi oodata ei või.

Seaduse esitaja poolt on katsutud näidata, et riigitöölised saaksid puhkust samadel alustel kui riigiteenijad, kuid tegelikult siin analoogiat riigiteenijatega ei saaks tarvitada, kuna see seadus palju suuremaid soodustusi võimaldaks, kui see riigiteenijate kohta ette on nähtud, näiteks: 1) riigitöölised saaksid puhkust juba kolmekuulise teenistuse järele, riigiteenijatele võimaldatakse seda alles pärast aastast teenistust; 2) riigitöölised saaksid kasutada puhkeaja eest tasu, kuna riigiteenijatele seda ei võimaldata; 3) riigiteenijad töötavad tihti peale ka peale hariliku tööaja, ilma et mingit eritasu selle eest saaksid, kuna riigitöölisele tasutakse kõige aja eest, mis nad tegelikult tööl olnud; 4) riigiteenijate puhkusel viibimise ajal täidavad nende ülesandeid kaasteenijad, kes selle tõttu muidugi sunnitud on ilma lisatasuta töötama ka peale hariliku töö-

aja, kuna riigitöolistelt võimalik ei ole nõuda ületunnitoid ilma vastava lisatasuta; 5) riigiteenijate tööiseloorm võimaldab lühemaks ajaks asja korraldada nõnda, et üks oma ülesannete kõrval täidab harilikul tööajal ka teise ülesandeid, kuna riigitöolistest töö seda ei võimalda, sest kuidagi ei ole mõeldav, et tööline suudaks teatava aja jooksul produtseerida kahevõrra niipalju, kui ta produtseerib harilikult.

Kõiki eelpooltähendatud asjaolusid arvesse võttes peab järeldama, et selle seaduse elluviimine tooks enesega kaasa riigiettevõtete tööproduktiviteedi langemise, mehaaniliste tööabinõude rikkeid, kuni nende abinõude korralikult töötamisest äraütlemiseni, sagedasi õnnetusjuhtumisi töolistega j. n. e. Et see kõik kokku riigiettevõtetes lisakulusid tõstaks, on enesest mõistetav.

Komisjon leidis tarvilikuks ära kuulata ka riigiettevõtete juhatajate arvamisi seaduseelnõu kohta, millest selgus, et seaduse elluviimine paneks riigiettevõtteid väga raskesse seisukorda, eriti just rahalistes küsimustes. Kuna ettevõtteid töötavad vaba konkurentsi alusel ja ise seaduse maksmapanemisega tekkivaid lisaväljaminekuid katta ei suuda, tuleksid need kulud kanda riigi eelarve korras.

Kõigil eelpool ettetoodud põhjustel otsustas sotsiaalkomisjon riigitöoliste puhkeaja seaduse esitada Riigikogule tagasilükkamiseks.

Lisa nr. 53.

Eesti sotsialistliku tööliste partei
Riigikogu rühma ettepanek.

AMNESTIA SEADUS.

1. Riigikogu määrab vabastada vastutusest ja karistusest ühes kõigi selle tagajärgedega neid, kes on kohtu poolt süüdlaseks mõistetud või keda süüdistatakse kuritegudes, mis on toime pandud kuni käesoleva seaduse väljakuulutamiseni Riigi Teatajas ja on ette nähtud Uue nuhtl. sead. (Уголовное уложение) §§ 121., 124., 125., 126., 127., 128., 129., 129¹., 130.— 133.

2. Kõigile, kes on süüdi mõistetud, või keda süüdistatakse kuritegudes, mis on toime pandud kuni käesoleva seaduse väljakuulutamiseni Riigi Teatajas ja on ette nähtud U. N. S. (Уголовное уложение) §§ 100., 101. ja 102., vähendada karistuseks vahi all viibimise aega ühe neljandiku peale kohtu poolt määratud karistusest; neile aga, kes surma või eluaegsele sunnitööle mõistetud, määratakse karistuseks viis aastat sunnitööd.

3. Kui isik on süüdi mõistetud kuritegude koostuse või karistuse kokkuarvamise määruste järele kuritegude eest, mille hulgast ühed käesoleva seaduse alla käivad, aga teised selle alla ei käi, siis tuleb käesolevat seadust esimeste kuritegude kohta tarvitada, ning peale selle arvatakse üldine karistusae vastavalt kas koostuse või kokkuarvamise määruste järele.

4. Selle seaduse viibimatu täitmine panna kohtu- ja sõjaministri peale, selle järele, kummale alluvad süüteo asju ajavad ja karistust täitvad asutused ja ametnikud.

5. Käesolev seadus hakkab maksma väljakuulutamise Riigi Teatajas.

SELETUSKIRI.

Politiilise amnestia küsimus on päevakorras juba Asutava Kogu päevist alates. Pärast rahulepingu ratifitseerimist otsustati küsimus põhimõtteliselt jaatavalt ja valiti erikomisjoni kellele ülesandeks tehti amnestia seaduseelnõuga esineda.

Esimeses Riigikogus arutati sama küsimust kolm korda. Üldkomisjon, kellel tarvitada olid ka Asutava Kogu sellekohase komisjoni materjalid, ei leidnud võimalikuks amnesteerida poliitilisi süütegusid, vaid töötas välja osalise amnestia seaduseelnõu sõjaväeliste süütegude kohta. Sealjuures amnesteeriti osaliselt isegi sõjaväelaste raskemaid kaelakohtulikke kuritegusid, näiteks röövimisi.

Eelnõu võeti Riigikogu enamuse poolt vastu. Sama enamuse lukkas aga hiljem kaks esitatud poliitilise amnestia eelnõu tagasi.

Selle tõttu on seniajani amnesteerimata poliitilised süüteod, mis sündisid erakorralistes sõjaaja oludes ja selgusetu ning segastes vahekordades, mis valitsesid riigi loomise ajajärgul.

Läheneb iseseisvuse 10. aastapäev, sellepärast oleks viimane aeg anda poliitilist amnestiat, mis tõendaks, et rahvaesindusel kindel tunne on riigi tugevuses ja tema kardetavaks ei pea täiesti andeks anda väiksemaid poliitilisi süütegusid, suuremate kuritegude eest aga karistust vähendada.

Eriti aga teevad vajalikuks amnestia andmise karmid otsused, mis sõjakohtute poolt tehtud isikute kohta, kes sagedasti juhtumisi ja teadmatuse tõttu poliitilisteks süüdlasteks saanud. Oli ju kuni 1. dets. väljaastumiseni kommunistidele legaalne tegutsemisevõimalus antud, mille tõttu paljud, kellel poliitiliste erakondade vahekorrad ja nende sihid täiesti selged ei ole, eksitusse said viidud.

Esitatud eelnõu järgi vähendatakse karistust U. N. S. §§ 100., 101. ja 102. ettenähtud kuritegude eest ühe neljandiku peale, eluksajaks sunnitööle mõistetule ja surmanuhtlusele kuuluvaile, kelle kohta otsused tegemata või täide viimata, viie aastase sunnitööni.

Väiksemate süütegude eest, mis seaduseelnõu § 1. üles loetud, on karistus täiesti maha jäetud.

Lisa nr. 54.

Vabariigi Valitsuse

OTSUS

11. jaanuarist 1928. a. amnestia seaduseelnõu kohta.

Tunnustada Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt 15. XII 1927 Riigikogule esitatud amnestia seaduseelnõu otstarbetuks ja Vabariigi Valitsusele vastuvõtmatuks.

E. V.

KOHTUMINISTEERIUM

Ministri Kantsleil

5./7. jaan. 1928.

Vabariigi Valitsusele.

Nr. 2041.

Riigivanema ülesandel teatan Riigikogule Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt 15. VIII 1927 esitatud amnestia seaduseelnõu kohta järgmist:

1. Ette on pandud, vabastada karistusest neid, kes on süüdi mõistetud U. N. S. §§ 121., 124., 125., 126., 127., 128., 129., 129¹., 130.—133. põhjal.

U.N.S. § 133. meil maksuma ei ole pandud; selle põhjal ei ole meil kedagi karistatud.

Kogutud andmete järgi kannavad praegu karistust U.N.S. § 129. põhjal — 1 ja § 130. põhjal — 1, kokku seega kaks inimest.

Muude celloetletud paragrahvide põhjal meil praegu kedagi karistusealustena kinni ei peeta.

Need kaks on:

1) karistusevangimajast — Käsebier, Jaan Jüri p., U.N.S. § 129 — 4 a. kindl., lõpp 20. VI 28;

2) Valga vangimajast — Boode, Konstantin Voldemari p., U.N.S. § 130 — 3 a. 28 p. parandm. — 30. IX 29.

Esimene neist ei soovi põhimõttelikult armu paluda, teine on esinenud armuandmise palvega ja see küsimus saab nii või teisiti Vabariigi Valitsuse poolt otsustatud.

Järelikult ei ole eelnõu § 1-sel, kuivõrt ta puudutab karistusekandjaid, mingisugust otsarvet.

2. Ette on pandud, vähendada $\frac{1}{4}$ peale karistust neile, kes on süüdi mõistetud U.N.S. §§ 100., 101. ja 102. põhjal.

Praegu on nende arv: § 100. põhjal — 11, § 101. põhjal — 1 ja § 102. põhjal — 216, kokku seega 228; neist käivad tööl — 96 ehk 42,5%.

Suuremates vangimajades, kus poliitilisi vange rohkemal arvul ja kus neid võimalik on teistest eraldada, valvavad nad valjult üksise meelsuse järele ja ei lase muu seas üksisele tööle hakata; sellepärast on töökäimine enam-vähem väliseks tunnusemärgiks, et poliitiline vang on riigivastasest meelsusest loobumas või loobunud.

Järelikult võiks sarnast meelemuudatust konstateerida kõige rohkem 25% juures ja neid võiks teiste hulgast ära tunda ainult armuandmise palvete läbivaatamise korras.

Amnestia eelnõu § 2 tabab aga huupi kõiki, ka neid, kes seda kuidagi viisi ei vääri (ligi pool saaks kohe vabaks), ja see oleks riigikorra julgeolekule praegusel ajal veel liiga hädaohtlik.

3. Eelnõu peamotiiv — pehmenada sõjakohtute endiseid karme otsuseid — ei või kirjeldatud oludes olla amnesteerimise tõukeks; Vabariigi Valitsus on vahetpidamata tegutsenud armuandja võimuna ja suutnud juba enam-vähem kõik sarnased otsused korrigeerida, mis osutusid karmidena; seda tööd katvab Vabariigi Valitsus jätkata, eriti Vabariigi 10. aastapäeva eel, milleks juba olemas on rikkalik kogu armuandmise palveid.

Sellepärast ei tundu tõsist vajadust ka eelnõu § 2. järele.

4. Eelnõu §§ 1. ja 2. järgi kavatakse amnesteerida ka neid, kes hiljuti riigivastaseid kuritegusid korda saatnud ja alles eeluurimise või kohtu all.

Seda ei saa põhjendada ka eelpool ette toodud peamotiividega; selle kavatsuse elluviimine tekitaks ainult karistamatuse tunnet riigivastaste elementide seas ja julgustaks võib olla neid uutele I.XII 24 taoliste katsetele.

Sellepärast ei saa see kavatsus kuidagi vastuvõetav olla Vabariigi Valitsusele, kes on Põhiseaduse järgi vastutav vabariigi sise- ja julgeoleku eest.

Kokku võttes arvan, et esitatud amnestia seaduseelnõu tuleks tunnustada Vabariigi Valitsusele vastuvõtmatuks ja otstarbetuks.

Kohtuminister (T. K a l b u s).

Ministri abi (M a h o n i).

Vangim. Peav. ülema kohustes.

Lisa nr. 55.

Üldkomisjoni

ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt esitatud „Amnestia seaduseelnõu“ (paljund. 15. XII 1927 nr. 393/244) tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Vabariigi Valitsuse seisukoht, mis üldkomisjonis ette kanti, oli Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt esitatud amnestia seaduseelnõu kohta järgmine:

1. Ette on pandud vabastada karistusest neid, kes on süüdi mõistetud U.N.S. §§ 121., 124., 125., 126., 127., 128., 129., 129¹., 130. —133. põhjal.

U.N.S. § 133. meil maksuma ei ole pandud; selle põhjal ei ole meil kedagi karistatud.

Kogutud andmete järgi kannavad praegu karistust U.N.S. § 129. põhjal — 1 ja § 130. põhjal — 1, kokku seega kaks inimest.

Esimene neist ei soovi põhimõttelikult armu paluda, teine on esinenud armuandmise palvega ja see küsimus saab nii või teisiti Vabariigi Valitsuse poolt otsustatud.

Muude elloetletud paragrahvide põhjal meil praegu kedagi karistusealustena kinni ei peeta.

Järelikult ei ole eelnõu § 1-sel, kuivõrt ta puudutab karistusekandjaid, mingisugust otsustarvet.

2. Ette on pandud vähendada $\frac{1}{4}$ peale karistust neile, kes on süüdi mõistetud U.N.S. §§ 100., 101., ja 102. põhjal.

Praegu on nende arv: § 100. põhjal — 11, § 101. põhjal — 1 ja § 102. põhjal — 216. kokku seega 228; neist käivad tööl — 96 ehk 42,5%.

Suuremates vangimajades, kus poliitilisi vange rohkemal arvul ja kus neid võimalik on teistest eraldada, valvavad nad valjult üksteise meelsuse järele ja ei lase muu seas üksteisel tööle hakata; sellepärast on töökäimine enam-vähem väliseks tunnusmärgiks, et poliitiline vang on riigivastasest meelsusest loobumas või loobunud.

Järelikult võiks sarnast meelemuudatust konstateerida kõige rohkem 25% juures ja neid võiks teiste hulgast ära tunda ainult armuandmise palvete läbivaatamise korras.

Amnestia eelnõu § 2. tabab aga huupi kõiki, ka neid, kes seda kuidagiviisi ei vääri (liigi pool saaksid kohe vabaks), ja see oleks riigikorra julgeolekule praegusel ajal veel liiga hädaohtlik.

3. Eelnõu peamotiiv — pehmenada sõjakohtute endiseid karme otsuseid — ei või kirjeldatud oludes olla amnesteerimise tõukeks; Vabariigi Valitsus on vahetpidamata tegutsenud armuandja võimuna ja suutnud juba enam-vähem kõik sarnased otsused korrigeerida, mis osutusid karmidena; seda tööd kavatses Vabariigi Valitsus jätkata, eriti Vabariigi 10. aastapäeva eel, milleks juba olemas on rikkalik kogu armuandmise palveid.

Sellepärast ei tundu tõsist vajadust ka eelnõu § 2. järele.

4. Eelnõu §§ 1. ja 2. järgi kavatsetakse amnesteerida ka neid, kes hiljuti riigivastaseid kuritegusid korda saatnud ja alles eeluurimise või kohtu all.

Seda ei saa põhjendada ka eelpool ette toodud peamotiividega; selle kavatsuse elluviimine tekitaks ainult karistamatuse tunnet riigivastaste elementide seas ja julgustaks võib olla neid uutele 1. XII 24. taoliste katsetele. Sellepärast ei saa see kavatsus kuidagi vastuvõetav olla Vabariigi Valitsusele, kes on põhiseaduse järgi vastutav vabariigi sisemise julgeoleku eest.

Üldkomisjoni enamus ühines Vabariigi Valitsuse seisukohaga.

Üldkomisjon esitab käesoleva eelnõu Riigikogule tagasilükkamiseks.

Lisa nr. 56.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

SEADUS A./S. „AERONAUTI“ VABASTAMISE ÜLE RIIGIMAKSUDEST 1924. JA 1925. TEGEVUSAASTATE EEST.

§ 1. A./s. „Aeronaut“ vabastatakse määratud 1924. ja 1925. tegevusaastate tulu- ja lisaärimaksudest ühes nende maksude pealt võetavate lisamaksudega.

§ 2. Kõik eelmises paragrahvis tähendatud maksud kustutatakse rahaministri korraldusel.

Märkus: Summad, mis nende maksude katteks seni sisse tulnud, tagasimaksmisele ei kuulu.

§ 3. Käesolev seadus hakkab maksuma Riigi Teatajas kuulutamise päevast.

SELETUSKIRI.

A./s. „Aeronaut“ile“ 1924. tegevusaasta maksuuluse kasu alusel on määratud 1925. a. lisaärimaksu (kapitali- ja kasuprotsendimaksud) 575.694 m. ja 1925. a. tulumaksu 989.200 m., ning peale selle nende maksude pealt võetavad maksud linna-, kaitseliidu- ja kaubandus-

tööstuskoja heaks. Tulumaksu asjas on ettevõtte trahvitud 10.000 margaga.

Nende maksude sissenõudmine on seisma pandud ja nad on tasumata. 1925. tegevusaastal on ettevõtte kahjuga tegutsenud ja temale määratud ainult 1926. a. kapitalimaksu 96.500 m., missugune täielikult tasatud.

Tähendatud maksualune kasu on kujunenud riigi poolt a./s. „Aeronaut’ile“ antud toetusest 10.000.000 m., mille maksuasutused kasu väljaarvamisel ots. maks. sead. § 519. ja ärim. sead. käsit. instr. § 59. põhjal arvesse võtsid. A./s. „Aeronaut“ on ainuke kauband. õhusõidu ettevõtte Eestis, ja nagu seda ka teiste maade õhusõidu ettevõtteid, ei võinud tema tegevuse alguses kommertskaasu anda. Kahtlemata on õhusõidul tulevikus tähtis ülesanne täita, mispärast neid ettevõtteid teistes maades riigi poolt toetatakse, et võimaldada neile kergemat võistlust võõramaa ettevõtetega. Maksuasutused aga ei ole õigustatud ettevõtteid maksustama otstarbekohasusest välja minnes, vaid on kohustatud talitama seaduste ja juhtkirjade järgi. Ka rahaministril ega Vabariigi Valitsusel ei ole seaduslikku alust omal võimul neid maksuvõlgu kustutada. Maksuvõlgade sissenõudmisel muutuks a./s. „Aeronaut’i“ seisukord väga raskeks ja selleks tuleks müügile lasta ettevõtte varandus.

Neil põhjustel otsustas Vabariigi Valitsus juuresoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks esitada.

Lisa nr. 57.

Riigikontrolli

MÄRKUSED

a./s. „Aeronaut’i“ riigimaksudest vabastamise seaduse kohta.

Seaduseelnõu räägib 1924. ja 1925. tegevusaastate tulu- ja lisaärimaksudest, kuid maksvate äri- ja tulumaksu seaduste põhjal nimetatakse tähendatud aastate tulude alusel määratud makse 1925. ja 1926. a. a. tulu- ja lisaärimaksudeks, mitte aga 1924. ja 1925. tegevusaastate maksudeks.

Sellepärast tuleks seaduse nimetus ja seaduse § 1. järgmiselt muuta: Seadus a./s. „Aeronaut’i“ vabastamise kohta riigimaksudest 1925. ja 1926. aastate eest. § 1. A./s. „Aeronaut“ vabastatakse määratud 1925. ja 1926. aastate tulu- ja lisaärimaksudest ühes nende maksude pealt võetavate lisamaksudega.

Lisa nr. 58.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

a./s. „Aeronaut’i“ riigimaksudest vabastamise seadusele.

A./s. „Aeronaut’ile“ anti riigi poolt toetuseks 1924. a. Mk. 10.000.000.—. Selle pealt on riigi maksuameti poolt seadustes ettenähtud korras vastavad riigimaksud arvatud, mis üle 1,5 milj. välja teevad. Kuna toetuse määramisel arvamisel oldi, et toetus maksustamise alla ei kuulu, siis on Vabariigi Valitsus vastavate maksude sissenõudmise seisma pannud ja esitanud seaduseelnõu a./s. „Aeronaut’i“ tähendatud maksudest vabastamise asjus.

Rahaasjanduse komisjon ühines Vabariigi Valitsuse ettepanekuga, tehes seaduseelnõus vähemaid redaktsioonilisi parandusi. Kuna seni era-lennuasjanduse edendamiseks on a./s. „Aeronaut’ile“ pikaajaliseks laenuks antud Mk. 5.000.000.— ja hiljem toetusena Mk. 10.000.000.—, siis leidis rahaasjanduse komisjon, et praegust toetusviisi ei saa süstemaatiliseks pidada. Et rahaasjanduse komisjon era-lennuasjanduse edendamist ilma riikliku toetuseta võimalikuks ei pidanud, siis tunnistas komisjon tarvilikuks, et Vabariigi Valitsus põhjalikumale kaalumisele võtaks era-lennuasjanduse küsimuse ja arendamise, kuna soovitavaks ei saa pidada, et Eesti era-lennuasjanduse võrgust välja kukuks.

Lisa nr. 59.

Üldkomisjoni

ETTEPANEK.

Riigikogu poolt 19. mail 1927. a. esimesel lugemisel vastuvõetud a./s. „Aeronaut’i“ riigimaksudest vabastamise seaduseelnõu“ (paljundus 18. V 1927 nr. 257/186) teisel lugemisel tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Riigikogu andis 19. mail 1927 a./s. „Aeronaut’i“ riigimaksudest vabastamise seaduseelnõu I ja II lugemise vahel üldkomisjoni. Üldkomisjon, arutades eelnõu, leidis, et riigipoliitiliselt seisukohalt ei saa soovitavaks pidada, et seadusandlik kogu võtab oma ülesanneteks ka riiklikkudest maksudest vabastamise küsimuste otsustamise. Käesoleva seaduse vastuvõtmine looks mittesoovitava pretseendi, sest siis võidakse tulevikus umbes

samasuguste põhjendustega esineda Riigikogule uute seaduseelnõudega ka teiste ühingute maksude küsimustes.

Üldkomisjon arvab, et aktsiaseltsidele soodustuste kindlaksmääramist tuleb korraldada S.K. X kõite nõudmistele kohaselt seaduslikul teel kinnitatava põhikirja kaudu (X kõide § 2196). Sellest seadusega kindlaks määratud korraldusest ei pea üldkomisjon õiglaseks mööda minna, seda enam veel tagasi mõjuva efektiga.

Neil põhjustel esineb üldkomisjon Riigikogule ettepanekuga, käesolev seaduseelnõu tagasi lükata. Kuna aga eelnõu Riigikogu poolt I lugemisel vastu võetud, siis ei saa eelnõu tagasi lükata ühekordse otsusega, vaid seda tuleb teha II lugemisel osade viisi.

Lisa nr. 60.

Vabariigi Valitsuse ettepanek.

EESTI-VENE RAHULEPINGU PÕHJAL VABARIIGI VALITSUSELE ÜLEANTUD VÄÄRTPABERITE TAGASIANDMISE SEADUS.

§ 1. Eesti-Vene rahulepingu art. XI lisa põhjal Vene Nõukogude valitsuse poolt vabariigile üleantud aktsiate, obligatsioonide ja teiste väärtpaberite endistel omanikkudel on õigus neid tagasi saada selles seaduses ettenähtud tingimustel.

§ 2. Endisteks omanikkudeks loetakse need, kes kuni 14. detsembrini 1917. a. eelpooltähendatud väärtpaberite omanikud olid, või, kui neid enam elus ei ole, siis nende pärijad.

§ 3. § 1. tähendatud väärtpaberite nimekiri avaldatakse rahaministeeriumi poolt Riigi Teatajas peale käesoleva seaduse maksma hakkamist. Ühe aasta jooksul, avaldamise päevast arvates, võivad endised omanikud oma nõudmistega nende väärtpaberite peale erikomisjoni ees esineda, vastasel korral kaotavad nad omad õigused ja väärtpaberid jäävad vabariigi omanduseks.

§ 4. Eelmises paragrahvis nimetatud nõudmistele läbivaatamiseks ja otsustamiseks asutatakse rahaministeeriumi juures erikomisjon, riigikontrolli esitaja osavõtmisel, kuhu kuuluvad alaliste liikmetena: kohtupalati liige palati määramisel, etsekoheste maksude peavalitsuse juhataja, Eesti panga president ja raha- ning kohtuministeeriumi esitajad, igaühel üks vastava ministri määramisel. Komisjoni juhatajaks on kohtupalati liige.

§ 5. Komisjon alustab sisseantud nõudmistele läbivaatamist peale § 3. nimetatud üheaastalise tähtaja möödumist. Komisjoni

tegevuse ajutine seismapanemine kui ka tema tegevuse lõpetamine sünnib Vabariigi Valitsuse sellekohase otsuse põhjal.

§ 6. Asjaarutamise päevast antakse asjaosalistele või nende volinikkudele politsei kaudu teada, kui nad oma aadressi Tallinnas üles on andnud. Komisjoni ees võivad nad kas ise või volinikkude kaudu tõendusid esitada ja seletusi anda. Nende mitteilumumine ei takista asja otsustamist.

§ 7. Komisjonil on õigus ka omal algatusel eksperte ja tunnistajaid üle kuulata ning muid tõendusid asja kohta koguda.

§ 8. Komisjon on otsusevõimeline, kui vähemalt juhataja ja kaks liiget koos on. Otsused tehakse liht häälteenamusega.

§ 9. Komisjoni otsuste peale on õigus edasi kaevata Riigikohtusse administratiivkohtu korras niihästi asjaosalistel, kui ka riigikontrolli esitajal.

§ 10. Kui komisjonis vaidlus tekib mitme isiku vahel õiguse üle teatava väärtpaberi kohta, siis pannakse komisjonis asja arutamine seisma ja pooltel jääb õigus kahe kuu jooksul, peale komisjoni otsuse tegemist, vastavas kohtus tsiviilnõudmist tõsta oma õiguse tõestamiseks.

Ei ole nõudjad ühe kuu jooksul peale nimetatud kahekuulist tähtaega komisjonile tõendusid ette pannud tsiviilnõudmise tõstmise üle, siis kaotavad nad õiguse vaidluse all oleva väärtpaberi peale ja see jääb vabariigi omanduseks.

§ 11. Kui kohus on peale eelmises paragrahvis tähendatud tsiviilnõudmise läbivaatamist õiguse tunnistanud, siis antakse vastav väärtpaber komisjoni sellekohase otsuse põhjal välja isikule, kelle õigused kohtu poolt tunnustatud.

§ 12. Asjaajamise kuludeks komisjonis võetakse maksu igalt nõudjalt viie protsendi (5%) suuruses vaidluse all oleva väärtpaberi nominaalväärtusest, mis nõudmise sisseandmisel ära tasutakse. Nominaalväärtuse ümberarvamisel markadesse loetakse üks rubla võrduvaks poolteise Eesti margale (1 rubla = 1½ Eesti marka).

Käesolevas (12) paragrahvis komisjoni asjaajamise kulude katmiseks ettenähtud maks võetakse obligatsioonide ehk pantkirjade pealt ainult ühe poole (½) protsendi suuruses vaidluse all oleva väärtpaberi nominaalväärtusest.

§ 13. Väärtpaberite väljaandmise korral endisele omanikule võetakse viimaselt riigi kasuks tasu, mis väljaandmiseks määratud paberite koguväärtusest tulumaksu seaduse § 21. tabelis (R.T. nr. 78 — 1922. a., seadus nr. 43) ettenähtud protsentides kindlaks määratakse. Paberite väärtus, millest nimetatud

tasu võetakse, hinnatakse § 4. tähendatud komisjoni poolt, rahaministri poolt väljaantavate juhtnõuete järele.

Kuigi paberite väljaandmine mitte ühel ajal ei sünni, võetakse tasu väljaarvamise juures arvesse kõikide tagasiantavate paberite väärtus, mis üks ja seesama isik kogusummas selle seaduse põhjal riigilt on saanud.

§ 14. Kõik komisjonile sisseantavad paberid käivad hariliku tempelmaksu alla.

§ 15. Komisjoni liikmetele ja riigikontrolli esitajale makstakse riigi poolt tasu kuus tuhat marka kuus, § 5. nimetatud üheaastalise tähtaja möödaminekust alates, välja arvatud aeg, millal komisjon sellekohase Vabariigi Valitsuse otsuse põhjal oma tegevuse ajutiselt seisma on pannud.

SELETUSKIRI.

§ 1. Eesti-Vene rahulepingu järgi on vabariigile üle antud mitmesugused aktsiad, obligatsioonid ja teised väärtpaberid, mis pankade natsionaliseerimise puhul 14. detsembril 1917 Nõukogude valitsuse poolt üle võeti. Nende paberite endised omanikud — Eesti kui ka välismaa kodanikud — on Vabariigi Valitsuse poole pööranud nõudmistega, neile paberid tagasi anda. Nõudmisi on püütud põhjendada osalt sellega, et väärtpaberite natsionaliseerimine Venemaal ei või maksev olla Eestis, kus ometi needsamad ettevõtted, mille aktsiad ja obligatsioonid vabariigile on üle antud, meie seaduste järgi eraomanduseks loetakse. Ka on selle peale tähelepanu juhitud, et väärtpaberite ülevõtmine ja üleandmine ei olevat kokkukõlas Nõukogude seadustega, sest Venemaal olla küll natsionaliseeritud pangad ja ettevõtted, mitte aga väärtpaberid kui niisugused, sellekohast natsionaliseerimise dekreeti ei olevat välja antud. Välismaalased asuvad veel teravamale seisukohale ja ei loe ühtegi operatsiooni maksvaks, mis Vene Nõukogude valitsus nende varandusega ette on võtnud.

Vabariigi Valitsus ei ole saanud ühtegi nõudjate poolt ettetoodud põhjendust arvesse võtta, välja minnes sellest seisukohast, et Vene Nõukogude valitsus on rahulepingu järgi eelpooltähendatud paberid vabariigile üle andnud omanduseks, viimasel ei ole vormaliselt mingit tegemist endiste omanikkudega, need võivad pöörata oma nõudmistega Vene Nõukogude valitsuse poole, kes selle eest vastutust kannab, et ta ise ka seadusepärast omandanud on varandused, mis tema poolt rahvusvahelise lepingu järgi võõrale riigile omanduseks on antud.

See on asja vormal-juriidiline külg, kuid praktilistel kaalumistel ei ole küll mingit kaht-

lust vajaduses, võimalust anda endistele omanikkudele oma väärtpabereid teatavatel tingimustel tagasi saada. Nende paberite seas on väga palju niisuguseid, mis sõjaajal Eestis Venemaal evakueeriti ja pankade natsionaliseerimise tõttu omanikkudele on kaduma läinud, kuna aga teised, täiesti analoogilised evakueeritud väärtused, mis juhuslikult pankades alal ei hoitud, vahepeal Eesti reevakueerimise komisjoni poolt on tagasi toodud ja omanikkudele tagasi antud. Kuigi vabariigi omanduseõigus esimese liigi väärtuste peale vormaliselt põhjendatud on, ei suuda siiski Eesti kodanikud vahet teha nende mõlemate liikide vahel, veel raskem on neil aga puhtpsüholoogiliselt sellega leppida, et Eesti riik omanduseks loeb varandusi, mis võõra riigi poolt neilt nende parema arusaamise järgi ülekohtuselt on ära võetud. Veel keerulisemaks kujuneb seisukord välismaalastega, kelle väärtpaberid rahulepingu järgi vabariigile on üle antud. Viimased ei ole mingil tingimuseil nõus vabatahtlikult loobuma varandustest, mida nemad, eitades Vene valitsuse natsionaliseerimise seaduspärasust, ka vormal-juriidiliselt omaks loevad. Niisugust kontseptsiooni, mis Lääne-Euroopa rahanduslikkudes ringkondades üldiselt valitsemas, ei saa meie nii kergelt tähelepanemata jätta, ilma et selle all ei kannataks välismaades meie krediit, mille järele meie rahvamajandus mitte ainult praegu, vaid ka tulevikus vajadust tunneb.

Agaga ettevõtete eksploateerimise seisukohalt vaadates oleks tarvilik väärtpaberite tagasisaamist võimaldada endistele omanikkudele. Suurem osa aktsiatest, mis rahulepingu järgi vabariigile üle antud, moodustavad keskmiselt ainult võrdlemisi väikese osa iga üksiku ettevõtte aktsiate koguarvust. Nende kaudu võib riik aktsionärina õieti vähe mõju avaldada ettevõtte juhtimise peale, tema saab ainult osa ettevõtte puhaskasust dividendi näol, mis praegusel tööstuse ümberkorraldamise ajal võrdlemisi õige tähtsusetu on. Iseenesest ei sünnita aga nende aktsiate kasutamine riigile iseäralikke raskusi. Teine asi on aga ettevõtete, millest aktsiate enamus vabariigile on üle antud. Need ettevõtted tuleksid aktsiate kasutamise puhul faktiliselt riiklikkudeks asutusteks ümber moodustada, mis aga, seniseid kogemusi sel alal arvesse võttes, vaevalt soovitavaid tagajärgi annaks. Pealegi nõuaksid need, enne kui nende töötamine võiks korralikult sündida, suuremaid kapitalimahutusi. Et riikliku enamuse juures mõeldagi ei ole loota vähemusaktsionäride osavõtmise peale finantseerimises, peab viimane ülesanne täies ulatuses riigikassa peale langema. Et see aga soovitav ja otstarbekohane ei ole, iseäranis veel riiklik-

kude tööstusettevõtete küsitava rentabiliteedi juures, on selge.

Kõiki eelpooltoodud motiive arvesse võttes on käesolev seaduseelnõu esitatud.

§ 2. Pankade natsionaliseerimise dekreedid väljaandmise silmapilgust olid sel ajal pankades olevad väärtpaberid nende omanikkudelt ära võetud ja sellepärast ei võinud paberite omanikud peale pankade natsionaliseerimise ette võtta mingisuguseid seaduslikke paberite üleandmisi teistele isikutele.*) Välja minnes neist eeldustest on täiesti järjekorraline tunnistada väärtpaberite endisteks omanikkudeks ainult neid isikuid, kes neid valdasid natsionaliseerimise momendil, s. t. kuni 14. det. 1917. Tähendatud isikutele kavatakse õigus anda nende omanduseks olnud väärtpaberite tagasisaamise peale, kusjuures see õigus nende isikute surma puhul enne seaduse elluviimist üle läheb viimaste pärijate peale.

§ 3. Et soovitav on võimalikult ruttu lõplikult selgusele jõuda tähendatud paberite omandamisõiguse küsimuses, siis on tingimata tarvis nende paberite peale omaniku õiguse esinemiseks määrata teatud tähtaeg, mitte väga pikk, kuid ühel ajal küllaldane seaduses antud õiguse tarvitamiseks. Neile tingimustele vastaks üheaastane tähtaeg.

§ 4. Väärtpaberite tagasisaamise nõudmiste (palvete) läbivaatamine ja nende otsustamine tuleb tingimata kollegiaalse asutuse peale panna, mille koosseis küllalt kompetentne oleks keeruliste küsimuste otsustamiseks tsiviilõiguse, kohtupidamise, pangatehnika ja maksude suhtes. Sellepärast on kavas ette nähtud erikomisjoni asutamine rahaministeeriumi juurde, kelle koosseisu kuuluma peavad eriteadlased ülaltähendatud küsimustes: kohtupalati liige, otsekoheste maksude peavalitsuse juhataja, Eesti panga president ja üks esindaja niihästi kohtu- kui ka rahaministeeriumist. Juhataja kohused on kava järgi kohtupalati liikme peale pandud, sest silmas pidades asutatava komisjoni ülesannet, on kohtu esindaja selleks kõige kohasem isik.

§ 5. Et kava järgi (§ 3) on nõudmiste sisseandmiseks üheaastane tähtaeg ette nähtud, siis ei ole ka erikomisjonil tarvidust enne seda tähtaja möödumist sisseannete läbivaatamisele asuda. Ühtlasi jäetakse Vabariigi Valitsusele õigus komisjoni tegevust ajutiselt seisma panna, kui asjaolu seda lubavad, niisama tema ülesande lõpetamise korral tema tegevust lõpetada. Need mõlemad võimalused on tarvis ette näha, sest nagu § 15-st näha, määratakse

komisjonile teatav tasu tehtava töö eest, kuna juhtumised võimalikud, et peaaegu kõik sisseanded läbi vaadatud, kuid komisjoni tegevuse lõpetamist takistab asjaolu, et kahe või kolme asja juures tekkis kohtulik vaidlus, mispärast nende arutamine komisjonis seisma pannakse ja viimane ei saa enne kohtuprotsessi lõpetamist oma juures asja edasi arutada; niisugusel juhtumisel on ka Vabariigi Valitsuse otsus komisjoni tegevuse ajutise seismapanemise kohta tarvilik.

§ 6. Nõudjate huvide kaitseks on soovitav neile võimalust anda isiklikult või volinikkude kaudu erikomisjonis viibida, nende nõuete arutamisel tõenduste esitamiseks ja seletuste andmiseks. Et seda õigust tarvitada, peab nõudja teatama oma Tallinna aadressi, või kui ta selles linnas ei ole, siis oma voliniku aadressi Tallinnas.

§§ 7—9. Need paragrahvid ei tarvita iseäralikku selgitamist, sest neis määratakse ainult kindlaks kollegiaalse asutuse harilik otsustamise ja nende otsuste peale kaebuste sisseandmise kord.

§§ 10—11. Siin on ette nähtud juhtumine, kui ühe ja sama väärtpaberi peale kaks või rohkem isikuid pretendeerivad. Et niisugusel juhtumisel tsiviilõiguse vaidlus selge, siis peab asi tsiviil-kohtupidamise seaduse § 1. vastavalt otsustamisele minema üldistesse kohtuasutustesse. Et ära hoida asja pikalevenimist, on tähtaeg kindlaks määratud, mille jooksul nõue kohtusse sisse antud peab olema. Kahekuulist tähtaega tuleb küllaldaseks lugeda. Kuid vaidlevatele pooltele tuleb aega anda erikomisjonile tõenduste ettepanemiseks, et asi kohtusse antud. Selleks jätkub ühest kuust. Kohtuotsus niisuguses asjas on erikomisjonile kohustav ja viimane annab väärtpaberi välja sellele isikule, kellele kohus selle määras.

§§ 12—13. Sellega, et väärtpaberite endistele omanikkudele võimalus antakse omi pabereid tagasi saada, antakse neile kahtlemata suur kergendus, sest kui Eesti valitsus paberite tagasisaamise eest Nõukogude valitsuselt poleks hoolitsenud, võib kindlasti öelda, et paberite omanikud vaevalt loota oleksid võinud omi õigusi nende paberite peale uuesti jalule seada. Seda arvesse võttes on täiesti õiglane, et omanikud omalt poolt teatud maksu riigi kasuks maksavad. Kõigepealt peavad nad osa võtma erikomisjoni asjaajamise kuldust. See on tähtis ka veel selles mõttes, et ära hoida mitte küllalt põhjendatud nõudmiste tõstmist. Tähendatud maksu, milleks kavatakse võtta tagasipalutava väärtpaberi nominaalhinnast, ei või lugeda liig koormavaks. Et maksu muidugi Eesti markades võetakse, kuna väärtpaberite nominaalhind rublades on

*) Nõukogude valitsuse dekreet 29. XII 1917 kupongide ja dividendide väljamaksmise seismapanemise kohta. (Vene ajutise tööliste ja talupoegade valitsuse teataja nr. 43, 29. XII 1917.)

väljendatud, on tarvis kindlaks määrata alus, mille järgi rublad ümber arvatakse meie rahaüksuse peale. Niisuguseks aluseks on soovitatav võtta juba meie praktikas teostatud normi, mille järgi 1 rubla vastab poolteisele Eesti margale. Kuid niisugust kantsleimaksu on võimalik võtta ainult väärtpaberitelt, mille väärtus ajakohaselt tõusnud (aktsiad), kuna obligatsioonide ja pantkirjade väärtus meie seaduste põhjal piiratud. Sellepärast ongi märkuses § 12. juurde ette nähtud, et niisuguste paberite juures on võetava kantsleimaksu määr viie protsendi asemel ainult pool protsenti, tähendab ainult üks kümnendik sellest määrast, mis aktsiate suhtes ette nähakse. Peale selle kavatakse, kuid juba pärast väärtpaberi palujale väljaandmise otsuse tegemist, veel riigi kasuks maksu võtta, mille aluseks võiks olla tulumaksu seaduses kindlaksmääratud protsentiline norm. Summa, millest arvatakse protsent, saadakse kõigi igale palujale tagasiantavate paberite väärtuse kokkuarvamisest. Kuid et paberi nominaalväärtus ühelgi juhtumisel selle tegelikku väärtust ei esita, siis tuleb loomulikult võtta protsenti sellest viimasest, kusjuures tähendatud tegeliku väärtuse hindajaks kavatakse määrata seesama erikomisjon, mis väärtpaberite tagasiandmise küsimuste otsustamiseks on moodustatud. Kuna aga sagedasti ühel ja samal isikul on mitmesuguste ettevõtete väärtpaberid saada, siis ei või temale iga ettevõtte aktsiate kohta eriti maksu väljaarvamist võimaldada, sest selle läbi väheneks täiesti ebaõiglaselt maksu progressioon. Niisama oleks lugu, kui mõni isik juba terve rea temale väljaandmiseks määratud pabereid kätte on saanud, kuid ühe osa paberite kohta oleks kohtulik protsess käimas. Sellepärast ongi ette nähtud, et maksu väljaarvamise juures tuleb arvesse võtta kogu paberite väärtus, mis ühele ja samale isikule tagasi antakse, isegi siis, kui paberite väljaandmine ühel ja samal ajal ei sünni. Silmas pidades aga, et seaduse kava järgi on väärtpaberite tagasisaamise õigus ainult sellel isikul, kes 14. detsembril 1917 eelpooltähendatud aktsiate omanik oli, või tema pärijatel, siis on loomulik, et fiktiivisiku abil sellest paragrahvist mööda hiilida on võimata.

§ 15. Eri komisjoni liikmeteks kavatakse määrata isikud, kes komisjoni liikmeks olles ka oma algameti kohuseid täidaksid. Sellepärast võivad nad komisjoni liikme kohuseid täita ainult oma otsekoheste ametikohuste täitmisest vabal ajal. Ültähendatud põhjustel nõuab õiglus, et neile täiendavate tööde eest ka täiendavalt tasu maksetakse. Seda täiendavat tasu, 6.000 mk. kuus, ei või ülemääraseks lugeda. Tähendatud tasu maksmine algab

komisjoni tegevuse avamisega, s. t. üks aasta pärast väärtpaberite nimekirja väljakuulutamist Riigi Teatajas, kuid pannakse seisma aja peale, mil komisjoni tegevus Vabariigi Valitsuse otsust mööda ajutiselt katkestatakse (§ 5).

Lisa nr. 61.

Üldkomisjoni ettepanek
(II Riigikogu).

EESTI-VENE RAHULEPINGU PÕHJAL VABARIIGI VALITSUSELE ÜLEANTUD VÄÄRTPABERITE TAGASIANDMISE SEADUS.

§ 1. Eesti-Vene rahulepingu art. XI lisa põhjal Vene Nõukogude vabariigi poolt Eesti vabariigile üleantud aktsiad, obligatsioone ja teisi väärtpaberid on õigus tagasi saada käesolevas seaduses ettenähtud tingimustel isikutel, kes olid nende väärtpaberite omanikud kuni 14. detsembrini 1917. a., viimaste surma puhul aga nende pärijatel.

§ 2. Eelmises paragrahvis tähendatud väärtpaberite nimekiri avaldatakse rahaministeeriumi poolt Riigi Teatajas pärast käesoleva seaduse maksma hakkamist. Ühe aasta jooksul arvates nimekirja avaldamise päevast võivad § 1. tähendatud isikud pöörata rahaministri poole nõudmistega väärtpaberite tagasisaamiseks, vastasel korral kaotavad nad oma õigused ja väärtpaberid jäävad vabariigi omandusseks.

§ 3. Eelmises paragrahvis nimetatud nõudmiste läbivaatamiseks ja otsustamiseks asutatakse rahaministeeriumi juures erikomisjon, riigikontrolli esitaja osavõtmisel, kuhu kuuluvad alaliste liikmetena: kohtupalati liige palati määramisel ja raha- ning kohtuministeeriumi esitajad, kumbagist üks vastava ministri määramisel. Komisjoni juhatajaks on kohtupalati liige.

§ 4. Komisjon alustab sisseantud nõudmiste läbivaatamist peale § 2. nimetatud üheaastalise tähtaja möödumist. Komisjoni tegevuse lõpetamine sünnib Vabariigi Valitsuse sellekohase otsuse põhjal.

§ 5. Asjaarutamise päevast antakse asjaosalistele või nende volinikkudele politsei kaudu teada, kui nad oma aadressi üles on andnud. Komisjoni ees võivad nad kas ise või volinikkude kaudu tõendusid esitada ja seletust anda. Nende mitteilmumine ei takista asja otsustamist.

§ 6. Komisjonil on õigus ka omal algatusel eksperte ja tunnistajaid üle kuulata ning muid tõendusid asja kohta koguda.

§ 7. Komisjon on otsusevõimeline, kui kõik liikmed koos on. Otsused tehakse liht hääleteenamusega.

§ 8. Komisjon otsustab nõutavad väärt-paberid nõudjale tagasi anda, kui kogutud andmed tagasiandmist põhjendavad või vastasel korral nõudmist tagasi lükata ja väärt-paberid riigi omanduseks jätta.

§ 9. Komisjoni tagasilükkeotsuse korral on nõudjal õigus väärt-paberisi riigilt nõuda tsiviil-kohtu korras.

Nõudepalved antakse Tallinna-Haapsalu rahukogule ühe kuu jooksul tagasilükkeot-suse kättesaamise päevast arvates.

§ 10. Nõudmise rahuldamise ja vastava kohtuotsuse seadusjõusse astumise korral antakse nõudjale väärt-paberid välja ainult peale §§ 12. ja 13. ettenähtud maksu õiendamist. Nõudjal pole õigust riigilt saada kohtu ega asjaajamise kulusid, välja arvatud kohtuast-mete eest, kuhu asi arutamiseks läks kostja poole edasikaebtusel.

§ 11. Asjaajamise kuludeks komisjonis võet-akse maksu igalt nõudjalt obligatsioonide ja pantkirjade pealt 3% suuruses ja muude väärt-paberite pealt viie protsendi (5%) suuruses nominaalväärtusest, mis nõudmise sisseand-misel ära tasutakse. Nominaalväärtuse ümber-arvamisel markadesse loetakse üks rubla võr-duvaks poolteise Eesti margale (1 rubla = 1½ Eesti marka).

§ 12. Väärt-paberite väljaandmise korral nõudjale kas komisjoni määramise või kohtu-otsuse järele võetakse viimaselt riigi kasuks tasu, mis väljaandmiseks määratud paberite koguväärtusest tulumaksu seaduse § 21 tabe-lis (R.T. nr. 149—1924. a. seadus nr. 94) ette-nähtud protsentides kindlaks määratakse. Pa-berite väärtus, millest nimetatud tasu võe-takse, hinnatakse komisjoni poolt, rahaministri poolt väljaantavate juhtnööride järele.

Kui paberite väljaandmine mitte ühel ajal ei sünni, võetakse tasu väljaarvamise juures arvesse kõikide tagasiantavate paberite väärtus, mis üks ja sama isik kogusummas selle seaduse põhjal riigilt saab.

§ 13. Kui nõudja komisjoni poolt määra-tud hinda (§ 12) liiga kõrgeks peab, siis on tal õigus omalt poolt paberite hinda üles anda.

Sel juhtumisel on rahaministeeriumil õigus neid paberisi riigile omandada nõudjale välja makstes tema poolt ülesantud hinna § 12. ette-nähtud tasu sellest maha arvatud. Ei soovi rahaministeerium neid riigile omandada, siis võetakse nõudjalt § 12. ettenähtud tasu tema poolt üleantud hinnast.

§ 14. Kõik komisjonile sisseantavad palve-kirjad ja teised paberid käivad hariliku tem-pelmaksu alla.

§ 15. Komisjoni liikmetele ja riigikont-rolli esitajale makstakse riigi poolt tasu igauhele 750 mk. koosoleku eest.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühineb üldisel Vabariigi Va-litsuse eelnõu sisuga ja seletuskirjaga põhi-panevates küsimustes, s. o. üldkomisjon leiab: 1) et soovitav on Nõukogude Vene valitsuselt saadud aktsiad ja osatähed tagasi anda isiku-tele, kes suudavad tõendada, et need kuni 14. dets. 1917 olid nende omad; 2) et tagasi-andmise peab otsustama erikomisjon, kes asub rahaministeeriumi juures ja 3) et tagasi-andmise korral tuleb tagasiantavate väärt-paberite pealt võtta maksu valitsuse poolt ettepannud suuruses, s. o. tulumaksu tabeli järgi.

Üldkomisjoni ettepanek läheb lahku Vaba-riigi Valitsuse ettepanekust kahes tegelikult väikse tähtsusega küsimuses. Nimelt leiab üldkomisjon, et tagasiandmise küsimuse lahendamisel ei ole kuigi tähtis kindlat seisukohta võtta rohkem akadeemiliste küsimuste kohta, kui palju olid aktsiad Nõukogude Vene valit-suse omandus, kui palju läksid nad Eesti riigi omandusse, või kui palju jäid nad endiste omanikkude varanduseks. Need küsimused on igatahes niivõrt vaieldavad, et puht prak-tiline äratähendamine, missugusel korral aktsiad jäävad riigile ja missuguses korras ning tingimustel need antakse välja endistele omanikkudele, on kõige õigem ja lihtsam tee küsimuse lahendamiseks. Silmas pidades, et pole soovitav ega otstarbekohane erikomisjoni jaoks välja töötada kindlat kokukorda (s. o. teatavat protsessiõigust) ja seaduseandlikul teel maksma panna, arvab üldkomisjon, et huvi-tatud isikutele ei tohiks keelata ka tsiviilkohtu teel oma nõudmisi kaitsta, kuid nende kitsen-dustega, et kohtusse võivad nad pöörata ainult pärast erikomisjoni eitava otsuse kättesaamist ja ilma et sellest tekiksid riigile kohtu- ja asja-ajamise kulud. Kohtuotsuse põhjal väljaanta-vad aktsiad kuuluvad muidugi samasuguse maksu alla, nagu kõik teised väärt-paberid, mis erikomisjoni poolt otsustatakse tagasi anda.

Lisa nr. 62.

Vabariigi Valitsuse OTSUS

23. märtsist 1927. a. Eesti-Vene rahule-pingu põhjal Vabariigi Valitsusele üleant-ud väärt-paberite tagasiandmise seadus-eelnõu kohta.

Paluda Riigikogu juhatust, et „Eesti-Vene rahulepingu põhjal Vabariigi Valitsusele üle-

antud väärtpaberite tagasiandmise seaduseelnõu“ saaks tunnistatud kiire iseloomuga seaduseelnõuks ja temale käik antud.

SELETUSKIRI.

18. detsembril 1925 võttis Riigikogu vastu kuldbilansside seaduse (R.T. nr. 2 — 1926), mille järgi on kohustatud aktsiaseltsid ja osatähtsed oma aktsiad ja osatähted ümber tembeldama või uued välja andma, mille nominaalhind peab olema vähemalt 5.000 väärt-kindlat marka. Et riigi käes olevad aktsiad ja osatähted on kõik alla selle määra, tuleksid nemad kõik esitada ümbertembeldamiseks või uute vastu ümbervahetamiseks. Kuna aga väärtpaberite tagasiandmise seadus Riigikogu poolt vastu võtmata, tuleks vastuvõtmisega rutata, et väärtpaberite omanikkudele anda võimalus oma aktsiaid ja osatähti ümber vahetada. Siinjuures olgu tähendatud, et rahaministeriumi käes olevad väärtpaberid on kõik enamasti 100 rbl. ja seega tuleks iga uue väärt-kindla aktsia vastu anda 50 vana aktsiat. Kuna aga nende 50 aktsia omanikke mitu võib olla, tuleksid vanad aktsiad omanikkudele enne ümbervahetamist välja anda, et ära hoida juhtuvaid arusaamatusi ja segadusi.

Lisa nr. 63.

Üldkomisjoni (III Riigikogu)

SELETUSKIRI

Eesti-Vene rahulepingu põhjal Vabariigi Valitsusele üleantud väärtpaberite tagasiandmise seadusele.

(Ühtlane II Riigikogu üldkomisjoni seletuskirjaga, vaata lisa nr. 61.)

Lisa nr. 64.

Väliskomisjoni

ETTEPANEK.

Lugeda „Eesti-Vene rahulepingu põhjal Vabariigi Valitsusele üleantud väärtpaberite tagasiandmise seaduseelnõu“ § 1. algust järgmiselt:

„Eesti-Vene rahulepingu art. XI täiendava artikli põhjal“....

SELETUSKIRI

Riigikogu otsuse põhjal 25-st okt. 1927 anti Eesti-Vene rahulepingu põhjal Vabariigi Valitsusele üleantud väärtpaberite tagasiand-

mise seaduseelnõu § 1. ühes Riigikogus esitatud parandus-ettepanekutega väliskomisjoni läbivaatamiseks.

Väliskomisjoni koosolekul 2. nov. s. a. eelnimetatud otsuse kohaselt tähendatud seaduseelnõu § 1. kaalumisel leiti järgmist:

1. Riigikogule esitatud parandust, mis kõlab järgmiselt: „Tagasiandmisele ei kuulu aktsiad, obligatsioonid ja teised väärtpaberid, mis Vene kroonule või rahaasutustele panditud või mõnel teisel teel saadud summade tagatiseks antud ehk mille eest omanikud muul teel tasu saanud“... — ei pea väliskomisjon oma kompetentsi kuuluvaks, kuna tema nende peensuste üle otsustaja ei saa olla, mis õieti kuuluvad rahaasjanduse ja üldkomisjoni kompetentsi, kus tarvilikud seletused esitaksid vastavad valitsuse esindajad. Pealegi on asi selles ulatuses põhjalikku kaalumist leidnud üldkomisjonis, kus väited poolt ja vastu on esitatud, ja Riigikogu koosolekul ei ole uusi sarnaseid motiive kuuldavale toodud, mis põhjust annaksid komisjonis küsimuse uueks kaalumiseks ja teisiti otsustamiseks.

2. Teine Riigikogule esitatud prandus kõneleb järgmist: § 1. neljandas reas kustutada sõna „isikutele“ ja selle asemele võtta „Eesti vabariigi kodanikkudele“. Selle parandusega tahetakse seega ekskludeerida väärtpaberite tagasisaamise õigusest välismaalased, mida aga väliskomisjon vaevalt vastuvõetavaks saab pidada ja seda järgmisel põhjustel.

Eesti vabariik on end kohustanud just vastupidises ulatuses. Nimelt on kõigepealt Eesti ja Saksa valitsuste vahel alla kirjutatud „Eesti vabariigi ja Saksa riigi vahel ilmasõja tagajärjel tekkinud nõudmiste õiendamise kokkulepe“, kus kokkuleppele juurde on lisatud nootide vahetus, milles Eesti valitsus välisministri kaudu Saksa valitsusele Saksa peadelegaadi kaudu teatab: „Seletan mina oma valitsuse nimel, et tema Saksa ulsadaajatele kuuluvate varanduste, väärtpaberite ja dokumentide kohta, mida Vene valitsus Tartu rahulepingu põhjal on kohustanud tagasi andma, mingisuguseid nõudmisi ei kavatse tõsta ja et tema sellekohase seaduseelnõu juba parlamendile on esitanud.“

Selle seletuse teadavõtmist on Saksa peadelegaat Dr. Crull kirjalikult Saksa valitsuse nimel teatanud ja mõlemad teadaanded on pandud erilise täiendusena eelnimetatud kokkuleppe juurde. Seega oli Eesti Vabariigi Valitsus end sellekohase seisukohaga rahvusvaheliselt köitnud.

Riigikogu on eelnimetatud kokkuleppe ka kinnitanud peale küsimuse pikemat kaalumist vastavas (rahaasjanduse) komisjonis ning seega Vabariigi Valitsuse siduvuse teinud Eesti

vabariigi siduvuseks, mida muuta ei saa Eesti ühepoolsel soovil ja tahtel, nagu seda püüab Riigikogule esitatud parandus. Sellepärast ei ole esitatud parandus vormilistel põhjustel kuidagi vastuvõetav. Ka ei pea väliskomisjon soovitavaks teiste riikide kohta asuda teisele seisukohale ja luua seega kaks kategooriat riike sel alal ja selle kaudu üles tõsta omasugust „enamsoodustuse“ põhimõtet, mis riigile väga suuri raskusi võib tuua.

3. Riigikogus kuuldavale toodud kahtluse kohta, kas § 1. esimeses reas tarvitatud mõiste „Eesti-Vene rahulepingu art. XI lisa“ täpne on, peab väliskomisjon oma kohuseks tähen-dada, et sel kahtlusel tõesti tõsine põhjus on. Nimelt ei nimetata Tartu rahulepingu lisa-sid mitte „lisadeks“, vaid „dopolnitelnõija statji“. Selle tõttu tuleks § 1. esimene rida redigeerida järgmiselt: „Eesti-Vene rahule-pingu art. XI täiendava artikli põhjal.“ Sellekohane ettepanek on käesolevale kirjale juurde lisatud, millele kiri ise seletuskirjaks.

Ühtlasi on väliskomisjonil au teatada, et komisjoni seisukohad kannab Riigikogus ette aruandjana kml. A. Anderkopp.

Lisa nr. 65.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

riigiteenistuses seisvatele maamõõtjatele tükitöö pealt tasumaksmise seaduse muutmise seadusele.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisa nr. 5, veerg 41—42.)

Rahaasjanduse komisjon esitab käesoleva seaduseelnõu muutmata Riigikogule vastu-võtmiseks, ühinedes Vabariigi Valitsuse sele-tuskirjas toodud motiividega.

Lisa nr. 66.

Vabariigi Valitsuse

OTSUS

21. märtsist 1928. a. riigiteenistuses seisvatele maamõõtjatele tükitöö pealt tasumaksmise seaduse muutmise seaduseelnõu kohta.

Ühineda kohtumistri 3. III 1928. a. kirjas nr. 454 rahaministeeriumile avaldatud seisukohaga vabateenijatele-maamõõtjatele tükitöötasu maksmise asjas ning Riigikogult tagasi paluda 30. XI 1927. a. esitatud riigiteenistuses seisvatele maamõõtjatele tükitöö pealt tasumaksmise seaduse muutmise seadus.

SELETUSKIRI.

30. novembril 1927 esitas Vabariigi Va-litsus Riigikogule riigiteenistuses seisvatele maamõõtjatele tükitöö pealt tasumaksmise seaduse muutmise seaduse. Maamõõtjate tüki-töö pealt tasumaksmise seaduses (R.T. nr. 30 — 1926) on lahkuminek pealkirja ja § 1. sisu vahel. Nimelt räägib pealkiri kõigest riigiteenistuses seisvatest maamõõtjatest, kuid § 1. on ette nähtud ainult maamõõtjad-riigi-ametnikud, missugust termini ei tunne Riigi-teenistuse seadus (R.T. nr. 149 — 1924), mispärast tükitööde pealt tasumaksmise seadus maksma pandi, niisama ka Riigiasutuste koos-seisude ja riigiteenijate palkade seadus, mille järgi uus tüüp riigiteenijaid loodi ülemääraliste nime all — seega mitte ametnikud, kellele tasu — ka tükitöö eest — maksetakse — sama seaduse § 4. ja § 6. ettenähtud korras.

Kui seadusetähest kinni pidada, ei saa maamõõtjale tükitöötasu seaduse põhjal tasu maksta, sest riigiteenistuses seisvad maa-mõõtjad on Riigiasutuste koosseisude ja riigi-teenijate palkade seaduse järgi kas „ametnikud“ või „ülemääralsed“, kuid tasuseaduse § 1. näeb ette tasu riigiametnikkudele-maamõõtja-tele. Rahaministeerium palus riigikontrolöri arvamist, kas võib tükitöötasu seaduse põhjal tükitöötasu maksta mõlemile riigiteenistuses olevate maamõõtjate grupile, s. o. kui amet-nikkudele ja ülemääralistele, sest siis, kui tasuseadus välja anti, ei olnud maksvusel niisugust jaotust, vaid olid koosseisus ette nähtud maamõõtjad ja ajutised töäjõud.

Riigikontrolöri arvates tuleks ülesvõetud küsimus maamõõtjate tükitöö asjus uue seaduse läbi reguleerida.

Maamõõtjatele tükitöö pealt tasumaksmise seadus (R. T. nr. 30 — 1926) on välja antud peale uue Riigiteenistuse seaduse vastuvõtmist. Sellega võiks tema tarvitamisel selle seaduse § 1. ettenähtud termin „riigiametnik“ inden-tifitseeritud saada Riigiteenistuse seaduse § 1. ettenähtud „ametniku“ mõistega, mille järeldusel ülemääralsed maamõõtjad tükitöötasust ilma jääksid.

Kui ka neile tükitöötasu maksta tahetakse, tuleks see uues seaduses ära tähendada.

Ühinedes kohtumisteeriumi seisukohaga vabateenijatele-maamõõtjatele tükitöötasu maksmise asjus, et kõnealolev tükitöötasu seadus (R. T. nr. 30 — 1926) võimaldab tasu maksta ka vabateenijatele-maamõõtjatele, ja arvesse võttes riigikontrolli seisukohta samas asjas, esinen Vabariigi Valitsuse ees ette-panekuga, Riigikogult tagasi paluda 30. XI 27 esitatud riigiteenistuses seisvatele maa-mõõtjatele tükitöö pealt tasumaksmise seaduse muutmise seadus.

Lisa nr. 67.

Eelarve-komisjoni

PARANDUS-ETTEPANEK**1927./28. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 3 juurde.**

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata eriraamat, lisad nr. nr. 150 ja 151.)

1927./28. a. kulude ja tulude lisa-eelarve nr. 3 vastu võtta järgmiste muudatustega:

KULUD.

Vabariigi Valitsuse ettepanek. Krooni.	Riigikogu eelarve-kom. ettepanek. Krooni.
--	---

I osa.

Kulude vähendamine.**Erakorralised kulud.**

A. Riigi keskasutuste kulud.

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk III.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Uute elukorterite ehitamiseks . . .	100.000	—
Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsuse keskasutus	100.000	—
Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsus	100.000	—
Töö-hoolekandeministeerium	151.213	51.213
Erakorralised kulud	379.533	279.533
Kulude vähendamine	1.360.695	1.260.695

II osa.

Kulude suurendamine.**Erakorralised kulud.**

A. Riigi keskasutuste kulud.

Kaubandus-tööstusministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 2. Endise riigi kaubaagentuuri kohustuse õiendamine	100.000	150.000
Keskasutus	100.000	150.000
Kaubandus-tööstusministeerium	100.000	150.000

Vabariigi Valitsuse ettepanek. Krooni.	Riigikogu eelarve-kom. ettepanek. Krooni.
--	---

Haridusministeerium.

Peatükk II.

Riigi koolivalitsus.

C. Avalikud ja erakoolid.

§ 1. Toetus omavalitustele õpetajate palkade maksmiseks	215.000	200.000
Avalikud ja erakoolid	215.000	200.000
Riigi koolivalitsus	215.000	200.000

Peatükk III.

Teaduse ja kunsti peavalitsus.

B. Tartu ülikool.

§ 1. Võimla ehitamine	30.000	45.000
Tartu ülikool	30.000	45.000
Teaduse ja kunsti peavalitsus	30.000	45.000
Haridusministeerium	245.000	245.000

Siseministeerium.

Peatükk I.

Administratiiv-osakond.

§ 1. Maja ostmine	12.000	—
Administratiiv-osakond	12.000	—
Siseministeerium	12.000	—

Põllutööstusministeerium.

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 2. Riigile ostetavate maade jainventari tasu	30.000	—
Põllumajanduse peavalitsuse keskasutus	30.000	—
Põllumajanduse peavalitsus	30.000	—
Põllutööstusministeerium	30.000	—

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk II.

Tervishoiu ja hoolekande valitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Toetus Eesti Punase Risti peavalitsusele	6.202	6.202
---	-------	-------

	Vabariigi Valitsuse ettepanek. Krooni.	Riigikogu eelarve-kom. ettepanek. Krooni.
§ 5. Toetus Viljandi linna valitsusele nakkushaigemaja ehitamiseks . . .	—	20.000
Tervishoiu ja hoolekan- de valitsuse keska- susut	6.202	26.202
Tervishoiu ja hoole- kande valitsus	69.763	89.763
Töö-hoolekandemi- nisteerium	72.763	92.763
Riigi-keskasutuste kulud	1.005.033	1.033.033

B. Operatsiooni fondid.

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 2. Elukorterite ehi- tuselaen	100.000	—
Keskasutus	100.000	—
Rahaministeerium	100.000	—

Kaubandus-tööstusministeerium.

Peatükk II.

Kaubandusosakond.

§ 2. O./ü. „Kodukä- sitöö“ osatähtede omandamine . . .	20.000	—
Kaubandusosakond	20.000	—
Kaubandus-töös- tusministeerium	773.048	753.048

Operatsiooni fon- did	1.016.338	896.338
Erakorralised kulud	2.021.371	1.929.371
Kulude suurenda- mine	3.537.479	3.445.479
Kulude vähendamine	1.360.695	1.260.695
Kulude absoluutne suurendamine	2.176.784	2.184.784

TULUD.

I osa.

Tulude vähendamine.**Korralised tulud.**

Peatükk XIX.

Mitmesugused riigi varandused.

§ 3. Mitmesuguste varanduste müük	484.951	526.951
--------------------------------------	---------	---------

	Vabariigi Valitsuse ettepanek. Krooni.	Riigikogu eelarve-kom. ettepanek. Krooni.
Mitmesugused riigi va- randused	484.951	526.951
Riigi ettevõtted ja varand.	959.434	1.001.434
Tulude vähendamine	1.619.434	1.661.434

II osa.

Tulude suurendamine.**Erakorralised tulud.**

§ 1. Operatsiooni fon- dide ja laenude tagasimaks . . .	191.401	191.401
§ 3. Riigi kaubaagen- tuuri arvel mak- setavad summad.	—	50.000
Erakorralised tulud	191.401	241.401
Tulude suurenda- mine	3.796.218	3.846.218
Tulude vähendamine	1.619.434	1.661.434
Tulude absoluutne suurendamine	2.176.784	2.184.784

Lisa nr. 1. 1927./28. a. kulude ja tulude
lisaeelarve nr. 3 juurde.

**Kanamunade väljaveo kontrolli erimaksu
tulude ja kulude 1927./28. a. lisaeelarve
nr. 3.**

	Tulud.	Kroonid
§ 1. Erimaks väljaveetavate kana- munade pealt		4.000
§ 2. Protsendid jooksva arve pealt		220
Kokku tulud		4.220

Kulud.

§ 1. Palgad:		
a) palk	Kr. 140	
c) ajutine tööjõud	„ 220	360
§ 2. Ametisõidud:		
a) sõidud siseriigis	Kr. 300	
b) sõidud välisriikides	„ 1.000	1.300
§ 3. Ametnikkude ja teeni- jate toetus:		
b) arstiabi ja toetus	Kr. 70	70

§ 8. Kantseleikulud:		
a) kirjutus- ja joonis-		
tusmaterjal	Kr. 150	150
§ 12. Vallasvara:		
a) soetus	Kr. 185	185
§ 15. Kultuuriline toetus:		
a) põllumajanduse		
alal	Kr. 2.155	2.155
	Kokku kulud	4.220

SELETUSKIRI.

Vabariigi Valitsus esitas 1927./28. a. lisa-
eelarve nr. 3 tasakaalustatud Kr. 2.176.784.—
suuruses.

Eelarve-komisjoni ettepanekus on lisa-
elarve suurenenud nii kulude kui ka tulude
osas Kr. 8.000.— võrra ja tasakaalustatud
Kr. 2.184.784.— suuruses.

Muudetud on ainult kulude suurendamise
osa, mille tagajärjel tuli muuta ka kulude
vähendamise ning tulude suurendamise ja
vähendamise osasid.

Kulude suurendamise osas on suurendatud
kaubandus-tööstusministeeriumi erakorraliste
kulude osas endise riigi kaubaagentuuri ko-
hustuste õiendamiseks ettenähtud krediiti
Kr. 50.000.— võrra Pärnu linatööstuse a./s.
heaks kohtupalati poolt väljamõistetud
Kr. 138.155.— ühes viivitusprotsentidega ta-
sumiseks. Selle nõudmise katmiseks nõuti
valitsuse poolt krediiti Kr. 100.000.—, kuna
puuduv osa oleks tulnud katta väljaspool riigi
eelarvet kaubaagentuuri arvel sissetulevatest
summadest. Eelarve-komisjon asus seis-
kohale, et see operatsioon terves ulatuses tuleks
läbi kanda riigi eelarvest, ning esineb Riigi-
kogule ettepanekuga, määrata ülaltähendatud
nõudmise katteks krediiti Kr. 150.000.—,
teisest küljest aga arvestada riigi kaubaagen-
tuuri arvel sissetulevad summad erakorraliste
tuludena Kr. 50.000.— suuruses.

Töö-hoolekandeministeeriumi erakorralis-
tes kuludes esitab komisjon Riigikogule vastu-
võtmiseks täiendava kuluparagrahvi toetuseks
Viljandi linnavalitsusele nakkushaigemaja ehi-
tamiseks Kr. 20.000.— suuruses. Selle mi-
nisteeriumi poolt lisaelarve-ettepanekusse võe-
tud krediidi kustutas Vabariigi Valitsus lisa-
eelarve tasakaalustamise nõude survele. Ko-
misjoni poolt tehtud kulude vähendamise
arvel tekkis võimalus võtta see krediit uuesti
lisaelarvesse, ilma et lisaelarve tasakaal selle
läbi kannataks. Vabariigi Valitsuse esindaja
selle kulude suurendamisega ei ühinenud.

Haridusministeeriumi erakorralistes kulu-
des esineb komisjon ettepanekuga, suurendada
Tartu ülikooli võimla ehitamiseks ettenähtud
krediiti Kr. 15.000.— võrra, mille tagajärjel
võimalduks kiiremalt lõpetada võimla ehi-
tamine. Selle krediidisuurenduse katteks esineb
komisjon ettepanekuga, vähendada sama mi-
nisteeriumi erakorralistes kuludes toetusena
omavalitsustele õpetajate palkade maksmiseks
ettenähtud krediiti Kr. 15.000.— võrra. Selle
ettepanekuga ühines Vabariigi Valitsus.

Valitsuse ettepanek — riigi 1927./28. a.
põhieelarves töö-hoolekandeministeeriumi era-
korraliste kulude osas uute elukorterite ehi-
tamiseks määratud Mk. 10.000.000.—, mille
tarvitamiseks praegu puuduvad tarvilikud eri-
määrused, ümber paigutada rahaministeeriumi
operatsiooni fondide alla selleks, et selle
krediidi võiks välja anda üldistel alustel, —
ei leidnud komisjoni poolehoidu, ning komis-
jon esineb ettepanekuga — jätta see krediit
töö-hoolekandeministeeriumi eelarvesse ots-
tarbeks, milleks Riigikogu selle omal ajal mää-
ranud.

Vabariigi Valitsus kavatses ostueesõiguse
korras omandada Toompeal Kooli tänaval
nr. 5 asuva kinnisvara, mis koosneb krundist
üle 300 ruutmeetri ja kahest kivimajast. See
kinnisvara asub ühest küljest Toompea lossi
tiiva ja teisest küljest töö-hoolekandeministeeriumi
maja kõrval. Selle kinnisvara omandamiseks
nõudis valitsus siseministeeriumi era-
korralise eelarve osas krediiti Kr. 12.000.—.

Eelarve-komisjon paneb ette, see krediidi-
nõudmine kustutada, leides, et neid maju
riigiasutuste paigutamiseks praegu tarvis ei
ole; samuti ei ole ka tähendatud krundi
omandamine riigile praegu hädavajalik. Üldi-
selt on aga vanade majade omandamine riigile
kahjulik, kuna nende remont väga kulukas.

Komisjon esineb ettepanekuga, kustutada
erakorralistes kuludes põllutööstusministeeriumi
osas riigile ostatevate maade ja inventari ta-
suks nõutud Kr. 30.000.—, operatsiooni fon-
dides kaubandus-tööstusministeeriumi osas
o./ü. „Kodukäsitöö“ osatähtede omandamiseks
nõutud Kr. 20.000.—, leides, et väikestesse
ettevõtetesse osanikuks astumine ei sobi riigile,
kuna teisest küljest o./ü. „Kodukäsitöö“
ei ole sarnast üldist tähtsust, mis õigustaks
riikliku toetuse andmist temale.

Nende muudatuste tagajärjel kujuneb
1927./28. a. lisaelarve nr. 3 kulude üldine
suurendamine riigi keskasutuste ja eelarve-
liikide järgi järgmiselt:

	Kulude suurenendus.			
	Korralised kulud.	Erakorralised kulud.	Operatsiooni fondid.	KOKKU.
Riigikogu	650.—	—	—	650.—
Riigikantslei	40.384.—	—	—	40.384.—
Rahaministeerium	624.382.—	5.000.—	—	629.382.—
Kaub.-tööstusministeerium	6.875.—	150.000.—	753.048.—	909.923.—
Haridusministeerium	46.563.—	245.000.—	—	291.563.—
Kohtuministeerium	76.709.—	32.750.—	—	109.459.—
Siseministeerium	84.089.—	—	—	84.089.—
Sõjaministeerium	150.555.—	236.350.—	—	386.905.—
Põllutööministeerium	58.067.—	—	143.290.—	201.357.—
Teedeministeerium	191.066.—	271.170.—	—	462.236.—
Välisministeerium	14.407.—	—	—	14.407.—
Töö-hoolekandeministeerium	222.361.—	92.763.—	—	315.124.—
Kokku	1.516.108.—	1.033.033.—	896.338.—	3.445.479.—

	Kulude vähendus.			
	Korralised kulud.	Erakorralised kulud.	KOKKU.	Kulude absoluutne suurenendus (+) vähendus (—) riigi-keskasutuste järgi.
Riigikogu	12.560.—	—	12.560.—	—11.910.—
Riigikantslei	6.610.—	—	6.610.—	+33.774.—
Rahaministeerium	51.308.—	—	51.308.—	+578.074.—
Kaub.-tööstusministeerium	3.250.—	—	3.250.—	+906.673.—
Haridusministeerium	95.795.—	—	95.795.—	+195.768.—
Kohtuministeerium	19.050.—	7.700.—	26.750.—	+82.709.—
Siseministeerium	79.000.—	—	79.000.—	+5.089.—
Sõjaministeerium	398.100.—	—	398.100.—	—11.195.—
Põllutööministeerium	49.563.—	100.000.—	149.563.—	+51.794.—
Teedeministeerium	208.316.—	120.620.—	328.936.—	+133.300.—
Välisministeerium	14.407.—	—	14.407.—	—
Töö-hoolekandeministeerium	43.203.—	51.213.—	94.416.—	220.708.—
	981.162.—	279.533.—	1.260.695.—	2.184.784.—

Tabelist on näha, et ainult Riigikogu ja sõjaministeerium on suutnud oma eelarve kokku tõmmata ja käesolevas lisaelarves nende kulude vähendamine ületab kulude suurenendamise. Suurema osa ministeeriumide kohta näeb käesolev lisaelarve ette kulude tunduvalt suurenemist.

Riigi-keskasutuste kulud 1927./28. a. põhi- ja lisaelarvete järgi.

	Põhieelarve.	Lisaelarve nr. 1.	Lisaelarve nr. 2.
Riigikogu	461.044.—	—	—
Riigikantslei	268.007.—	14.000.—	—
Riigikontroll	342.736.—	2.500.—	—
Rahaministeerium	6.098.430.—	16.108.—	—
Kaub.-tööstusministeerium	302.611.—	11.186.—	—
Haridusministeerium	8.753.697.—	2.760.—	—
Kohtuministeerium	3.139.335.—	133.237.—	—
Siseministeerium	4.298.242.—	22.415.—	—
Sõjaministeerium	18.820.874.—	103.395.—	—

	Põhieelarve.	Lisaeelarve nr. 1.	Lisaeelarve nr. 2.
Põllutööministeerium	7.815.451.—	209.259.—	—
Teedeministeerium	21.981.489.—	449.929.—	580.720.—
Välisministeerium	1.023.346.—	39.900.—	—
Töö-hoolekandeministeerium	4.541.442.—	184.863.—	295.171.—
Kokku riigi-keskasutused	77.847.064.—	1.189.552.—	875.891.—
Riigi võlad	2.358.401.—	1.077.465.—	—
Kokku	80.205.465.—	2.267.017.—	875.891.—
Vahekord põhieelarvega	100%	2,8%	1,1%

	Lisaeelarve nr. 3.	Kokku.	Võrreldes põhieelarvega. Suurenenud + Vähenenud —
Riigikogu	—11.910.—	449.134.—	—11.910 —2,5%
Riigikantselei	33.774.—	315.781.—	+47.774 17,8%
Riigikontroll	—	345.236.—	+2.500 0,7%
Rahaministeerium	578.074.—	6.692.612.—	+594.182 9,7%
Kaub.-tööstusministeerium	906.673.—	1.220.470.—	+917.859 300%
Haridusministeerium	195.768.—	8.952.225.—	+198.528 2,2%
Kohtuministeerium	82.709.—	3.355.281.—	+215.946 6,8%
Siseministeerium	5.089.—	4.325.746.—	+27.504 0,6%
Sõjaministeerium	—11.195.—	18.913.074.—	+92.200 0,5%
Põllutööministeerium	51.794.—	8.076.504.—	+261.053 3,3%
Teedeministeerium	133.300.—	23.145.798.—	+1.163.949 5,3%
Välisministeerium	—	1.063.246.—	+39.900 3,9%
Töö-hoolekandeministeerium	220.708.—	5.242.184.—	+700.742 15,4%
	2.184.784.—	82.097.291.—	+4.250.228 5,5%
	—	3.435.866.—	+1.077.465 45,7%
Vahekord põhieelarvega	2.184.784.— 2,7%	85.533.157.— 106,6%	+5.327.693 6,6% 6,6%

Tulude osas esitab komisjon ühenduses riigi kaubaagentuurikohustuste õiendamiseks ettenähtud krediidi suurendamisega ettepaneku — võtta erakorraliste tulude suurendamise osas üles järgmine paragrahv: „§ 3. Riigi kaubaagentuuri arvel makstavad summad Kr. 50.000.—“, ja selle tagajärjel kujunev tulude ülejääk Kr. 42.000.— suuruses kanda tulude vähendamise ossa ptk. XIX § 3. alla, suurendades seda 484.951 kr. pealt 526.951 kr. peale. Kokkuvõttes kujuneb 1927./28. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 3 järgmiselt:

Kulude suurendus	Kr. 3.445.479.—	Tulude suurendus	Kr. 3.846.218.—
Kulude vähendus	„ 1.260.695.—	Tulude vähendus	„ 1.661.434.—
Kulude absoluutne suurendus	Kr. 2.184.784.—	Tulude absoluutne suurendus	Kr. 2.184.784.—

Komisjon vaatas läbi ja esitab riigi 1927./28. a. lisaeelarve nr. 3 lisana Riigikogule vastuvõtmiseks kanamunade väljaveo kontrolli erimaksu tulude ja kulude 1927./28. a. lisaeelarve nr. 3.